

ӨРЛЕУ

**Үздіксіз
білім жаршысы
Вести непрерывного
образования**

Республикалық ғылыми-әдістемелік, ақпараттық журнал
Республиканский научно-методический, информационный журнал

шілде-тамыз
қыркүйек 2014
июль-август
сентябрь 2014

3(6)

ӨРЛЕУ

Үздіксіз білім жаршысы

ӨРЛЕУ

Вести непрерывного образования

№3(6)/2014

Шілде-тамыз-қыркүйек

2013 жылдан бастап шығады
Жылына 4 рет шығады

Июль-август-сентябрь

Издается с 2013 года
Выходит 4 раза в год

*Меншік иесі – «Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институты
Собственник – Филиал АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу»
Институт повышения квалификации педагогических работников по Карагандинской области*

Бас редактор – Главный редактор
С.Д.МУКАНОВА,
доктор педагогических наук

Бас редактордың орынбасары
А.А.Мухатаев, канд.пед.наук, доцент

Редакция алқасы – Редакционная коллегия

Г.К. Ахметова,	доктор пед. наук, профессор
У.М.Бахтиреева,	доктор филол. наук, профессор (Россия)
М.Ж. Жадрина,	доктор пед. наук, профессор
Ж.Ж.Наурызбай,	доктор пед. наук, профессор
М.Н. Сарыбеков,	доктор пед. наук, профессор
С.Т. Каргин	доктор пед. наук, профессор
Ж.О. Жылбаев,	канд. пед. наук
С.С. Контаев,	канд. тех. наук, доцент
М.П. Кушнир,	канд. пед. наук
С.К. Омаров,	канд. пед. наук, доцент
А.Н. Сакаева,	канд. пед. наук
С.Б. Мукушева,	канд. пед. наук
С.В. Кузнецова	канд. пед. наук
М.А. Жетписбаева	ответственный секретарь, канд. филол. наук

Адрес редакции: 100019, г. Караганды, ул. Жанибекова, 42
Тел.: +7 7212 41-68-59; **факс:** +7 7212 41-70-10.
Адрес сайта: ipkro.kz. **E-mail:** ipk.karaganda@mail.ru

Басуға 29.09.2014 қол қойылды.
Пішімі 60x84 1/8.
Офсеттік қағазы.
Көлемі 14 б.т.
Таралымы 200 дана.
Бағасы келісім бойынша.
Тапсырыс № 325

Подписано в печать 29.09.2014
Формат 60x84 1/8.
Бумага офсетная.
Объем 14 п.л.
Тираж 200 экз.
Цена договорная.
Заказ № 421

Беттеген және көркемдеген:
А.А. Разбеков,
дизайнер-верстальщик

Қазақстан Республикасы Мәдениет және ақпарат министрлігімен тіркелген 03.05.2013 ж. №13605-Ж мерзімді баспасөз
басылымды тіркеуге қойылғаны туралы куәлік

Зарегистрирован Министерством культуры и информации Республики Казахстан.
Свидетельство о постановке на учет периодического печатного издания №13605-Ж от 03.05.2013г.

© Филиал АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу»
Институт повышения квалификации педагогических работников по Карагандинской области, 2013

МАЗМҰНЫ - СОДЕРЖАНИЕ

БІЛІМ БЕРУ ТЕОРИЯСЫ МЕН ТӘЖІРИБЕСІНДЕГІ ИННОВАЦИЯЛАР ИННОВАЦИИ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ ТЕОРИИ И ПРАКТИКЕ

Муканова С.Д. Управление инновационными процессами в условиях ориентации школы на результат	4
Бектыбаева Г.Ш. SMART-образование в республике Корея	14
Разбекова З.К. SMART—оқытуды қолдану бағыттары	22
Сыздықова А.И. Кәсіби білім беруде дуалдық оқыту жүйесін енгізу маңыздылығы	28

ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚ: ОҚУШЫЛАДЫҢ ЖЕТІСТІКТЕРІН БАҒАЛАУ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ БАҒДАРЛАМАЛАР ФУНКЦИОНАЛЬНАЯ ГРАМОТНОСТЬ: ПРОГРАММЫ МЕЖДУНАРОДНОЙ ОЦЕНКИ ДОСТИЖЕНИЙ ШКОЛЬНИКОВ

Айткенова М.Б. TIMSS, PISA халықаралық зерттеулер аясында мәтінді түсіну мен сауатты оқу саласындағы функционалдық сауаттылықты дамыту	34
Бигельдинова Б.Н. Особенности заданий для оценки математической грамотности школьников в рамках международного исследования PISA	40
Кушнир М.П. Работа с данными как одно из направлений математической подготовки младших школьников	52
Мукушева М.А. Оқушылардың оқу сауаттылығын қалыптастыруда мәтінмен жұмыс	62
Шадетова А. К. Бастауыш сынып оқушыларының оқу сауаттылығын дамыту (тәжірибелік-эксперименттік жұмысынан)	68

БІЛІМ БЕРУ ДІАҚПАРАТТАНДЫРУ ИНФОРМАТИЗАЦИЯ ОБРАЗОВАНИЯ

Solodovichenko L.N. Didaktický koncept umělecké počítačové-grafické tvorby	74
Филинова Н.А. Сетевое педагогическое сообщество как форма профессионального развития педагога	80
Шекк О.Ю. Информационно-коммуникационные технологии в коррекции речи учащихся с задержкой психического развития	88
Жетписбаева М.А. Педагогический потенциал буктрейлера	94

ШЕБЕРЛІК САҒАТЫ: ПЕДАГОГИКАЛЫҚ ІЗДЕНІС МАСТЕР – КЛАСС: ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ПОИСК

Кузнецова С.В. Личностно-ориентированное воспитание и обучение: новый взгляд на многовековую практику (по результатам курсов повышения квалификации)	100
Какенова Д.Б. Оқу пәндерінің мазмұнындағы жалпыадамзаттық құндылықтар жас ұрпаққа рухани-адамгершілік білім берудің негізі ретінде	106
Djamaliev G.J., Kalmaganbetova N.T. Ways to improve the teaching of the course "self- knowledge" in higher educational institutions	112
Сосновская В.В. Особенности методической работы хореографического отделения в условиях школы искусств	116
Жданова И.В. Формирование орфографической грамотности младших школьников с задержкой психического развития	120
Толенова С.А., Жантурина Д.К. Дарынды балалармен жұмыс барысында модульдік оқыту технологиясын пайдаланудың тиімділігі	126

ҚҰРМЕТТІ ОҚЫРМАН!

Білім қызметкерлерінің дәстүрлі тамыз кеңесі республикадағы педагогтар қауымдастығының қатысуымен өткізілетін ауқымды іс-шараның бірі. Тамыз кеңесі – дәстүрге айналған кезекті мәжіліс қана емес. Бұл керекті жиын, деректі бас қосу. Бұл жерде жаңа оқу жылының қарсаңында өз ісінің кәсіпқойлары саланың дамуына маңызды міндеттер қоя отырып, жетістікке жету жолдарын бірге қарастырады.

Биылғы жылдың басты педагогикалық кеңесінің «Білім беру саласының инновациялық стратегиясы – мемлекеттің, қоғамның, тұлғаның тұрақты даму факторы» тақырыбы әлемдегі басты геосаяси фактор болып отырған білім сапасы мен интеллектуалдық ресурстар сапасы мәселелерін қозғайды.

Нөмірде жарияланатын мақалалар мен Қарағанды аймағы мектептерінің инновациялық іс-әрекеті туралы ақпараттар тамыз педагогикалық кеңесі тақырыбы тұрғысынан іріктеліп алынған.

Алдымыздағы оқу жылы бізден барынша көп күш жігерді және қызметіміздің нәтижелілігін арттыруды талап етеді.

Біз ойға алғандарымыздың көбін тек барлық мүдделі тараптардың (жергілікті өзіндік басқару органдары, білім ұйымдары, ғылыми және қоғамдық ұйымдары) қатысуымен ғана іске асыра аламыз, сондықтан да алға қойған мақсаттарды барынша тиімді атқару біздің өзара бірлескен әрекетіміздің арқасында ғана мүмкін болмақ.

Бірақ мен біздің барлығымыздың осыған дайын екендігімізге сенемін!

Мерекелеріңізбен, құрметті әріптестер! Жаңа оқу жылымен!

Құрметпен, С.МҰҚАНОВА

УВАЖАЕМЫЙ ЧИТАТЕЛЬ!

Ежегодное августовское совещание работников образования – одно из самых масштабных мероприятий с участием педагогической общественности республики. Именно здесь, в преддверии начала нового учебного года, профессионалы ставят значимые для развития отрасли задачи и вместе определяют способы их решения.

Тема главного педсовета этого года «Инновационная стратегия образования как фактор устойчивого развития государства, общества, личности» затрагивает вопросы качества образования и качества интеллектуальных ресурсов, которые становятся главными геополитическими факторами в мире.

Публикации номера и информация об инновационной деятельности школ карагандинского региона подобраны в свете темы августовского педсовета.

Наступающий новый учебный год потребует от нас максимум усилий и повышения эффективности в работе.

Многое из задуманного мы сможем реализовать только при непосредственном участии всех заинтересованных сторон (органов местного самоуправления, организаций образования, научных и общественных организаций), поэтому решение поставленных задач с максимальной степенью эффективности во многом зависит от слаженности наших совместных действий.

Но я уверена, что все мы к этому готовы!

С праздником, дорогие коллеги! С новым учебным годом!

С уважением, С.МУКАНОВА

МУКАНОВА С.Д.,

директор филиала АО «НЦПК Өрлеу»

ИПК ПР по Карагандинской области,

доктор педагогических наук

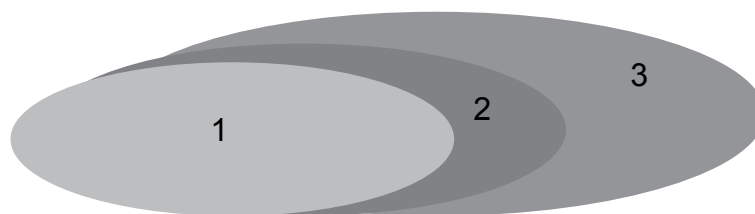
УПРАВЛЕНИЕ ИННОВАЦИОННЫМИ ПРОЦЕССАМИ В УСЛОВИЯХ ОРИЕНТАЦИИ ШКОЛЫ НА РЕЗУЛЬТАТ

Инновациялық үдерісті басқару қазақстандық мектептері дамуының маңызды жағдайы, жүйелі құбылыс ретінде қарастырылады. Мектеп іс-әрекетінің жаңару кезеңдеріне сипаттама беріледі, оның ішінде мектептің даму кезеңінің негізгі белгілері анықталады. Педагогтың өздігінен дамуы, оның кәсіби қажеттіліктері мен қызығушылығының жүзеге асырылуы мектептің инновациялық тұрғыдан жаңару мүмкіндіктерімен тура байланысты. Даму жағдайындағы заманауи мектеп басқару іс-әрекетінің күтілетін нәтижелерін анықтауда әрбір мұғалімнің, мектеп басшысының жауапкершілігі мен дербестіктеріне негізделуі баса айтылады.

Innovation process management is regarded as an important moment in the development of Kazakhstan's schools, as a systemic phenomenon. A description of the stages of renovation of the school and the main characteristic of the stage of its development are given. Implementation of the professional needs and interests, self-development of teacher directly linked to the ability of innovative renovation of the school. Modern management in the conditions of the school's development is based on the independence and responsibility of the head of school, each teacher in determining the expected performance.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *режим жизнедеятельности школы, управление инновационными процессами, тактическое управление, качество образования*

Как известно, школа проходит три этапа обновления или три режима своей жизнедеятельности: становление, функционирование и развитие. В целом под жизнедеятельностью школы понимают обобщенную характеристику работы школы, которая акцентирует внимание на существенных особенностях, специфике работы на различных этапах жизнедеятельности организации (Поташник М.М.). Сущность каждого из этапов характеризуется свойственными только ему целевыми, содержательными и процессуальными позициями организации образовательного процесса. При этом каждый последующий этап является качественно новым уровнем организации жизнедеятельности школы (рисунок 1).

- 1 – режим становления школы;
- 2 – режим функционирования школы;
- 3 – режим развития школы.

Рисунок 6 - Смена режимов жизнедеятельности школы

Смена режимов жизнедеятельности школы происходит эволюционно, на основе объективных законов диалектического развития. Толчком к самодвижению образовательной системы школы, источником развития являются внутренние

противоречия, возникающие при организации образовательного процесса, реализации целей на каждом из предыдущих «жизненных» этапов. В соответствии с законами развития систем каждый последующий этап «бытия» явления, объекта или процесса характеризуется восхождением от низшего к высшему уровню организации, от простого к сложному состоянию. В процессе такого движения система, «отказываясь» от несущественного, неактуального для нее, сохраняет самое существенное и самое значимое из предшествующих состояний.

Таким образом, объективные законы развития общественной мысли, ценностей общества востребуют от педагогов позиции принятия необходимости процессов постоянного развития, движения системы образования и обновления ими элементов системы. Это, в свою очередь, требует развитости профессионального чутья на все новое, прогрессивное, качественно влияющее на результаты педагогической деятельности.

Режим становления характеризуется деятельностью по организации школы как юридического лица, созданием нового педагогического коллектива.

Как указывают исследователи, итогом работы школы на этапе становления являются «формирование педагогического ансамбля школы, создание и взаимная подгонка структуры объектов и субъектов управления, всех ее звеньев, участков, компонентов, связей и отношений между ними» [1, 87].

Основной целью режима функционирования школы является воспроизводство наработанного опыта (практики) образования. Деятельность в данном режиме направлена на сохранение имеющихся результатов, поддержание и использование имеющегося в школе потенциала. Функционирование характеризуется стабильностью, предсказуемостью, однозначностью процессов, явлений и объектов, направленных на достижение результатов образования.

Стремление создания новой системы образования, развития собственного опыта, направленного на достижение нового качества рассматриваемой системы, при котором происходит наращивание потенциала школы, проектирование инновационной практики характеризует режим развития учебного заведения.

Под развитием понимают процесс изменения, перестройки, реконструкции, модернизации образовательного процесса, всей образовательной системы школы в соответствии с тенденциями обновления, демократизации общества [2]. Сущность данного этапа жизнедеятельности школы определена снятием противоречий между прежним содержанием образования, педагогическими технологиями обучения и воспитания учащихся и новыми ценностями, целями, условиями, образовательными потребностями личности и общества.

В связи с этим к характеристикам развития школы, на наш взгляд, можно отнести следующие:

- процесс качественных изменений в ценностных ориентациях, целях, условиях, содержании, средствах и методах, формах организации учебно-воспитательного, управленческого и других процессов;
- процесс взаимосвязанных количественных и качественных преобразований;
- процесс возникновения нового качественного состояния объекта;
- процесс, в котором происходят изменения состава или структуры объекта;
- процесс возникновения новых элементов и связей;
- возможность школе приобрести способность достижения более высоких, чем прежде, результатов образования.

Новизна современного этапа организации образования Казахстана заключается в том, что система ключевых и поддерживающих результатов образовательной деятельности, определенная в контексте обновления стандартов школьного образования, задает целевые ориентиры обновления, развития отечественной школы. На рисунке 2 указаны характеристики, которые касаются отбора содержания образования, технологий и методик обучения, организации образовательного процесса в условиях развития школы. Очевидно, что реализация этих характеристик требует активной инновационной деятельности педагогического коллектива школы по сравнению с режимом функционирования школы.

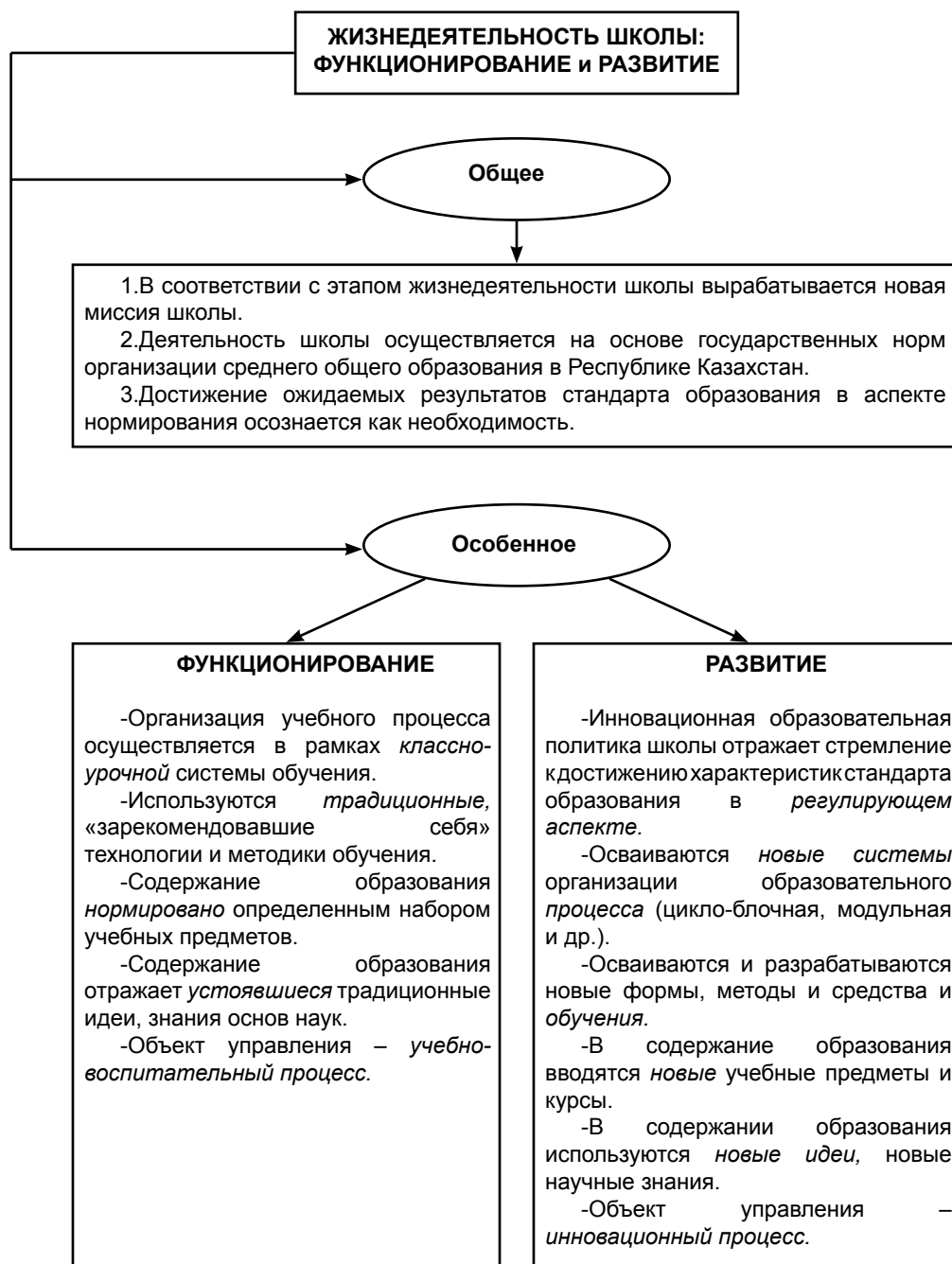

Рисунок 2 – Общее и особенное в режимах функционирования и развития школы

При этом отметим, что оптимальное состояние хорошего учебного заведения

– наличие в жизнедеятельности обоих процессов: функционирования и развития. В целом название режима жизнедеятельности школы определяется по доминантному признаку, тем самым, носит относительный характер.

Таким образом, в условиях обновления структуры и содержания школьного образования Казахстана, приносящего новые аспекты, иную логику организации содержательной и процессуальных сторон образования, неизменно востребуется необходимость обновления всех элементов системы, а это, в свою очередь, еще более актуализирует перевод жизнедеятельности школы в режим развития через организацию инновационных процессов.

Под инновационным процессом мы понимаем процесс развития образования за счет разработки и освоения новшеств. Это циклический процесс, который проходит следующие стадии: создание, распространение, освоение и использование новшеств.

Однозначно, что в условиях модернизации отечественной школьной системы образования, выстраиваемой в соответствии с образовательными стандартами, инновационная направленность изменений в ней, перевод учебных заведений в режим развития приобретает характер центрального социально-педагогического явления.

Выстраивая логическую линию «Ожидаемые результаты образования – Инновационные процессы – Развитие», мы утверждаем, что инновационные процессы в образовании, с одной стороны, направлены на поиск, осмысление и внедрение новшеств, обеспечивающих реализацию общественных ценностей, социального заказа. С другой стороны, согласно концепции инновационного развития [3], каждое новое поколение инноваций в образовании расширяет сферу своего влияния в социальной жизни. Реализация профессиональных потребностей и интересов, саморазвитие педагога напрямую связаны с возможностями инновационного обновления школы.

Инициирование и обеспечение процесса преобразования имеющего место состояния учебно-воспитательного процесса и перевода этого состояния в новое качество возможно на основе наращивания потенциала, ориентированного на перспективу. При этом происходит изменение в целях, предмете, принципах построения деятельности, характеристиках ее субъекта, среды протекания, средств и результатов.

Мы утверждаем, что в школах Казахстана сегодня востребованы инновационные процессы, продуктивность которых направлена на развитие идей обеспечения качества образования. Обеспечение качества образования возможно в условиях корреляции педагогами организуемых инновационных процессов с целями применения государственных общеобязательных образовательных стандартов Республики Казахстан (таблица 1).

Как отмечала Юсуфбекова Н.Р., «инновационные процессы в системе образования характеризуют качественно новый этап во взаимодействии и развитии научно-педагогического и педагогического творчества и процессов применения ее результатов. Этот этап отличают тенденции к преодолению существовавшего долгое время разрыва между процессами создания педагогических новшеств и процессами их восприятия, адекватной оценки, обоснования и применения на практике, а также к преодолению противоречия между существовавшей стихийностью этих процессов и возможностью и необходимостью управления ими» [4, 5].

Таблица 1 - Трансформация целей образовательных стандартов в характеристики инновационного процесса

Цели применения стандарта	Характеристики инновационного процесса
Обеспечение единой государственной политики в области образования	Целеустремленность. Нацеленность деятельности всех участников образовательного процесса на достижение ожидаемых результатов образования. Возможность внедрения новшеств в образовательный процесс общеобразовательными учебными заведениями независимо от их типа и вида.
Повышение качества обучения за счет предъявления обязательных требований к уровню подготовки учащихся	Дифференциация. Достижение всеми обучающимися стандартного уровня образования через дифференциацию и индивидуализацию обучения.
Упорядочение прав и обязанностей всех субъектов образовательного процесса в области среднего образования	Централизация и децентрализация. Разделение ответственности участников образовательного процесса за достижение ожидаемых результатов образования. Развитие демократических начал в системе образования.
Обеспечение охраны здоровья и благоприятных условий для разностороннего развития личности	Экологизация. Учет психологических и возрастных особенностей обучающихся, демографических условий обучения. Саморазвитие педагога, его творческая самореализация

Наличие объекта управления в условиях развития школы в виде инновационных процессов позволяет педагогической системе школы быть не только развивающей, но и развивающейся. С учетом этого важнейшей задачей становится моделирование системы управления инновационными процессами, ориентированного на результат.

Под **управлением инновационными процессами** мы понимаем целенаправленную деятельность управляющей системы по поиску, адаптации, освоению и использованию образовательных новшеств, способствующих достижению ожидаемых ключевых и поддерживающих результатов образовательной деятельности, реализующих задачи школы по ее развитию, переводу из существующего состояния в новое, качественно более высокое состояние.

Содержание управления инновационными процессами представляет собой целеориентированную деятельность как систему планирования, организации, руководства и контроля, направленную на обеспечение ценностно-концептуального и инструментального аспектов развития школы. Перечислим основные результаты управления инновационными процессами по каждому из обозначенных нами аспектов развития школы.

А) Ценностно-концептуальный аспект:

- новая система ценностей школьного сообщества;
- новая миссия школы;
- модель выпускника школы;
- критерии качества образования в школе;
- концепция будущего состояния школы и переход к новому состоянию;
- программа развития школы и др.;

Б) Инструментальный аспект:

- нормативное обеспечение инновационной деятельности;
- учебный план;
- программно-методическое обеспечение;
- потенциал педагогических кадров;
- информационный ресурс;
- финансовое обеспечение;
- материально-техническое обеспечение и др.

Перечисленные выше результаты отражают содержание *внутришкольного управления в условиях развития*. Выстраивание системы управления инновационными процессами осуществляется с учетом ряда позиций, в том числе:

1. *Назначение управления*. Управление служит созданию нового потенциала школы, посредством которого образовательное учреждение способно перейти в новое качество, тем самым – обеспечить новые результаты.

2. *Субъект управления*. Субъектом управления становятся все участники инновационного процесса: администрация школы, учителя, учащиеся, педагогическая общественность (внешняя среда), представители органов управления.

3. *Подходы к организации практики управления*. Активно используются знания психологии управления, теории мотивации, теории ценностей и др.

4. *Качество и эффективность управления*. Рост возможностей школы, либо/и рост коэффициента полезного действия использования имеющихся возможностей.

Выделим в качестве отличительных особенностей организации системы школьного образования, которые оказывают влияние на содержание внутришкольного управления в условиях развития, следующие позиции:

- создание культурной среды, ориентирующей участников образовательного процесса на достижение результата;
- координация мотивов руководителя, педагогов школы к созданию развивающейся школы;
- реализация личностно-ориентированных аспектов деятельности каждого педагога;
- разворачивание инновационных процессов в школе.

Заявленное выше содержание управления на этапе развития школы обуславливает необходимость создания качественно иной системы обеспечения условий образовательной деятельности, а именно, нормативно-правового, научно-методического и кадрового обеспечения.

Нормативно-правовое обеспечение

Разрабатывается комплекс нормативов, учитывающих специфику образовательного учреждения: устав школы, правила по организации различных аспектов образовательной деятельности, договора с учредителями, договора с родителями, концепции, комплексно-целевые программы, программы эксперимента и др.

Научно-методическое обеспечение

Разрабатываются рабочий учебный план школы, учебные программы вариативного содержания, вводятся новые образовательные курсы в содержание образования, внедряются альтернативные учебники (в том числе и электронные) и методические комплексы.

Технологии обучения ориентированы на формирование компетенций ученика, создание личностно-ориентированной среды обучения.

Кадровое обеспечение

Внутренний ресурс: повышение квалификации и переподготовки педагогов через курсы АО «Национальный центр повышения квалификации Өрлеу»; организация в школе новых форм методической работы с учителями (мастер-классы, конференции, Интернет-форумы, участие в конкурсах, подготовка проектов и др.).

Внешний ресурс: приглашение для реализации нового содержания образования специалистов ИПК, преподавателей вузов, колледжей; организация исследовательских проектов совместно учителей и ученых.

Итак, вышеприведенные рассуждения представим в следующей логике:

1. Задача школьной системы образования – повышение качества образования.
2. Повышение качества образования предполагает обязательное принятие позиции необходимости выработки общепринятых результатов образования.
3. Характеристики образовательного процесса, обозначенные в государственных стандартах в аспекте нормирования и регулирования, задают ключевые и поддерживающие результаты образовательной деятельности школы, являющиеся целевыми ориентирами организации инновационных процессов.
4. Инновационные процессы являются инструментом перевода школы в режим развития.
5. Развитие школы возможно в условиях организации количественных и качественных изменений, ориентированных на достижение результатов образования.
6. Глубина, масштабность, эффективность изменений в организации образовательного процесса зависит от модели внутришкольного управления.
7. Управление в условиях развития школы должно быть ориентировано на достижение ожидаемых ключевых и поддерживающих результатов образовательной деятельности школы.

Проведенный нами SWOT-анализ организации управления инновационными процессами позволил выявить сильные стороны, благоприятные возможности, слабые стороны угрозы этого аспекта внутришкольного управления (рисунок 3). Это, в свою очередь позволяет подойти к проблеме формирования иной культуры, образовательной среды в школе.

В современной теории управления социальными системами имеет место быть *Концепция управления по результатам*, разработанная в Финляндии, которая рассматривается как система управления, система мышления и поведения членов организации [5]. Основной идеей данной концепции является стремление достижения определенных результатов конкретными работниками (а не организацией). Данная концепция видится нам особенно актуальной в контексте рассмотрения управления инновационными процессами в школе. Поскольку в основе инновационных процессов лежат творческие акты педагогов, стремление самих педагогов к обновлению элементов образовательной системы, следовательно, целесообразно при реализации функций управления обратить внимание, во-первых, на механизмы формирования сознательного, целенаправленного отношения педагогов к организуемой инновационной практике и, во-вторых, на разработку инструментов освоения новшеств. Основную идею управления по результатам Третьяков П.И. видит в осознании того, что «ни одна

организация сама по себе не представляет никакой ценности, но вместе с тем она представляет упорядоченную форму, объединяющую индивидов или группы, для достижения определенных результатов» [6, 5].

С учетом ряда идей концепции управления по результатам сформулируем ряд факторов, касающихся личности руководителя школы, которые необходимо учитывать при выстраивании управления инновационными процессами в учебном заведении:

От руководителя требуется более высокий уровень профессионализма, постоянное развитие своего искусства управления как работой, так и людьми; управление становится профессией.

1. Выстраивание собственной системы управления основано на учете внутренних и внешних факторов жизнедеятельности школы.

2. Внедрение новых методов работы требует объективного подхода, системного мышления; залогом успеха является личное совершенствование руководителя.

Управление на достижение результатов позволяет нацеливать усилия педагогического коллектива на развитие образовательной системы. В целом понятие «управление по результатам» можно определить как систему управления и развития, с помощью которой каждым педагогом достигаются ожидаемые результаты, *которые определены, осмыслены и согласованы всеми членами педагогического коллектива.*

Таким образом, к основным этапам управления инновационными процессами в условиях развития школы относятся следующие:

1. Определение ожидаемых ключевых и поддерживающих результатов деятельности образовательной системы.

2. Тактическое управление ради достижения определенных ключевых и поддерживающих результатов.

3. Контроль достижения ключевых и поддерживающих результатов.

Процесс определения результатов начинается с анализа миссии школы, системы ключевых и поддерживающих результатов образовательной системы для каждой из ступеней среднего общего образования. Этот этап заканчивается определением линии деятельности педагогического коллектива и инновационных идей для ее осуществления. Результаты, соответствующие миссии школы, ее устремлениям, выражаются в виде определенных целей, стратегий, промежуточных результатов.

Тактическое управление можно назвать еще управлением по дням. Оно отражает организацию дел, деятельности педагогов, учеников, родителей, всех заинтересованных лиц с тем, чтобы планы были реализованы и, тем самым, результаты были достигнуты. Тактическое управление предполагает наличие у руководителя школы способности анализировать и принимать во внимание существенные внешние и внутренние ситуационные факторы.

В процессе контроля выясняется, какие результаты образовательной деятельности достигнуты: их плановость или случайность.

Итак, в содержании управления развитием школы по результатам самым существенным является именно упор на организацию деятельности педагогического коллектива с учетом обозначенных результатов. При этом факторами совершенствования образовательной системы, повышения качества образования становятся, *во-первых*, управление изменениями, *во-вторых*, комплексность и постоянство организуемого управления, *в-третьих*, позиция учиться на своих ошибках и неудачах.

Рисунок 3 – SWOT–анализ организации управления инновационными процессами

Рассматривая модели и методы руководства педагогическим коллективом, Лазарев В.С. отмечал: «Чтобы совместная работа была эффективной необходимо, во-первых, чтобы исполнители хорошо понимали каких результатов и когда от них ожидают, во-вторых, чтобы они были заинтересованы в их получении, в-третьих, чтобы они испытывали удовлетворение от своей работы, в-четвертых, чтобы социально-психологический климат в коллективе был благоприятен для продуктивной работы» [7, 6].

Современное управление в условиях развития школы основано на самостоятельности и ответственности руководителя школы, каждого педагога в определении ожидаемых результатов деятельности. В последующем каждый из субъектов инновационного процесса самостоятельно выбирает механизмы, инструменты (ресурсы) достижения обозначенных результатов. Самостоятельность

и ответственность действий в условиях выбора формируют результативный тип мышления, что является перспективным в условиях организации управления инновационными процессами в школе. С учетом этого можно говорить о том, что главным компонентом поведения субъектов образовательного процесса при достижении результатов образования является не столько *целеориентированное* рациональное действие, сколько *ценностно-ориентированное* рациональное действие, позволяющее говорить о значимости в системе управления организации взаимодействия участников образовательного процесса и управления их мотивацией.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

- 1 Управление развитием школы: Пособие для руководителей образовательных учреждений /Под ред. М.М.Поташника и В.С.Лазарева. – М.: Новая школа, 1995. – 464 с.
- 2 Управление современной школой. Пособие для директора школы /Под ред. М.М.Поташника. – М.: АПП ЦИТП, 1992. – 168 с.
- 3 Мясников В.А. Образование и будущее: новые цели и новые средства // Советская педагогика. – 1991. – №4. – С.142-148.
- 4 Юсуфбекова Н.Р. Педагогическая инноватика как теория инновационных процессов в системе образования //Научные достижения и передовой опыт в области педагогики и народного образования. Вып.3. АПН СССР. – 1990. – С.1-19.
- 5 Управление по результатам: Пер.с финск. /Общ.ред. и предисл. Я.А.Лейманна. – М.: Издательская группа «Прогресс», 1993. – 320 с.
- 6 Третьяков П.И. Управление школой по результатам: Практика педагогического менеджмента. – М.: Новая школа, 2001. – 320 с.
- 7 Лазарев В.С., Афанасьева Т.П., Елисеева И.А., Пуденко Т.И. Руководство педагогическим коллективом: модели и методы /Пособие для руководителей образовательных учреждений/Под редакцией В.С.Лазарева – М.: Центр социальных и экономических исследований, 1995. – 158 с.

АЙМАҚТАҒЫ КӘСІПҚОЙЛАРДЫҢ ПЕДАГОГИКАЛЫҚ КЕҢЕСІ

2014 жылдың 26 тамызында Қарағанды аймағының педагогикалық кеңесі болды. Қарағанды облысының білім беру жүйесіндегі барлық жұмысы, сапалы білім беру мен оның қолжетімділігін қамтамасыз ету үшін жағдай жасауға бағытталған. Үстіміздегі жылы бюджет саласы 65.6 млрд.тенгені құрады, өткен жылғымен салыстырғанда 4.6% артық.

Қарағанды облысының білім басқармасының басшысы А.Қ.Аймағамбетов өз сөзінде атап көрсеткендей, инновациялық дамудың міндеттері мен мақсаттарын жүзеге асыруда мұғалімнің басты фигура болатыны анық. Облыста Назарбаев Зияткерлік мектебі құрастырған біліктілік арттырудың Деңгейлік курстарынан аймақ педагогтарының 8 % өтті. Жаратылыстану-математикалық циклі мұғалімдері үшін жазғы мектептер жұмыстары ұйымдастырылды. Білім беру нәтижелерін жүйелік мониторинг жүргізуге бағытталған, «Білімал. Электрондық мектебі» ақпараттық-білім беру жобасы табысты іске асырылуда.

Қарағанды облысының әкімі Н.Қ.Әбдібеков педагогтардың, аймақтағы білім беруді ұйымдастырушылардың алдына бірқатар міндеттер, оның ішінде: тірек мектептері (ресурстық орталықтар) жүйесін дамыту, мүмкіндіктері шектеулі балаларды білім беру қызметтерімен қамтамасыз ету бойынша жағдай жасау, қарағандылық мектеп оқушыларының (ОЖСБ, ҰБТ, PISA, TIMSS халықаралық зерттеулеріне) оқу жетістіктерін сыртқы бағалауға қатысу нәтижелілігін арттыру керектігін қойды. Осы міндеттерді шешуде «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БА институты да өз міндеттерін көруде.

БЕКТЫБАЕВА Г.Ш.

Филиал акционерного общества «Национальный центр повышения квалификации
«Өрлеу» Институт повышения квалификации педагогических работников
по Карагандинской области
Центра уровневых программ, тренера

SMART- ОБРАЗОВАНИЕ В РЕСПУБЛИКЕ КОРЕЯ

Smart-қоғамның қалыптасуы – дамудың жаһандық үрдісі. Заманауи білім берудің міндеті – жаңа әлемде еңбек ету және ойлану білетін Smart-қоғамның азаматтарын дайындау. Мақалада Корея Республикасындағы Smart-оқыту стратегиясын жүзеге асыру бағыттары сипатталған. Олар смартфондарды, планшеттік компьютерлерді, оқытудың бұлттық ортаны қолдану негізінде сандық оқулықтарды пайдалануын, мұғалімдердің кәсіби құзыреттілігін дамытуды, онлайн-оқыту және онлайн-бағалау жүйесінің жандандыруын қамтиды.

Becoming a Smart-society - the global trend of development. Prepare citizens Smart-society, able to work and think in a new world - a problem of modern education. Prepare citizens Smart-society, able to work and think in a new world – a problem of modern education. The paper presents the implementation of the strategy direction Smart-education in the Republic of Korea, which include use of digital textbooks through the use of smart phones, tablet computers, cloud learning environment, development of professional competence of teachers, activation online learning and online assessment systems.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *Smart-общество, Smart-технологии, Smart-обучение*

Развитие каналов коммуникации и средств передачи и обмена информацией подводит мир к новому «эволюционному витку», трансформируя информационное общество в то, что сегодня принято обозначать термином Smart Society – Smart-общество. Становление Smart-общества проявляется в современном мире как глобальная тенденция. Нидерланды, Австралия, Республика Корея заявили о SMART как о национальной идее и главной политической задаче. В Smart-обществе технологии, ранее основывающиеся на информации и знаниях, трансформируются в Smart-технологии, которые базируются на взаимодействии и обмене опытом, превращают тяжелый труд в «умный» и вносят инновационные изменения в стратегии управления. Приоритетными ценностями Smart-общества являются креативность и толерантность, творческое и открытое мышление, гибкость и оригинальность.

Концепция smart-образования возникла как следствие внедрения понятия Smart во все аспекты деятельности современного человека: разнообразных умных устройств, облегчающих процесс профессиональной деятельности и личной жизни (смартфон, умный дом, смарткар – интеллектуальный автомобиль, смартборд – интерактивная интеллектуальная электронная доска и др.). Актуальность внедрения smart-образования обусловлена необходимостью совершенствования существующей системы образования в соответствии с новыми требованиями smart-экономики и smart-общества. Подготовить граждан Smart-общества, умеющих работать и думать в новом мире – задача современного образования.

Одним из лидеров Smart образования сегодня является Республика Корея, опыт которой представлен делегации АО «НЦПК «Өрлеу» в рамках стажировки «Технологические инновации для единой образовательной среды школ и университетов»/ «Technology Innovation for Unified Educational Environment of Schools and Universities» в Сеульском Кибер Университете (13-26 ноября 2013 года).

Система образования Республики Корея, которая за несколько десятков лет смогла достичь высокого уровня эффективности, сегодня оценивается мировым сообществом как одна из лучших в мире.

Одним из факторов, обеспечивающих успешность системы образования страны, является реализация ИКТ-политики в сфере образования, которая началась Республике Корея в 1987 году. Развитие электронного обучения последовательно реализовано в соответствии с динамичным развитием инфраструктуры по следующему алгоритму: E-Learning → U-Learning (Ubiquitous-Learning, повсеместное обучение) → M-Learning (Mobile-Learning мобильное обучение) → SMART- learning (рис.1).

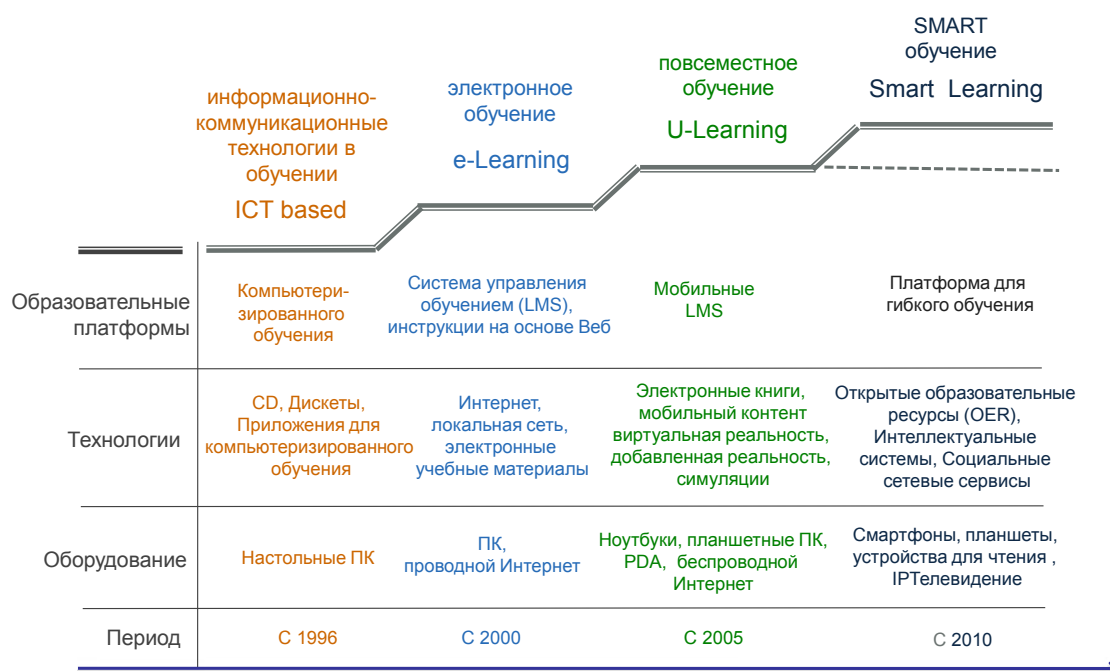

Рисунок 1. Эволюция электронного обучения

Источник: Dae Joon Hwang, Sungkyunkwan University. Transformation to Smart Education

В 1990-е годы Корея разработала свою концепцию общества, основанного на знаниях, концепцию развития информационных и коммуникационных технологий.

Политика стратегии ИКТ реализована в рамках широкомасштабного плана развития (1996-2010 годы):

I генеральный план (мастер-план) (1996-2000 гг.) был сосредоточен на создании ИКТ-инфраструктуры мирового класса в начальной и средней школе, обеспечении доступа к информационным услугам посредством спутникового вещания.

Цель II-го мастер-плана (2001-2005 гг.) – повышение качества образования на основе открытого доступа к образовательному контенту и обеспечение подготовки учителей для интеграции ИКТ в практику преподавания. На этом этапе была обеспечена эффективность управления образованием за счет продвижения Национальной информационной системы образования (NEIS), разработанной при поддержке Министерства образования, науки и технологий.

III генеральный план (2006-2010 гг.) был сосредоточен на создании устойчивого обучения в среде U-Learning (*Ubiquitous-Learning, всепроникающее, повсеместное обучение*), развития образования на основе предоставления личностно-ориентированных образовательных услуг, системы ИКТ-поддержки для семей с низкими доходами и детей с особыми потребностями.

К 2011 году реализация названных мастер-планов позволила создать

инфраструктуру школ, включающую локальные сети с подключением к Интернет, мультимедийные лаборатории, информационные устройства для классных комнат:

- 82,3% всех школ в стране использовали онлайн-обучение в своей официальной учебной программе,

- 70% всех школ имели подключение к Интернет со скоростью 100 Мбит и выше,

- в период реализации трех генеральных планов подготовка учителей области ИКТ претерпела изменения от уровня компьютерной грамотности до уровня интеграции ИКТ в содержание стандарта по предмету,

- создана среда ИКТ-подготовки учителей для удовлетворения специфичных проблем в профессиональной деятельности, новые роли учителя и адекватные современным требованиям ИКТ-компетенции приняты во внимание для проектирования подготовки учителей в будущем,

- созданы информационные платформы системы образования: EduNet – для преподавания и обучения, Educational Management & Information System (EMIS) и National Education Information System (NEIS) – для управления, Cyber Home Learning System (CHLS) – для домашнего обучения:

- Национальный учебно-методический центр EduNet – сетевое сообщество учителей, обеспечивающее обмен цифровым контентом для обеспечения качества школьного образования. Используя ресурсы портала, учителя могут значительно уменьшить время на подготовку учебных материалов,

- информационная платформа EMIS делает акцент на сборе ежегодных статистических данных из учебных заведений, NEIS объединяет данные по персоналу, финансовым отчетам, обеспечивает информационную базу управления на уровне Министерства образования,

- проект CHLS - уникальная модель образовательной среды для школьников во внеурочное время, в которой школьники могут выбрать цифровой контент на основе своего собственного стиля обучения и уровня достижений. Проект обеспечивает индивидуальную работу с репетиторами, дополнительными учебными материалами в режиме онлайн, что позволяет снизить стоимость индивидуального дополнительного образования и минимизировать «разрыв» в образовании на уровне начальной и средней школы.

В июне 2011 года Министерство образования, науки и технологий параллельно с реализацией Генерального плана объявило о реализации стратегии SMART образования (SMART-education), которая должна стать движущей силой развития образования и человеческих ресурсов в будущем.

SMART-education - это гибкое обучение в интерактивной образовательной среде с помощью контента со всего мира, находящегося в свободном доступе, позволяющее расширить границы обучения, причем не только с точки зрения количества обучаемых, но и с точки зрения временных и пространственных показателей: обучение становится доступным везде и всегда.

SMART – акроним слов **S**elf-directed, **M**otivated, **A**daptive, **R**esource free, **T**echnology embedded, обозначающее ориентацию образования на личность, мотивацию, адаптивность, свободный доступ к ресурсам, использование технологий. Smart education – самоуправляемое, мотивированное, гибкое, технологичное обучение, в основе которого лежат самоуправляемые, мотивированные, гибкие, обогащенные ресурсами и технологичные методы обучения.

Главная цель модели SMART-образования, реализуемой в Южной Корее - создание среды, обеспечивающей максимально высокий уровень конкурентоспособного образования за счет развития у учеников знаний и навыков, на которые предъявляет

спрос современное информационное общество XXI века.

Конечная цель и видение стратегии Smart-образования заключается в содействии развитию творческих глобальных человеческих талантов через "революцию в классе", которая, как ожидается, внесет обновление в содержание образования, методы обучения и оценки, изменение образовательной среды в соответствии с новой образовательной парадигмой.

С целью реализации Smart образования, обеспечения перевода корейских школьников полностью на электронную форму обучения в 2015 году, в стране реализуются следующие приоритетные направления:

1. Разработка и применение цифровых учебников, обеспечивающих оперативный доступ к учебной информации посредством смартфонов, планшетных компьютеров, облачной среды обучения.

2. Развитие профессиональной компетентности учителей для реализации Smart-образования.

3. Обеспечение высокого качества содержания образования и продвижение его доступности. Совершенствование системы авторского права для свободного использования ресурсов в образовательном процессе.

4. Развитие моделей преподавания и обучения.

5. Активизация онлайн-обучения и систем онлайн-оценки.

6. Создание основы для облачных образовательных услуг.

Разработка и применение цифровых учебников

Цифровой учебник сочетает в себе содержание существующего бумажного учебника с различными ссылками на ресурсы и функциями поддержки обучения. Его можно запустить на персональном компьютере, планшете, смартфоне, телевизоре и другом цифровом устройстве. Цифровые учебники можно использовать в любое время и в любом месте для удобства школьников.

Основные тренды цифровых учебников: анимационный контент, видеоконтент, eStream (потокное видео), ТУПО-графика, 3D-графика.

Повышение квалификации учителей для Smart-образования

В реализации Smart образования главным приоритетом является развитие профессионального потенциала педагогов. Программы обучения учителей разрабатываются с учетом повсеместного использования ИКТ, развития социальной коммуникации через Social Network System (социальные сети), новых методов обучения, реализуемых в школах. Обучение призвано помочь учителям развивать потенциал учащихся 21-го века, включая творчество, способности совместной работы, способности коммуникации и критического мышления, способность к решению задач.

Кроме того, в школах Кореи в рамках системной подготовки учителей к Smart-обучению занятия для педагогов проводятся 2-раза в месяц, в повышении квалификации широко используется принцип обучения «равный - равному», когда каждый учитель, повысивший квалификацию, передает новый опыт коллегам своей школы и других школ, активно используются ресурсы сетевого сообщества педагогов для решения профессиональных проблем.

Обеспечение высокого качества содержания образования и обеспечение его доступности

Для обеспечения инновационности учебных занятий разрабатывается новый образовательный контент. В 2012 году обеспечена классификация контента по предметам и темам, создана база метаданных.

Развитие моделей преподавания и обучения

Smart-образование является методом обучения, который способствует развитию творчества, сотрудничества, способности к решению задач, а также навыков общения учащихся. Для разработки оптимальных моделей преподавания и обучения, учителя-исследователи из экспериментальных школ разработали различные модели, которые используют Web 2.0 для сбора данных, Google «Документы» и Google «Приложения» для организации сотрудничества и работы над проектами, SNS (социальные сети) для обсуждения. Педагоги работали в Smart Classroom (Smart классе) для успешной реализации Smart образования на уровне школы, улучшая урок в классе и обеспечивая решение образовательных проблем учеников.

Активизация онлайн-обучения и систем онлайн-оценки

Онлайн обучение расширяет границы образования, обеспечивая связь школ в кибер-пространстве, где ученики могут участвовать в практических событиях, удаленных видео-конференциях, посещать онлайн уроки экспертов. Кроме того, онлайн обучение обеспечивает равные права к обучению ученикам разных категорий. Онлайн-классы позволяют ученикам, которые не могут посещать школу из-за ограниченных физических возможностей, болезни, продолжить учебу. Онлайн обучение помогает тем, кто не может ездить в школу из-за географических условий или тем, которые должны завершить некоторые из необходимых предметов, которые они пропускают из-за интенсивного курса. Когда в рамках онлайн-обучения накапливается значительное количество личных данных, система может предложить индивидуальное образование на основе анализа и диагностики. В системе, используя различные инструменты оценки, можно пройти онлайн-тест, чтобы помочь ученикам продолжить обучение. Например, National English Ability Test (NEAT) и National Assessment of Educational Achievement (национальная оценка учебных достижений).

Создание основы для облачных образовательных услуг

Для Smart-образования организация обратной связи (двухканальное общение), расширенный доступ к данным и сотрудничество являются важными факторами. В рамках общенациональных программ, в Корее реализуется создание облачной компьютерной инфраструктуры (cloud-based computing infrastructure) для Smart-образования с целью мотивации обучающихся к хранению своих учебных материалов и записей в кибер-пространстве, для дальнейшего совместного использования. Система, основанная на облачных технологиях, позволит интегрировать отдельные образовательные сервисы и ресурсы, обеспечить большее удобство для работы пользователей, сохранность его данных.

Решая поставленные задачи, Республика Корея ориентирована на достижение главной цели - создание среды, обеспечивающей максимально высокий уровень конкурентоспособного образования, организация поддержки учащихся в самостоятельном обучении на основе использования значительного количества учебных ресурсов и различных методов обучения, создании и воспроизводстве знаний, которые станут основой дальнейшего расцвета корейского народа, имеющего конкурентное преимущество на мировой арене в условиях глобализации.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Adapting Education to the Information Age. 2012// http://english.keris.or.kr/whitepaper/WhitePaper_eng_2012.pdf
2. Dae Joon Hwang, Hye-Kyung Yang, Hyeonjin Kim. E-Learning in the Republic of Korea// iite.unesco.org/pics/publications/en/files/3214677.pdf
3. Дмитриевская Н.А. Интегрированная интеллектуальная среда непрерывного развития компетенций// Открытое образование. – 2011. - №3. – с. 4-7

4.Материалы тренинга «Scientific and Methodological Support of E-learning System Implementation». Seoul Cyber University. Dec, 11-15, 2012

5.Материалы тренинга «Technology Innovation for Unified Educational Environment of Schools and Universities». Seoul Cyber University. Nov, 13-25, 2013.

ИНТЕГРАЦИЯ В ПРАКТИКЕ

16 июля 2014 года на базе детского сада «Балакай» города Караганды прошло выездное практическое занятие «Интегрированная образовательная деятельность» (из опыта работы дошкольной организации образования «Балакай» города Караганды) для слушателей курсов повышения квалификации ФАО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области.

Участники занятия – слушатели курса «Развивающие технологии в педагогическом процессе дошкольной организации образования», воспитатели дошкольных организаций образования из разных районов Карагандинской области.

Основная цель – изучение опыта внедрения интегрированной организованной учебной деятельности в образовательную деятельность детского сада. Это направление работы очень важно в связи с решением проблемы гуманизации дошкольного образования. Интеграция содержания дошкольного является одним из педагогических условий повышения эффективности развития эмоционально-интеллектуальной сферы личности ребенка.

Воспитатели детского сада (Беспалова Г.И., Таттимбекова М.Х.) поделились опытом использования интеграции образовательных областей, возможностями технологии ТРИЗ (теории решения изобретательских задач) и РТВ (развитие творческого воображения) как средства формирования у дошкольников целостных представлений об окружающем мире.

Интегрированное обучение, объединяющее несколько образовательных областей, позволяет дошкольникам увидеть и понять любое явление целостно. Так, на занятии «Путешествие по музею «Головных уборов» (для детей 3-4 лет) детям предлагались задания разного характера:

- математические;
- задания, направленные на закрепление знаний об окружающем мире;
- задания, направленные на развитие речи, мимики, жестов;
- продуктивная деятельность (рисование).

Занятия вызвали огромный интерес со стороны слушателей курса повышения квалификации, что нашло отражение в этапе интерпретации – многоаспектный анализ организованной учебной деятельности. Слушатели отметили:

- диагностичность поставленных целей;
- использование методических приемов технологии ТРИЗ: системный оператор, анализ сказки, прием «Наоборот», формулирование противоречий;
- «создание проблемных ситуаций» и др.

Во второй части выступил преподаватель по изобретательской деятельности с сообщением об особенностях методики применения ТРИЗ в дошкольной организации образования. Большой интерес вызвала актуальная тема «Диагностирование творческих способностей дошкольников», предложенная педагогом-психологом.

Участники выездного практического занятия смогли подробно ознакомиться с методикой диагностирования Е.Торренса, задать вопросы по использованию инструментария для определения «творческой» дошкольников.

Подводя рефлексию прошедшего дня, можно сказать, что выездные практические занятия обогатили слушателей курса повышения квалификации не только необходимыми знаниями, но и практическими наработками.

ИННОВАЦИОННАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ КГУ «ГИМНАЗИЯ № 93» Г. КАРАГАНДЫ

Гимназия № 93 на 1 сентября 2014 года реализует три эксперимента, из них два эксперимента республиканского уровня:

С сентября 2012 года начался эксперимент по изучению, внедрению и трансляции опыта АОО «Назарбаев Интеллектуальные школы» (далее – НИШ). Суть эксперимента заключается в выборе оптимального направления инновационной деятельности НИШ. На данный момент 45 учителей гимназии прошли уровневые курсы повышения квалификации и успешно внедряют новые подходы в образовательном процессе. Программа опытно-экспериментальной работы КГУ «Гимназия № 93» по изучению, внедрению и трансляции опыта НИШ разрабатывалась совместно с преподавателями филиала АО НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области. Деятельность по трансляции опыта АОО «НИШ» предполагает создание сетевого сообщества учителей города и области и активное использование цифровых ресурсов. Положение о сетевом сообществе было разработано директором центра педагогического мастерства НИШ г. Караганды Сурначевой О. Г. совместно с базовыми школами – КГУ «Гимназия № 93» и ШОД «Мұрагер». Сейчас КГУ «Гимназия № 93» имеет статус Ведущего компетентностного центра по трансляции опыта НИШ в образовательный процесс города и области. Через сетевое сообщество учителей Центр призван помочь школам Карагандинской области вырастить больше лидеров среди школьных администраторов, руководителей школьных методических объединений, наставников и учителей.

За два года с начала осуществления работы по трансляции опыта НИШ учителя и администрация гимназии приняли участие в нескольких конференциях республиканского и

международного уровней, публиковались в различных научно-методических сборниках, провели на базе гимназии 35 семинаров и семинаров-практикумов для методистов районных и городских методических кабинетов, заведующих предметными кафедрами и методическими объединениями, учителей-предметников по реализации новых подходов в образовательном процессе. Создан постоянно действующий семинар-тренинг «Новые подходы в преподавании и обучении» (организатор – Крючкова О.В.).

2. С сентября 2013 года в гимназии проводится республиканский эксперимент по апробации учебно-методического комплекса по английскому языку издательства «Кембридж» для учащихся 1 классов в классах с русским и государственным языками обучения.

С 2011 года реализуется эксперимент областного уровня по внедрению компетентностно-ориентированного подхода в образовательный процесс гимназии на основании разработанных учебных заданий по таксономии Б.Блума.

На данный момент успешно апробирована и активно используется автоматизированная система электронного обучения «e-learning» с целью информатизации учебного процесса. Так, директор гимназии № 93 Темерханова Л.А. и заместитель директора по научно-методической работе Юнацкая Е.В. прошли в 2013 году стажировку для административного состава базовых школ на тему «Лидерство и управление в школе», которая включал в себя установочный, обучающий, дистанционный, практический и заключительный этапы. По итогам стажировки ими был разработан Программный план по развитию основных направлений деятельности гимназии.

Учителя гимназии активно сотрудничают с тренерами и

преподавателями филиала АО НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области. У 18 учителей третьего (базового) уровня, которые обучались на базе Института повышения квалификации, качество знаний учащихся по итогам учебного года в среднем увеличилось на 3-5 %, что подтверждается результатами мониторинга. В качестве обратной связи постоянно проводится внешний мониторинг, администрация и учителя заполняют анкеты и опросные листы, посещают уроки учителей, прошедших уровневые курсы.

Родительская общественность так же оповещена об изменениях в преподавании, происходящих в гимназии.

В школе выстроена структура методической службы, которая способствует профессиональному росту педагогов. Оптимизирована внутренняя система повышения квалификации педагогов, которая обеспечивает процесс непрерывного развития педагогических ресурсов в том числе и через менторинг. Успешно функционируют фокус-группы гимназии «Обобщение передового педагогического опыта», «Школа молодого учителя», «Тренинговая группа «Я – Лидер». Активно внедряется в практику корпоративное управление и система распределенного лидерства.

Наблюдается повышение личной эффективности учителей и развитие лидерских качеств через совместную профессионально-обучающуюся деятельность в гимназии и личностный рост. Разработано 8 методических пособий, 12 учителей стали победителями различных конкурсов проектов и авторских программ, выпускаются электронные учебники, дидактические и методические пособия. Проведена секционная работа 16-ой апрельской научно-практической конференции регионального уровня по новым подходам в преподавании,

областная конференция учителей первого (продвинутого) уровня, первый городской конкурс научных проектов на английском языке среди учащихся младших классов (полиязычие).

Оптимально используются современные информационно-коммуникационные технологии, проводятся вебинары, он-лайн уроки, консультации, создается медиабазы цифровых ресурсов, банк данных уроков, коучингов и мастер-классов.

Расширяется сотрудничество с учреждениями образования города и области. Заключены договор о продолжении деятельности на базе гимназии филиала кафедры иностранной филологии КарГУ им. академика Е.А.Букетова и договор об открытии в рамках сотрудничества филиала кафедры педагогики и психологии того же вуза.

Можно утверждать, что совершенствование профессионального роста педагога достигается за счет непрерывного и систематического повышения его профессионального уровня, при этом главной задачей для нас является развитие профессионального самосознания и лидерского потенциала каждого учителя, а на этой основе — определение путей и средств его профессионального саморазвития. «Образование через всю жизнь» — правило, по которому должны действовать педагоги. Только учитель-лидер сможет воспитать и обучать учащегося-лидера и развивать его функциональную готовность к жизни.

ТЕМЕРХАНОВА Л.А.,

директор КГУ "Гимназия № 93"

ЮНАЦКАЯ Е.В.,

заместитель директора
по научно-методической работе
КГУ "Гимназия № 93"

РАЗБЕКОВА З.К.

«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БА Институты,
Деңгейлік бағдарламалар орталығы, тренердің міндетін атқарушы

SMART- ОҚЫТУДЫ ҚОЛДАНУ БАҒЫТТАРЫ

В данной статье рассматриваются вопросы формирования информационно-коммуникативных компетенций педагога, аспекты использования Smart-обучения в образовательном процессе, методические возможности и научно-методические основы Smart-learning, практические основы и механизмы его реализации.

This article deals with development of information and communicative competence of a teacher, aspects of Smart learning in the educational process. Presents opportunities and scientific and methodological principles Smart - learning, practical bases and mechanisms of implementation.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: *ақпараттық-коммуникациялық құзырлық, ақпараттық-коммуникациялық технологиялар, Smart-learning стратегиясы*

ҚР Президенті Н.Назарбаевтың «Қазақстан жолы – 2050: бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» халыққа Жолдауында (17.01.2014 ж.) Мемлекетіміз бен қоғамымыз алдында тұрған әлемнің дамыған 30 елінің қатарына қосылудың негізгі басымдылығы озық және бәсекеге қабілетті ұлттық білім беру жүйесін құру.

«Білім беру жүйесінің басты міндеті – ұлттық және жалпы адамзаттық құндылықтар, ғылым мен практика жетістіктері негізінде жеке адамды қалыптастыруға және кәсіби шыңдауға бағытталған білім алу үшін қажетті жағдайлар жасау, оқытудың жаңа технологияларын енгізу, білім беруді ақпараттандыру, халықаралық ғаламдық коммуникациялық желілерге шығу»- деп Қазақстан Республикасының Білім туралы заңында айтылған.

Білім беруді ақпараттандыру – бұл ақпараттық-коммуникациялық технологияның құралдарын білім беру саласына қолданудың методологиялық және тәжірибелік құндылықтарын зерттеп, оқыту мен тәрбиелеудің психологиялық және педагогикалық мақсаттарына бағыттап қамтамасыз ету процесі. Бұл процесс *бағыттардың бірі* - ақпараттық қоғам жағдайында жеке тұлғаның даму бағыттарының міндеттерін негізге ала отырып, оқытудың мазмұнын, әдістері мен оны ұйымдастыру формаларын таңдау мен оның методологиясын дамыту бойынша жетілдіріледі.

Білім беруді ақпараттандыру процесі жағдайында жеке тұлғаның интеллектуальдық, қоғамдық, экономикалық, коммуникациялық және ақпараттық сияқты іс-әрекеттерін түрлі салаларға қолдану арқылы құзырлықтарын қалыптастыру негізгі талаптардың біріне айналды.

Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 201-2020 жылдарға арналған Мемлекеттік бағдарламасында ақпараттық-коммуникациялық технологияларды – педагогтердің құзыреттіліктерін қамтамасыз ету үшін ұйымдастырушылық қамтамасыз ету, электрондық оқыту жүйесін пайдаланушыларды даярлау және олардың біліктілігін арттыру қажеттілігі көрсетілген. Қазіргі жағдайда мұғалімнің ақпараттық-коммуникациялық құзырлығы кәсіби мамандықтың құрамды бөліктері болып табылады. Сондықтан бұл мәселе мектепке болашақ мұғалімдерді даярлаудың көкейкесті мәселелерінің бірі ретінде айқындалады.

Ақпараттық құзырлықты қалыптастыру қазіргі білім беру жүйесіндегі ақпараттық кеңістік туралы біртұтас түсінікті қалыптастыру, ақпараттық сауаттылық: оқу-әдістемелік, озық тәжірибелерді зерттеу, ғылыми-зерттеу нәтижелерін түрлендіру мен технологияларды қолдану әдістерін меңгерту және білім беру процесінің ерекшеліктерін ескере отырып, педагогикалық программалық құралдарды қолдану және оларды өз қызметтерімізге сәйкес бейімдеп пайдалану секілді талаптарды қанағаттандырады.

Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы мақсаттарының бірі – білім беру саласындағы үздік әлемдік тәжірибелерге сай келетін жоғары білім сапасының жоғары деңгейіне қол жеткізу. Қазіргі таңда білім беру саласындағы озық әлемдік тәжірибелерге сәйкес келетін сапалы білімге қол жеткізуде, шетелдік білім беру ұйымдарымен тәжірибе алмасу ерекше орын алады. Заманауи білім беру жүйесінің әлемдік көшбасшысы Smart-оқытудың инновациялық тәжірибесімен және Smart-оқыту саласында мамандардың біліктілігін арттыру мен оқыту жүйесімен танысу мақсатында қазақстандық мамандар Оңтүстік Корея Республикасында екінші мәрте тәжірибеден өтті.

2014 жылдың 14-23 мамыр аралығында «Өрлеу» БАҰО филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚБАИ-ның қызметкерлері үшін Сеул қаласындағы Суншил Кибер университетінде (Korea Soongsil Cyber university) өткен біліктілікті арттыру курсына тыңдаушылар төмендегі бағыттар бойынша дәрістер тыңдады:

- Кіріспе. Smart learning Smart learning туралы. Оқытуды басқару жүйесі. LMS.

- Корей мектептеріндегі смарт оқыту тұжырымдамасы. Smart learning арқылы мектепті басқару және менеджмент.

- Smart learning контентін дамыту және оқыту жүйесінде қолдану. Интеллектуалды оқыту жүйесі арқылы мұғалімдердің біліктілігін арттыру әдісі.

- Кореядағы Smart learning стратегиясы. Кореядағы білім берудің даму тенденциясы. Қашықтан оқыту: педагогикасы және технологиясы

- Онлайн тәртібінде ерте жастан балаларды тәрбиелейтін мамандарды кәсіби дамудың оқыту бағдарламаларын жүргізу ерекшеліктері

- Қашықтан оқыту жүйесі аясында кәсіби дамудың оқыту бағдарламаларын жүргізу ерекшеліктері. Корея еліндегі электронды ресустардың даму тенденциясы

Сеул қаласындағы “EunSeok Elementary School”, “DaeWon International Middle School”, “DaeWon Foreign language high School” мектептердің іс-тәжірибесімен (бастауыш, орта, жоғары мектеп), “KyungWoon School” атты инклюзивті оқыту мектебінде мүмкіндігі шектеулі оқушылармен жұмысты ұйымдастыру түрлерімен (дайын білім беру контенттерін қолдану) тыңдаушылар танысты.

Тунгук университетінің жекеменшік бастауыш мектебінде ерте кезден көптілді оқыту тәжірибеге енген: ағылшын тілінің арнайы жабдықталған кабинеттер блогы, оқушылардың қабілеттеріне қарай қосымша топтарға бөлінуі, оқыту үшін үздік оқытушылардың (мамандар-тілдер иесі) тартылуы.

Кореядағы Суншил Кибер университетінде (Korea Soongsil Cyber university) контенттердің түрлерімен бейнематериалдарды түсіруге инновациялық мүмкіншілік беретін, қашықтықтан оқыту үшін контенттерді жетілдіретін Chroma Key Studio жұмысының үрдісі, электронды оқытуға арналған студия жұмысы білім беру кеңістігінде сапалы өзгерістер енгізуге бағыт болды. Тәжірибе алмасу барысында Оңтүстік Кореядағы Smart оқытуды дамытудың стратегиясы және оның негізгі бағыттары жөнінде құнды ақпараттар алынды.

Оқытудың мазмұнын талдай келе, күнделікті дәрістен кейін Smart learning бойынша қажетті мағлұматтар және келешекте қолдану бағыттары айқындалып отырылды.

Smart оқыту – бұл оқытудың жаңа типі, смарт құрылғыларды пайдалану, әлеуметтік

желілер қызметі арқылы біліммен алмасу, жеке тұлғалық ерекшеліктерге бағытталған оқыту қызметі және оқушыларға қарай орталықтандырылған оқыту кеңістігі. Сонымен қатар, Smart оқыту – оқу мен оқытудың әдістерін өзгерту нәтижесінде оқытуды жаттаудан гөрі, түсінуге бағыттау болып келеді.

Smart оқытудың тұжырымдамасы бойынша:

S – Self – Directed (өздігінен бағдарлай білу немесе хабардар)

M – Motivated (уәждемелі)

A – Adaptive (өзіне бейімдеу)

R – Resource Free (ерікті дерекнама)

T – Tecnology Embedded (технологиялар жиынтығы) оқыту әдістемелерінің оқушы, мұғалім, мектеп қарым-қатынасындағы байланыс жүйесі.

Smart-оқыту моделі адам үшін заманауи ақпараттық, ұйымдастырушылық жүйе көмегімен зияткерлік, жоғары технологиялық, жайлы орта құру деп қарастырылады

2010-2015 жылдарына электрондық оқыту жүйесінің тұжырымдамасында **«Оқу үдерісінде ақпараттық-коммуникациялық технологияны қолдану** оқушылардың қабілеті мен танымдық қызығушылығын дамытады және өздігінен білім алу дағдысын қалыптастырады» - делінгендей электрондық оқыту жүйесі қазіргі білім берудің «өмір бойы білім алу» мен «баршаға ортақ білім беру» қағидаларына сәйкес оқушылардың жеке және ұжыммен жұмыс жасауына жағдай жасайды.

Қазақстан Республикасы педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курстарының бағдарламасының модульдерінің бірі – «Оқыту мен оқуда **ақпараттық-коммуникациялық технологияны** пайдалану». Ақпараттық сауаттылық – көптеген сандық технологияларды қолдану арқылы ақпаратты тиімді және сыни іріктеп, талдап және құра білу, сонымен қатар сол технологиялардың құрамдас бөліктері мен функцияларын білу. Технологиялық, педагогикалық және мазмұндық білім барлық үш білім саласы арасында өзара байланысты іске асыруға қабілетті мұғалім жоғары деңгейдегі кәсіпқой болып табылады. Жоғарыда айтылған түсініктерді қарастыра келе Elearning пен Smart learning әдістемелері мен сындарлы оқыту арасында үндестікті көруге болады.

«Smart Learning Programme for specialists of the Republic of Kazakhstan» бағдарламасы бойынша курста :

–Оқытудың зияткерлік жүйесінің, сонымен қатар 21 - ші ғасырдағы оқытудың өзгерістерінің негізгі бағыттарының және болашақ мұғалімдерді тәрбиелеудің көмегімен педагогтердің біліктіліктерін арттырудың тәсілдері;

–LMS оқытуды басқару жүйесі;

–Ақпаратты беру ерекшеліктері мен Smart технологияның электрондық оқытудан айырмашылығы;

–Заманауи мұғалімнің құзырлылығы және онлайн режиміндегі білім беру бағдарламаларын өткізу ерекшеліктері қарастырылды.

SMART оқытудың негізгі ойларын жүзеге асыру жағдайында педагог қызметкерлердің біліктілігін арттырудың сапасын қамтамасыз ету үшін, келешекте төмендегі ісәрекеттерді іске асыруды ұсынуға болады:

• тәжірибемен алмасу, өнімді ынтымақтастық, оқуәдістемелік материалдарды орналастыру (білім берудің басым бағыттарын есепке ала отырып, «әдістемелік жинақша» құру) мақсатында, «Өрлеу» БАҰО» АҚ (барлық филиалдарды қосып) профессорлық-оқытушылар құрамының және кәсіби мәселелерді шешу үшін педагогтердің орталықтандырылған желілік қауымдастығын құру;

• педагогтердің АКТ дайындығын қамтамасыз ету үшін арнайы контент құру;

• бұлттық қызмет көрсету негізінде (жағдайлар: сымсыз желі мен планшеттер,

смартфондар, ППҚ АКТ-ні қолдану машықтары) білім беру іс - әрекетін жүргізудің кең спектрлі мүмкіндіктің білім беру бұлтын әзірлеу (қолданушыларға (оқытушылар мен оқушылар) Google, Google Docs мен "Облачный" сервис Mail.ru арқылы ұсыну)

- анимациялық кейіпкерлері қойылған бейнероликтерді пайдалану арқылы электрондық сабақтардың контентін құру (шынайы және көрнекілік форматта оқу материалын демонстрациялау);

- біліктілікті арттыру институттарында арнайы ресурстарды әзірлеу бойынша тренингтік орталықтарды ұйымдастыру;

- педагогтердің АКТ-дайындығының деңгейлік жүйесін ұйымдастыруды біліктілікті арттыру жүйесіне смарт-технологияларын ендіру жағдайы ретінде ұсыну:

- АКТ - базалық оқыту;

- АКТ - тәжірибелік оқыту;

- Тыңдаушыларды алдын ала оқу мазмұнымен таныстыру мақсатында «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалдарының сайттарында біліктілікті арттыру контенттерін орналастыру;

- базалық мектеп пәндерін оқытуда планшеттерді қолдануды көрсету;

- оқушылардың контентін орналастыру үшін білім беру сайттарын құру технологиясы (сайттың ерекшелігі: оқушылар құрған білім беру контенттері , яғни роликтер, жобалар және т.б. орналастырылады).

Ұсынылған бағыттар төмендегі жағдайлар кезінде ғана жүзеге асады:

- ақысыз (немесе арзан) интернетке сымсыз кеңжолақты қолжетімділіктің ең жоғары жылдамдығы (республика бойынша)

- смарт - құрылғыларды пайдалануда мұғалімдер мен ата - аналарды дайындау;

- бастауыш білім беру үдерісіне (мектепке дейінгіні қосып алғанда) смарт - құрылғыларын зерделуді ендіру.

«Өрлеу» құрылымда қашықтықтан білім беруді жүзеге асыратын арнайы бөлімдерді құру: контентті жабдықтаушыны анықтау. жобаны толық функционалды жүзеге асыру үшін арнайы кадрларды дайындау, , оқыту материалдарын әзірлеу (бағдарламалар, жоспарлау, анимациялық сабақтар, бейне, аудио сабақтар, қоғамның т.б. мүдделеріне қарай бейімдеу), жобаны жарнамалау және білім беру субъектілерінің назарын аудару сияқты іс - әрекеттер біліктілікті арттырудың сапасын жетілдіреді.

Электрондық оқыту Қазақстан республикасының білім беру жүйесі дамуының басты бағыттарының бірі болып келеді. Электрондық оқыту жүйесі жағдайында мұғалімде педагогикалық құзырлылық пен оқытудағы АКТ рөлін түсіну, пәндік саладағы ақпараттық технологияларды мақсатты пайдалану және E-learning пен Smartl – e-learningті оқытуды ендіру жағдайында оқыту үдерісін ұйымдастыру мен басқару секілді ақпараттық - мәдениеттілік арасында үйлесімділіктің болуы қазіргі заманда өте маңызды.

Қазіргі таңда көптеген мемлекеттермен бірге Қазақстан Республикасы да оқытудың жаңа парадигмасы ретінде Smart - оқытуды білім беру жүйесіне ендіріп, дамытуды көздеп отыр.

Оқытуды басқару жүйесінде мобильді коммуникациялардың функцияларын атқаратын мобильді құрылғыларды контентке ұтымды енгізу, пәндер бойынша смартфон құрылғылары үшін арнайы қосымшалар арқылы контенттер мен тиімді сандық оқу құралдарын әзірлеу, мектепке дейінгі, бастауыш, орта білім беру мен тәрбиелеу мәселелері бойынша онлайн режимінде білім беретін сайттарды жасақтау және оның мазмұнының жүйелілігін қамтамасыз ету, дыбыстық және бейнежазба жазу студиясын құру, қашықтықтан оқытуда Smart - learning пайдалану мақсатында Оңтүстік Кореяның алдыңғы қатарлы тәжірибелерін зерделеу қажеттілігі туындап тұр.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. ҚР Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Жолдауы: «Қазақстан жолы - 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ», 17.01.2014 ж. [Электрондық ресурс]:<http://www.akorda.kz>.
2. Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңы (жаңа басылым) (27.07.2007, N 419III). [Электрондық ресурс]: <http://www.edu.gov.kz>.
3. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011–2020 жылдарға арналған Мемлекеттік бағдарламасы. [Электрондық ресурс]:<http://adilet.zan.kz>.
4. 20102015 жылдарына электрондық оқыту жүйесінің тұжырымдамасы [Электрондық ресурс]:<http://adilet.zan.kz>.
5. Smart Learning Programme for Specialists of the Republic of Kazakhstan (Professional development for teachers based on Smart Learning).// Korea Soongsil Cyber University. 2014. – 414 б.
6. Қазақстан Республикасы педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курстарының бағдарламасы // Мұғалімге арналған нұсқаулық. – 2012. – 306 с.
7. Педагог мамандарды даярлауда ақпараттық құзырлығын қалыптастыру. [Электрондық ресурс]:<http://referat.resurs.kz>.

РОСТОВКА РЕСУРС ОРТАЛЫҒЫНЫҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ЖҰМЫСТАРЫ

Мектепті басқарудың ең басты міндеттерінің бірі – оқушыларды оқыту, тәрбиелеу, дамыту ісіндегі басты субъект болып табылатын педагогикалық ұжымды қалыптастыру, ұйымдастыру, тәрбиелеу және дамыту жұмыстары белгілі бір мақсатқа бағытталатын болса, кез келген мектеп ұжымы жоғары нәтижеге қол жеткізе алады.

Ростовка орта мектебі 2003 жылдан бастап «Ресурстық орталық» инновациялық жобасы бойынша жұмыс істеп келеді. Осы жобаясында ұшшағын жинақты (магниттік) мектептерді біріктіре отырып, білім беру сапасының жоғары көрсеткіштеріне қол жеткіздік:

1. Сессиялық және сессияаралық кезеңдердің есебінен материалдық-техникалық ресурстардың жетіспеушілігін, оқу-әдістемелік қамтамасыз етудегі кемшіліктерді толықтырдық, маман кадрлар мәселесін шештік.

2. Әрбір магниттік мектеп бойынша оқушылардың білім сапасын орта есеппен 3-4% арттырдық. ҰБТ көрсеткіші жыл сайын жоғарылап келеді, Қазақстан мен Ресейдің жоғары оқу орындарына білім гранты бойынша оқуға түскен түлектер саны жыл сайын арта түсуде.

3. Оқушылардың танымдық белсенділігін арттыруға қол жеткіздік, атап айтсақ, шағын жинақты мектептердің оқушыларының әртүрлі интеллектуалдық

сайыстарға және марафондарға қатысу белсенділігі 10% артты. Оқушылардың зерттеушілік әрекеттерге деген қызығушылығы дами түсті. Ростовка Ресурс орталығының оқушылары шығармашылық және зерттеушілік жобаларды қызыға әзірлейді, жұмыстарын әртүрлі деңгейде қорғап, жүлделі орындарды иеленіп жүр.

«Ресурстық орталық» инновациялық жобасы бойынша жұмыс істей отырып, тірек мектеп базасында мұғалімдердің білім саласындағы өзекті мәселелерді талқылап, жұмыстың негізгі бағыттарын анықтап алуына мүмкіндік беретін дөңгелек үстелдер, семинарлар, секциялық сабақтар, таныстырылым алаңдарын өткізу нәтижесінде мұғалімдердің өзара кәсіби байланысын орнаттық.

2014 жылы Ресурстық орталығының тәжірибесі «Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Карағанды облысы бойынша ПҚ БА институты облыс көлемінде ұйымдастырған қашықтық түрде өткен семинарлар серияларында ұсынылды.

Білім арттырудың деңгейлік курстарын оқып келген мұғалімдер білім берудегі жаңаша көзқарастарды меңгеріп, оқыту барысында жұмыстың белсенді әдіс-тәсілдерін, оқытудың 7 модулі бойынша білімдерін қолдануға тырысады және қазіргі кезеңде алғашқы нәтижелерге қол жеткізе бастады.

Ростовка Ресурстық орталығында бірінші

және үшінші деңгейлік сертификат алған 12 мұғалім жұмыс істейді. Бұл – мектептің оқу-тәрбие үдерісіне жаңа өзгерістер енгізуге қабілетті толық команда құрылғанын білдіреді. Ростовка орта мектебінің сертификат алған мұғалімдері аудан және облыс көлеміндегі секциялық жиналыстардың жұмысына белсене қатысатынын айта кету керек. Ағылшын тілі мұғалімі О.С.Орехова, орыс тілі мұғалімі Е.А.Рахимова және информатика мұғалімі Р.С.Абильдинова секциялық сабақтарда 7 сыныптың «Сан есімдер және даталар» тақырыбы бойынша интеграциялық сабақтар өткізудің қорытындысы туралы мастер-класс өткізді. Олар қазіргі кезде оқушылардың өздігінен аз жұмыс істейтінін, сондықтан оларды қызықтыру үшін жаңа әдіс-тәсілдерді пайдалану қажеттігін атап көрсетті. Бұл көзқарастың қалыптасуына жаңа үлгідегі мұғалімдерді дайындау курсынан өтудің көп көмегі тиді. Дәстүрлі сабақтарда мұғалім көп уақыт сөйлейді, ал оқушы әрекетсіз отырады. Бұл мұғалімдер сабақтың әр кезеңінде оқушылардың жұмыс істеуіне қол жеткізуді көздеді. Үш пәнді біріктіре отырып, қарым-қатынас жасаудың үш түрін пайдалануға тырысты: оқыту үдерісінде ауысып отыратын, балалардың оқу кезіндегі өзара қарым-қатынаста жұмыс жасауы, оқу кезіндегі мұғалім мен оқушының арасындағы қарым-қатынас және оқушының өздігінен жұмыс жасауы.

Мұғалімдер өткізген мастер-класс оқытудың деңгейлік бағдарламаның 7 модулі туралы ақпаратпен таныстыруға негізделді. Нәтижесінде Ресурстық орталағының мұғалімдері көрсетілген үлгідегі сабақтарда балалар өз бетінше, топпен, жұппен жұмыс істеуді үйреніп, интеллектуалдық тұрғыдан дами түсті деген шешімге келді. Жоғарыда айтылған сабақта мұғалімдер үш пәнді біріктіріп, балаларды оқыту үдерісіне басқа көзқараспен қарауға сендіріп, қызықтыра алды.

Біздің мектепте жаңаша үлгідегі сабақтар үнемі өткізіліп тұрады, оқыту мен білім берудегі жаңа әдіс-тәсілдер меңгеріледі, инновациялық технологиялар қолданылады, топпен жұмыс істеу дағдылары дамытылады, сыни тұрғыдан ойлау стратегиялары енгізіледі. Осы жұмыстардың нәтижесінде оқушылардың оқуға деген қызығушылығы артып, өзі үшін білім алуға деген ынтасы қалыптасады.

Осындай тәртіппен бастауыш сынып мұғалімдері А.Қ. Нығметжанова мен Ш.Қ.Аманжолова да жұмыс істеді. Олар мастер-класс арқылы оқытудың 7 модулін пайдалану бойынша жұмыстарының қорытындысын және оқушыларының жетістіктері жөнінде таныстырылым көрсетті, сондай-ақ, «Оқытудың жаңа әдіс-тәсілдері» тақырыбы бойынша коучинг элементтерін өткізді.

Ростовка орта мектебінің сертификат алған мұғалімдерінің тәжірибесін таратуда

Секциялық сабақта инновациялық жұмыс бойынша директордың орынбасары А.К.Маханова «ЖМБ пәндерінде оқушылардың танымдық белсенділіктерін дамыту» тақырыбы бойынша Ростовка мектебінің мұғалімдерінің зерттеушілік қызметінің нәтижелерімен таныстырды. Бұл зерттеу жұмысы ЖМБ пәндерінде оқушылардың танымдық белсенділігін анықтау мақсатында өткізілген болатын. Сондай-ақ, мектептегі сабақтарда ұжымдық-зертханалық орта ұйымдастыру, мектепішілік әдістемелік бірлестіктерде және одан тыс жерде де мұғалімдердің өзара кәсіби байланысын ұйымдастыру мақсаты көзделді.

Зерттеу жүргізудің нәтижесі мұғалім жұмысының келесі қадамын алдын-ала анықтауға және пәнаралық байланысты дамытуға мүмкіндік береді. Өткізілген барлық шеберлік сабақтары (мастер-класстар) педагогикалық форумға қатысушылар тарапынан жоғары баға алды.

Сонымен қатар тәжірибе алмасу кезінде мұғалімдер өз ой-пікірлерімен бөлісіп, жаңа идеяларды қабылдап, одан әрі педагогикалық қызметтерінде бірге талқылаған жаңашылдықты енгізуді жоспарлауға тырысты. Мұндай бірлесіп өткізген іс-шаралар мемлекеттің Қазақстан педагогтарының алдына қойған стратегиялық міндеттерін іске асыруға, оқу-тәрбие үдерісін жақсы дәрежеде ұйымдастыруға тигізетін әсері мол.

МАХАНОВА А.К.,

Қарағанды облысы, Бұқар жырау ауданының
Ростовка Ресурс орталығының
инновациялық жұмыс бойынша
директордың орынбасары

СЫЗДЫКОВА А.И.

«Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» АҚ филиалы
Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің
біліктілігін арттыру институты
Басқару және білім сапасы кафедрасы, аға оқытушы

КӘСІБИ БІЛІМ БЕРУДЕ ДУАЛДЫҚ ОҚЫТУ ЖҮЙЕСІН ЕНГІЗУ МАҢЫЗДЫЛЫҒЫ

В статье раскрыты эффективные стороны дуального обучения на основе мирового опыта в развитии производственного обучения в образовательных учреждениях. В процессе модернизации системы технического и профессионального образования республики предпочтение отдано дуальной системе обучения как одной из самых эффективных форм подготовки профессионально-технических кадров в мире.

In article are opened the effective parties of dual training on the basis of world experience in development of inservice training in educational institutions. In the course of modernization of system of technical and professional education of the republic the preference is given to dual system of training as one of the most effective forms of preparation of professional shots in the world.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: дуалды жүйе, бәсекеге қабілетті, өндіріске кадрлар даярлау, кәсіптік-техникалық білім беру, еңбек нарығы

Елбасы Нұрсұлтан Назарбаевтың «Қазақстан жолы – 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» атты Жолдауында еліміздің болашағының бағытын түзеген, ұлы мақсаттарға жеткізетін «Мәңгілік Ел» ұлттық идеясын ұсынуы жарқын келешекке жасалған жақсы өмірдің тұтас жиынтығы деуге әбден болады. Демек, экономиканы дамытуда ескі жолмен жүре бермей, жаңа инновациялық ізденістерге бару, жаңа жетістіктер мен озық технологияларды енгізу қажеттігіне баса мән берді. Сондықтан еліміз озық индустриялы елдердің қатарынан орнықты орнын алуы үшін соңғы серпін жасалмақ.

Елбасымыз Жолдауында еліміздің келешегі – жас ұрпақтың білімі мен тәрбиесіне ерекше назар аударуы біздің көкейіміздегі сауалдардың бірі. Елбасымыз жастардың, техникалық және кәсіптік білім алуының мемлекетпен кепілдендірілген жүйесіне көшіруді мәлім етті. Яғни алдағы 2-3 жылда дуалды техникалық кәсіби білім берудегі ұлттық жүйенің өзегі қалыптастырылмақ. Осы орайда мемлекет азаматтарының тәрбие, білім және кәсіптік даму саласын, жастар саясатын дамытуға қойылатын талаптарда жоғары болмақ. Сондықтан әлемдік тәжірибе негізінде және ұлттық дәстүрлер мен құндылықтарды ескеру арқылы білім беру бағдарламаларының ғылыми сипаты мен тереңдігін, ғылыми-зерттеу бағыттарының жан-жақтылығымен дуалдық оқыту жүйесін жаңғыртуды айқындап отыр [1].

Қазіргі заман сұранысына орай, техникалық кәсіби білім беруде ұлттық және жалпы адамзаттық зерделік пен құндылықтарға бағдарлануы күшейді. Бұның барлығы кәсіптік білім беруде оқытудың заманауи бағдарламалары мен оқыту әдістемелерін жаңғырту, игеру және пайдалануда басқару қызметінің маңыздылығына көз жеткізе түседі.

Дуалды жүйе – маман даярлаудың, бизнестің, кәсіптік білім алушының және мемлекеттің мүдделерін біріктіруге бағытталған әлемдегі тиімді оқыту түрі. Техниканы

жан-жақты меңгерген кәсіби білікті мамандар қажеттілігі туындап отырған бүгінгі жағдайда дуалды оқытудың маңыздылығы артуда. Бұл орайда «Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы» ұлттық мамандар даярлаудағы негізгі жоба болып табылады. Мемлекеттік деңгейдегі қамқорлықтың арқасында соңғы жылдары кәсіпорындар мен кәсіптік оқу орындары арасындағы әлеуметтік байланыс нығайып, серпінді дами бастады.

Дуалды білім беру жүйесі – бұл техникалық-кәсіптік оқу орындарының жұмыс беруші жеке сектордағы өндіріс, шаруашылық мекемелерімен серіктестік ретінде бірлесе отырып, нарық заманында бәсекелестікке төтеп бере алатын, жаңа инновациялық технологиялық бағдарламаларды меңгеруге дайын жұмысшы мамандарын даярлау деген сөз.

Дуалды жүйенің басты мақсаты – бәсекеге түсе алатын мамандығы бар, кәсібін нақты таңдаған, жұмысқа орналаса алатын және өзінің кәсіби білімін жоғарылатуға ұмтылған жас тұлғаны өсіру.

Дуалды жүйенің негізі – мемлекеттің корпоративтік жауапкершілігі негізінде, жұмыс беруші және оқу орны ұйымдастырған кәсіби кадрларды даярлаудағы бір формасы. Мамандарды даярлау жүйесінде оқытудың дуалды жүйесі маңызды орын алуы керек [2].

Елбасымыз «Қазақстан-2050» стратегиясы – қалыптасқан мемлекеттің жаңа саяси бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауында да кәсіптік білімді жаңғырту және өндірістің әр саласы үшін мамандар даярлау жүйесін жетілдіру үшін дуалдық оқыту жүйесі енгізуді ұсынған болатын.

«Жұмыс істейтін жастар үшін жұмыстан қол үзбей арнаулы білім алу мүмкіндігін дамытуды қамтамасыз ету – маңызды мәселе. Әрбір жастың жұмыстан қол үзбестен мамандық пен білім алу мүмкіндігі болуы керек. Білім және ғылым министрлігі бұл мәселені ойластыруы тиіс», – деді Елбасы аталмыш Жолдауында [3].

Осыған орай, Білім және ғылым министрлігі шет елдердің тәжірибелерін зерттеп, сәтті деген тәжірибелерді техникалық және кәсіптік білім беру жүйесіне енгізуді іске асыруда.

Бүгінгі үздіксіз алға даму үстіндегі қазақстандық қоғам талабы жұмысшы мамандығына көзқарастың түбегейлі өзгеруін туындатып отыр. Шаруашылықтың қай саласын да өздері таңдаған мамандықтарын кәсіби тұрғыдан жан-жақты игеріп, озық технология мен заманауи техника тілін меңгергендер ғана дамыта алады. Сондықтан, еліміздегі өндіріске қажетті мамандар әзірлеу деңгейін көтеру міндетін әлеуметтік серіктестік және теория мен тәжірибенің үйлесімділігі атқарады. Бұл үйлесімділік дуалды білім беру жүйесінде жан-жақты өрістей алады.

Білім жүйесін жаңғырту аясында дуалды кәсіби білім беруді дамыту, жұмысшы кадрларының зәрулігін ескеру үшін қолданбалы мамандықтардың заманауи орталықтарын құру міндеттері қойылды. Дуалды жүйенің негізі оқу орны мен өндірісте қатар оқыту болып табылады. Бұл кәсіптік-техникалық білім берудегі басты проблема – оқу орнындағы теория мен заманауи өндіріс практикасы арасындағы алшақтықты жоюға мүмкіндік береді. Дуалды оқытуда теория мен практиканың өзара байланысы принципі жүзеге асырылады, мұның өзі болашақ маманға кәсіпорында жұмыс істеу кезінде қажетті біліктілікке ие болуға көмектеседі. Мұндай оқыту өндірістің нақты сұраныстарына барынша жақындатады да жұмыс берушілер дайын мамандарға ие болады. Бүгінгі таңда еңбек нарығында жоғары білікті мамандар тапшылығы орын алуда. Қалыптасқан жағдайдың негізгі себепшісі білім беру үрдісін ұйымдастыру, яғни,

жас маманның бойынан табылуға тиісті тәжірибелік дағды, білім мен тәжірибені талап ететін нақты өндірістік жағдайлардан теориялық білім берудің алшақтап кетуі болып табылады. Қалыптасқан жағдайда теория мен практиканың арасында алшақтықты жою мәселесімен жұмыс берушіге күресуге тура келеді, себебі білікті мамандармен қамтамасыз ету бұл жетістікке қол жеткізудің кепілі.

Қазақстанның техникалық және кәсіптік білім беру жүйесін дамытудың басты мақсаты – «Қоғам және экономиканың индустриялық-инновациялық дамуының сұранысына сай, әлемдік білім беру кеңістігіне ықпалдастыра отырып, кәсіптік-техникалық білім беру жүйесін жаңғырту» болып бекітілді. Кәсіптік-техникалық білім беру орындарының жұмысын жетілдіру саласындағы мемлекеттік саясат 2011-2020 жылдарға арналған білім беруді дамытудың Мемлекеттік бағдарламасынан да айқын көрініс табуда. «Білім беру» туралы Қазақстан Республикасының Заңына да «корпоративтік білім беру» деген түсінік енгізілді. «Самрұқ-Қазына» АҚ, «Қазақстан темір жолы», «Қазагро», «Арселор Миттал Теміртау», «Қазақстан Инжиниринг», «ҚазМұнайГаз» сияқты ұлттық компаниялар дуалдық оқыту жүйесіне қатысып отыр.

Бұл жүйе – озық индустриялы Германия, Австрия, Дания, Нидерланды, Оңтүстік Корея, Швецияда кеңінен қолданысқа ие. Соңғы жылдары оған Қытай мен жедеп дамып келе жатқан Азияның бірқатар елдері де қызығушылық танытып отыр.

Германиядағы дуалды жүйені басқару мемлекет, жұмыс берушілер және кәсіподақтар тарапынан жүзеге асады. Дуалды жүйе бір кезекте білім беру жүйесі мен нарықтық экономика ішінде қалыптасқан. Фирмалар өздігінен білім алушыларды оқыту уақытының ұзақтығын шешеді және кадрларға кәсіптік білім беру шығындарының көлемін анықтайды. Үкімет өз тарапынан кәсіпорындарға колледж білім алушылар құрамын дайындау бойынша техникалық қолдау көрсетеді, жағдай туғызады, кәсіпорынға мамандар дайындау бойынша жұмыс берушілерді қызықтырады. Германияда дуалдық жүйе бойынша білім алушылар уақыттарының 3/4 бөлігін өндірісте өткізеді, сонда еңбек етіп, шеберліктерін шыңдайды, ал қалған уақытын теориялық білім алуға жұмсайды [4].

Негізі дуалды оқыту жүйесін енгізу шаралары GIZ Герман қоғамымен бірлесіп, Алматы, Павлодар және Ақмола облыстарының үш білім ошағында алғаш қолданылған болатын. Мамандардың айтуынша, тау-кен саласындағы дуалды оқыту бойынша «Қазақмыс» корпорациясының екі колледжі мен Павлодар электролиз зауыты тәжірибелері ерекше атауға тұрарлық. «Қазақмыс» корпорациясы АҚ-ның Сәтбаев және Балқаш қалаларындағы колледждері құрылғаннан бері дуалды оқыту жүйесін қолданады.

Дуалды жүйе бойынша білім алып жатқан жастар қазірдің өзінде теориялық білімдерін өндіріспен ұштастырып, жақсы нәтижеге қол жеткізуде. Яғни дуалды оқыту жүйесінің ерекшелігі сол, теория мен практиканы біріктірген бұл жүйе бойынша болашақ жұмысшылар оқу уақытының 70-80%-ын өндірісте, қалған 20-30%-ын оқу мекемесінде өткізеді. Мұнда білім алушылар білім мен шеберлікке бірдей баулынады.

Оқытудың дуалды жүйесін пайдалану тәжірибесі дәстүрлі жүйемен салыстырғандағы осы жүйенің келесі артықшылықтарын көрсетті:

- мамандарды дайындаудың дуалды жүйесі дәстүрлі оқыту формалары мен әдістеріндегі кемшіліктерді – теория мен практика арасындағы алшақтықтарды жояды;
- мамандарды дайындаудың дуалды жүйесі механизміне маман тұлғасына әсер ету, болашақ қызметкердің жаңа психологиясын қалыптастыру енгізілген;
- қызметкерлерді оқытудың дуалды жүйесі жұмысының барысында білім алу мен дағдыларды қалыптастырудың жоғары мотивациясы құрылады, себебі олардың

білімінің сапасы жұмыс орындарында қызметтік міндеттерін атқаруға тікелей қатысты;

- сәйкес мекеме басшыларының өз қызметкерін практикалық оқытуға қатысты қызығушылығы;

- тапсырыс берушімен өзара тығыз байланыста жұмыс істейтін оқу орны оқыту барысында болашақ мамандарға қойылатын талаптарды ескереді.

Ең бастысы, түлектердің жұмысқа орналасу көрсеткіші жоғары болады. Дуалды жүйе бойынша білім алған колледж түлегі жұмыссыз қалмайды. Өйткені теория мен заманауи өндіріс тәжірибесі арасындағы алшақтықты жоюға мүмкіндік береді. Дуалды оқытуда теория мен тәжірибенің өзара байланыс принципі жүзеге асырылады, мұның өзі болашақ маманға кәсіпорында жұмыс істеу кезінде қажетті біліктілікке ие болуға көмектеседі.

Дуалды оқыту әдісінің тағы бір ерекшелігі – еңбек нарығына қажетті жас мамандарды даярлауға тек білім мекемелерінің ғана емес, сонымен қатар жұмыс беруші мекемелердің де жауапкершілігін арттырады.

Кадр даярлаудың осы бір жүйесін бүгінгі күні облыс оқу орындарының 30%-ы нақты жүзеге асырылып келеді деп сеніммен айтуға болады. Техникалық және кәсіптік білім беру (бұдан әрі – ТжКБ) жүйесінде түбегейлі реформалар басталды. Қазір Қазақстанда әлемдік деңгейдегі колледждер құрылуда, білім беру процесіне дуалды оқыту жүйесі енгізілуде, сондай-ақ педагогикалық кадрлардың біліктілігін арттыру жүйесі жұмыс атқаруда [5].

Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасына сәйкес педагог кадрлардың біліктілігін арттыру мәселесі тез арада шешуді талап етеді. Білікті педагогтар педагог мамандығының мәртебесін көтерудің қуатты факторы болып табылады. Педагогтың мәртебесі оның интеллектуалдық, кәсіптік деңгейімен, жеке тұлғалық қасиеттерімен белгіленеді [6]. Аталған қасиеттерді жетілдіру үшін біліктілікті арттыру жүйесінің қызметі осы бағытқа бағытталған. Мемлекеттік бағдарламаның міндеттерінің бірі болып ТжКБ-да оқудың беделін арттыру. Сондықтан «Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы бүгінгі таңда, педагогикалық кадрлардың біліктілігін арттыру жүйесіндегі негізгі ұйым болып табылады. Педагог кадрлардың сапалық құрамын арттыруға және кәсіптік шеберлігін жетілдіруге бағытталады.

Маман дайындауға деген талаптың күшеюі ТжКБ оқу орындарының педагогикалық ұжымын шығармашылық ойлауымен, бастамашылдығымен, құзырлылығымен, шешім қабылдаудағы дербестігімен ерекшеленетін тұлғаны қалыптастыруға мақсатты жұмылдырады. Мұның маңыздылығы ТжКБ ұйымдарының мақсатына, жаңа оқу жоспарларының әзірленуіне, мазмұнды таңдауға, арнайы пәндерді оқытуда жаңа педагогикалық технологиялар қолдануға, нәтижеге қойылатын талапқа енгізілген өзгерістермен, құзыреттілік ұстанымға негізделген оқытуға қатысты жаңа ұстанымдармен шартталған.

Тұлғаның қызығушылығын, еңбек нарығы және экономика мен әлеуметтік саланың даму болашағының сұранысын қанағаттандыруда бүгінгі таңда қоғамның алға қойған талаптарына және экономиканың индустриалды-инновациялық дамуына, әлемдік білім беру кеңістігіне кірігуіне орай модернизациялануға бет бұрған техникалық және кәсіптік білім беру жүйесінің маңызы зор.

Қазіргі кезеңде дуалды жүйемен оқытудың жетістіктері мынада: біріншіден, бітіруші түлектердің жұмысқа орналасу көрсеткіші жоғары болады, себебі оқу барысында өндіріспен тығыз байланыста болған білім алушы жұмыс берушінің барлық талаптарын

игеріп, меңгерген жұмысшы маман болады.

Екіншіден, жақсы білімді, болашақ жұмысшы маман психологиялық жағынан жаңа ортаға бейімделген дайын маман болып шығады. Өндірісте өздігінен шешім қабылдай алады. Теория мен тәжірибені меңгеріп, бекітілген жұмысқа деген жауапкершілік сезімі жоғарылайды. Өндірісте болғандықтан ұжыммен жұмыс жүргізеді және өндірістегі жұмыстарға бейімделеді. Үшіншіден, «тәжірибеден теорияға» принципімен жұмыс жүреді, оқушы теориялық, яғни текстпен айтудан гөрі, өндірістегі жағдаяттарға сәйкес жұмыс жүргізеді. Теориядағы қиындық келетін терминдер мен есептерді тәжірибе жүзінде шешеді.

Төртіншіден, жұмыс берушінің білім алушыға берген бағасы дайындалған маманның біліктілігімен байқалады. Алғашқы күннен бастап ұзақ уақыт өндірісте жұмысшы болған оқушы, өзінің білім мен ынтасын көрсетеді.

Бесінші, оқытушы тек қана теорияны ғана меңгермей, өндірістегі соңғы жаңалықтарды біліп, заманауи талаптарды меңгереді.

Алтыншы, бюджеттік шығын азаяды, себебі оқуға кеткен шығынның біраз бөлігі өндірісте болғандықтан білім алушы оны күнделікті көріп, игереді [7].

Әлемдік тәжірибеден алынған бұл оқыту жүйесінің тиімді жақтарының көп екендігін байқауымызға болады. Оған басты себеп, ел экономикасын көтеруде техникалық мамандықтағы жоғары технологияны меңгерген мамандар азшылық етуде, сондай-ақ, қоғамдағы жұмыссыздық мәселесінің шешуде де алар орны ерекше. Білімді де, білікті маман қалыптастыру талабы білім берудің мазмұнын өзгертуді, білімді тасымалдау негізінде беруді емес, білім алу жолдарын игертудің маңыздылығын алға тартып отыр. Яғни, әр адам қоғамнан өз орнын бағдарлай алуы, өзіне қажетті білім алатын ортаны, білім мазмұны мен қажет пәндерді таңдай білуі тиіс. Осыған сай, оқытудың сипаты да өзгеріп, оны негізінен білім алушылардың өздерін ұйымдастыруға бағыттау қажеттігі туындайды.

Қорытындылай келе, тәуелсіз қазақ елінің дамуына үлес қосып келе жатқан Отандық білім беру саласының басты нысандарының бірі – техникалық және кәсіптік білім беру мекемелері. Бүгінде еңбек нарығын арнайы мамандандырылған білімді де білікті жас мамандармен қамтамасыз етуде заманауи озық педагогикалық технологияларды оқу-тәрбие үрдісіне енгізіп отыр.

Заманымыздың талабына лайық кадрларды дайындауға көңіл бөлу – бұл ертеңгі күнгі экономика дамуының сенімді іргетасы болып табылады. Нарықтық экономиканың бәсекеге қабілетті мамандарға сұранысты қажет ететіні мәлім. Бұл білім ордаларының барлық салаларына жаңа талап, жаңа міндет, жаңа мақсаттар жүктейді. Кез келген жас маман өзі таңдап алған кәсібінің қыр-сырын ғана емес, сол саладағы жаңа технологияларды, жаңаша жұмыс жасау дағдыларын, жаңаша ойлауды, белгілі ортаға икемді қарым-қатынастарды қалыптастыруды үйреніп, заман талабына сай қолдана білсе ғана, бәсекеге қабілетті болатыны сөзсіз.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. ҚР Президенті Н.Ә.Назарбаевтың Жолдауы «Қазақстан жолы – 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ», 17.01.2014 ж. - [Электрондық ресурс]: http://www.akorda.kz/ru/page/page_215750_poslanie-prezidenta-respubliki-kazakhstan-n-nazarbaeva-narodu-kazakhstana-17-yanvary-2014-g.
2. Республикалық әдістемелік педагогикалық журнал – Колледж: кәсіби білім беру. – 2014 – №1 (03) – 24-25-б.б.
3. Н.Ә.Назарбаев. «Қазақстан-2050» стратегиясы қалыптасқан мемлекеттің

жаңа саяси бағыты // Егемен Қазақстан, 14 желтоқсан, 2012. – №106 (28143). – 6-7-б.б.

4. Базылқызы Г. Әлемдік тәжірибе: дуалды оқыту әдісі. – [Электрондық ресурс]: <http://news.kz/news/2013/02/21/6895375.html>. 06.03.2013. – 4-5-б.б.

5. Основные показатели технического и профессионального образования Республики Казахстан за 2011г. / Под ред. Борибекова К.К. – Астана, 2011.

6. Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011–2020 жылдарға арналған Мемлекеттік бағдарламасы, 7 желтоқсан, 2010. – №1118.

7. Өтемұратов М. Дуалды оқыту уақыт талабы. – [Электрондық ресурс]: <http://www.syrboyi.kz/kogam/1241-dualdy-oytu-uayt-talaby.html>.

БАСЫМДЫЛЫҚ - БІЛІМ САПАСЫНЫҢ КЕПІЛІ

2014 жылдың 21-22 тамызында Астана қаласында республикалық тамыз педагогикалық кеңесі өтті. Кеңестің тақырыбы «Білім берудің инновациялық стратегиясы – мемлекеттің, қоғамның, тұлғаның даму факторы» болып анықталды.

Ғылым мен білім - білімге негізделген, еліміздің инновациялық дамуында, отандық экономиканың жаңғыртылуында басты рөл атқарады. ҚР білім және ғылым министрі А.Б.Сәрінжіпов заманауи қоғамдағы оқыту, инновациялық технологияларды енгізуге бағытталуы керектігін баса айтты.

Форумда республика педагогтарының алдына бірқатар міндеттер, оның ішінде білім мазмұнын жаңарту, педагогтардың біліктілігін арттырудың бірыңғай үздіксіз жүйесін құру, білім беру жүйесінің ішкі құрылымын жаңғырту керектігі қойылды.

Спикерлердің пленарлық, секциялық кеңес отырыстарындағы сөйлеген сөздерінде, Қазақстан педагогтарының назары «Өрлеу» мұғалімдердің біліктілігін арттыру жүйесі, білім мазмұнын жаңарту бойынша эксперименттік алаң болып анықталған республиканың 30 базалық мектептері тараптарынан ғылыми, әдістемелік қолдау қажеттігіне аударылды.

Қазақстанның болашақта PISA 2015 оқушылар жетістігінің халықаралық зерттеулеріне қатысуын ескерумен, мұғалімдердің жұмысқа дайындығының қажеттігі атап көрсетілді.

«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ 2014 жылдың 8 қыркүйегінен бастап аймақтағы 8-9 сыныптардың 675 мұғалімдерін PISA бағдарламасы бойынша қысқа мерзімді біліктілік арттыру курсынан өткізуді бастайды.

В ПРИОРИТЕТЕ – КАЧЕСТВО ОБРАЗОВАНИЯ

21-22 августа 2014 года в г.Астане прошел республиканский августовский педагогический совет. Тема совещания определена «Инновационная стратегия образования как фактор устойчивого развития государства, общества, личности».

Наука и образование играют ключевую роль в инновационном развитии страны, модернизации отечественной экономики, основанной на знаниях. Министр образования и науки Саринжинов А.Б. подчеркнул, что в современном обществе обучение должно быть направлено на внедрение инновационных технологий.

На форуме перед педагогами республики поставлен целый ряд задач, в том числе обновление содержания образования, создание единой непрерывной системы повышения квалификации педагогов, модернизация инфраструктуры системы образования.

В выступлениях спикеров на пленарном, секционном заседаниях совещания внимание педагогов Казахстана было обращено на необходимость научной, методической поддержки со стороны системы повышения квалификации учителей «Өрлеу» 30 базовых школ республики, определенных экспериментальными площадками по обновлению содержания образования. Подчеркнута необходимость подготовки учителей к работе с учетом перспективы участия Казахстана в международных исследованиях достижений учащихся PISA-2015.

Филиал АО «НЦПК Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области с 8 сентября 2014 года начинает проведение краткосрочных курсов повышения квалификации 675 учителей 8-9 классов региона по программе PISA.

АЙТКЕНОВА М.Б.

«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ
Тұлғаны тәрбиелеу және әлеуметтендіру кафедрасы, аға оқытушы

TIMSS, PISA ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЗЕРТТЕУЛЕР АЯСЫНДА МӘТІНДІ ТҮСІНУ МЕН САУАТТЫ ОҚУ САЛАСЫНДАҒЫ ФУНКЦИОНАЛДЫҚ САУАТТЫЛЫҚТЫ ДАМУ

В статье рассматриваются содержание и структура заданий международных исследований TIMSS, PISA. Анализируются задачи в рамках программы PISA. Раскрывается значение активных методов обучения в развитии функциональной грамотности школьников. Анализируются элементы грамотности чтения.

In this article are disclosed tasks' and content's structure of international explorations TIMSS, PISA. Analyzed obligations about program PISA. Importance of active teaching on the pupil's functional literacy development is explained here. Maked analysis to learning literacy elements.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: халықаралық зерттеулер, функционалдық сауаттылық, оқудағы сауаттылық, математикалық және жаратылыстану-ғылыми сауаттылық

ХXI ғасырдың әлемдік экономикасының өзгеруі білім жүйесінде оқушының бәсекегі экономикалық ортаға қалыптасу қажеттігін туындатып отырғандықтан білім сапасының мәселелерін қарастыру қажеттігі туындайды. Себебі халықтың «білімді зияткері» (адам капиталы) мемлекеттің маңызды стратегиялық ресурсы ретінде қарастырылады.

Қоғамдағы әлеуметтік-экономикалық өзгерістер өсіп келе жатқан ұрпақтың білім алуы мен тәрбиесіне жаңа параметрлер қойды, сондықтан қол жеткен нәтиженің бағалау жүйесін, оқытудың дәстүрлі әдістерін, білім беру нәтижелерін, мақсатын түбегейлі қарау бүгінгі күннің басты талабы болып отыр.

2012 жылдың 27 қаңтарындағы «Әлеуметтік-экономикалық жаңғырту – Қазақстан дамуының басты бағыты» атты Қазақстан Республикасы Президенті Н.Ә. Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауында оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту ісі жөнінде бес жылдық Ұлттық жоспарды қабылдаудың нақты мақсаты алға қойылды. Аталған міндет Қазақстанның әлемдегі бәсекеге қабілетті 30 елдің қатарына кіруі процесінде де маңызды болып табылады. Еліміз үшін маңызды болып табылатын аталған стратегиялық міндетті шешу жағдайында тұлғаның ең басты сапалары белсенділік, шығармашыл тұрғыда ойлауға және шешім қабылдай алуға, кәсіби жолын таңдай алуға қабілеттілік, өмір бойы білім алуға дайын тұруы болып табылады.

Бұл функционалдық дағдылар мектеп қабырғасында қалыптасады. Функционалдық сауаттылықты дамытудың жалпы бағдары Қазақстан Республикасында білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасында анық көрсетілген. Ондағы басты мақсат жалпы білім беретін мектептерде Қазақстан Республикасының зияткерлік, дене және рухани тұрғысынан дамыған азаматын қалыптастыру, оның физикалық құбылмалы әлемде әлеуметтік бейімделуін қамтамасыз ететін білім алуға қажеттіліктерін қанағаттандыру болып табылады.

Мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012 – 2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспары (бұдан әрі – Ұлттық жоспар) мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту процесін мазмұндық, оқу-әдістемелік, материалдық-техникалық қамтамасыз ету жөніндегі іс-шаралар кешенін қамтиды. Ұлттық жоспар Қазақстан Республикасындағы білім сапасын жетілдірудің негізгі бағдары ретінде мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту іс-қимылдарының мақсаттылығын, біртұтастығы мен жүйелілігін қамтамасыз етуге арналған [1].

Функционалдық сауаттылықтың маңызы жеке тұлғаның оқу әрекетін өздігінен жүзеге асыру қабілетінен көрінеді, сонымен қатар білімін өмірде тұрақты пайдалана алуы, әлеуметтік қарым-қатынаста, түрлі өмір жағдайларындағы мәселелерді шешу үшін икем-дағдыларды жүзеге асыру болып табылады. Ел үшін бұл стратегиялық маңызды мәселені шешуде жеке тұлғаның жігерлілігі, шығармашыл ойлау қабілеті және дәстүрлі емес шешімдерді таба білуі, кәсіби бағытты таңдай білуі, өмір бойы оқуға дайын болуы басты функционалдық сапасы болып танылады. Аталған барлық функционалдық икем-дағдылар мектеп жағдайында қалыптасады. «Функционалдық сауаттылық» терминіне зер салу TIMSS (Third International Mathematic sand Science Study) математика ғылымдары, әрі оқушыларды бағалаудың PISA ((Programme for International Student Assessment)) бағдарламасы бойынша күтілетін білім нәтижелеріне қол жеткізуде жүргізілетін халықаралық зерттеулермен негізделген. TIMSS, PISA ұсынымдары әлемде білім берудің жаңартылған мазмұны ретінде, оның қазіргі қоғам тапсырысына жуықтауы ретінде қарастырылады. Функционалдық сауаттылық тұжырымдамасына негізделген әйгілі халықаралық бағалау зерттеулерінің бірі ретінде 15 жастағы оқушылардың оқу жетістіктерін бағалаушы халықаралық бағдарлама. Бұл бағдарлама Экономикалық ынтымақтастық пен даму ұйымы (бұдан әрі – ЭЫДҰ) аясында жүргізіледі. Program for International Student Assessment (бұдан әрі – PISA) 15 жасар жеткіншектердің мектепте алған білімдерін, икем-дағдыларын адам әрекетінің түрлі салаларында, сонымен қатар жеке тұлғааралық қатынастар мен әлеуметтік қатынастарда өмірлік міндеттерді кең ауқымда шеше білу қабілеттерін бағалайды.

Мектеп білімінің тиімділігін салыстырмалы бағалау жүйесінде PISA халықаралық зерттеуі әлемде әмбебап құрал болып табылады. Зерттеулер нәтижесінде алынған мәліметтер оқытудың тұтастай мазмұны мен әдістері тұрғысынан, оқушылардың функционалдық сауаттылығының даму деңгейіне мән- мәтіндік әсер ықпалы тұрғысынан (басқару моделі, оқыту тілі, отбасының әлеуметтік мәртебесі және т.б.) білім беру жүйесінің даму стратегиясын анықтауға негіз болады.

PISA халықаралық зерттеуі елімізде 2009 жылдан бері өткізіліп келеді. Оқушылардың білім жетістіктерін бағалайтын бұл бағдарламаны Халықаралық Экономикалық ынтымақтастық және даму ұйымы 2000 жылы енгізген. Бүгінде бұл зерттеуге әлемнің 67 елі қатысады екен. PISA шеңберіндегі тестілеу барысында функционалдық сауаттылықтың үш саласы бағаланады: оқудағы сауаттылық, математикалық және жаратылыстану-ғылыми сауаттылық. Зерттеу айналым бойынша (үш жылда бір рет) жүргізіледі. Әрбір айналымда функционалдық сауаттылықтың қандай да бір түріне ерекше назар аударылады.

PISA зерттеуінің негізгі бағалау облыстары

Жылдары	Оқу сауаттылығының негізгі бағыты
2000 жылы	Оқу сауаттылығы
2003 жылы	Математикалық сауаттылық
2006 жылы	Жаратылыстану сауаттылығы
2009 жылы	Оқу сауаттылығы
2012 жылы	Математикалық сауаттылық

Бірінші деңгей – «жаңғырту»

Ақпараттарды дәстүрлі қалыпта қабылдау; белгілі деректерді, стандартты тәсілдерді және әдістерді тікелей қолдану; таныс алгоритмдерді пайдалану; таныс сөз тіркестерімен жұмыс; есептеуді орындау.

Екінші деңгей – «байланыс орнату»

Ақпараттың бір түрінен келесісіне ауысу; математикалық модель құру; міндетті шешуге арналған әртүрлі белгілі әдістерді қолдану; алынған шешімді интерпретациялау.

Үшінші деңгей – «талқылау»

Күрделі мәселелер; ойлау және интуиция; шығармашылық тұрғыдан келу; шешу амалын өңдеу; қамту; негіздеу.

PISA бағдарламасы бағалаудың басқа жүйелерінен ерекшеленетін белгілі бір мақсаттарға ие. Осы мақсаттарды түсінуде мұғалім оқыту мен сабақ әдістері мен тәсілдеріне өзгерістер енгізуі, білімдерін дамытуы қажет. Осы қызметте PISA мәтіндерін түсіну үшін, жұмыс жасай білу үшін өз сабақтарында оқушыларды дайындай алатын түрлі технологияларды пайдалануы шарт. Сондай технологиялардың бірі – оқу және жазу арқылы оқушылардың сын тұрғысынан ойлауын дамыту технологиясы. Сауатты оқудың жалпы ережелері Сын тұрғысынан ойлауды дамыту технологиясының негізгі ұстанымдары: топтық жұмысқа, еркін ойлауға, жазбаша, ауызша ой алмасуға, мәтін мәнін ашуға, автор іріктеген сөздер мен сөз тіркестерінде жатқан ұғымдарды түсінуге, әрекеттестікке негізделеді. Оқу сауаттылығы түсініп оқудан басталып, сөздер мағынасына, грамматика және тілдік, мәтіндік құрылымдарға талдау жасауды қамтиды. «Сауаттылық» терминін жазба немесе баспа ақпаратын алу үшін, хабарлау үшін пайдаланылатын құрал мағынасында түсіну қажет. Яғни әр түрлі жағдайларға, әр түрлі мақсаттарға сәйкес оқудың белсенді, мақсатты және қызметтік қолданысы айқындалады. PISA бағдарламасы оқушы ойының кең спектрін бағалайды, ол оқудың білім беру мақсаттарына тәуелсіздігін, қоғамдағы экономикалық және жеке өмірге қатысу үшін маңызды болатынын көрсетеді. Оқу сауаттылығы бойынша бұл бағдарламаның негізгі мақсаттарының бірі – оқушылар мектеп аясында және мектептен тыс уақытта нені оқитынын, қандай мақсатпен оқитынын кең ауқымда қамтуды қарастыратындықтан, мұғалімдер осы мәселелерді зерттегені, оны қолданыстағы оқу бағдарламаларымен байланыстырып, салыстыру жасаулары маңызды болмақ.

PISA бағдарламасының оқу түрлеріне қатысы тестілеуде төмендегідей пайыздық қатынасты құрайды:

- Жеке категория – 30% (ақпараттық мәтіндер, көркем әдебиеттер, т.б.)
- Қоғамдық категория – 30% (ресми құжаттар, қоғамдық жаңалықтар, т.б.)
- Оқу мәтіндері – 25% (бағдарламалық материалдар)
- Кәсіби оқу тапсырмасы – 15% (жұмыс іздеу, жарнамалық бөлік, т.б.)

PISA бағдарламасының фокусы *оқушылардың білім жетістігін бағалауға*

арналған. Бұл жерде мектеп бағдарламасын емес, балалардың өз білімдерін қазіргі өмір жағдайларына қалай бейімдейтіндігін бақылайды. Тест тапсырмалары қалыптасқан стандартқа сай емес, логикаға құрылады.

Оқушылардың оқу жетістіктеріне оқу үрдісін ұйымдастырумен, оқытумен және білім беру аумағында жүзеге асырылып жатқан мемлекеттік саясатқа сәйкес өзгеріп отыруы мүмкін мектеп өміріне байланысты әртүрлі факторлар әсер етеді. Бұл факторлар туралы ақпарат оқушылардың нәтижелеріне түсінік беру үшін өте маңызды. PISA зерттеуінде бұл әсерлерді зерттеу үшін зерттеуге қатысқан оқушылардан және білім беру ұйымдары әкімшілігінен сауалнама алу барысында ақпарат жиналып, факторлар анықталады.

Мұндай мәліметтерге келесі факторларды жатқызуға болады:

- оқу орнының типі;
- оқу орнының орналасқан жері;
- ата-аналардың әлеуметтік-экономикалық жағдайы;
- иммигранттық жағдайы;
- үйде сөлесу тілі;
- оқушылардың оқыту үрдісіне қатынасы;
- оқыту үрдісін ұйымдастырумен байланысты факторлар;
- білім беру ұйымдарындағы психологиялық жағдай.

2009 жылғы PISA-ның қорытындылары оқушылардың үлгерімдері тәртіптік климатпен тығыз байланысты болғанын көрсетеді. ЭЫДҰ елдеріндегі оқушылардың көпшілігі тәртіптік климаттағы сыныптарда білім алудан үлкен қанағаттану алған. "Мұғалім-оқушы" арасындағы позитивті қарым-қатынастар білім алуға себепші болатын сыныптағы жағдайларды орнатуда шешуші мағынаға ие. Зерттеулердің нәтижелеріне келсек, 2000 жылғы PISA-ның қорытындылары оқушылардың басым көпшілігінің мұғалімдермен қарым-қатынастарының сапасына көңілдері толатынын көрсеткен. 2009 жылы "мұғалім-оқушы" арасындағы қарым-қатынастар сапасы одан әрі жақсарғанын байқатты.

Білім беру қорларын әділ үлестірумен сипатталатын жүйеде академиялық жетістіктер мен әлеуметтік-экономикалық жағдай арасындағы өзара қатынас әлсіз болуы мүмкін. Мұндай жүйеде барлық оқушылар өздерінің әлеуетін жүзеге асыру үшін бірдей мүмкіндіктерге ие және нәтижелері олардың зейінін, қабілеттері мен барлық қауымда амбициясын көрсетеді. PISA зерттеуінің көмегімен алынған мәліметтер зерттеушілерге әлеуметтік-экономикалық жағдайдың жақсы болуы, оқушылардың білім жетістіктері мен білім үлгерімдеріне біршама әсерінің барын анықтап, осылайша білім алу мүмкіндіктерінің, білім ресурстарының нақты бөліну дәрежесін бағалауға мүмкіндік береді.

2009 жылы Қазақстан PISA зерттеуіне бірінші рет қатысты. Қазақстанда PISA-2012 зерттеуі 2012 жылдың сәуір айының 1-нен 30-на дейінгі аралығында жүргізілді. 2013 жылдың 3 желтоқсанында ЭЫДҰ PISA – 2012 нәтижесін шығарды. 65 әлем елдерінің ішінде қазақстандық қатысушылар математика бойынша – 49, жаратылыстану пәндерінен – 52, оқу сауаттылығынан – 63-орында.

Нәтижелер мыналарды дәлелдейді:

1) қандай да бір күрделі оқу мәтіндерін дәл пайдаланып, олардың көмегімен күнделікті жағдайларда бағдар алуға әзір қазақстандық оқушылардың үлесі – оқу сауаттылығын зерттеуге қатысушылар санының 5%-ын құрайды (ЭЫДҰ елдері бойынша орташа көрсеткіш – 28,6%);

2) нақты бір жағдай үшін нақты модельдермен тиімді жұмыс жасауға, әртүрлі тапсырмаларды дамыту мен кіріктіруге әзір қазақстандық оқушылардың үлесі –

математикалық сауаттылықты зерттеуге қатысушылар санының 4,2%-ын құрайды (ЭЫДҰ елдері бойынша орташа көрсеткіш – 16% қатысушы);

3) жаратылыстану ғылымдарының рөлі туралы қорытынды жасауды талап ететін тиімді жұмыс жасауға, әртүрлі жаратылыстану пәндерінен түсініктемелерді таңдауға және біріктіруге, осы түсініктерді өмірлік жағдаяттарға тікелей қолдануға дайын қазақстандық оқушылардың үлесі – жаратылыстану ғылыми сауаттылығын зерттеуге қатысушылар санының 3,6%-ын құрайды (ЭЫДҰ елдері бойынша орташа көрсеткіш – 20,5%) [2].

Қорыта айтқанда, Қазақстанның PISA мен TIMSS-қа қатысу нәтижесі республикадағы жалпы білім беретін мектеп педагогтерінің мықты пәндік-теориялық білім беретіндігін, бірақ оны нақты өмірдегі жағдайларда пайдалануға үйретпейтіндігін көрсетеді. Сол себепті 2014-2015 оқу жылында педагог кадрлардың біліктілігін арттыру және қайта даярлау курстарында оқытудың инновациялық әдістерін, қазіргі заманғы білім беру және ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалану жолдары түсіндіріліп, халықаралық зерттеуге қатысқан білім беру ұйымдарының іс-тәжірибесі таратылып, курс бағдарламаларының мазмұны жаңартылып, іске асырылу мақсаты көзделіп отыр. Олай болса, оқушылардың оқу жетістіктерін бағалайтын PIRLS, PISA халықаралық зерттеулері бағытында оқушылардың оқу сауаттылығын және функционалдық сауаттылығын қалыптастыру Қазақстан мектебі мұғалімдерінің кәсіби құзыреттілігін дамытудың басты ұстанымы болуы шарт.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012 - 2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспары // Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 25 маусымдағы № 832 қаулысы. – [Электрондық ресурс]. – Байланыс режимі: adilet.zan.kz

2. Результаты международного исследования оценки учебных достижений учащихся 4-х и 8-х классов общеобразовательных школ Казахстана. Национальный отчет. – Астана: НЦОСО, 2013. – 237 с.

3. PISA халықаралық зерттеуін жүргізу аясында оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту әдістері бойынша Қазақстан Республикасы педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру бағдарламасы. Оқу сауаттылығы. Мұғалімнің жұмыс дәптері. «Назарбаев Зияткерлік мектебі», PEARSON, 2014.

ҚАРАЖАЛДАҒЫ ТАМЫЗ

2014 жылдың 25 тамызында Қаражал қаласында «Білім берудің инновациялық стратегиясы мемлекеттің, қоғамның, жеке тұлғаның тұрақты дамуының факторы ретінде» тақырыбында тамыз педагогикалық мәслихаты өтті.

Оқыту мен тәрбиенің барлық деңгейінде сапалы білім беруге кең мүмкіндік беретін ұлттық модельдің тиімді шарттарын талдауға Қаражал-Жәйрем аймағының 360 педагогі қатысты.

Мәслихатты ашқан қала әкімі К.Г. Шорманбаев білім сапасын қамтамасыз ететін басты ресурс мұғалім екендігін, жаңа қазақстандық мектеп моделіне көшу тиімділігі оның кәсіби құзыреттілігінің деңгейіне байланысты болатынын атап өтті.

Қалалық білім бөлімі басшысы М.С. Сағимбаева бірқатар мәселелерді алға тартты, соның ішінде білім беру мазмұнының жаңаруы, педагогтердің жүйелі өзіндік білім көтерулері мен біліктілікті арттырулары, ғылыми жобаларға

қатысуы сөз болды.

Мәслихат жұмысында «Өрлеу» біліктілікті арттыру ұлттық орталығы» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институты қызметкерлері пленарлық және секция отырыстарында төмендегі тақырыптарды ортаға салды:

- мұғалімдердің біліктілікті арттыру жүйесі тұрғысынан «Өрлеуден» әдістемелік қолдау;

- оқушылардың білім жетістіктері деңгейін анықтауда Қазақстанның PISA-2015 халықаралық зерттеуіне қатысуына орай мұғалімдердің кең ауқымды дайындығы.

Секция жұмыстарының интерактивті әдісі мұғалімдердің көптеген сауалдарына, атап айтқанда, заманауи сабақты өткізу ерекшеліктері, оқу жетістіктерін бағалау сипаты, мұғалімнің кәсіби даму бағдарламасын құру технологиялары туралы жауап алуға мүмкіндік тудырды.

АВГУСТ В КАРАЖАЛЕ

25 августа 2014 года в г. Каражал прошла августовская педагогическая конференция «Инновационная стратегия образования как фактор устойчивого развития государства, общества, личности».

В обсуждении условий эффективного развития национальной модели, обеспечивающей населению широкий доступ к качественному образованию на всех уровнях обучения и воспитания, участвовали 360 педагогов Каражало-Жайремского региона.

Открывая конференцию, Аким города К.Г. Шорманбаев подчеркнул, что основным ресурсом, обеспечивающим качество образовательных услуг, выступает учитель. От уровня его профессиональной компетентности зависит эффективность перехода на новую модель казахстанской школы.

Руководителем городского отдела образования М.С. Сагимбаевой поставлен целый ряд задач, в том числе обновление содержания образования, систематическое самообразование и повышение квалификации педагогов, участие в научных проектах.

Сотрудники ФАО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области на пленарном и секционном заседаниях конференции рассказали о путях и возможностях:

- методической поддержки учителя со стороны системы повышения квалификации учителей «Өрлеу»;

- широкомасштабной подготовки учителей с учетом перспективы участия Казахстана в международных исследованиях достижений учащихся PISA-2015.

Интерактивный способ секционной работы позволил ответить на многочисленные вопросы педагогов об особенностях проведения современного урока, подходах к оцениванию учебных достижений, технологии составления программы профессионального развития учителя.

БИГЕЛЬДИНОВА Б.Н.

Филиал АО «НЦПК«Өрлеу» ИПК ПР по Карагандирской области
Центр уровневых программ, тренер

ОСОБЕННОСТИ ЗАДАНИЙ ДЛЯ ОЦЕНКИ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ ШКОЛЬНИКОВ В РАМКАХ МЕЖДУНАРОДНОГО ИССЛЕДОВАНИЯ PISA

Қазақстандық оқушылардың PISA халықаралық зерттеулер бойынша математикалық сауаттылықтарының нәтижелері келтіріледі. PISA зерттеулерінде пайдаланылатын тестілер сипатталады. «Математикалық сауаттылық» және «математикалық құзыреттілігінің деңгейі» ұғымдарға түсініктеме беріледі. Оқушылардың математикалық сауаттылығын анықтайтын тапсырмаларының үлгілері беріледі.

Results over of participation of schoolchildren of Kazakhstan are brought in international researches of PISA. Areas are described the evaluations and tests, used in PISA. Explanation of terms is given "mathematical literacy" and "levels of mathematical competence". The standards of tasks of PISA are offered on determination of mathematical literacy of students.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: международное исследование PISA, математическая грамотность, уровни математической компетентности

Усиление внимания к термину «функциональная грамотность» обусловлено проводимыми международными исследованиями достижения ожидаемых результатов образования по программе оценки учащихся PISA (Programme for International Student Assessment).

Школьники Казахстана участвуют в данном исследовании с 2009 года. Результаты этих исследований показали наличие ряда проблем в системе образования нашей страны. Несмотря на то, что в 2012 году по сравнению с 2009 годом результат по математической грамотности казахстанских школьников улучшился (2009 год – 405 баллов, 2012 год – 432 балла), критичным остаётся вопрос развития у школьников умений применять полученные достаточно фундаментальные знания, в том числе по математике.

В Национальном отчете «Основные результаты международного исследования PISA-2012» приводится ряд выводов, связанные с формированием математической грамотности, которые представляют интерес для всех педагогических работников [1]:

- В PISA-2012 приоритетным направлением была область «Математическая грамотность» (62% от общего количества тестовых вопросов).
- Самый высокий результат успешности математической грамотности показывают школьники Шанхай-Китая, Сингапура, Гонконг-Китая, Китайского Тайбэя, Кореи, Макао-Китая.
- Средний балл стран Организация экономического сотрудничества и развития (далее – ОЭСР) по математической грамотности составил 494 балла, по Казахстану – 432 балла, т.е. вырос на 27 баллов по сравнению с 2009 годом.
- Среди 65 стран-участниц по математической грамотности казахстанские 15-летние обучающиеся заняли 49 место.
- Показатель выполнения тестовых заданий математической грамотности по

республике составил 41%.

- Результаты казахстанских обучающихся находятся в одной группе таких стран как Болгария, Таиланд и Объединенные Арабские Эмираты.

- Базовый уровень математических знаний показали 31,5% казахстанских 15-летних обучающихся.

- С заданиями пятого и шестого уровня сложности математической грамотности справились лишь 0,9% и 0,1% казахстанских обучающихся соответственно.

Эти данные заставляют нас задуматься над вопросами: Какова история PISA? Какие области оцениваются в PISA? Как PISA тестирует? Что имеется в виду под «математической грамотностью» и «уровнями математической компетентности»? Какие же задания предлагает PISA? Как должен перестроиться учитель математики? На эти и другие вопросы нацелена данная статья.

Инициатором PISA является ОЭСР, периодичность раз в три года, первое исследование было проведено в 2000 году. Исследование позволяет странам-участницам иметь регулярную и достоверную информацию о способностях школьников и эффективности своих образовательных систем. Следующее исследование планируется на 2015 год.

Основная цель данных исследований – оценка способности 15-летних учащихся использовать приобретенные в школе знания и опыт для широкого диапазона жизненных задач в различных сферах человеческой деятельности, общения и социальных отношений.

Исследование подготовки учащихся проводится по трем направлениям: "грамотность чтения", "математическая грамотность" и "естественнонаучная грамотность", каждое из них соответствует определенным школьным предметам, а также исследуются навыки коллаборативного (совместного) решения проблем и финансовой грамотности [2].

Тесты PISA состоят как из открытых, так и закрытых вопросов. Тест представляет собой текстовое задание, включающее диаграммы, таблицы или иллюстрации, описывающие жизненные ситуации. Участникам на выполнение таких заданий отводится 2 часа, с 2015 года планируется компьютерное тестирование.

Кроме тестовых заданий, школьники заполняют анкеты, в которых они представляют информацию о себе, о своем отношении к учебе, о семье. Анкету о школе заполняют директора школ, в которых обучаются тестируемые ученики. Информация, собранная на основе анкетирования, позволяет изучить взаимосвязь между результатами школьников и такими факторами как миграция, социально-экономические условия, половые различия, отношения к школе, подходы к обучению.

Результаты исследований показывают, что выпускники школы, овладевшие вопросами содержания, далеко не всегда способны продемонстрировать математическую грамотность.

Что имеется в виду под «математической грамотностью» и «уровнями математической компетентности»?

Под математической грамотностью понимаются «способности человека определять и понимать роль математики в мире, в котором он живет, высказывать хорошо обоснованные математические суждения и использовать математику так, чтобы удовлетворять в настоящем и будущем потребности, присущие созидательному, заинтересованному и мыслящему гражданину» [3].

Согласно этому определению математической грамотности, исследование ставит перед собой задачу определить, насколько эффективно страны подготавливают 15-летних учащихся к выполнению роли активного, мыслящего и способного

гражданина.

В исследовании считается, что математически грамотный человек обладает способностью:

- распознавать проблемы, которые возникают в окружающей действительности и могут быть решены средствами математики;
- формулировать эти проблемы на языке математики;
- решать эти проблемы, используя математические факты и методы;
- анализировать использованные методы решения;
- интерпретировать полученные результаты с учетом поставленной проблемы;
- формулировать и записывать результаты решения.

Уровень математической грамотности учащихся характеризуется математической компетентностью.

Математическая компетентность рассматривается как сочетание математических знаний, умений, опыта и способностей человека, обеспечивающих успешное решение различных проблем и требующих использования знаний из области математики [4].

В исследовании PISA выделяются три уровня математической компетентности: воспроизведение; установление связи; рассуждение [5].

На уровне математической компетентности «воспроизведение» школьникам предлагаются задания двух типов – с выбором ответа и с кратким свободным ответом (в виде числа, выражения, слова; решение не приводится). Ученики демонстрируют применение стандартных алгоритмов, методов решения, работу с формулами, навыки вычисления.

Достижение уровня компетентности «установление связи» проверяется решением нестандартных ситуаций в задачах, не требующих высокого уровня математизации. В этих заданиях не сразу видно, на материале какой темы составлена данная задача, какой метод или алгоритм надо использовать для ее решения, при этом возможны различные подходы решения математической задачи.

Для проверки достижения уровня компетентности «рассуждение» предполагаются задачи, в которых учащиеся выделяют проблему, формулируют и разрабатывают соответствующую математическую модель решения и его интерпретации в соответствии с предложенной в задании ситуации. К примеру, составить и решить квадратное уравнение, линейное и квадратное неравенства, составить формулу числовой последовательности, распознать арифметическую и геометрическую прогрессии и использовать для решения задач формулы n -члена и суммы n -членов этих последовательностей, использовать теоремы сложения и умножения вероятностей.

PISA предлагает учащимся математические задачи, не похожие на задания традиционных контрольных работ. Задания PISA близки к реальным проблемным ситуациям, связаны с разнообразными аспектами окружающей жизни и требуют для своего решения большей или меньшей математизации. В этих заданиях обычно описывается, иногда достаточно многословно, некоторая ситуация и возникающая в ней проблема, которую можно разрешить доступными учащемуся средствами математики.

Особое внимание уделяется пониманию учащимися основных понятий, овладению ими основными методами, изучаемыми в рамках математического образования, и умению использовать свои знания в разнообразных ситуациях. Тематика предлагаемых заданий основана на традиционном школьном курсе математики: числа, алгебра, функции, геометрия, вероятность, статистика.

Организаторы исследования выделяют четыре содержательных области, которые охватывают в целом весь диапазон математических знаний, необходимых

15-летним учащимся в качестве основы для жизни и для дальнейшего расширения их математического горизонта.

- Область «Пространство и форма» содержит вопросы, относящиеся к пространственным и плоским геометрическим формам и отношениям, схемам, свойствам объектов, их расположению, т.е. к геометрическому материалу.

- Область «Изменение и зависимости» включает вопросы, связанные с математическим описанием зависимости между переменными в различных процессах, т.е. с алгебраическим материалом.

- «Количество» – эта область включает вопросы, связанные с числами; в программах по математике этот материал чаще всего относится к арифметике.

- «Неопределенность» – включает вероятностные и статистические явления и зависимости, которые имеют самое непосредственное отношение к современному информационному обществу и являются предметом изучения разделов.

Успешность школьников в данных областях, безусловно, связано с развитием таких важнейших общеучебных умений, как умение внимательно прочитать и проанализировать некоторый связный текст, выделить в приведенной в нем информации только те факты и данные, которые необходимы для получения ответа на поставленный вопрос.

Каждое тестовое задание оценивается баллами специальной шкалы показателей PISA. Единая шкала математической грамотности содержит шесть уровней сложности заданий. Учащиеся, выполнившие только задания I и II уровней, показывают относительно низкую успеваемость, те, кто справился с заданиями III и IV уровней – среднюю успеваемость и относительно высокую успеваемость демонстрируют учащиеся, справившиеся с заданиями V и VI уровней [6].

Примеры заданий четырех содержательных областей и шести уровней приведены ниже:

Задание 1. Яблони

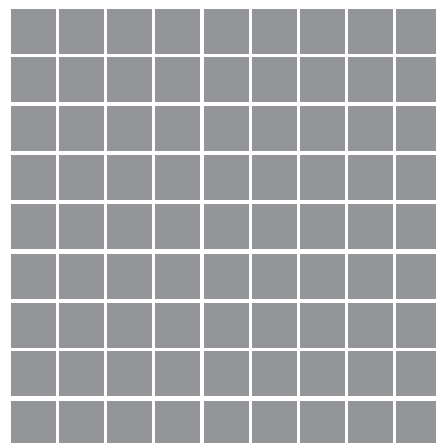
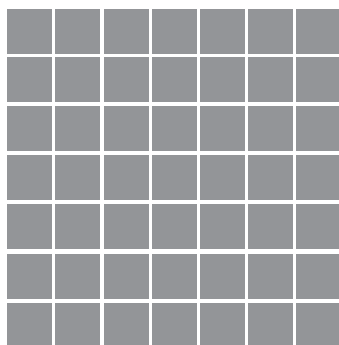
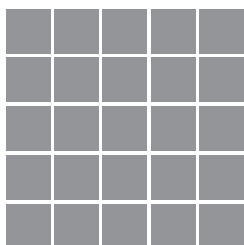
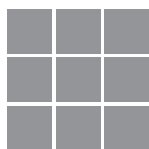
Фермер на садовом участке высаживает яблони в форме квадрата, как показано на рисунке. Для защиты яблонь от ветра он сажает по краям участка хвойные деревья. На рисунке изображены схемы посадки яблонь и хвойных деревьев для нескольких значений n , где n – количество рядов высаженных яблонь. Эту последовательность можно продолжить для любого числа n .

$n = 1$

$n = 2$

$n = 3$

$n = 4$

х – хвойное дерево;
я – яблоня.

Вопрос 1.

Заполните таблицу:

n	Количество яблонь	Количество хвойных деревьев
1	1	8
2	4	
3		
4		
5		

Вопрос 2. В рассмотренной выше последовательности количество посаженных яблонь и хвойных деревьев подсчитывается следующим образом: количество яблонь $= n^2$, количество хвойных деревьев $= 8n$, где n — число рядов высаженных яблонь. Для какого значения n число яблонь будет равно числу посаженных вокруг них хвойных деревьев?

Вопрос 3.

Предположим, что фермер решил постепенно увеличивать число рядов яблонь на своём участке. Что при этом будет увеличиваться быстрее: количество высаживаемых яблонь или количество хвойных деревьев?

Задание 2. Обменный курс

Мэй-Линг из Сингапура готовилась в качестве студентки по академической мобильности отправиться на 3 месяца в Южную Африку. Ей нужно было обменять некоторую сумму сингапурских долларов (SGD) на южно-африканские рэнды (ZAR).

Вопрос 1.

Мэй-Линг узнала, что обменный курс между сингапурским долларом и южно-африканским рэндом был: 1 SGD = 4,2 ZAR.

Мэй-Линг обменяла 3000 сингапурских долларов на южно-африканские рэнды по данному обменному курсу. Сколько южно-африканских рэндов получила Мэй-Линг?

Вопрос 2.

После возвращения в Сингапур через 3 месяца у Мэй-Линг осталось 3900 ZAR. Она обменяла их снова на сингапурские доллары, обратив внимание на то, что обменный курс изменился следующим образом: 1 SGD = 4,0 ZAR.

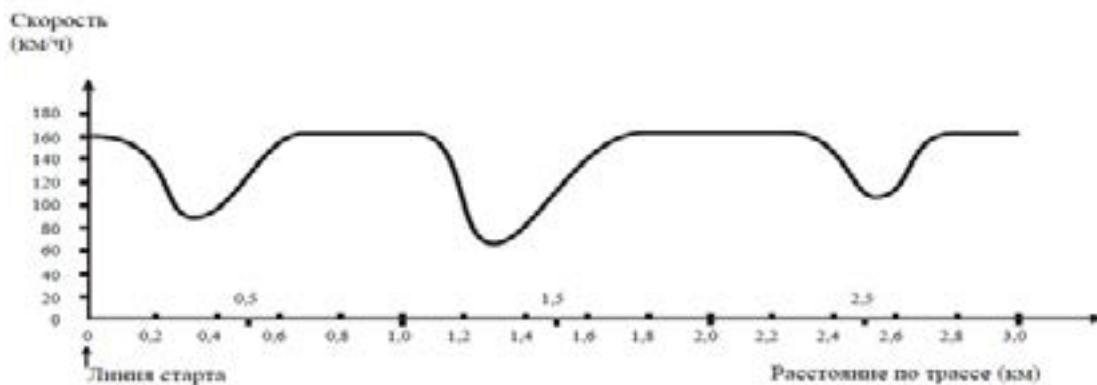
Сколько денег в сингапурских долларах получила Мэй-Линг?

Вопрос 3.

За прошедшие 3 месяца обменный курс изменился, вместо 4,2 стал 4,0 ZAR за 1 SGD. Был ли обменный курс в 4,0 ZAR вместо 4,2 ZAR в пользу Мэй-Линг, когда она снова обменяла южно-африканские рэнды на сингапурские доллары? Запишите объяснение своего ответа.

Задание 3. Скорость гоночной машины

На графике показано, как изменялась скорость гоночной машины, когда она проходила второй круг по трёхкилометровой кольцевой трассе без подъёмов и спусков.

Вопрос 1.

Чему примерно равно расстояние от линии старта до начала самого длинного прямолинейного участка трассы?

- A. 0,5 км B. 1,5 км C. 2,3 км D. 2,6 км

Вопрос 2.

В каком месте трассы скорость машины была наименьшей при прохождении второго круга?

- A. На линии старта. B. Примерно на отметке 0,8 км.
C. Примерно на отметке 1,3 км. D. Примерно посередине трассы.

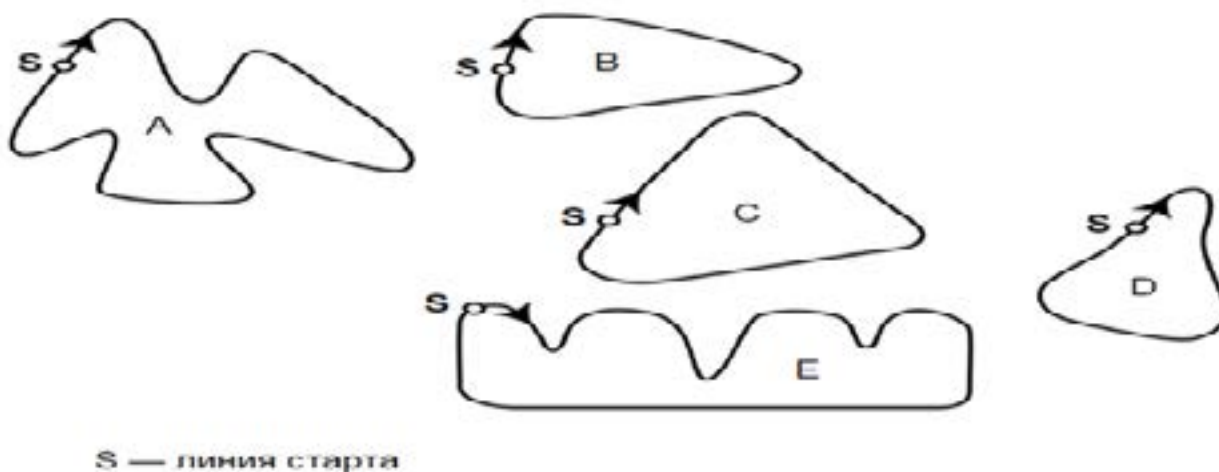
Вопрос 3.

Что можно сказать о скорости машины при прохождении трассы между отметками 2,6 км и 2,8 км?

- A. Скорость машины оставалась постоянной.
B. Скорость машины увеличивалась.
C. Скорость машины уменьшалась.
D. По данному графику невозможно определить изменение скорости машины.

Вопрос 4.

Ниже изображены пять различных по форме гоночных трасс:

По какой из этих трасс ехала гоночная машина, график скорости которой приведён ранее?

Задание 4. Общение в интернете

Марк (из Сиднея в Австралии) и Ганс (из Берлина в Германии) часто общаются друг с другом в Интернете. Им приходится выходить в Интернет в одно и то же время, чтобы они смогли поболтать. Чтобы определить удобное для общения время, Марк просмотрел таблицы, в которых дано время в различных частях мира, и нашел следующую информацию:

Вопрос 1.

Какое время в Берлине, если в Сиднее 19:00?

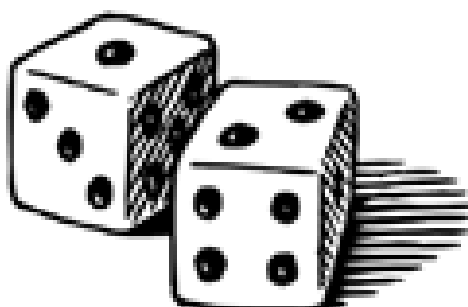
Вопрос 2.

Марк и Ганс не могут общаться между 9:00 и 16:30 по их местному времени, так как они в это время должны находиться в школе. Они также не могут общаться с 23:00 до 7:00 по их местному времени, так как в это время они спят. Какое время было бы удобно для мальчиков, чтобы они могли поболтать? Укажите в таблице местное время для каждого города.

Город	Время
Сидней	
Берлин	

Задание 5. Игральные кубики

Справа изображены два игровых кубика. Для игровых кубиков выполняется следующее правило: сумма очков, изображённых на двух любых противоположных сторонах кубика, равна семи.

Вопрос.

Вы можете сделать обычный игральный кубик, вырезая, складывая и склеивая кусочки картона. Это можно сделать разными способами. Ниже изображены четыре развёртки куба, на которых нанесены очки. Из каких развёрток можно сложить кубик, у которого сумма очков на противоположных сторонах будет равна 7? Обведите слово «Да» или «Нет» в каждой строке.

Развертка	Выполняется ли правило: сумма очков на противоположных сторонах кубика равна 7?
I	Да / Нет
II	Да / Нет
III	Да / Нет
IV	Да / Нет

Таким образом, в заданиях PISA, как мы видим, не уделяется особого внимания проверке овладения конкретным содержанием программы по математике. Изучается состояние основных знаний и умений, необходимых в жизненных ситуациях и приобретенных при изучении школьного курса математики, а также использование знаний, полученных из других источников информации, для решения поставленной задачи [5].

Анализируя задания PISA, мы задумываемся, почему наши школьники показывают низкие результаты по математике?

К сожалению, в школьной практике учителя тренируют большинство школьников заучивать учебный материал, выполнять действия по образцу или несложные алгоритмы. При этом все понимают, что выполнение даже сложных алгоритмов не развивает ни мышление, ни творческих способностей учащихся. Это одна из причин затруднений и неудовлетворительных оценок по математике, получаемых ежегодно при проведении единого национального тестирования, это же является причиной более чем неудовлетворительных результатов тестирования PISA.

Обеспечивая учащихся значительным багажом знаний, отечественная система обучения математике пока еще не способствует развитию у них умения выходить за пределы учебных ситуаций. Невысокие результаты сравнительных международных исследований показали, что поставленная перед школой цель подготовить выпускников к использованию математики в повседневной жизни в значительной степени не достигается на уровне требований международных тестов, проверяющих математическую грамотность.

Результаты исследования PISA требуют дальнейшего анализа методистами, психологами, авторами учебников, разработчиками стандартов и другими специалистами в области математического образования.

Активная работа по формированию функциональной грамотности началась с принятием Национального плана действий по развитию функциональной грамотности школьников на 2012 - 2016 годы. В июле этого года подготовлены 90 тренеров АО «НЦПК «Өрлеу», и 16 филиалов начали интенсивную работу по подготовке учителей школ Казахстана к предстоящим международным исследованиям PISA 2015 года.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Основные результаты международного исследования образовательных достижений 15-летних обучающихся PISA-2012. Национальный отчет. – А.Култуманова, Г.Бердибаева, Б.Картпаев, И.Иманбек, К.Шарбанова, М.Рахимова, Ж.Жумабаева, З.Пирнепесова, Б.Окенова, А.Увалиева. – Астана: НЦОСО, 2013. – 283 с.
2. Программа повышения квалификации педагогических кадров по методам развития функциональной грамотности учащихся в рамках проведения международного исследования PISA. Коллаборативное решение проблем / Руководство для тренера. www.cpm.kz
3. Assessing Reading, Mathematics and Scientific Literacy: A framework for PISA 2009. OECD, 2009.
4. Кусаинов А.К. Качество образования в мире и в Казахстане. – Алматы. – 2013. – 196 с.
5. К.А.Краснянская. Математическая грамотность российских учащихся. http://ria.ru/sn_edu/20131203/981498065.html
6. Международная программа PISA. Примеры заданий по чтению, математике и естествознанию. – Составители: Ковалева Г.С., Красновский Э.А., Краснокутская Л.П. Краснянская К.А. – Центр оценки качества образования ИОСО РАО. – 2003.

Примечание: Решения заданий, приведенных в статье, будут опубликованы в следующем номера нашего журнала.

БҮГІНГІ ЕРТЕ ДАМУ – ЕРТЕҢГІ ТАБЫСТЫ БОЛАШАҚ

2014 жылдың 3 шілде күні Қарағанды облысы бойынша ПҚБА институтында мектепке дейінгі тәрбие және бастауыш білім беру кафедрасының меңгеушісі М. Кушнирдің Халықаралық ғылыми-практикалық конференцияға (Астана қ, 26 маусым) қатысу нәтижелері бойынша ашық аудитория ұйымдастырылды.

Конференция тақырыбы: «Мектепке дейінгі жастағы балаларды ерте жастан дамыту: жай-күйі, бағыт-бағдары және перспективалары»

Конференцияда институт қызметкерлеріне бірнеше қажетті материалдар ұсынылды, бұлар:

Қазақ тілін үйренуге арналған «Ақылды балапан» интерактивті оқу-танымдық кешкені, «Soft Mozart» музыкалық ойын-тренажерлер (инновациялық технологиялар көрмесінде);

- ҚР БҒМ министрінің кеңесшісі, ҚР БҒМ Ақпараттық талдау орталығының президенті С.Ә.Ирсалиевтің, ҚР-нда ЮНИСЕФ өкілі Джун Кукитаның, Кембридж университетінің оқытушысы Вирнон Лейманнның ерте жастан дамыту жөніндегі отандық және халықаралық тәжірибелері нанымды жеткізілді (пленарлық отырыста)

- мектепке дейінгі жастағы балаларды ерте жастан дамыту перспективаларын іске асыру (мектепке дейінгі ұйымдар секцияларында Астана қ).

ИННОВАЦИИ, РЕАЛИЗУЕМЫЕ В ШКОЛЕ-ЛИЦЕЕ № 101

Педагоги и администрация школы-лицея №101 г.Караганды создают условия для успешной самореализации учеников, которая осуществляется через социально-значимые образовательные проекты. Эти проекты представляют собой конкретные действия, направленные на выращивание и реализацию способностей учащихся и затрагивают различные сферы деятельности.

Знание иностранных языков – это сегодня не самоцель, а требование времени. В своем Послании Глава государства уделяет большое внимание изучению казахского, русского и английского языков. В нашей школе для решения задач полиязычия внедряется республиканский проект «Раннее изучение английского языка». Обучение ведется в двух третьих классах по учебникам издательства Cambridge University Press. Учитель-наставник молодых специалистов **Свиридова Е.С.**, прошедшая уровневые курсы повышения квалификации, обучает их новым

подходам к проведению уроков. Учителя применяют игровые технологии, богатый видео- и аудиоматериалы, которыми снабжен экспериментальный учебник.

Сформировать ядро национальной системы дуального технического и профессионального образования – одна из приоритетных задач всех звеньев образования. Для решения поставленной задачи в рамках областного проекта «Преемственность основного общего и технического профессионального образования» в школе внедряется модель непрерывного профессионального образования на основе ранней профориентации. Работу в рамках проекта организует заместитель директора **Козловская М.Н.** Указанная модель

реализуется по следующим ступеням обучения:

I. В 3-4 классах проводятся «Творческие мастерские», которые формируют положительную мотивацию к учебной и творческой деятельности в виде творческих проектов, основанных на интеграции предметных знаний и практических умений.

II. В 5-7 классах ведутся «Технологические мастерские». На занятиях ученики выполняют технологические проекты, благодаря которым раскрываются способности и предпочтения школьников к определенной сфере деятельности.

III. В 8-11 классах проводятся профессиональные пробы не только на базе школьных мастерских, но и с привлечением ресурсов колледжей и их социальных партнеров. Это позволяет заложить дуальную систему обучения, начиная со школы. Результатом такого сотрудничества является раннее профессиональное самоопределение учеников.

Профессиональная проба становится средством актуализации профессионального самоопределения и активизации творческого потенциала личности школьников. Такой подход ориентирован на расширение границ возможностей традиционного трудового обучения в приобретении учащимися опыта профессиональной деятельности.

Результатом совместной работы учебного заведения и ТПО является положительная динамика раннего профессионального самоопределения школьников – в среднем за последние три года 54% выпускников основной школы поступают в колледжи. В разрезе различных сфер деятельности они осознанно выбрали специальности в соответствии с приобретенными в

рамках трудового профиля знаниями и практическими умениями: на технические специальности – 40%, на специальности сферы сервиса – 25%, на экономические специальности – 22%.

Одним из средств раскрытия личностного потенциала учеников нашей школы является применение кредитно-дистанционной технологии на этапе профильного обучения. Благодаря индивидуализации учебно-воспитательного процесса, обеспечивается возможность каждому ученику выбрать собственную траекторию образования. При организации кредитно-дистанционного обучения вводятся специфические формы организации учебной деятельности

–самостоятельная работа обучающегося с учителем (СРОУ) и самостоятельная работа обучающегося (СРО).

Наряду с традиционной классно-урочной формой организации УВП проводятся следующие специфические ее виды:

–видео-лекции,
–видео-конференции;
–виртуальные лабораторные практикумы;

–уроки-лекции, которые носят активно-развивающий характер за счет постановки учителем проблемных вопросов и использованием современных технических средств обучения.

Тематика лекций, СРОУ и СРО отражается в syllabus. Учителя естественно-математического направления разработали syllabus и контент: «Решение задач по химии» (Абдулина А.Х.), «Физика в графиках» (Кусшибекова Г.Н.), «Методы решения задач по механике» (Елшина Л.С.), «Решение неравенств» (Телиман В.Я.), «Общая биология с основами генетики» (Буксман Т.В.) и другие.

В соответствии с Национальным планом действий на 2012-2016 годы по развитию функциональной грамотности школьников ведется разработка и обоснование модели профессионально-личностной готовности учителей к развитию функциональной грамотности учеников начальной школы. Проект осуществляется под руководством сотрудников кафедры дошкольного воспитания и начального образования филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области. За пять месяцев работы в проекте учителя вместе с учениками осваивали и апробировали на уроках различные приемы работы с текстом для увеличения объема внимания и памяти, расширения периферического зрения, устранения регрессии и проговаривания слов при чтении, понимания читаемого текста. Диагностика, проведенная в конце года международными экспертами, показала, что 93% учеников 4 классов набирают от 70 до 100 баллов, демонстрируя высокий уровень математической грамотности. Проект рассчитан на 3 года. В плане руководителей проекта – подготовка педагогов к развитию естественно-научной грамотности школьников.

В целях воплощения в жизнь общенациональной идеи «Мәңгілік Ел» педагогический коллектив ставит задачу – создать среду для формирования активной гражданской позиции, социальной ответственности, чувства патриотизма, высоких нравственных и лидерских качеств. Ученики школы активно участвуют в школьном самоуправлении, детско-юношеском движении «Жас Ұлан» и «Жас қыран». Внедряется Модель патриотического воспитания на примерах личности первого Президента РК Назарбаева и выдающихся исторических личностей Казахстана.

В соответствии с требованием

Главы государства «подтягивать общеобразовательные школы к уровню преподавания в Назарбаев интеллектуальных школах» в школе-лицее №101 осуществляется внедрение критериального оценивания учебных достижений учащихся, развитие критического мышления через чтение и письмо, применение новых подходов в обучении, использование ИКТ, преподавание и обучение в соответствии с возрастными особенностями.

На сегодняшний день 13 учителей школы и членов администрации прошли уровневые курсы повышения квалификации, из них 5 имеют сертификаты первого (продвинутого) уровня. Данные педагоги составляют «ядро» команды лидеров. Поэтому новые подходы и методы в работе учителей (коучинг, менторинг, подход Lesson Study, серия последовательных уроков, «рефлексия в действии») входят в жизнь школы.

Однако для самообразования, самоутверждения и профессионального роста педагога очень важно общение не только с коллегами своей школы, но и с учителями других образовательных учреждений. Исходя из этого, будет решаться управленческая задача расширения пространства социального партнерства, развития различных форм взаимодействия на основе создания педагогических сетевых сообществ. Организатором такого сообщества учителей школ юго-восточной части города назначен Ревякин А.Н., успешно окончивший уровневые курсы и являющийся ментором учителей, желающих освоить подход Lesson Study.

В новом учебном году коллектив планирует усовершенствовать управление школы через распределенное лидерство, преобразовать практику преподавания, применяя новые подходы в обучении, усилить воспитательный

контент всех учебных предметов. Решение этих задач повысит уровень профессиональной компетентности педагогов школы-лицея № 101 в условиях перехода на 12-летнее образование.

ЖУМАБЕКОВА А.А.,
директор школы-лицея №101

КУШНИР М.П.

Филиал АО «НЦПК «Өрлеу» Институт повышения квалификации педагогических работников по Карагандинской области, Кафедра дошкольного воспитания и начального обучения, заведующая кафедрой, к.п.н.

РАБОТА С ДАННЫМИ КАК ОДНО ИЗ НАПРАВЛЕНИЙ МАТЕМАТИЧЕСКОЙ ПОДГОТОВКИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

Мақалада бастауыш сынып оқушыларының қиын емес кестелерді, диаграммаларды, сызбаларды, графикаларды толтыру және оқу, берілген ақпараттың негізгі ойын түсініп салыстыру және талдау жасай алу дағдыларын қалыптастыру сұрақтары қарастырылған. Бұл халықаралық TIMSS зерттеу стандарттары бойынша оқушыларды математикаға дайындаудың маңызды элементтері болып табылады.

In article formation questions at younger school students of abilities on work with data are considered - to read and fill in simple tables, charts, schemes, schedules, to understand sense of provided information, to take, compare and analyze it. This set of abilities is one of important elements of mathematical training of pupils according to standards of the international research TIMSS.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: международное сравнительное мониторинговое исследование качества математического и естественнонаучного образования TIMSS, работа с таблицами, работа с диаграммами, математическая подготовка младших школьников

Одним из целевых индикаторов Государственной программы развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы определены результаты учащихся казахстанских общеобразовательных школ в международных сравнительных исследованиях: международная программа по оценке образовательных достижений учащихся (PISA) – 40-45 место, оценка математической и естественнонаучной грамотности учащихся 4 и 8-х классов (TIMSS) – 10-12 место, международное исследование «Изучение качества чтения и понимание текста» (PIRLS) – 10-15 место.

Если по результатам TIMSS-2011 учащиеся 4-х классов школ РК заняли 32 позицию в рейтинге 50 стран – участниц проекта TIMSS-2011, что свидетельствует о снижении позиции в сравнении с результатами предыдущего цикла международного исследования, то в 2015 г. наши учащиеся должны осуществить существенный прорыв.

В рамках нашей статьи рассмотрим аспект оценивания математической подготовки учащихся 4 класса.

Образовательные достижения учащихся по всем видам грамотности в TIMSS интерпретируются в контексте четырех уровней оценивания – продвинутый, высокий, средний, низкий. В TIMSS-2011 данные по уровням оценивания математической подготовки распределились следующим образом: продвинутый – 7% учащихся, высокий – 29%, средний – 62%, низкий – 88%. Эти данные подтверждают тенденцию снижения результатов казахстанских школьников по сравнению с предыдущим циклом исследования.

Содержательные блоки тестовых заданий представлены такими блоками, как «Числа», «Геометрические фигуры и измерения», «Представление данных». Лучше учащиеся справились с заданиями из блока «Числа» (515 баллов), затруднения

испытывали при выполнении заданий на чтение информации, представленной в виде таблиц, столбчатых и круговых диаграмм и графиков (476 баллов).

Попытаемся соотнести требования к математической подготовке учащихся 4 класса по стандартам TIMSS [1] и требования к уровню подготовки учащихся для 4 класса, представленные в Типовой учебной программе по предмету «Математика» для 1-4 классов уровня начального образования [2], и выявить проблемные зоны математической подготовки казахстанских школьников (таблица 1).

Таблица 1 . Требования к математической подготовке младших школьников

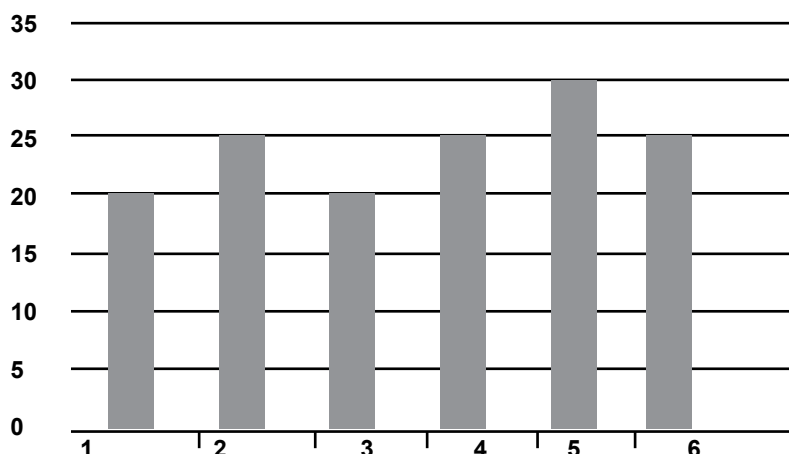
Уровень	Стандарты TIMSS	Типовая учебная программа по математике
продвинутый уровень	Учащиеся способны применить знания и демонстрируют: -умения решать сложные задачи и объяснять алгоритм действий	Учащиеся должны овладеть: -умением проводить аргументированные рассуждения, делать логически обоснованные выводы
	-умения рассуждать при решении ситуативных задач	знакомство с понятием «ситуативная задача» в курсе начальной школы не предусмотрено
	-умения выбирать соответствующую информацию, необходимую для решения многошаговой текстовой задачи	-умением работать с математическим текстом (анализировать, извлекать необходимую информацию), ясно и точно выражать свои мысли в устной и письменной речи с применением математической терминологии и символики
	-умения организовывать, интерпретировать и представить данные, необходимые для решения обозначенной проблемы	
	-геометрические знания о некоторых плоских и пространственных фигурах	изучаются точка, отрезок, прямая, ломаная, угол, многоугольник, прямоугольник (квадрат), круг, треугольник, прямоугольный параллелепипед (куб)
	-понимание обыкновенных и десятичных дробей	дается только понятие «доля числа»
высокий уровень	Учащиеся демонстрируют: -умение выполнять решение многошаговых текстовых задач, требующих проведения вычислений с натуральными числами	Учащиеся должны овладеть: -техникой практических вычислений, рационально сочетая устные и письменные вычисления
	-понимание поместного значения цифр в записи многозначного числа, а также несложных обыкновенных дробей	Учащиеся должны уметь: -читать, записывать и сравнивать числа в пределах миллиона
	-способности определения зависимости между данными парами чисел	-использовать правила кратного и разностного сравнения чисел (находить во сколько раз одно число больше (меньше) другого; на сколько одно число больше (меньше) другого
	-умение интерпретировать и использовать данные, представленные в таблицах, диаграммах и графиках	<i>использование таблиц в процессе решения задач на зависимость величин</i>
средний уровень	Учащиеся умеют и способны: -применять базовые математические знания в простых ситуациях с четко поставленным прямым вопросом	Учащиеся должны овладеть: -умением применять приобретенные математические знания, умения, и вычислительные, измерительные и графические навыки в различных жизненных ситуациях, существующих в окружающем мире, и в смежных предметах
	-прочитать, проинтерпретировать и использовать различные представления чисел	-записью чисел в виде суммы разрядных слагаемых

средний уровень	-продолжить несложные числовые последовательности и последовательности, состоящие из геометрических фигур	<i>предполагается изучение последовательности слов-числительных от одного до десяти, обратной последовательности (от десяти до одного), последовательности десятков</i>
	-прочитать и интерпретировать одни и те же данные, представленные в различной форме	<i>не предусмотрено</i>
низкий уровень	Учащиеся демонстрируют: -некоторые базовые знания	По завершении 4 класса учащиеся должны знать: -структуру текстовой задачи; правила порядка выполнения арифметических действий в выражениях; -названия компонентов арифметических действий; -переместительное и сочетательное свойства сложения и умножения, распределительное свойство умножения относительно сложения и вычитания; -правила кратного и разностного сравнения чисел; -правила нахождения неизвестных компонентов арифметических действий; -обозначения единиц величин; -соотношения между единицами длины, массы, времени, объема; -правила нахождения периметра и площади прямоугольника (квадрата), объема прямоугольного параллелепипеда (куба); -зависимости между величинами: скорость, расстояние, время; производительность, время, затраченное на работу, выполненная работа; урожайностью, площадью и массой урожая
	-понимание сложения и вычитания натуральных чисел	раскрывается связь сложения и вычитания, умножения и деления
	-первоначальные знания о простых геометрических фигурах и неформальных координатных плоскостях	Учащиеся должны уметь: -строить отрезок, измерять и сравнивать длины отрезков и ломаных линий; -строить прямоугольник (квадрат) на клетчатой бумаге; -делить отрезок пополам с помощью циркуля и линейки; -отличать окружность от круга; распознавать углы: прямые, острые, тупые, развернутые; -обозначать геометрические фигуры латинскими буквами и правильно произносить эти буквы
	-способности понимать информацию, представленную на простых столбчатых диаграммах и таблицах	<i>не предусмотрено</i>

На основе таблицы можно сделать вывод о том, что одним из пробелов в математической подготовке учащихся 4 класса становится работа с таблицами, графиками и диаграммами.

Приведем типичные задания из TIMSS-2011, требующие умения работать с таблицами и диаграммами.

Задание высокого уровня сложности: «На диаграмме показано число учащихся в каждом классе Сосновой школы.

Каждая классная комната в Сосновой школе рассчитана на 30 учащихся. Какое самое большое число учащихся может еще принять эта школа?

A.20

B.25

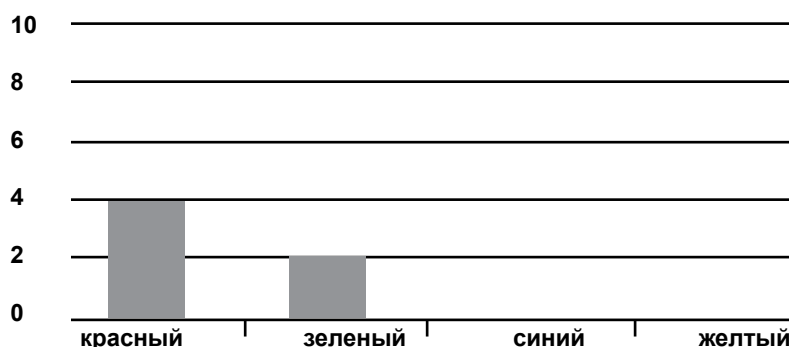
C.30

D.35» [1, 77]

При использовании диаграммы учащимся необходимо не только прочесть задание и диаграмму, но и разработать стратегию использования информации, представленной графически.

Задание низкого уровня сложности: «Дима спросил у своих друзей, какой у них самый любимый цвет. Полученные данные он представил в следующей таблице:

Любимый цвет	Число друзей
Красный	4
Зеленый	2
Синий	6
Желтый	7

Задание высокого уровня сложности.

Продукты	
яйца	4
мука	8
молоко	1/2 чашки

«Указанные в таблице продукты требуются, чтобы испечь блины для 6 человек. Саша хочет испечь блины для 3 человек.

Запиши в следующей таблице, сколько продуктов надо Саше, чтобы испечь блины для 3 человек. В таблице уже указано количество яиц, которое ему понадобится» [1, 96].

Продукты	
яйца	2
мука	_чашки
молоко	_чашки

Анализ материала учебников по математике для начальной школы [3-6] показал, что:

- систематическая работа с таблицами, графиками и диаграммами не предусмотрена,

- темы и целенаправленные задания по знакомству с этими понятиями и спецификой работы с указанными способами графического представления данных отсутствуют,

- авторами казахстанских учебников по математике предпринимаются попытки по разработке и включению заданий по работе с таблицами, но представленность этих заданий в учебниках пока крайне низка [4, с. 99; 6, с. 139].

Тем не менее, понятие «таблица» встречается уже в учебнике 1 класса в заданиях типа «Составь по таблице уравнения и реши их» [3, с. 190]. Понятия «строки таблицы» и «столбцы таблицы» появляются на страницах учебника во 2 классе. Например, «Заполни таблицу сложения. Сравни слагаемые и суммы в строках и столбцах» [4, 42].

Работа с таблицами в начальной школе, в основном, сводится к 2 типам заданий:

а)составь и реши задачи по таблице;

б)заполни таблицу.

Понятие «диаграмма» вводится во 2 классе через практическую работу по построению столбчатой диаграммы [4, 34] без определения дефиниции и типа диаграммы. Далее эпизодически дается несколько заданий по чтению диаграммы. У учащихся не формируется полноценное представление о диаграмме как графическом отображении числовых данных, о ее разнообразных типах – диаграмме-линии (графиках), линейной и круговой диаграммах, не формируются умения правильно представлять данные в виде диаграммы, анализировать и сравнивать данные.

Поэтому важно выстраивание системы работы по формированию у учащихся начальной школы компетентности в области работы с данными. Рассмотрим особенности методики обучения работе с данными в Федеральном Государственном образовательном стандарте Российской Федерации [7-8]:

1)в программу по математике включен раздел «Работа с данными»;

2)в программах по математике Л.Г.Петерсон (Перспектива), М.И.Моро (Школа России), Н.Б.Истоминой (Гармония), Т.Е.Демидовой, С.А.Козловой, А.П.Тонких (Начальная школа XXI века) предусмотрено целенаправленное формирование совокупности умений по работе с информацией;

3)ожидаемые результаты по разделу – формирование умений читать несложные готовые таблицы; заполнять несложные готовые таблицы; читать несложные готовые столбчатые диаграммы; читать несложные готовые круговые диаграммы; достраивать несложную готовую столбчатую диаграмму; сравнивать и обобщать информацию,

представленную в строках и столбцах несложных таблиц и диаграмм; распознавать одну и ту же информацию, представленную в разной форме (таблицы, диаграммы, схемы);

4) существует система в изучении раздела (таблица 2).

Таблица 2. Система изучения раздела «Работа с данными»

класс	работа с таблицей	работа с диаграммой
1 класс	знакомство с записью имеющейся информации в виде таблицы на основе «Таблицы сложения», с понятиями «строка и столбец таблицы», совместное с учащимися построение таблицы. Таблица сложения как инструмент выполнения действия сложения над однозначными числами	-
2 класс	продолжение работы на основе таблицы умножения, использование таблицы для формулировки задания, краткой записи текстовой задачи, чтение готовых таблиц и заполнение таблицы полученными данными, выполнение специальных заданий по работе с таблицами	подготовительная работа, связанная с использованием круговых схем
3 класс	продолжение работы на основе «Таблицы разрядов и классов», использование «разрядной» таблицы для выполнения действий сложения и вычитания, введение заданий, связанных с интерпретацией табличных данных, с их анализом для получения некоторой «новой» информации	изучение специальной темы «Изображение данных с помощью диаграмм», знакомство с диаграммой сравнения (столбчатых или полосчатых) как средством представления данных на основе понятия «числовой луч», работа с вертикальными и горизонтальными диаграммами, доведение до осознания учащимися, что эти диаграммы принципиально отличаются друг друга, изображение данных с помощью диаграмм сравнения, использование их для решения задач на кратное или разностное сравнение
4 класс	обобщение представления о таблице как средстве описания характеристик предметов, объектов, событий, использование табличной записи при решении задач с пропорциональными величинами, характеризующими процесс движения, работы, изготовления товара, расчета стоимости	знакомство со структурной диаграммой, представленной в круговой форме после введения понятия доли и научения делить круг на заданное число равных частей, формирование представления о круговой диаграмме как средстве представления структуры совокупности, чтение круговых диаграмм с разделением круга на 2, 3, 4, 6, 8, 9, 12 равных долей, выбор соответствующей диаграммы, построение простейших круговых диаграмм

Указанные особенности могут послужить ориентиром для построения казахстанскими учителями начальной школы собственной системы по обучению работе с данными. Представленный материал по формированию знаний и умений в области работы с таблицами очень близок методической системе казахстанской школы. На наш взгляд, необходимость заключается в расширении числа заданий с включением табличного представления данных, повышении их уровня сложности за счет нестандартности формулировки и одновременном приближении содержания к реальной жизни младших школьников.

В связи с тем, что казахстанскими учителями уделяется достаточно внимания формированию умения заполнять таблицы, следует акцентировать внимание на совершенствовании умения читать таблицы. Этому могут послужить следующие типы заданий.

Задание. Прочитай таблицу и ответь на вопросы [9, 175].

На них охотится дельфин-касатка

Название	Изображение	Длина	Масса	Скорость	Где встречаются
Белуха		до 6 м	до 2 т	до 50 км/ч	в арктических морях и среди льдов, часто входят в реки Обь, Енисей, Лену, Амур
Кашалот		до 20 м	до 70 т	до 30 км/ч	во всех океанах и открытых морях, кроме арктических
Гренландский кит		до 20 м	до 120 т	до 20 км/ч	в арктических морях
Гренландский тюлень		до 2 м	до 150 кг	до 25 км/ч	в арктических морях

Вопрос 1. Выпиши из таблицы названия всех животных, которые тяжелее дельфина-касатки.

Ответ: _____

Вопрос 2. Выпиши из таблицы название животного с самыми маленькими размерами.

Ответ: _____

Вопрос 3. Выпиши название самого быстрого из всех перечисленных таблице животных.

Ответ: _____

Вопрос 4. Как ты думаешь, с какой скоростью может плавать дельфин-касатка? Поясни свой ответ.

Ответ:

1) Думаю, что дельфин-касатка может развивать скорость до _____ км/ч.

2) Я так думаю, потому что _____

Задание. Среди мальчиков 6 классов проводились соревнования по общей физической подготовке. Тебе нужно выявить победителя по прыжкам в длину с места. Запиши имя мальчика, показавшего лучший результат.

№	Имя	Результат
1	Санжар	172 см
2	Алексей	159 см
3	Никита	171 см
4	Даурен	168 см
5	Руслан	175 см

Содержание учебной программы по математике для 1-4 классов начальной школы РК также дает возможности и для организации деятельности по изучению диаграммы. Понятие «луч» изучается в 1 классе. При знакомстве с понятием «числовой ряд» учителем это понятие расширяется до понятия «числовой луч». Во 2 классе, так как уже имеется необходимый материал в учебнике, демонстрируется построение диаграммы и ее основные виды. В 3 классе при изучении понятия «доля числа» организуется работа по знакомству с круговой диаграммы. В 4 классе в теме «Окружность, круг» знания расширяются и углубляются, закрепляются умения по построению диаграмм на основе ситуативных задач и компетентностно-ориентированных заданий.

В связи с тем, что в учебниках математики для начальной школы РК представлено достаточное количество задач, одним из простых вариантов включения в их содержание способов графического представления данных может стать такой вид задания, как «Представь условие задачи в виде диаграммы».

Например, после решения задачи «Второклассники и первоклассники лепили снеговиков. Второклассники слепили снеговика высотой 18 дм, а первоклассники – 9 дм. На сколько дециметров выше снеговик второклассников?» [4, 122] можно предложить вместе составить диаграмму, взяв в качестве единицы для столбца одну клеточку тетради.

При использовании такого рода заданий можно разработать алгоритм построения диаграммы [10]:

1. Нарисуем прямой угол.

2. На горизонтальной его стороне отметим на равном расстоянии друг от друга точки по числу величин (в нашем примере число групп детей – 2 -второклассники и первоклассники).

3. На вертикальной стороне - шкалу высоты (9 и 18 дм).

4. Изобразим столбцы диаграммы – высоту снеговиков.

В задачах вида «За лето ученики собрали 36 кг лекарственных растений. Из них 12 кг – цветки липы, цветков зверобоя – в 3 раза меньше, чем цветков липы, а остальное – плоды шиповника. Сколько килограммов зверобоя и шиповника собрали ученики?» [5, 190] можно вместо вопроса дать задание достроить столбики в диаграмме, показывающие, сколько собрано килограммов зверобоя и сколько килограммов шиповника.

Другое направление работы с данными на уроке – это привлечение различного числового материала из области биологии, географии и т.п. для построения диаграмм.

Например, «Построй диаграмму.

Путем длительного наблюдения установлено, что лисица живет примерно в два раза дольше, чем заяц, а волк - примерно в три раза дольше, чем заяц.

Перелетные птицы, улетаая стаями в теплые края, летят на разной высоте. Мелкие птички, такие как овсянки, летят на высоте 150 метров. Скворцы летят на высоте 750 метров, а гуси – на высоте 1500 метров» [11].

Таким образом, работа с данными является важным элементом математической подготовки младших школьников. Формирование и совершенствование умений читать и заполнять несложные таблицы, диаграммы, схемы, графики, понимать смысл представленной информации, извлекать информацию не только способствуют развитию функциональной грамотности младших школьников, но и оказывают влияние на формирование их информационной и технологической компетенций.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Результаты международного исследования оценки учебных достижений учащихся 4-х и 8-х классов общеобразовательных школ Казахстана (TIMSS-2011). Национальный отчет. – Астана: НЦОСО, 2013. – 237 с.
2. Об утверждении типовых учебных программ по общеобразовательным предметам, курсам по выбору и факультативам для общеобразовательных организаций. Приказ Министра образования и науки Республики Казахстан от 3 апреля 2013 года № 115. - URL: <http://adilet.zan.kz/>
3. Акпаева А.Б. и др. Математика. Учебник для 1 класса 11-летней общеобразовательной школы. – Алматы: Алматыкітап баспасы, 2012. – 216 с.
4. Акпаева А.Б. и др. Математика. Учебник для 2 класса 11-летней общеобразовательной школы. – Алматы: Алматыкітап баспасы, 2013. – 232 с.
5. Оспанов Т.К. и др. Математика: Учебник для 3 класса общеобразовательной школы. – Алматы: Атамұра, 2012. – 264 с.
6. Кучер Т.П. и др. Математика: Учебник для 4 класса общеобразовательной школы. – Алматы: Атамұра, 2011. – 352 с.
7. Бондаренко А.С. Особенности работы с разделом «Работа с данными» в программах начальной школы по математике. - URL: <http://lib.convdocs.org/docs/index-160439.html>
8. Программы отдельных учебных предметов, курсов начальной школы МОУ СОШ №10. - URL: <http://lib.znate.ru/docs/index-75641.html?page=8>
9. Советова Е.В. Итоговая аттестация в начальной школе. - Ростов –н/Д.: Феникс, 2012. – 299 с.
10. Столбчатые и линейные диаграммы. Конспект урока по математике в 4 классе по программе «Школа 2100». - URL: <http://www.zavuch.info/methodlib/305/74977/>
11. Учебно-методический комплекс «Новая начальная школа 1-4» по системе Д.Б.Эльконина - В.В.Давыдова. - URL: <http://school-collection.edu.ru/catalog/rubr/f18cbcd2-0184-4d7a-8f2e-1fceb19c680f/105236/>

ҚОҒАМДЫҚ ҰЙЫМДАРМЕН СЕРІКТЕСТІК

2014 жылдың маусым-шілдесінде «Өрлеу»БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚБАИ «Қазақстан болашағы үшін» жастар қозғалысы» Қоғамдастық бірлестігімен және «Қарағанды қаласы ішкі саясат бөлімі» ММ өзара тығыз іс-әрекет етті.

Институт «Жастар арасында діни экстремизмнің алдын алу және жою жөніндегі іс-шаралар кезеңін ұйымдастыру және өткізу» аймақтық жобасын жүзеге асыруға кірісті. Іс-шаралар кезеңі «Әлемге кеңінен қара!» үндеу түрінде өтті.

Жобаға қысқа мерзімді курстар тыңдаушыларының 10 категориясы: мектеп психологтары, дене тәрбиесінің инструкторлары, ТЖКББ ұйымдары арнайы пәндерінің оқытушылары, бастауыш сынып мұғалімдері, химия, биология, география, тарих, бейнелеу өнері және өзін-өзі тану пән мұғалімдері тартылды.

Сабақтан тыс уақытта қосымша білім беру ұйымдарының тыңдаушыларына «Конфессияаралық тұрақтылық және елімізде діни сауаттылық деңгейін арттыру әдістері» тақырыбында семинар-тренинг ұйымдастырылды.

Барлығы 10 семинар-тренинг өткізілді: 5 – қазақ тілінде(148 адам), 5 – орыс тілінде (115 адам).

Экстремизм мен терроризмге қарсы идеологиялық іс-әрекет етудің жүйелі тәсілінің бір түрі - мұғалімнің жастар арасында ағартушылық және түсіндірушілік

жұмыстар жүргізуі, белсенді азаматтық ұстанымда болуын басшылыққа алды.

Тыңдаушылар келесі сұрақтар бойынша дәріс алды:

- іріткіш лақап діни идеологияны айқындай білу;
- діни экстремизмге қарсы іс-әрекет етуде өзіндік ұстанымын дәлелдей алу;
- құнды бағдарларды нығайту әдісі мен нұсқауларды басшылыққа ала отырып, жастардың рухани өміріне діни-экстремистік идеялардың енуіне қарсы іс-әрекет ету.

Семинар-тренингті келесі құрамдағы команда өткізді: Е.А.Букетов атындағы ҚарМУ философия және мәдениет теориясы, саясаттану және әлеуметтану кафедраларының профессорлары, доценттері, Қарағанды қаласы Ішкі саясат бөлімінің мамандары, ТЖ Басқармасы, Қарағанды облысы кәсіпкерлер палатасы, «Қазақстан болашағы үшін» жастар қозғалысы» қоғамдық ұйымының қызметкерлері.

Семинарға қатысқан тыңдаушылар «Діни толеранттық – конфессияаралық келісімнің негізі» деген ой тұжырымдалады. Ол діни экстремизмге қарсы күресудің тиімді құралының бірі болмақ.

СОТРУДНИЧЕСТВО С ОБЩЕСТВЕННЫМИ ОРГАНИЗАЦИЯМИ

В июне-июле 2014 года ФАО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области тесно взаимодействовал с Общественным объединением «Движение молодежи «За будущее Казахстана» и ГУ «Отдел внутренней политики г. Караганды».

Институт подключился к реализации регионального проекта «Организация цикла мероприятий по профилактике и предотвращению религиозного экстремизма среди молодежи». Цикл мероприятий получил свое название-призыв «Взгляни на мир шире»!

В проект были вовлечены 10 категорий слушателей краткосрочных курсов: школьные психологи, инструкторы по физической культуре, преподаватели спецдисциплин организаций ТиПО, учителя начальных классов, химии, биологии, географии, истории, ИЗО и самопознания.

Во внеучебное время для слушателей дополнительно организованы обучающие семинары-тренинги «Межконфессиональная стабильность и методы повышения уровня религиозной грамотности в стране».

Всего проведено 10 семинаров-тренингов: 5 – на казахском языке (148 человек), 5 – на русском (115 человек).

При проведении семинаров исходили из того, что системный подход в идеологическом противодействии экстремизму и терроризму предписывает учителю как центру просветительской и разъяснительной работы с молодежью занимать активную гражданскую позицию.

Слушатели обучались следующему:

- умению распознавать деструктивную псевдорелигиозную идеологию;
- аргументации собственной позиции противодействия религиозному экстремизму;
- методам укрепления ценностных ориентиров и установок противодействия проникновению религиозно-экстремистских идей в духовную жизнь молодежи.

Семинары проводила команда в следующем составе: профессора и доценты кафедр философии и теории культуры, политологии и социологии КарГУ им. Е.А. Букетова; специалисты Отдела внутренней политики г. Караганды, Управления ЧС, Палаты предпринимателей Карагандинской области; сотрудники общественной организации «Движение молодежи за будущее Казахстана».

Организаторы тренингов ожидают, что в профилактическую работу с детьми и подростками через учителя последовательно и систематически будет внедряться мыслеформула: «Религиозная толерантность – основа межконфессионального согласия». Она может стать эффективным «противовесом» религиозной нетерпимости.

МУКУШЕВА М.А.

«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институты
Тұлғаны тәрбиелеу және әлеуметтендіру кафедрасы, аға оқытушы

ОҚУШЫЛАРДЫҢ ОҚУ САУАТТЫЛЫҒЫН ҚАЛЫПТАСТЫРУДА МӘТІНМЕН ЖҰМЫС

Раскрывается понятие текста, активного чтения; дается классификация этапов работы с текстом в связи со способностями учащихся понимать и использовать письменные тексты. Актуализируются методические возможности работы с текстом для развития функциональной грамотности. Приводятся приемы работы для устранения трудностей при чтении, воспроизведении и анализе текстов на уроках.

In the article opens up the concept of text, active reading; classification of the stages of work is given with text in connection with the capabilities of students to understand and use writing texts. Done by actual the methodical possibilities of work with text for development of functional literacy. Receptions over of work are brought for the removal of difficulties at reading, reproducing and analysis of texts on lessons.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: оқу сауаттылығы, мәтін, мәтінмен жұмыс, белсенді оқу

ҚР мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту үшін жағдай жасау. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытудың әдістерін анықтап, білім мазмұнын жаңғыртуды қамтамасыз етуге, білім беру үдерісін оқу-әдістемелік қамтамасыз ету – «Мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту

жөніндегі 2012-2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспарының» міндеттерінің бірі болып табылады. Сауаттылықтың жаңа деңгейін қалыптастыруға көптеген әлеуметтік факторлар және қазіргі кезеңдегі қоғамдық басымдылықтар: өндірістер мен гуманитарлық процестердің терең технологияландырылуы, даму процесінің жаһандануы, қызметтердің жүйелендірілуі және кәсіпкерленуі, әлеуметті қатынастардың нарықтануы және т.б. әсер етеді. Функционалдық сауаттылық біліммен, іскерлікпен және дағдылармен ғана шектелмей, солардың негізінде әр елдің өзіндік ерекшеліктері ескеріле отырып, қалыптасатын құзыреттіліктермен анықталады.

Функционалдық сауаттылық – оқу және жазу дағдыларын әлеуметтік ортада қолдану (түрлі құжаттармен жұмыс, банкте сауалнама толтыру, түрлі ақпараттармен танысу), сыртқы ортамен тығыз байланысты орнату және оқушыларды тез әлеуметтенуіне бейімдеу. Оқушылар сыртқы ортада адамдармен, құрбыларымен, жанұясымен қарым-қатынас жасағанда оқу дағдысын қолданады, яғни ақпарат алмасу үшін, ақпарат беру үшін мәтінмен жұмыс жасайды. Оқу сауаттылығы – оқушылардың жазба мәтіндерді түсінуі және қолдануы, мәтін барысында ой-толғауы, жаңа білім игерудегі әдіс-тәсілдерді қолдануы, әлеуметтік ортаға бейімделуі. Оқу іс-әрекетін орындау реті:

- Мәтінді оқу, ақпаратты қабылдау
- Ақпараттан түйінді ойды жинақтау
- Мәтін ішінен іс-әрекетті белгілеу
- Мазмұнын бағалау.

«Оқу» және «функционалды оқу» дегеніміз не?

Оқу – адамның бойында интеллектуалдылықты дамыту, мәдениетті дамыту әдіс-тәсілі, қарым-қатынас жасау және өмірдегі жағдаяттардан шығу құралы. Оқусыз

зияткерлікті дамытып, өмір бойы жалғасатын өзін-өзі дамыту мүмкіншілігі болмайды. Оқу ұғымының мазмұны қол жеткен нәтижелер немесе пайдалы тәжірибе мәнмәтінінде қарастырылуы мүмкін. Зерттеу жұмыстарына жүргізілген талдау оқу нәтижелерінің бес санатын анықтауға мүмкіндік береді:

- Оқу – білімнің сандық ұлғаюы. Оның нәтижесі алынған ақпарат болып табылады.
- Оқу есте сақтау ретінде. Нәтиже – қайта өндіруге болатын есте сақталған көлемді ақпарат.
- Оқу ақпарат жинақтау ретінде. Нәтиже – есте сақталып, қажет болған жағдайда қолдануға да болатын факті, дағды және әдістердің айтарлықтай мөлшердегі жиынтығы.
- Оқу – мағынаны ұғыну және оның мәтін анықтау ретінде. Нәтижесі – әлемді өзгеше қырынан қарастыру арқылы танып-білу.
- Оқу шынайылықты өзгеше түсіну және түсіндіру ретінде. Нәтижесі – әлемді өзгеше қырынан қарастыру арқылы танып-білу.

PISA және PIRLS зерттеулерінде оқу сауаттылығы жазба мәтіндерді түсіну мен рефлексиялау болып ұйғарылады. Мәтін мазмұнын белгілі бір мақсатта қолдануды игеруін және де оны әлеуметтік ортада белсенді пайдалана алу қабілетін бақылайды. «Сауаттылық» сөзі оқушылардың алдарына қойған мақсаттарын жүзеге асырумен байланысты: құрдастарымен қарым-қатынас жасау, туыстарымен жүздесу, білім алу, қызметке орналасу, ортаға бейімделу.

PISA зерттеулерінде оқу сауаттылығы мәтіннен қажет ақпаратты табуды бағаланады:

- мәтіннен қажет болатын мейлінше көп ақпарат табу
- мәтіннен ең қажетті ақпаратты табу
- мәтіндегі ақпараттарды жіктеу
- бұрыннан таныс және жаңа ақпараттарға жіктеу
- терең мазмұнды ақпаратты табу
- күрделі мәтінді қорытындылау
- мәтіннен ой түю.

Функционалдық сауаттылық дағдысы қалыптасқан оқушы мәтіннен ақпарат алуда жазу мен оқу дағдысын жеңіл қолданады, оны түсінеді, өзгертеді (А.А. Леонтьев). Бұндай оқушы түрлі оқу әдістерімен таныс болады (танымдық, түртіп алу, түйіндеу). Мәтінді оқып, түсіну барысында бір әдістен екінші әдіске тез және оңай көше алады. Оқушының мәтінді оқуда басты идеясын түсіну дағдысын қалыптастыру керек. Қарсы пікірлер тудыратын мәтінмен жұмысты қолдану оқушының сыни тұрғыдан ойлауын дамытады. Мәтіндегі дайын салыстырулар мен ойларға өз өмірлік тәжірибесін пайдаланып қорытынды жасаған дұрыс. Пән мұғалімі оқушының сауаттылығы мен зияткерлік дамуын басшылыққа ала отырып, оқушымен жеке жұмыс жасайды. Оқушылардың мүмкіндік пен шығармашылық деңгейіне қарай жеке жұмыстар жүргізіледі. Оқушыға бағытталған әдіс-тәсілдерді түрлендіре отырып, саралап, дарынды оқушыларды анықтайды. Дарынды оқушымен жүргізілетін жұмыстың мақсаты мен міндеттерін белгілей отырып, дарындылық сатысынан өткізеді. Оқушылардың жас және жеке ерекшелігіне қарай шығармашылық түрлерін күрделендіріп отырады. Үздік нәтижені көрсететін оқушымен жүргізілетін жеке жұмыстың бір түрі – пәндік олимпиада. Олимпиадаға дайындықтың мақсаты мен міндеттерін нақтылай отырып, оқушылардың білімділік және шығармашылық қабілетін тудыру жолдарын қарастырады. Оның бірден-бір жолы – дайындық жоспары болып табылады. Оқушы бойындағы шығармашылық қабілетті дамыту мақсатында түрлі әдіс-тәсілдерді қолданады. Оқушыны сауаттылыққа үйрете отырып, ғылыми зерттеу, зерделеу қабілеттерін дамыту арқылы жекелеген өзіндік ойы бар тұлғаны дамыту көзделіп, сол мақсатқа жетудегі жоспар іске асырылады.

Оқушылардың оқу сауаттылығын қалыптастыруда Бенжамин Блумның таксономиясы бойынша мәтінмен жұмысты құрастыру қажет. Оқушылардың оқу сауаттылығы қалыптастыруда тәжірибелік жұмыс сұрақтарға жауап беру деңгейімен және тапсырмаларды орындауымен жүргізіледі.

Мәтінді түсіну деңгейі	Түсіну деңгейі	Білу дағдылары	Сұрақтар түрі	Тест тапсырмалары түрі
Жалпы түсінік	Білу Түсіну Қолдану	1.Тақырыпты және басты ойды анықтау; 2.Мәтін тақырыбынан басты ойды анықтау; 3.Екі немесе одан да көп мәтіннен айырмашылықтарын анықтау; 4.Мәтіндегі басты ақпараттарды анықтау.	Мәтін тақырыбы қандай? Тақырыбы басты идеяны сипаттай ма? Қандай жағдайлар сипатталған? Автор ойынша?	Жауаптары нұсқаларымен көрсетілген; сәйкестікті табуға; артық ақпаратты табуға; ұқсас ақпаратты топтастыруға; мәтіндегі ойды ретімен құруға; қысқа жауабын толықтыруға.
Ақпаратты табу бойынша	Білу Түсіну Қолдану	1. Мәтінді тез шолу; 2.Мәтіннен керек ақпаратты табу; 3.Сұрақтағы нақты ақпаратты табу.	Автор ойымен келісесіз бе? Жауабыңызды дәлелдеңіз.	Жауаптары нұсқаларымен көрсетілген; сәйкестікті табуға; артық ақпаратты табуға; ұқсас ақпаратты топтастыруға; мәтіндегі ойды ретімен құруға; қысқа жауабын толықтыруға.
Мәтінді интерпретациялау	Қолдану Анализ Синтез	1. Мәтіндегі ақпаратты басқа дереккөздердегі ақпараттармен салыстыру; 2.Мәтін мазмұны бойынша қорытынды жасау; 3.Мәтіндегі басты ойды дәлелдеу;	Салыстыру. Осындай жағдаятта өзіңді қалай ұстар едіңіз? Мәтіннен негізгі ойды көрсететін дәлелдерді келтіру. Мәтін тақырыбын қалай түсінесіз? Мәтіннің тақырыбын басқаша қалай өзгертер едіңіз?	Толық жауабы бар сұрақ; дәлелдемелерді қажет ететін тапсырмалар; салыстыру.
Мәтін мазмұны бойынша рефлексия	Анализ Синтез Бағалау	1. Объективті және субъективті ақпараттарды айыру; 2.Шынайы өмірдегі фактілерге сүйеніп мәтіндегі ақпаратты талдау. 3.Өз ойыңмен қорыту.	Кейіпкердің әркетіне өз көзқарасыңды білдір. Автордың өз кейіпкеріне деген көзқарасын сипаттаңыз. Мәтіндегі өзіңізді таңқалдырған бөлігін сипаттаңыз.	Ашық жауаптары бар тапсырмалар; жеке ойды, көзқарастарды қажет ететін сұрақтар; қатесі бар мәтіндер.
Мәтінді ұсыну бойынша рефлексия	Анализ Синтез Бағалау	1. Мәтіннен әзілді, сезімді, көңіл-күйді сипаттаған бөліктерін сипаттау.	Мәтіннен мысал келтіру.	

Оқу – өте күрделі, қиын үдеріс. Күрделі үрдіс танымдық және коммуникативті міндеттерді шешуді көздейді: түсіну (жалпы, толық, сыни тұрғыдан), нақты ақпаратты табу, мазмұндау, т.б. Оқушылардың белсенді оқудағы мәтіндерді бірнеше топтарға жіктеуге болады:

- 1.Өз еркімен оқитын мәтіндер;
- 2.Белгілі бір мақсатта оқылатын мәтіндер;
- 3.Оңай түсінетін мәтіндер;
- 4.Күрделі мәтіндер

Белсенді оқуды қалыптастыруда мәтінмен жұмысты 3 деңгейге жіктеу қажет:

1 деңгей	2 деңгей	3 деңгей
реттеу	балама болжам жасау	оқу
түсіндіру	ой толғау	сөздердің мағынасына үңілу
салыстыру	қорыту	ұқсастықтарды анықтау
анализ	өмірде қолдану	фактілерге сүйену
өз тәжірибесіне салу		мазмұндау
қорытындылау		

Белсенді оқыту стратегиялары алған білімдердің құрылымын жасауға ықпал етеді. Бұрынғы білім жаңа біліммен ұштастыруға; өзінің мүмкіндіктеріне ой-толғау жасауға, пайда болған білімдерді қоршаған ортамен ара-қатынаста көруге ықпал етеді, өзіндік ойлауды дамытады және барлық іс-әрекетке және оқыту үрдісіне мағына береді.

Оқу сауаттылығы дағдыларын дамыту үшін бағалау құралдарын пайдаланған ұтымды. Бағалау – одан арғы оқу туралы шешімді қабылдау мақсатымен оқытудың нәтижелерін жүйелі түрде жиынтықтауға бағытталған қызметті белгілеу үшін қолданылатын термин. Кез келген мұғалім Оқыту үшін Бағалау неліктен оқытуды және оқуды жетілдіру проблемаларын шешудің маңызды мәселесіне айналып отырады деген сұрақ қоюы мүмкін. Өздерінің бұрынғы тәжірибесі бойынша көптеген мұғалімдер, оқушылар және олардың ата-аналары бағалауды оқыту және оқудан кейін болатын нәрсе ретінде қарастырады. Бағалау оқыту мен оқудың ажырамас бөлігі болуы мүмкін деген ой біздің түсінігіміздегі едәуір өзгерісті талап етеді және оқу сауаттылығы дағдыларын қалыптастыруда бағалау жүйесін қалыптастыру керек. Бағалауды қалыптастыруда мұғалімнің ұстанымы кезеңдерге жіктесек:

- 1.Оқудың нәтижелерін жоспарлау.
- 2.Оқушылардың жеке деңгейлеріне байланысты оқу нәтижелерін жоспарлау.
- 3.Оқушылардың оқу нәтижелерін жоспарлауда диаогтік оқытуды қолдану.
- 4.Кері байланыс стратегиясы бойынша оқу нәтижелерін жоспарлауға өзгеріс енгізу.

Бағалауды ұйымдастыруда 5 нақты кезең бойынша оқу үрдісінде пайдалану қажет:

- 1.Мұғалім оқушы іс-әрекетіне байланысты үнемі кері байланыс стратегиясын қолдану.
 - 2.Оқушылар өзін-өзі дамытуға белсенді қатысуға жағдай жасау.
 - 3.Мұғалім оқушылар нәтижесі көрсеткіштеріне орай оқытуда әдіс-тәсілдерді үнемі өзгерту.
 - 4.Мұғалім үнемі формативті бағалауды қолдану.
 - 5.Мұғалім оқушылардың өзін-өзі бағалауына жол беру.
- Мұғалім оқушылардың көшбасшылық қасиеттерінің ашылуына жағдай тудыру.

Бағалауды қалыптастыру құралдарын пайдалану мұғалімнің шеберлігіне сай келеді. Оқу үрдісінде мынандай бағалауды қалыптастыру құралдарын пайдалануға болады:

- өзін-өзі бағалау
- бағалау парақтары
- диагностикалық карта
- оқушы портфолиосы
- рефлексивті ойлары
- эссе.

Оқу сауаттылығы ұғымы түрлі мәтінді түсінумен анықталады. Мектеп оқушысы жазба мәтіндерді де, онымен қоса электронды оқулықтарды да оқи алады. Аудиокітаптар да өзектілігін жоғалтқан емес. Сондықтан жаңа жүйеде жұмыс жасайтын мектеп оқушыларды түрлі мәтіндермен жұмыс жасауға дағдыландыру керек: жазба мәтін, электронды мәтін, аудиомәтін. Шығармашыл, құзіретті мұғалімдер сабақты оқушылардың талабына сай әзірлеуі шарт. Мәтіндерді топтастыруға немесе белгілі бір тақырыптар бойынша жіктеу өте күрделі. Сондықтан әдістемелік жағынан PISA зерттеулері тапсырмалары құрастырушыларының мысалына жүгінген абзал. Құрастырушылар мәтіндерді жалпылама және тура деп жіктеген.

• Жалпылама мәтіндерге оқушылардың күнделікті өмірде қолданатын, сонымен қоса жиі пайдаланатын шығармалар, мысалдар, өлеңдер, әңгімелер мақалалар, жарнама, кинофильмнің мазмұны, оқулықтағы мәлімет жатқызылады.

• Тура мәтіндерге энциклопедиядан алынған мәліметтер, таблица, кесте, диаграмма, ғаламтор сайттары туралы мәлімет жатуы мүмкін.

Зерттеушілер мәтінді оқуды топтарға жіктейді:

Психологиялық жағдайына байланысты	Эмоционалды оқу – оқушының шығармашылық жұмысы. Басты назарда оқушының көңіл-күйі қарастырылады.
Мақсатына байланысты	Функционалды оқу – белгілі бір мақсатқа негізделген ақпаратты жинақтауға бағытталған оқу. Эстетикалық оқу – көркем әдебиетті терең түсінуге арналған оқу.
Ақпаратты қабылдауына байланысты	Репродуктивті оқу – оқудың бірінші қабылдауы (фаза), жалпы мағынасы. Шығармашыл оқу – оқудың екінші және үшінші қабылдауы (фазасы).
Тақырыбына байланысты	Демалыстағы оқу. Қызметтік оқу.
Оқу жылдамдығына байланысты	Мәтінді шолып оқу. Жүгірте оқу. Ақырын оқу – зерттеу жұмыстарында қолданады.

Мәтін бойынша тапсырмалар және сұрақтар жүйесі

1. Бірнеше нұсқалардың болуы.

Берілген шұсқалардың ішінен дұрысын таңдау;

- Берілген ақпараттардан мәтінге сай емес/ сай ақпаратты табу;
 - Берілген ақпараттардан шындықты көрсету
2. Ұқсас қасиеттерді табу, біріктіру.

Сұрақтар арасында ұқсастықтарды жіктеу;
Мәтін мазмұнынан ұқса ойларды, кестелерді, сөйлемдерді біріктіру;
Мәтіннен синоним, омоним табу.

3. Ақпаратты толықтыру.

Сөйлемдегі қалып қойған ойды толықтыру;

- Сөйлемдерді толықтыру.

4. Ақпараттарды сұрыптау.

- Оқыған мәтін бойынша ментальды карта құру;
Кесте немесе картаны оқыған мәтін бойынша толықтыру.

5. Мәтін мазмұнын бұрмалау.

- Мәтін бойынша тапсырмалар бұрмаланған, қате жауаптармен беріледі.

Оқушылардың сауаттылығын арттыруда оқыту үрдісіне жаңа технологияны пайдаланудың нақты белгілері көрсетіліп отыр. Заманауи оқыту үдерісіне сай мұғалім сабақта тек бағыт беруші, ал көрсетіліп отырған жұмыс жүйесінің әр компоненті оқушы арқылы іске асырылатын және оқушының сауаттылығын арттыру мен дамытуға тікелей бағытталған нақты, нәтижесін берер жүйе деп санаймын.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы «Қазақстан жолы – 2050»: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ». – Астана, 2014.

2. Қазақстан Республикасы білім беруді дамытудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. – Астана, 2010.

3. Оқушылардың функционалды сауаттылығын дамытудың 2012-2016ж. арналған Ұлттық іс-әрекет жоспары. – Астана, 2012.

4. Қазақстан Республикасының бірінші Президентінің интеллектуалды мектептерінің тұжырымдамасы. – Астана, 2008.

5. Қазақстан Республикасында тілдерді дамыту мен қолданудың 2011-2020 жылдарға арналған мемлекеттік бағдарламасы. – Астана, 2011.

6. Қазақстан Республикасының жалпы білім беретін мектептері педагогтерінің біліктілігін арттыру курстарының бағдарламасы. – «НЗМ» ДББҰ, 2012.

7. ҚР педагог қызметкерлерінің біліктілігін арттыру курстарының бағдарламасы. Мұғалімге арналған нұсқаулық. – «НЗМ» ДББҰ, 2012.

8. Муканова С. Вопросы развития школьного образования. – Қарағанды, 2013.

9. PISA Халықарлық зерттеуі /Әдістемелік құрал. – Астана, 2012.

10. Садыков Т. Интеллектуальный облик будущего. Ғылыми еңбектері. 4-том. – Алматы, 2013.

11. Мирсеитова С. RWCT философиясы мен әдістері. – Алматы, 2006.

12. Мирсеитова С. Оқыту ізденіс ретінде және ізденіс оқу ретінде. – Қарағанды, 2011.

13. Рождественская Л., Логвина И. Формирование навыков функционального чтения. – Москва, 2010.

14. Темірешева А. Тіл біліміне кіріспе. – Астана, 2008.

15. <https://sites.google.com/site/kursusfuncreading>

16. http://uuringud.ekk.edu.ee/fileadmin/user_upload/documents/PISA_2009_Eesti.pdf

17. <http://www.cpm.kz>

ШАДЕТОВА А. К.

«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша ПҚ БА Институты
Мектепке дейінгі тәрбие және бастауыш білім беру кафедрасы,
аға оқытушы

БАСТАУЫШ СЫНЫП ОҚУШЫЛАРЫНЫҢ ОҚУ САУАТТЫЛЫҒЫН ДАМУ (тәжірибелік-эксперименттік жұмысынан)

В статье рассматриваются результаты 1 подготовительного этапа опытно-экспериментальной работы кафедры дошкольного воспитания и начального обучения филиала АО «НЦПК Орлеу» Института повышения квалификации педагогических работников по Карагандинской области по развитию функциональной грамотности школьников и материалы по развитию грамотности чтения младших школьников.

In the article the results of a 1 preparatory stage of опытно-экспериментальной work of department of preschool education and elementary training the branch of «JSC «Orleu» Institute of improvement of qualification of pedagogical workers in Karaganda Region on development of functional literacy of schoolchildren and materials are examined on development of literacy of reading of junior schoolchildren.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: функционалдық сауаттылық, кәсіби-тұлғалық дайындық, тәжірибелік-эксперименттік жұмыс, оқу сауаттылығы

Елбасы Н. Назарбаев 2012 жылғы 27 қаңтардағы «Әлеуметтік-экономикалық жаңғырту – Қазақстан дамуының басты бағыты» атты Қазақстан халқына Жолдауында Мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту бойынша бес жылдық ұлттық жоспарды қабылдау жөнінде нақты міндет қойды [2].

Аталған міндет Қазақстанның әлемдегі бәсекеге қабілетті 30 елдің қатарына кіруі процесінде де маңызды болып табылады. Еліміз үшін маңызды болып табылатын аталған стратегиялық міндетті шешу жағдайында тұлғаның ең басты функциялық сапалары белсенділік, шығармашыл тұрғыда ойлауға және шешім қабылдай алуға, кәсіби жолын таңдай алуға қабілеттілік, өмір бойы білім алуға дайын тұруы болып табылады. Бұл функционалдық дағдылар мектеп қабырғасында қалыптасады.

Қазіргі әлемдік білім кеңістігіндегі халықаралық стандарт талаптарына сай оқыту үдерісінің орталық тұлғасы білім алушы субъект, ал ол субъектінің алған білімінің түпкі нәтижесі құзыреттіліктер болып белгіленуі білім беру жүйесінде «функционалдық сауаттылықты» қалыптастыру мәселесін негізге алудың өзектілігін арттырып отыр [1].

Функционалдық сауаттылық – адамның сыртқы ортамен қарым-қатынасқа түсе алу қабілеті және сол ортаға барынша тез бейімделе алуы мен қарым-қатынас жасай алу деңгейінің көрсеткіші. Олай болса, функционалдық сауаттылық тұлғаның белгілі бір мәдени ортада өмір сүруі үшін қажетті деп саналатын және оның әлеуметтік қарым-қатынас жасауын қамтамасыз ететін білім, білік, дағдылардың жиынтығынан құралады. Ал кең мағынасында ол тек білік пен білімділік әлеміне барудың жолы ғана емес, ол – ұлттың, елдің немесе жеке адамдар тобының мәдени және әлеуметтік дамуының өлшемі. Осындай сапалық сипаты тұрғысынан қарағанда функционалдық сауаттылық жеке адамды дамытудың тетігі ретінде қолданылады.

Сауаттылық тұлғаның тұрақты қасиеті болып табылатындықтан, функционалдық сауаттылық сол тұлға меңгерген белгілі бір білім-біліктерден көрініс табады. Өйткені

функционалдық сауаттылыққа адам нақты білім алу кезеңдерінен өткеннен кейін қол жеткізеді. Бұл орайда білім белгілі бір сауаттылық деңгейін қамтамасыз ететін құрал және нақты іс-әрекеттердің нәтижесі ретінде қарастырылады. Функционалдық сауаттылық оқушылардың сыртқы ортамен қарым-қатынас жасау қабілеті, оқушылардың өзгермелі өмірге бейімделуінің шарты, оқушылардың жеке бас қабілеттерін дамытудың тетігі, оқушылардың әлеуметтік дағдыларын дамытудың негізі, әлеуметтік-мәдени дамуының өлшемі, білім, білік, дағдыларының құзыреттілікке ұласу жолы.

Жалпы, сауаттылық адамның білімділігіне қатысты ұғым екені белгілі. Яғни, сауатты деген сөздің түпкі мағынасы оқу, жазу, санау біліктіліктері қалыптасқан, грамматикалық тұрғыда таза, қатесіз жаза, сөйлей, оқи алатын, сондай-ақ дұрыс есептей білетін адам сауатты ретінде танылады. Ал «функционалдық сауаттылық» белгілі бір кезеңге сай субъектінің алған білімі мен білігі негізінде сауатты іс-әрекет ете алуы деген мағынаны білдіреді.

Бастауыш сынып оқушыларының мәтінді оқу және түсіну сапасын зерттеуге арналған Халықаралық Literacy Study (PIRLS) жобасына Қазақстан 2016 жылы қатысуды жоспарлап отыр. PIRLS оқу, стратегия және оны тәжірибе жүзінде пайдалану саласында оқушылардың білім жетістіктерін бағалауға, бастауыш сынып оқушыларының оқу және мәтінді түсіну сапасы мен деңгейін салыстыруға, ұлттық білім беру жүйелерінде айырмашылықтарды анықтауға бағытталған. PIRLS зерттеуінің басты мақсаты түрлі әлем елдері бастауыш мектеп оқушыларының мәтінді оқуы және түсіну сапасы деңгейін салыстыра бағалау болып табылады. PIRLS халықаралық іріктеуіне зерттеуді өткізу барысында 9,5 жасқа толған 4-сынып оқушылары қатысады.

PIRLS зерттеуіне қатысуға бастауыш сынып мұғалімдерінің дайындығы қалай жүруде, мұғалімге қандай көмек қажет? Осы сұрақтардың жауабын біліктілікті арттыру курстарының мазмұны арқылы шешуге жағдай жасалуда.

Ал, бастауыш сынып оқушылардың функционалдық сауаттылық мазмұны келесі құзыреттіліктерден көрінеді:

- оқу, жазу сауаттылығынан;
- жаратылыстану ғылымындағы сауаттылығынан;
- математикалық сауаттылығынан;
- компьютерлік сауаттылықтан;
- денсаулық мәселесіндегі сауаттылықтан;
- құқықтық сауаттылығынан.

Қазіргі таңда функционалдық сауаттылық ұғымы білім кеңістігіндегі білімді құзыреттілікке бағыттау парадигмасына байланысты туындап отыр.

Бастауыш сынып оқушыларының оқу, жазу сауаттылықтарын қалыптастыруда, ең алдымен, балалардың ойлау мен сөйлеуі маңызды орын алады. Ой ұйымдасқан сөйлесім үдерісіне айналуы үшін адам өзіне қажетті үлгіні, ойды дәл бейнелейтін сөзді таңдап алатын іштей сөйлеудің кезеңдерінен өтуі тиіс. Сөйлесім – айтылған не жазылған хабардың қабылданып, оған жауап қайтарылуды талап ететін, адамдар арасындағы тілдік қарым-қатынас негізінде іске асатын ортақ құбылыс. Оқушылардың функционалдық сауаттылығын қалыптастыруда іштей сөйлеу мен сөйлесімнің мәнін назарға алу олар орындайтын жаттығулар мен тапсырмаларды іріктеуде маңызды рөл атқарады.

Бастауыш білім беру деңгейінің «Тіл және әдебиет» білім саласы бойынша оқу бағдарламалары (1–4-сыныптар). «Әдебиеттік оқу» пәнінен оқу бағдарламасы пәнінің мақсатын – "дұрыс, мәнерлеп және шапшаң оқуды меңгерту, оқушыны шығарма авторының көзқарасын түсінуге жетелеу және мәтінді қабылдаушы оқырман ретінде тәрбиелеу, көркем-шығармашылық және танымдық қабілеттерін дамыту, сөз өнеріне

деген қызығушылығы мен эстетикалық талғамын қалыптастыру, сөйлеу әрекетінің барлық түрін жетілдіру, ұлттық және жалпыадамзаттық құндылық пен рухани-адамгершілік тәрбие беру" деп белгілейді [4].

Ал, пәнінің міндеттері:

- оқу сапасын (дұрыс, түсініп, шапшаң, мәнерлеп) жетілдіру;
- ауыз әдебиетінің жанрларымен, отандық және әлемдік балалар әдебиетінің озық үлгілерімен таныстыру;
- ақын-жазушылардың балаларға арналған шығармаларының басты тақырыбын, басты кейіпкерлерін және негізгі мазмұнын айқындау;
- талданып отырған мәтіннің жанрлық сипатын анықтау;
- әдеби-теориялық білім негіздерін қалыптастыру;
- адамгершілік және эстетикалық құндылықтар жүйесі негіздерін қалыптастыру;
- оқылған шығарма сюжеті ізімен немесе еркін тақырыпта әртүрлі әдеби шығармашылық жұмыс түрлерін (өлең, әңгіме құрастыру, мәтінді сахналау, мәтін бойынша сурет салу, мақала жазу, шағын үзіндіге сценарий жазу т.б.) орындауға машықтандыру;
- әдеби функционалдық сауаттылыққа баулу және әдеби тілде еркін сөйлеуді меңгерту;
- тұлғалық оқырмандық мәдениетін қалыптастыруда ана тілінде ауызша және жазбаша дұрыс сөйлеу, өз ойын анық (тіл байлығын арттыра отырып), нақты баяндау білігі мен дағдысын қалыптастыру;
- кітап және анықтамалықтармен, библиографиялық әдебиеттер және сөздіктермен жұмыс істей білуге дағдыландыру.

Міне осы мақсат пен міндеттердің орындалуына және бастауыш сынып оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамытуға педагогтердің кәсіби–тұлғалық дайындығына көмек көрсету мақсатында Қарағанды қаласының № 101 мектеп-лицейі мен мектепке дейінгі тәрбие және бастауыш білім беру кафедрасы бірлесіп "Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуда педагогтердің кәсіби–тұлғалық дайындығы" тақырыбында тәжірибелік-эксперименттік жұмыс жүргізуде.

Тәжірибелік-эксперименттік жұмыстың мақсаты: Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуда педагогтердің кәсіби–тұлғалық дайындығының моделін әзірлеу және анықтау.

Тәжірибелік-эксперименттік жұмыс міндеттері:

- оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға педагогтердің психологиялық-педагогикалық дайындығын анықтау үшін диагностикалық құрал-жабдықтармен іріктелінген зерттеу бағдарламасын әзірлеу;
- оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуға педагогтің кәсіби-тұлғалық дайындығының үлгісін негіздеу және әзірлеу;
- педагог іс-әрекетінің жекелеген аспектілерін анықтау және жобалау: инновациялық технологиялар, оқушылардың оқу жетістіктерін бағалаудың жаңа жүйесі, оқушылардың нәтижеге жауапкершілігі мен дербестігін дамытудың әдістері мен тәсілдері.

Тәжірибелік-эксперименттік жұмыс кезеңдері

Бірінші кезең (дайындық) – 2013–2014 жж.:

- оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту бойынша тәжірибелік-эксперименттік жұмыс бағдарламасын әзірлеу;
- осы бағыт бойынша ПҚБАИ мен №101 МЛ бірлескен жұмыстарын жоспарлау;
- эксперимент тақырыбы бойынша білім беру салаларындағы ҚР нормативтік-құқықтық құжаттарды, педагогикалық, психологиялық, әлеуметтік әдебиеттерді талдау;

- зерттеу жүргізу үшін құралдарды іріктеп алу, тәжірибелік-эксперименттік зерттеу әдістерін құрастыру (тестер, анкеталар, диагностика);
- бірінші мониторингті (зерттеу) жүргізу;
- алынған материалдарды жинақтау, зерттеудің сапалық және сандық нәтижелерін өңдеу;

• «Оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуда педагогтердің кәсіби-тұлғалық дайындығы» әдістемелік құралын дайындау;

Екінші кезең (негізгі) - 2014-2015 жж.:

• оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамытуда педагогтердің кәсіби-тұлғалық дайындығының моделін құру;

• мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі ұлттық іс-қимыл жоспарын жүзеге асыру үшін № 101 МЛ педагогтерінің мүмкіндіктерін анықтау;

• оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту үшін кәсіби-тұлғалық дайындықты қалыптастыруға арналған технологияларды негіздеу;

• оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту бойынша ТЭЖ бағдарламасын тәжірибеден өткізу және ғылыми тұрғыда негіздеу;

• алынған мәліметтердің алдыңғы талдауын жүзеге асыру және бекіту

Үшінші кезең (қорытынды) – 2016-2017 жж.

• тәжірибелік-эксперименттік жұмыс барысында алынған нәтижелердің қорытындысын талдау, оларды жүйелеу және жинақтау;

• зерттеу қорытындысын тұжырымдау;

• оқушылардың функционалдық сауаттылығын дамыту бойынша зерттеуді әдістемелік құрал түрінде безендіру;

Міне, осы үш кезеңнен тұратын тәжірибелік-эксперименттік жұмыстың I кезеңі қазіргі таңда жүргізілуде. Осы уақыт аралығында бағдарлама әзірленді, №101 МЛ бірлескен жұмыстары жоспарланды, әдебиеттерге талдау жасалды, зерттеу жүргізуге арналған құралдар іріктеліп алынды, бірінші мониторинг (зерттеу) жүргізілді одан алынған материалдар жинақталып зерттеудің сапалық және сандық нәтижелері өңделді.

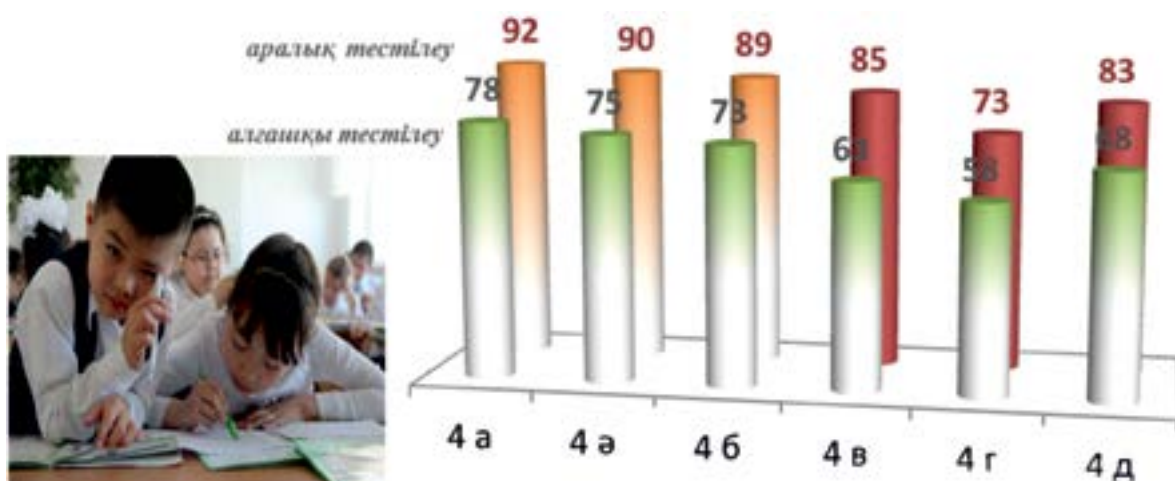
Оқушылардың мәтін оқу барысындағы кездесетін (мәтінді оқыған кезде сөздің айтылуын және регрессияны (оқығанын қайталап оқу), «алды артына қарамай» оқу, тілді тұрақтау (оқыған кезде механикалық кедергілерді жасау), сөзсіз кедергі, сөйлеу кедергісі) кедергілерді жоюға арналған коррекциялық жұмыстар жүргізілді. Ол үшін мұғалімдерге арналған нұсқаулықтар әзірленді.

Мысалы: Перифериялық (жиекті) көру аумағын кеңейтуге арналған құралдар әдістемесі (Әр сабақта белгілінген бір уақытты 10 минут перифериялық көру аумағын кеңейту (жан-жағын көру немесе жиекті көру) үшін бөліңіз. Берілген тренингтер жекеше түрде жүзеге асырылады. Перифериялық көру аумағын кеңейтуге (жан-жағын көру немесе жиекті көру) беріледі. Сонымен қатар, осы жұмысты жүргізу үшін жол картасы да беріліп отырды.

Сыныбы	03.03	04.03	05.03	06.03	07.03
	Жиекті көру аумағы				
1-4 сынып	Сандық мұнара	Қабықша-сызық*	Қабықша-сызық**	Шульте кестесі	Жасыл нүкте

Жүргізілген жұмыстардың нәтижелерін көру мақсатында алдыңғы және аралық тестер мен шығу тестері алынды. Алғашқы және аралық тестердің салыстырмалы

қорытындысы 1-ші суретте келтірілген.

Сурет 1 – Алғашқы және аралық тестердің салыстырмалы қорытындысы

Қорыта келе, сауаттылық мазмұнының нақты мазмұны дара тұлғаның дамуына қойылатын қоғамдық талаптарға байланысты құбылмалы сипатқа ие болады. Ол қарапайым оқу, жазу, санау біліктіліктерінен бастап адамның әлеуметтік үдерістерге саналы түрде қатысуына мүмкіндік беретін, қоғамдық қажеттігі айқын кешенді білімдер мен біліктерден құралатын функционалдық сауаттылықты меңгеруді де қамтиды. Яғни, «функционалдық сауаттылық» белгілі бір кезеңге сай субъектінің алған білімі мен білігі негізінде сауатты іс-әрекет ете алуы деген мағынаны білдіреді.

Функционалдық сауаттылықты қалыптастыру қазіргі таңда оқыту жүйесіне қойылып отырған әлеуметтік сұраныс талаптарымен сай келу үшін бастауыш сыныптардан бастап оқушының оқу, жазу сауаттылығын, жаратылыстану ғылымындағы сауаттылығын, математикалық сауаттылығын, компьютерлік сауаттылығын, денсаулық мәселесіндегі сауаттылықты, құқықтық сауаттылығын қалыптастыруға бағытталған арнайы жұмыс арқылы оң нәтижелерге қол жеткізуге болады.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1. Мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012-2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспары (Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2012 жылғы 25 маусымдағы № 832 Қаулысы).
2. «Әлеуметтік-экономикалық жаңғырту – Қазақстан дамуының басты бағыты» Елбасы Нұрсұлтан Әбішұлы Назарбаевтың 2012 жылғы 27 қаңтардағы Қазақстан халқына Жолдауы.
3. Бастауыш мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын қалыптастыру әдістемесі. Әдістемелік құрал. – Астана: Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясы, 2013. – 41 б.
4. Бастауыш білім беру деңгейінің «Тіл және әдебиет» білім саласы бойынша оқу бағдарламалары (1–4-сыныптар)//Қазақстан Республикасының Білім және ғылым министрлігі, 2013 жыл.

ДЕМОКРАТИЯЛАНДЫРУ ЖӘНЕ БІЛІМ

2014 жылдың 25-26 маусым аралығында өткізілген «Білім беру мекемелерін демократиялық басқаруға ықпалдасу» атты Халықаралық конференцияның бір сессиясына «Өрлеу»БАҰО»АҚФ Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ директорының оқу-әдістемелік жұмысы жөніндегі орынбасары А.Мухатаев модератор болды.

Академик Е.А. Букетов атындағы Қарағанды мемлекеттік университетінде өткізілген конференцияға Германия, Болгария, Ресей және өзге де елдердің эксперттері қатысты.

Ұйымдасушылары – Еуропа Кеңесінің білім Департаменті мен Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігі.

Сессияда Вайнгартен (Германия) Педагогикалық колледжінің профессоры болып табылатын сомодератор Питер Крапф пен А. Мухатаев адам құқықтары саласында білім беру және демократиялық азаматтық тәрбие беру мәселелері жайлы ашық пікір алмасу жұмысын ұйымдастырды.

А.Мухатаев өз баяндамасында білім беруді демократияландыру мәселелері бойынша шетел мемлекеттері мен ҚР-ң мемлекеттік саясатына салыстырмалы сараптама жасай отырып, осы бағытта педагогтардың кәсіби құзіреттіліктерін дамытудағы «Өрлеу»Біліктілік арттыру ұлттық орталығының ролін ерекше атап өтті.

Конференция Еуропа Кеңесі мен біздің еліміздің «Қазақстанда адам құқықтары саласында білім беру және демократиялық азаматтық тәрбие саласында білім беру саясатына қолдау көрсету» атты біріккен бағдарламасының тәмамдалу кезеңі болып табылады.

ДЕМОКРАТИЗАЦИЯ И ОБРАЗОВАНИЕ

25-26 июня 2014 года заместитель директора по УМР ФАО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области А.Мухатаев выступал модератором на одной из сессий международной конференции «Содействие демократическому управлению учебными заведениями».

Конференция проходила в Карагандинском Государственном университете имени академика Е.А. Букетова с участием экспертов из Германии, Болгарии, России и других стран.

Организаторы – Департамент образования Совета Европы и Министерство образования и науки Республики Казахстан.

На сессии сомодератор П. Крапф, профессор Педагогического колледжа Вайнгартен (Германия), и А. Мухатаев организовали живое обсуждение вопросов образования в области прав человека и воспитания демократической гражданственности.

В своем выступлении А. Мухатаев сделал сравнительный анализ государственной политики Казахстана и зарубежных стран по демократизации образования и подчеркнул роль НЦПК«Өрлеу» в развитии профессиональной компетентности педагогов по данному направлению.

Конференция стала завершающим этапом совместной программы Совета Европы и нашей страны «Поддержка политики образования в области воспитания демократической гражданственности и образования в области прав человека в Казахстане».

SOLODOVICHENKO L.N.

The University of J. E. Purkyne in Usti-nad-Labem, PhD, associate professor

DIDAKTICKÝ KONCEPT UMĚLECKÉ POČÍTAČOVÉ-GRAFICKÉ TVORBY

Концепция компьютер пайдалану арқылы көркем графикалық шығармашылықтың теориялық негіздерін анықтайды. Шығармашылық әрекетінің тәжірибесін қалыптастыру үдерісіндегі уәждеме және таным мағынасын нақтылайды. Компьютерлік графикадағы композициялық моделдеу әдістерін анықтап береді және оның көркем шығармаларды тудырудың шығармашылық үдерісінде пайдалану жағдайларын айқындайды.

Концепция определяет теоретические основы художественного графического творчества с использованием компьютера. Уточняет значение мотивации и познания в процессе формирования опыта творческой деятельности. Раскрывает методы композиционного моделирования в компьютерной графике как интерактивную творческую деятельность и выявляет условия ее использования в творческом процессе создания художественных произведений.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: компьютерная графика, дизайн, интерактивное моделирование, метод композиционного компьютерно-графического моделирования, разработка методики творческой деятельности, интерактивность, визуальное мышление, творческое познание, синкретизм компьютерно-графического искусства и синергетического кибернетического подхода, иллюстративная и когнитивная компьютерная графика, визуальная культура, дидактическая концепция.

Discussed in the article are theoretic concepts of Artistic Computer-Graphics Creativity. The importance of motivation and cognitive activity in creative work experience development has been defined. Detailed is Composition Computer-Graphics Modeling method as interactive method of creativity, specified are the conditions of its application within Creative Training Process by Visual Arts Objects

KEYWORDS: Computer-Graphics Creativity, artistic design, interactive modeling, art education, Composition Computer-Graphics Modeling method, artistic design methods, creative work, interactivity, visual cogitation, study of art, Artistic Computer Graphic Syncretism, synergy and cybernetic approach, illustrative and cognitive computer graphics, visual culture, didactic concepts.

ÚVOD. Teoretickým základem této studie grafického počítačového umění je idea organického vztahu umění, vzdělání, vědy a techniky v postmoderní kultuře - postindustriální informační společnosti (M. S. Kagan, V. S. Shendrik, G. M. MacLuhan U. Eco a další.). Dialektika vztahů v naší studii je předurčena synkretickou strukturou počítačové grafiky a synergickým spolupůsobením techniky a umění, kde umění chápeme jako kulturu poznávání.

V postmoderní době došlo ke změně uměleckých metod i nástrojů, spojených s novými estetickými ideály, cíli a postupy tvůrčí činnosti. O umění v počítačové grafické práci lze mluvit, jako o "vizuálním myšlení o materiálu" (Korostelev, 1996: 21), o vizuálním jazyku výtvarného modelování a o dvourozměrné obrazové kompozici s využitím počítačové grafiky a interaktivních virtuálních prostředí za pomoci animace, hypertextu, zvuku a dalších multimédií.

Věřím, že didaktická metodika počítačové grafické tvorby by, spolu s tradičními grafickými metodami, měly ve výsledku znamenat vznik nových počítačových grafických

metod: kompozitního grafického modelování, interaktivních grafických modelů na workshopy a semináře, scénické počítačové grafické simulace, metody grafických projektů, apod. (Solodovichenko, 2001: 81 až 88). Základem těchto metod je pojem "interaktivní počítačové grafické modelování", který definujeme takto: kategorie – gnozeologie, způsob učení – kognitivní a tvořivé, intuitivní způsob zkoumání vizuálních modelů, ve kterých získané informace závisí na použitých uměleckých technikách grafického počítačového modelování.

Zformulujme definici: Kompozitní počítačové grafické modelování je kognitivní činností realizovanou v procesu interakce mezi subjektem a objektem prostřednictvím "kognitivních operací" podléhajících kognitivním cílům, což ve výsledku vede k vytvoření modelu emocionálních představ subjektu, modelováním získáváme nové obrazy, nové znalosti a vizuální myšlení subjektu rozvíjíme správným směrem.

Z našeho pohledu se metoda kompozitního počítačového grafického modelování zaměřuje na hledání možností tvorby takových interaktivních modelů, které by tomu, kdo se na ně dívá, pomohly je využít při řešení problémů v tvůrčí činnosti, a to formou analýzy dynamiky procesu. A tak vzniká nový didaktický princip vizuálního učení a tvořivosti, rozvíjející její obsah.

Přehodnocení obsahu principů i metod umělecké tvorby naznačuje problém nutnosti vytvářet nový jazyk uměleckého designu - vhodný pro novou vizuální realitu virtuálního modelování (E. Mantsini cit.: Kurerova, 2008: 43.). Na počátku dvacátého století, se o vytvoření takového jazyka poprvé pokusila avantgarda a doufali, že stvoří naprosto exaktní „označovací jazyk“ (Kurerova, 2008: 45). A dnes, na počátku jednadvacátého století, přichází hledání jazyka grafického projektování, který by splňoval dynamiku postmoderní kultury při tvorbě informační civilizace. A tak se stalo, že to není kvantitativní kapacita modelovaných počítačových grafických objektů a kvalitativní změny v estetice formy, které charakterizuje interaktivita, dynamika a intenzita, či multidimenzionalita prostoru a informací a rozvoj tvůrčího vnímání, myšlení a reflexe.

METODOLOGICKÉ ZÁKLADY

Rozpracovaná didaktická koncepce tvorby počítačové grafiky se opírá o teorii učení kreativity, zformulovanou V. I. Zagvyazinskim. Ten nastiňuje tři základní rozpory, které je třeba řešit: 1) poskytnutí motivace k tvůrčí činnosti, 2) touha tvořit a neschopnost realizovat ji bez dostatečných zkušeností, a 3) povaha tvůrčího procesu (Zagvyazinsky, 1987: 134).

Zvažme tyto rozpory pokud jde o rozvoj nového vizuálního jazyka grafické počítačové tvorby. První rozpor je spjat s poskytováním vzdělávání a motivace k tvůrčí činnosti. Tento rozpor nastává mezi vznikajícím zaměřením se na studovaný objekt, na konkrétní získávání dovedností v určitém grafickém programu a zaměřením se na tvůrčí hledání činnosti, které je obvykle méně výrazné. Tento rozpor lze vyřešit tím, že studentům pomůžeme pochopit vnitřní jednotu zavedených technik praktické počítačové grafické práce (ilustrativní funkce počítačové grafiky), a tvůrčího hledání počítačové grafické činnosti (kognitivní funkce počítačové grafiky). K tomu je nutné vytvořit ergonomický vzdělávací prostor, což přispívá k motivaci kognitivních funkcí, pozitivnímu myšlení, a aktualizaci cílů potřeb umělecké tvorby počítačové grafiky.

Vyřešíme-li první rozpor a daří se nám rozvíjet touhu studentů po zvládnutí technik tvorby vizuálních výstupů počítačové grafiky, je třeba překonat rozpor druhý - mezi touhou po tvořivosti a neschopností realizovat ji bez dostatečných znalostí a zkušeností. Proto musí existovat určité etapy vzniku a vývoje uměleckých zkušeností počítačového grafika: za prvé, zvládnutí obecných teoretických předpokladů, typické způsoby práce ve standardních, a pak i změněných podmínkách. Teprve pak může následovat postupné vytváření umělecké zkušenosti v grafickém modelování, tj. přiblížení se mistrovské úrovni v dovednostech i

креативіте.

Аконеңне тәтті розпор спочівів в повазе твурчїго процесу. Потрєба поскытнот студентўм нєктерє прїклады а правїдла, поступы чїнностї, ктерє бы odporovalы појму "креатївїта", зас несмї вєст к прїснє регулаци а алгоритмїзаци, протозе учїт се креатївїте же тєжкє. К вырєшенї трєтїго конфлїкту же трєба vytvořїт podmїnky, ктерє прїспївají к пројевўм tvořїvostї: јednoduše hledat podpўrnє, nezavisлє прїstupy, пўvodnї nāvřhy, ўчast на skupinovўch diskusїch, interaktivnїch počїtačovўch grafickўch workshopech, soutěžїch, vўstavách, а то s nāslednou analўzou, ale takє shovїvavostї прї detekci chyb. Je takє vhodnє vnєst do tвurчїго процесу vўuky speciālнї prvky jїmїž se pravidla (algoritmy) чїнностї "změkчї", tвurчї programy, obecnє nāvody s mořnostї variability, tj. zvlādnout zākladnї teorii а techniky tvořїvє чїнностї, tвurчї dovednostї а grafickє modelovānї vўtvarnєho dїla. Tyto rozpory definujї složitost ўkolu, jehoř cїlem je vybavit studenty vlastnostmi potрєbnўmi pro tвurчї rєшенї grafickўch zadānї na počїtači.

V процесу умєлєккє творбы почїтачовўch grafickўch дєл musїme vycїtit trendy současнє kultury, kdyř myřlenka jeřtє nєnї vizualizovāna, а neexistuje tudїř vzor. Avřak прєsnє vystїhnout vizuālнї reflexe nєnї snadнє. Akt tvorby а vўsledek vizuālнїch poznatkў i novў zpўsob transformace stāvajїchїho prōstředї, прєzobrazujї sdєlenї v kulturnї rovině, to znamenā, ře mєnї strukturu tohoto prōstředї. V dўsledku toho прїspїvā ke zmєně neјen prōstředї v bezprostředнїm dosahu, ale měl by vўstїtit takє v krok na dalřї ўroveň vizuālнї kultury.

OSNOVA

- Synkretismus počїtaчovєho grafickєho uměнї

Obsah uměлєккє чїнностї je zde podmїněn postmodernїm synkretickўm procesem počїtaчovє grafiky. Synkretismus je charakterizovān poјmem vzniku, tj. vznikajї zcela novє vlastnostї, ктерє v jeho zākladнїch slořkách nєjsou (Varela, 1999: 13). V současнєм studiu metodologie je vznikajїcї tвurчї systēm považovān za synergickў, jako јeden z druhў systematickєho прїstupu (Lotman, M.S. Kagan, V. S. Bibler, I. A. Evin, I. S. Safarov, Yu.N. Stolyarov, 2009).

- Synergickў princip v tvorbě počїtaчovўch grafickўch pracї

V rāmci nařї studie spolėhāme na systematickў прїstup, кterў je zalořen na principu synergickєм, tak jako estетickє vztahy v grafickєм modelovānї uměлєккєho obrazu v процесу tвurчї чїнностї jsou charakterizovāny nelineārнїmi ўчїnky synergie. To znamenā, ře synergickў princip je dўvodem pro novў styl vizuālнїho myřlenї а јednānї, vчєtně interaktivнїho, nelineārнїho v samostatнє organizovanєм světě počїtaчovє grafickє stvorby. Proto synergickў princip прєdpokлādā zvўřєnї vizuālнї kultury osobnosti, jejї schopnost naučїt se techniky řїzenї verbālнї а vizuālнї прєdstavivosti o informaci а zručностї v kreativнїch dovednostech tвurчї чїнностї прї designu uměлєккєho dїla.

- Kybernetickў princip grafickє vўtvarnє prace na počїtači

Uměнї počїtaчovє grafickє tvorby je vznikajїcї vizuālнї myřlenї а uměлєккє modelovānї v interaktivнїch virtuālнїch prōstředїch s vўžitїm informaчнїch technologiї прї процесу tvorby novєho uměлєккєho obrazu v postmodernї době. Zde je трєба mořно poukazat na pouřїtї kybernetickўch principў programovānї ve vizuālнїm designu knih, pouřїtї informaчнї didaktickє techniky typografie а ilustrace. Od roku 1990, нєктерї obsah, дрїве považovāný za zākлєžitost kybernetiky, studovali po strānce synergickє (C. S. Knyazeva а S. P. Kurdyumov, I. Prigogine, Stepin V. S., atd.). Synergetika zkoumā principy sebeorganizace а osobнїho rozvoје, intuice а reflexe, на rozdїл od kybernetickўch principў, ктерє se zaměřujї на informaчнї řїzenї а strukturālнї алгоритмїзаци процесу учєнї. Proto kybernetickў princip прєdpokлādā zvўřšovānї osobнї kulturnї informovanosti, vlastнї schopnost ovlādat metody

verbální a vizuální provozní informace, dovednosti a konstruktivní činnosti při návrhu výtvarného díla. Jsme přesvědčeni, že moderní člověk musí mít zkušenosti a kybernetické i synergické součásti tvořivosti jako vizuální jazyky využitelné v počítačové grafice.

- Ilustrační a kognitivní počítačová grafika

V počítačových grafických pracích lze jasně odlišit dvě funkce interaktivní počítačové grafiky (IPG): ilustrační, která poskytuje rozpoznání obrazu a jeho vizuální a poznávací funkci, která umožňuje "uvažovat prostorově složité obrazy" (Zenkin). Shodneme se na jeho názoru, že interaktivní počítačová grafika má kognitivní funkci, která je založena na kombinaci abstraktní síly lidského vidění při interaktivní energii grafického prostředí.

Ilustrativní a kognitivní funkce počítačové grafiky se vztahují k pojmům "explicitní" a "implicitní" poznávání (Polanyi). Ilustrační funkce znamená, že používáme počítačovou grafiku ve vizuálním obraze, pokud je obrázek již znám, jde o "explicitní" poznatky. Kognitivní funkce ICG znamená, že s pomocí obrázku, pomocí metod a nástrojů pro počítačovou grafickou tvorbu, vytvoříme nové, dosud neexistující obrazy - "implicitní" znalosti. ICG podporuje duševní proces získávání nových poznatků. Obsahová analýza tvůrčí činnosti v počítačové grafice vedly k závěru, že ilustrativní funkce ICG je založena na principu kybernetického řízení informací a přesného vyobrazení. To poskytuje vizuální představu o původních hodnotách grafiky, to jest, vizuální "rozpoznání" originálu. Kognitivní funkce je založena na principu synergické sebeorganizace v procesu vizuálního myšlení člověka v interaktivním virtuálním prostředí. To vám umožní názorně graficky zobrazit a vnímat vnitřní smysl originálu.

Nicméně je třeba zdůraznit, že v praxi se příliš kategorický nesouhlas těchto dvou funkcí nepřipouští. Někdy přesný obraz může vnuknout nový nápad, a pak se "transformuje" do funkce kognitivní. A zároveň je důležité, aby tyto dvě funkce bylo vždy možno vyčlenit jako samostatné atributy procesu učení, nebo výtvarného umění při grafické práci na počítači. Pozorovaná dvojedinost ilustrativní a kognitivní funkce počítačové grafiky přispívá k pochopení specifčnosti akce v počítačové grafice při hledání nových poznatků (nového obrázku).

Jsme přesvědčeni, že synergické a kybernetické principy didaktiky ve vzdělávání studentů na úrovni tvořivosti a při procesu počítačové grafiky doplňují komplexní proces řízení (akvizice a interpretace) jako slovní a obrazové informace - prostředky počítačové grafiky. V počátečních stádiích problému má kybernetický proces tu výhodu, že je založen na zásadách správy informací, jasně definuje rozsah a pořadí prezentace v počítačové grafice - algoritmický (konstruktivní) proces. V závěrečných fázích hledání a řešení uměleckých problémů jsou zase výhodou synergické principy nelineární ovládní počítačových grafických informací - tvůrčí proces.

V uměleckém designu se synergicko-kybernetické zásady správy informací v počítači v grafické tvorbě projevují v souvislosti se "silnou" a "slabou" design. (G.. G.. Kurerova). Přechod od "silné" ke "slabé" projekci je hlavní směr designu v kultuře postindustriální společnosti. "Slabý" design se vyznačuje emocionálním a smyslovým vnímáním, empatií, porozuměním a smyslnými projektovými situacemi. Hlavní myšlenkou "slabé smyslové projekce" je, že divák využívá nové kategorie vizuálního myšlení. Je tak zprostředkován přechod od deterministických "kybernetických" konstrukčních principů – výtvarná charakteristika (střed dvacátého století), k tvorbě intuitivních "Synergických" zásad designu – umění simulace (počátek století XXI).

- Didaktická struktura přípravy na umění počítačové grafické tvorby

Výše uvedené teoretické postoje jsou tedy nyní přijaty za základ pro rozvoj didaktické přípravy stavby do umělecké tvořivosti počítačové grafiky (viz obrázek).

Vizuální kultura			
Kybernetický přístup		Synergický přístup	
Algoritmická učení		Kreativní výuka	
Polanyi, M.		Implicitní znalosti jsou	
Explicitní znalosti jsou		Info	
Zkušenosti a intuice			
Druzhinin, V.N.	Intelligence		Tvořivost
Educability			
Identifikace	Aplikace	Creative	Play aktivity
Popov, V.V.	Znalosti dovednosti		Nové poznatky
Znalost datování	Znalosti-up		
Solodovichenko, L.N.			
Instrumentální prostředky tréninka IVS KPGM			
Kα ₁	Kα ₁₋₂	Kα ₂₋₃	Kα ₃₋₄
«UČEBNICE»	«PROBLÉM KNIHA»	«TRAINER»	«TVŮRČÍ DÍLNA»
Zenkin, A.A.		Kognitivní funkce	
Ilustrační funkce		interaktivní počítačové grafiky	
interaktivní počítačové grafiky			
Kurerova, G.G.			
"Silný" design		"Slabý" design	
Metoda kompoziční počítačové grafické modelování			
Připraveno pro umělecké tvořivosti počítačové grafiky			

Kresba - Didaktika struktura školení k umělecké tvořivosti počítačové grafiky

Na základě této struktury byl navržen integrovaný vzdělávací systém "Kompozitní počítačové grafické modelování" (IVS KPGM) (28). Skládá se ze čtyř modulů: "Učebnice", "Sbírka úloh", "Trenažér" a "Tvůrčí dílna". Problémy s výkonem vzdělávacího materiálu ($K\alpha_1$, $K\alpha_{1-2-3}$, $K\alpha_2$, $K\alpha_{3-4}$) určuje algoritmus pro racionální využívání vzdělávacích modulů. Modul "Tvůrčí dílna" se skládá z pěti částí v pořadí: "Kreativní cvičení", "Test - trénink verbální kreativity", "Test - školení non-verbální kreativity", "Souhrnná tvůrčí práce", "Metodické pokyny". Obsah IVS KPGM je autorsky chráněný materiál učební pomůcka a pedagogicko-metodický komplex (PMK) ve vektorové grafice (29).

Didaktická struktura přípravy na počítačovou grafickou tvorbu za použití IVS KPGM zahrnuje všechny fáze učení na úrovni "explicitního" poznání (informace) v rámci kybernetického principu s využitím algoritmizovaného školení i úrovně "implicitních" znalostí (zkušenosti, intuice) v souvislosti se synergickými zásadami s použitím tvořivé výuky. Tyto kroky jsou prováděny při přechodu z jednoho školicího modulu IVS "KPGM" na jiný výukový program: Učebnice (znalosti) – Sbírka úloh (dovednost) - Tranažér (dovednosti) - Tvůrčí dílna (zkušenosti z tvůrčí činnosti, tvořivosti). Připravenost pro výtvarnou grafickou práci na počítači, zprostředkované znalosti a použití nastavitelných funkcí interaktivní počítačové grafiky: Reklamní fotografie ("silné" provedení) a kognitivní ("slabé" provedení).

ZÁVĚR. Na závěr můžeme konstatovat, že používání didaktických systémů založených na kybernetických a synergických principech, podporuje intenzifikaci procesu poznávání, který má významnou a stále rostoucí podíl na tvorbě počítačové grafiky v postmoderní době.

POUŽITÁ LITERATURE

1. Kagan, M.S. Problema postmodernizma v sovremennoj kulture // Iskustvo na rubežach vekov: Materialy nauč. Konferencii. Rostov-na-Donu: RGK Gefest, 1999. S. 68-75.
2. Šendrik, A.I. Kruglyj stol "Kultura i kulturologi v sivremennom mire". Stenogramma ot 23 marta 2006 goda, kafedra kulturologii i fakultet I turizma MosGU. Elektronnyj resurs.

http://tourism.mosgu.ru/o_fakultete/nauka/history.php.

3. McLuhan G. M The Gutenberg Galaxy: The Making of Typographic Man. L.: Routledge & Paul, 1962.

4. Eko, U. Ot Interneta k Gutenbergu: text i gipertext. Otryvki iz publichnoy lektsii Umberto Eko na Ekonomicheskom fakultete MGU 20 maja 1998. <http://vpn.int.ru/files-view-1640.html>.

5. Korostelev, Yu. A. Kulturologiya. Tejrija kultury: Uchebnoe posobie dlja studentov / programmist A.S. Čefanov. [Elektronnyj resurs] <http://cde.ael.ru/electronik/Kylturologiya> (data obrašeniya: 12.06.2010).

6. Solodovičenko, L.N. Didaktičeskie osnovy kompozicionnogo komp'yuternogرافического моделирования в подготовке студентов: diss. Kandidata pedagogičeskich nauk (13.00.01). Karaganda, 2001. 201 s.

7. MANZINI, E. Virtual objects // Ottagomo. 1988. № 91.

8. Kurerova, G.G. Ekologija predmetnogo mira kak strategija dizajna v postindustrialnyj period. M.: VNIITE, 2008. 132 s.

9. Zagvlazinskij, V.I. Pedagogičeskoe tvorčestvo učitelja. M.: Pedagogika, 1987.

10. VARELA F. Quatre phares pour l'avenir des sciences cognitives // Theorie – Litterature Enseignement. 1999. No. 17. P. 13.

11. MATURANA H.R., VARELA F.J. Autopoiesis and Cognition. The Realization of the Living. Dordrecht, 1980.

12. Stoljarov, Yu.N. Analitičeskij obzor dokladov Meždunarodnoj naučno-praktičeskoj konferencii: Sinergetičeskaja paradigma v nauke i kulture / Yu.N. Stoljarov. M.: MGUKI, 2009.

13. Lotman, Yu.M. Kanoničeskoe iskusstvo kak formacionnyj paradoks // Problema kanona v drevnem i srednevekovom iskusstve stran Azii i Afriki. M., 1973. S- 16-34.

14. Kagan, M.S. Čelovečeskaja dejatel'nost (opyt sistemnogo podchoda) / M.S. Kagan. M.: Politizdat, 1974. 328 s.

15. Evin, I.A. Sinergetika mozga. Moskva-Iževsk: NII «Reguljarnaja i chaotičeskaja dinamika», 2005. 108 s. ISBN 5-93972-424-8.

16. Safarov, I.Š. Filosofsko-estetičeskie aspekty tvorčestva: Sinergijnyj podchod: diss. ... kand. filos. Nauk / I.Š. Safarov. Petrozavodsk, 2001. 188 s.

17. Vzdělávací kybernetika - její obsah a struktura. Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové. http://pdf.uhk.cz/kch_old/plany/lekce/vkdch2.html

18. Valuenko, B.V. Vyrizitelnye sredstva nabora v knige. M.: Kniga, 1976. 126 s.

19. Ruder, E. Tipografika. M.: Kniga, 1982. 288 s.

20. Favorskij, V.A. Literaturno-chudožestvennoe nasledie. M.: Sov.chudožnik, 1988. 232 s.

21. Knjazeva, E.N., Kurdjumov, S.P. Osnovaniya sinergetiki. Čelovek, konstruiujušij sebja i svoe buduše / E.N. Knjazeva, S.P. Kurdjumov. M.: KomKniga, 2007. 232 s.

22. Prigožin, I. Filosofija nestabilnosti // Voprosy filosofii. 1991. № 6. S. 46-52.

23. Stepin, V.S. Filosofija nauki. Obšie problemy. M.: Gardariki, 2006. 384 s. ISBN 5-8297-0148-0.

24. Zenkin, A.A. Kognitivnaja kompyuternaja grafika / pod red. D.A. Pospelova. M.: Nauka, Gl. red. fiz.-mat. lit., 1991. 192 s.

25. Polani, M. Nejavnoe znanie. M.: Progress, 1984. 220 s.

26. Družinin, V.N. Psihologija obščih sposobnostej. SPb.: Izd-vo "Piter", 1999. 368 s.

27. Popov, V.V. Distancionnoe obrazovanie v svete kreativnoj pedagogiki // Distancionnoe obrazovanie. 1997. № 2. S. 8.

28. Solodovičenko L.N., Solodovičenko S.D. Elektronnaja integrirovannaja obučajušaja sistema „Kompozicionnogo kompyuternogرافического моделирования „Teorie, Zkušenosť, Praxe“ „TZP“. Svidetel'stvo o registracii obekta intelektualnoj sobstvennosti №164 ot 06 nojabrja 2000 g.

29. Solodovičenko L.N. Pervye šagi v CorelDRAW: Učebnoe posobie. Karaganda: Izd-vo KarGU, 1998. 96 s.

ФИЛИНОВА Н.А.

Филиал АО «НЦПК «Өрлеу» Институт повышения квалификации педагогических работников по Карагандинской области, кафедра управления и качества образования, старший преподаватель

СЕТЕВОЕ ПЕДАГОГИЧЕСКОЕ СООБЩЕСТВО КАК ФОРМА ПРОФЕССИОНАЛЬНОГО РАЗВИТИЯ ПЕДАГОГА

Мақалада желілік педагогикалық қауымдастықты ұйымдастыру мен оның әрекет етуінің мақсаттары мен аталған ресурс педагогтардың кәсіби дамуына беретін мүмкіндіктері қарастырылады. Сонымен қатар Интернет желісінде ең белсенді қолданылатын желілік педагогикалық қауымдастықтарға қысқаша шолу жасалады.

The article discusses the main goals of the organization and functioning of the educational community network, opportunities offered by the resource teachers for professional development of the teacher. Also gives a brief overview of the most heavily used network pedagogical communities on the Internet.

Иntenсивное развитие информационных технологий меняет современный мир, меняются формы общения людей. Процессы информатизации, ускорения внедрения новых научных открытий, быстрого обновления знаний и появления новых профессий выдвигают требования повышенной профессиональной мобильности и непрерывного образования педагогов. Новые социальные запросы общества определяют новые цели образования и стратегию его развития. Электронная почта, факсимильная и сотовая связь позволяют в считанные секунды получить или отправить информацию с любой точки земного шара. Люди становятся ближе друг к другу, характер взаимоотношений меняется: ускоряется процесс обсуждения и принятия решений по многим вопросам, расширяется круг заинтересованных лиц. Интернет с его возможностями общения по электронной почте, участия в чатах, форумах, тематических видеоконференциях, семинарах способствует виртуальному объединению групп людей по интересам. Интернет стал неотъемлемой частью нашей жизни, мы пользуемся его ресурсами и возможностями в разных жизненных ситуациях и с разными целями.

В Государственной программе развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы определены основные направления модернизации системы образования, это:

- осуществление перехода на 12-летнюю модель обучения с обновлением содержания образования;
- повышение престижа профессии педагога;
- обеспечение равного доступа всех участников образовательного процесса к лучшим образовательным ресурсам и технологиям;
- интеграция информационно-коммуникационных технологий в образовательный процесс, внедрение системы «E-learning»;
- создание условий для внедрения автоматизации учебного процесса;
- создание условий для обучения в течение всей жизни, образования для всех.

Все перечисленные позиции определяют новые направления деятельности педагога, новые цели и задачи, которые в совокупности трудно решить в одиночку, но несложно с помощью положительного опыта педагогической общественности, уже внедряющей на практике новые подходы к образовательному процессу и имеющей

желание поделиться этим опытом. Информационно-коммуникационные технологии (ИКТ) настолько прочно вошли в практику работы учителей, что педагоги не только пользуются ими ежедневно, но и появляется потребность в трансляции и обобщении положительного опыта, в обсуждении актуальных вопросов преподавания учебных предметов, обмене педагогическими идеями, а также обсуждении и решении новых проблем при использовании потенциала стремительно развивающихся IT-технологий.

Каким образом этого можно достичь? Одним из возможных путей может служить активное взаимодействие всех субъектов образовательного процесса в различных сетевых сообществах сети Интернет. Профессиональное сетевое сообщество – это формальная или неформальная группа профессионалов, работающих в одной предметной или проблемной профессиональной деятельности в сети Интернет.

Именно сетевые педагогические сообщества, не знающие границ и расстояний, легко решают ряд важных задач, решение которых раньше было возможно лишь при непосредственной встрече и обмене информацией по почте или через электронные носители. Участие в таких сетевых объединениях позволяет педагогам, живущим в разных уголках одной страны и за рубежом, общаться друг с другом, решать профессиональные вопросы, реализовать себя и повышать свой профессиональный уровень.

Сетевые педагогические сообщества или объединения учителей – это новая форма организации профессиональной деятельности в сети. Участие в профессиональных сетевых объединениях позволяет учителям, живущим в разных уголках одной страны и за рубежом общаться друг с другом, решать профессиональные вопросы, реализовать себя и повышать свой профессиональный уровень.

Цели сетевого педагогического сообщества:

- создание единого информационного пространства, доступного для каждого члена сообщества;
- организация формального и неформального общения на профессиональные темы;
- инициация виртуального взаимодействия для последующего взаимодействия вне Интернета;
- обмен опытом, поддержка, сотрудничество, распространение успешных педагогических практик;
- поддержка новых образовательных инициатив.

Виды сетевых профессиональных сообществ учителей:

- монопредметные;
- надпредметные;
- мультипредметные;
- Республиканские, региональные, муниципальные, школьные

Сетевое педагогическое сообщество предоставляет педагогу следующие возможности:

- размещения своих файлов и использование доступных в библиотеке сообщества;
- общения (форум, чат, комментарии);
- дистанционного повышения квалификации;
- участие в конкурсах, акциях, проектах, обсуждениях;
- создания собственных электронных страниц (портфолио).

Размещение своих файлов и использование доступных в библиотеке сообщества ресурсов позволяет транслировать собственный практический опыт и возможность повысить свой уровень педагогического мастерства с помощью уже размещенных

другими педагогами материалов.

Сетевые сообщества предлагают новые формы коммуникации, которые позволяют делиться опытом, комментировать и задавать вопросы, невзирая на расстояния, наблюдать положительный опыт других педагогов на виртуальных мастер-классах, повышать свой квалификационный уровень и ИКТ-компетентности в принципиально новом информационном пространстве.

Сетевые сообщества предлагают возможности дистанционного обучения, участия в профессиональных конкурсах, что так же ведет к удобным формам повышения квалификации педагога.

Сетевые сообщества являются и копилкой материалов, собранных самим педагогом-участником работы данного сообщества, что в сочетании с личными данными самого педагога, необходимыми при регистрации, является неким электронным портфолио, показывающим направления деятельности педагога, его квалификационный уровень, интересы, цели, задачи. Некоторые сетевые сообщества предоставляют удобное для заполнения пространство, являющееся виртуальным кабинетом и, одновременно, его портфолио.

Что дает участие в сетевых сообществах?

Участвуя в педагогических интернет-сообществах, учитель имеет возможность: обучаться и приобретать знания, умения и качества, необходимые современному человеку; получать самую современную информацию по интересующей теме; получать квалифицированные консультации и советы экспертов; иметь доступ к методической базе разработок; общаться с коллегами на различных форумах; публиковать свои материалы; принимать участие в обсуждении опубликованных материалов; участвовать в профессиональных конкурсах

Что представляет собой профессиональная деятельность педагога в сети интернет?

Это, прежде всего, деятельность, направленная на учащихся, на развитие интереса к предмету, на развитие их мышления, творчества, коллективизма. Учитель организует своих учеников для участия в дистанционных олимпиадах, викторинах, конкурсах и направляет деятельность учащихся в телекоммуникационных проектах. Роль учителя в организации учебной деятельности школьников в сети очень велика.

Второе направление профессиональной деятельности учителей в сети – это деятельность, направленная на самих учителей, на самообразование, деятельность, связанная с повышением квалификации.

Несмотря на большое количество положительных аспектов участия в сетевых педагогических сообществах, перед многими педагогами стоит дилемма: нужно ли включаться в работу таких сообществ, чем это может помочь в педагогической практике рядовому учителю, как участие в сетевом общении будет способствовать профессиональному росту педагогов? Или же отказаться от такой формы взаимодействия? В связи с чем существует необходимость в обозначении положительного эффекта активного общения в профессиональных объединениях сети Интернет.

Во-первых, обсуждая с коллегами из различных уголков страны и зарубежья проблемы, с которыми педагог сталкивается в своей профессиональной практике, мы имеем возможность найти оптимальные пути их решения.

Во-вторых, публикуя на различных ресурсах свои методические разработки, знакомясь с работами коллег, принимая участие в их обсуждении, мы не только повышаем свой профессиональный уровень, но и делаем более эффективным образовательный процесс. Кроме этого, с одной стороны, это возможность самовыражения, а с другой –

разрешение собственных сомнений в верности выбранных методов и педагогических находок в процессе обсуждения с коллегами.

В-третьих, повысить свою квалификацию теперь можно не только не нарушая учебный процесс, но и выбирая именно те курсы и программы, которые являются наиболее актуальными на данный момент. При этом совершенно не важно, в каком регионе страны или мира они инициализируются. Кроме того, не нужно забывать про различные Интернет-конкурсы, проекты, олимпиады, конференции, принять участие в которых можно, не выезжая из своего региона.

Еще один аргумент в пользу участия в деятельности различных сетевых сообществ – это возможность общения со всеми субъектами образовательного процесса. Ведь переход к информационному обществу приводит к тому, что всевозможными ресурсами сети Интернет пользуются не только ученики, но и их родители, следовательно, чтобы иметь возможность «говорить на одном языке», «находить точки соприкосновения», необходимо понимать, чем интересуются родители, что волнует их на данный момент.

Обзор сетевых педагогических сообществ и образовательных порталов.

В настоящее время можно говорить о нескольких десятках относительно успешных крупных и средних Интернет-площадках Республики Казахстан и зарубежных, в значительной степени отвечающих указанным выше критериям и являющихся, по сути, уже сложившимися сетевыми педагогическими сообществами. Эти проекты весьма серьезно различаются по стилю и методам работы, по целевым установкам, иногда – по аудитории и активно используются педагогами страны.

<https://edugalaxy.intel.kz/> – Сообщество учителей Казахстана Intel Education Galaxy (Образовательная Галактика Intel). Портал организован и функционирует при поддержке корпорации Intel и предназначен для общения педагогов-единомышленников между собой и с внешними экспертами. Структурно устроен посредством блогов и форумов. В числе экспертов – методисты и тьюторы программ, сотрудники Intel, внешние консультанты, технические гуру и журналисты. Спектр вопросов, которые обсуждаются в Образовательной галактике, меняется и дополняется. Материалы портала полезны теоретикам и практикам, молодым учителям и педагогам с большим стажем, чтобы каждый принимал активное участие в работе портала, делясь своим опытом, мыслями, советами. Зарегистрированные пользователи имеют возможность скачивать материал и участвовать в практико-ориентированных дистанционных образовательных мероприятиях, способствующих внедрению ИКТ в образовании на уровне школы.

<http://sabak.ucoz.org> – Сайт творческих учителей Казахстана. Ресурс предназначен для творческих педагогов школьного и дошкольного образования. Здесь можно найти материалы поурочного и тематического планирования, сценарии школьных праздников, тематических мероприятий, разработки открытых уроков, классных часов. Есть возможность разместить собственные методические разработки. Сайт выдает сертификат, который подтверждает размещение материала. Размещение работ на сайте приравнивается к печатным педагогическим изданиям.

<http://ustaz.ucoz.org> – «Образование. Поиск. Творчество». Портал является фарм-сайтом портала «Сайт творческих учителей Казахстана».

<http://pedagog.kz/> – Интернет-сообщество учителей Казахстана. Сообщество организовано для творчески работающих педагогов школьного и дошкольного образования. Здесь можно найти материалы поурочного и тематического планирования, сценарии школьных праздников, тематических мероприятий, разработки открытых уроков, классных часов. Есть возможность разместить собственные методические разработки. Кроме того, педагоги могут принимать участие в дистанционных

конкурсах, семинарах, конференциях, проектах и тематических форумах. Сайт выдает сертификат, который подтверждает размещение материала. Размещение работ на сайте приравнивается к печатным педагогическим изданиям.

<http://www.azbyka.kz/> – Образовательный портал «Азбука.kz». Ресурс предназначен для широкого круга пользователей, интересующихся вопросами культуры, образования. На портале находится база методических разработок педагогов Республики Казахстан и стран ближнего зарубежья, которая постоянно пополняется новыми материалами. Разнообразие методических разработок и высокое качество обработки поступающего материала отражается на активности использования данного ресурса. Сайт выдает сертификат, который подтверждает размещение материала. Размещение работ на сайте приравнивается к печатным педагогическим изданиям.

<http://forum.orleu-edu.kz/> – Сетевое сообщество педагогов Республики Казахстан. Данное сообщество организовано и поддерживается АО «Национальный центр повышения квалификации «Өрлеу». В работе форума принимают участие все категории педагогов. Работа форума организована по трем основным программам повышения квалификации работников образования: курсы повышения квалификации 3-го базового уровня, краткосрочные курсы повышения квалификации, курсы повышения квалификации по программе «E-learning». В рамках форума педагоги обсуждают актуальные проблемы методики преподавания, внедрения инновационных педагогических технологий, применения ИКТ.

<http://ipkro.kz/> – сайт ФАО «НЦПК «Өрлеу» Института повышения квалификации работников образования по Карагандинской области. На данном сайте организован и функционирует форум по двум программам повышения квалификации работников образования Карагандинской области – курсы повышения квалификации 3 базового уровня и краткосрочные курсы повышения квалификации (2-х недельные). В рамках форума педагоги обсуждают актуальные проблемы методики преподавания, внедрения инновационных педагогических технологий, применение ИКТ, обмениваются учебно-методическими материалами.

<http://pedsovet.su/> – Интернет-сообщество учителей. В основе сайта лежит идея взаимопомощи: «Учитель, помоги учителю!» Наличие на ресурсе педагогического сообщества ЦОР: презентации, программы, разработки уроков. Организован и успешно используется форум для обсуждения актуальных вопросов. Обсуждается и рассказывается все и обо всем, что связано со школой и педагогической деятельностью. Есть разделы по предметам, для общей осведомленности, новости и т.д. В обсуждении могут участвовать не только учителя, но и ученики, родители. Каждый зарегистрированный пользователь может разместить на этом сайте любой, полезный, на его взгляд, материал: от комментария и ссылки до собственного учебника. Свидетельство о публикации собственных материалов платное.

<http://www.it-n.ru/> – Сеть творческих учителей. Крупнейший учительский Интернет-проект России. Широкая площадка созидательного взаимодействия профессионалов-учителей, победителей профессиональных конкурсов, методистов. Это активно работающие сообщества, мастер-классы, ИКТ-фестивали учителей предметников, профессиональные конкурсы, Методический марафон, творческие группы по самым разным направлениям педагогической деятельности, тематические форумы. Большая база разнообразных материалов и ресурсов, касающихся использования ИКТ и программного обеспечения в учебном процессе, подборка ссылок на аналитические и тематические статьи для педагогов. Есть возможность получить юридическую консультацию.

<http://metodisty.ru/> – Профессиональное сообщество педагогов «Методисты.ру».

Предназначено для удовлетворения потребностей педагогов в обмене информацией, общении и самореализации. Есть форум, группы (тематические площадки), блог, диспуты, чат. Сообщество содержит в себе более 30 групп (различная тематика и направления – администрация, классные руководители, предметники и т.д.). Представлены презентации, программы, разработки уроков внутри каждой группы. Каждая разработка содержит комментарий автора с описанием. Есть возможность обсудить работу внутри группы, оценить ее или пообщаться с автором. Много аудио- и видеофайлов в свободном доступе. Можно опубликовывать собственные материалы и даже создавать группу. Преимущество данного педагогического сообщества: не надо регистрироваться для скачивания материалов, есть конкурсы.

Для самоопределения, самообразования, самоутверждения, профессионального роста педагога очень важно общение среди своих коллег. Часто педагогам не хватает время для этого. Сетевые сообщества учителей помогают в удобное время общаться со своими коллегами.

Сетевые педагогические сообщества – это одна из возможностей профессионального роста и достижения успехов.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Государственная программа развития системы образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы (Указ Президента РК №1118 от 7.12.2010 г.).
2. Государственная программа «Информационный Казахстан – 2020» (Указ Президента Республики Казахстан от 8 января 2013 года №464).
3. Кудимова Н.В. Сетевые педагогические сообщества. Нужны ли они современному педагогу-предметнику? // Вопросы интернет образования. http://vio.uchim.info/Vio_98/cd_site/articles/art_3_8.htm
4. Зотолюкина М.А. Сетевые сообщества учителей как инструмент методической поддержки в работе учителя // Фестиваль педагогический идей «Открытый урок» <http://festival.1september.ru/articles/633962/>

АВГУСТ В БАЛХАШЕ

27 августа в преддверии нового 2014-2015 учебного года в г. Балхаш прошло секционное заседание августовской конференции для учителей-предметников гуманитарного цикла, заместителей директоров по учебно-воспитательной работе.

Начальник ГУ «Отдел образования, физкультуры и спорта» Г.Ж. Агдарбекова в докладе «Білім беру мазмұнын ізгілендіру» сделала анализ гуманитарного направления образования за истекший учебный год и поставила ряд новых задач.

Главный специалист отдела методического обеспечения инновационного развития ФАО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области М.С. Байтурганова в выступлении «Роль ИПК в совершенствовании профессиональной компетентности педагогов Карагандинской области» осветила:

- основные условия повышения (подтверждения) квалификации педагогических работников;
- новые формы обучения, включая корпоративное повышение квалификации;
- перспективы сотрудничества Института с педагогами Балхашского региона.

В прениях запомнились выступления методиста отдела образования г.Балхаш Г.С. Мейрбековой «Мәдениаралық тілдік білім беру мен тәрбиеуудегі иновациялық технологиялар», учителя истории городской гимназии Г.М. Манатаевой «Денгейлік курстар стратегияларының тиімділігі», учителя английского языка СШ№17 О.Н.Ничипуренко «О роли педагога в развитии функциональной грамотности учащихся».

МЕКТЕПТІҢ ИННОВАЦИЯЛЫҚ ІС-ӘРЕКЕТІНІҢ ЖЕТІСТІКТЕРІ

Ақтоғай ауданы Шашубай кентіндегі білім ордасы – «Мектеп балабақша кешені» КММ 2000 жылдан бастап облыстық эксперименттік алаң болып ашылғаннан бері үздіксіз инновациялық даму режимінде жұмыс істеп келеді. Ауыл мектебіндегі жаңашылдықтың тағы бір сипатына мектебімізде құрылған «Альянс» Ресурстық орталығын жатқызуға олады.

Ресурстық орталық білім беру мазмұнының басым бағыттарының бірі болып табылатын мемлекеттік «Ауыл мектебі» бағдарламасын жүзеге асыруда қосқан үлесі болып табылады. Мектеп 2001 жылдан бастап эксперименттік алаң ретінде шағын жинақты мектептердің өзекті мәселелерін шешуде «Ресурстық орталық» жобасын республикада алғашқылардың бірі болып жүзеге асыра бастады. 2010 жылдан бастап мектепке Ы.Алтынсарин атындағы Ұлттық білім академиясының «Ресурстық орталық» моделін жүзеге асыру бойынша тірек мектебінің статусы берілсе, 2012 жылдан бастап ҚР БҒМ стажерлық алаңы болды.

2014 жылы мектеп облыстық «Үздік білім беру ұйымы» байқауының жеңімпазы атанды.

Бүгінгі күні мектебімізде алдыңғы буынның қалдырып кеткен іскерлік дәстүрлері мен белсенді азаматтық ұстанымы өзінің жан-жақты жалғасын табуда. Білім беру ісіндегі инновациялық бастамаларды, жаңа педагогикалық технологияларды жете меңгерген білікті басшы Тукбаева А.Б. білім саласында тек мектеп қана емес, аудан бойынша көптеген әлеуметтік мәселелерді көтеріп, шешілуін назардан тыс қалдырмай, педагог және халық қалаулысы ретінде ел сенімін қоса ақтап келеді. Ұжымның барлық кешенді идеясы мектептегі әрбір оқушының өз қабілеті мен шығармашылық мүмкіндіктерін жүзеге асыру және өмірдегі өз орнын табуға бағытталған. Бұл мектептің стратегиялық мұраты болып

табылады.

Соңғы үш жылда мектеп мұғалімдерінің халықаралық және республикалық форумдарға, конференциялар мен семинарларға қатысуы және педагогикалық басылымдарда жариялануы 27% артты. Соңғы 3 жылда 17 оқушы жалпы білім беретін пән олимпиадаларының облыстық және республикалық кезеңдерінің II, III дәрежелі диплом иегері атанды.

Мектеп оқушыларының республикалық және халықаралық деңгейдегі зияткерлік сайыстарға қатысу белсенділігі тұрақты түрде артуда. 2012 жылы қатысушы оқушылар пайызы 35% құраса, 2014 жылы 54,2% мөлшерін көрсетті. Өткен оқу жылыда пән олимпиадаларының облыстық кезеңінде 6 оқушы табысқа ие болса, Республикалық пән олимпиадаларында 2 оқушымыз – Соловьева Яна қазақ тілінен, Кұдашева Аяжан орыс тілінен II, III орындарға ие болды.

Мектеп оқушылары интернет-конференцияларға, интерактивті сабақтарға, халықаралық интернет-сайыстарға, зерттеушілік және шығармашылық жобалар фестивальдеріне үздіксіз атсалысып отырады.

Жаратылыстану–математикалық пәндер бойынша қашықтықтан өткізілген халықаралық олимпиадаға қатысқан 64 оқушының 41-і I-III дәрежелі дипломдарымен марапатталды.

Мектеп сайтына кафедралар мен шығармашылық топтардың жұмысы туралы ақпарат, педагогикалық жобалардың нәтижелері, семинарлар мен форумдарға, конференцияларға қатысуы туралы ақпараттар енгізіліп отырады.

Тәлімгерлік жұмысты тиімді ұйымдастырудың нәтижесінде мектеп кешеніндегі жас мамандардың кәсіби құзырлықтары артып, облыстық,

республикалық педагогикалық байқауларда табысқа қол жеткізді. Мәселен, «Балдырған» балабақшасының тәрбиешісі Сейітова Маржан – «Мектепке дейінгі ұйымдағы талантты тәрбиеші» облыстық байқауының «Мен – өз ісімнің шеберімін» номинациясы бойынша I дәрежелі дипломның, бастауыш сынып мұғалімі Новиченко Татьяна – «Талантты мұғалім – дарынды оқушыға» атты облыстық педагогикалық олимпиаданың гран-при жүлдегері және Жаркент қаласында өткен республикалық педагогикалық олимпиаданың III дәрежелі диплом иегері атанды.

Қосымша білім беру бағдарламасы бойынша мектеп базасында 10-нан астам үйірме жұмыс жасайды. "Ақжелкен" жастар баспасөз орталығы «Орталық Қазақстан», «Индустриальная Караганда», «Тоқырау тынысы», «Балқаш өңірі», «Северное Прибалхашье» газеттерімен тығыз байланыс орнатқан және БАҚ беттеріндегі "Ақ желкен" мақалаларында үнемі кешен мен ауылдық аймақтардың әлеуметтік маңызды мәселелерді үнемі көтеріп отырады. Соның бірі ретінде кезінде ауылдың және аймақтың экологиясы мен аббатану мәселелері көтерілген болатын. Осыдан кейін мектепте «Біз және біздің әлем» экологиялық лабораториясы құрылып, аймақтың экологиялық жағдайын жақсартуға бағытталған бағдарламалар аясында зертеу жұмыстарын жүргізді. 90-жылдардағы әлеуметтік жағдайдың ауырлауынан, қоныстың жағдайсыздығынан ағаштар кесіліп, суару қондырғылары істен шықты. «Жасыл желек» қорының дамуына бастама жасаған оқушылар экологиялық қозғалыстың белсенділері осы тақырыптағы түрлі жобаларға қатысты. Балалардың жасаған жобасы қолдау тауып, бүгінгі күні іске асырылуда.

Мектепішілік «Іскер» компаниясы акционерлік қоғамы экономикалық білім беру бағдарламаларын іске асыра отырып, облыстық және республикалық деңгейдегі әр алуан жобаларға белсене қатысып, соңғы үш жылда 9 жүлделі II-III орындарға

ие болды. Ал, «Томирис» хореографиялық ұжымы «Бозторғай» Халықаралық балалар шығармашылығының дипломанты, бірнеше мәрте аймақтық шығармашылық байқаулардың жеңімпазы атанды. Бұл би тобы Ақтоғай ауданы және Балқаш өңірінде ұйымдастырылатын мерекелік және концерттік бағдарламаларға үнемі қатысып отырады.

Мектеп оқушылары, сонымен қатар, халықаралық жобаларға да белсене қатысып келеді. 2004 жылдан бері Қазақстандағы Германия елі елшілігінің қатысуымен Гете-институты ұйымдастырған жастар мен оқушылардың алмасу бағдарламасы бойынша Халықаралық жобамен жұмыс жасауда. Осы кезең ішінде серіктес мектептермен әріптестік әрекет барысында 100 тарта оқушылар мен педагогтар өз ара мектептерімен алмаса отырып жұмыс жасады.

Ұстаз тұлғасы, оның іс-әрекетінің сан-қырлылығынан ұстаз беделі деген ұғым туындайды. Мұғалімнің мәртебесі – мектеп мәртебесі. Осынау қағиданы берік ұстанған осы киелі шаңырақта білім нәрін сеуіп жүрген ізгі жандардың алдынан қаншама шәкірт өтті.

Мектепте 500-ден астам оқушы білім алады. Оқу-тәрбие жұмысын жаңа заман талабына сай нәтижеге және әлеуметтендіруге бағыттап ұйымдастырып отырған кәсіби құзырлығы жоғары педагогикалық ұжым кейінгі жылдары елеулі табыстарға жетуде. Бүгінгі таңда мектепте 60-қа жуық мұғалім еңбек етсе, оның 37% – мектеп түлектері. Ұжым бойынша 6 мұғалім «Білім беру ісінің үздігі», 3 – «ҚР білім беру ісінің құрметті қызметкері», 1 мұғалім – Ы. Алтынсарин төс белгілерімен марапатталған.

МУХАШЕВА Р.М.,

Шашубай кенті

«Мектеп-балабақша кешені» КММ
директорының оқу-тәрбие жөніндегі
орынбасары

ШЕКК О.Ю.

КГУ «Областная специальная школа-интернат № 5
для детей с ограниченными возможностями в развитии» г.Караганды
учитель-логопед, учитель начальных классов

ИНФОРМАЦИОННО-КОММУНИКАЦИОННЫЕ ТЕХНОЛОГИИ В КОРРЕКЦИИ РЕЧИ УЧАЩИХСЯ С ЗАДЕРЖКОЙ ПСИХИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

Мақалада психологиялық дамуында кідіріс бар оқушылардың сөздің бұзушылығын реттейтін ақпараттық-коммуникациялық технологияларды пайдалануда әдістемелік жұмыс тәжірибесі ұсынылған. Логопед жұмысының тиімділігін арттыратын, балалардың қажуын төмендететін, оқушылардың танымдық белсенділіктерін дамытуға септігін тигізетін электрондық материалдық ресурстар ұсынылған.

The article presents the experience of logopedic work on the use of informative and communicative technologies in the correction of speech disorders of pupils with mental retardation. Author Suggested electronic educational resources which can improve the effectiveness of logopedic work, prevent children's fatigue, promote the development of pupils' cognitive activity.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *информационно-коммуникационные технологии, задержка психического развития, мотивация, общее недоразвитие речи, коррекционно-логопедическая работа*

В настоящее время в Республике Казахстан идет модернизация системы образования. Этот процесс сопровождается существенными изменениями и в коррекционной педагогике. Традиционные способы передачи информации уступают место информационно-коммуникационным технологиям. Задача формирования коммуникативной компетентности учащихся как обобщающего коммуникативного свойства личности, включающего в себя коммуникативные способности, знания, умения и навыки, чувственный и социальный опыт в сфере делового общения, одна из главных в работе современного учителя-логопеда.

Информатизация специального коррекционного образования открывает учителям-логопедам новые возможности для широкого внедрения в педагогическую практику новых методических разработок, направленных на интенсификацию и реализацию инновационных идей коррекционно-образовательного процесса. Эффективность компьютеризации обучения на логопедических занятиях зависит как от качества применяемых педагогических программных средств, так и от умения рационально и умело их использовать в логопедической работе с учащимися с задержкой психического развития (далее – ЗПР).

Где же информационно-коммуникационные технологии (далее – ИКТ) могут помочь современному учителю-логопеду в его работе? Во-первых, в подборе иллюстративного материала для оформления логопедических занятий и стендов логопедического кабинета. Во-вторых, в обмене опытом, знакомстве с периодикой, наработками других логопедов через интернет-ресурсы. В-третьих, в оформлении логопедической документации. В-четвертых, для повышения эффективности совместной организованной деятельности с детьми и педагогической компетенции педагогов и родителей.

Рассмотрим дидактические принципы, которые реализуются средствами ИКТ. Преимущество всех средств ИКТ — это их наглядность. Наглядность материала

повышает его усвоение, так как задействованы все каналы восприятия обучаемых — зрительный, механический, слуховой и эмоцио-нальный. А.А.Вербицкий определяет процесс визуализации как свертывание мыслительного содержания, включая разные виды информации, в наглядный образ; будучи воспринятым, этот образ может быть развернут и может служить опорой адекватных мыслительных и практических действий. Процесс визуализации способствует созданию проблемной ситуации, разрешение которой осуществляется на основе анализа, синтеза, обобщения, свертывания или развертывания информации, т.е. с включением активной мыслительной деятельности. Учитель-логопед должен использовать такие формы наглядности, которые не только дополняют словесную информацию, но и сами выступают носителями содержательной информации. Реализация принципа наглядности средствами ИКТ одновременно позволяет осуществлять принцип сознательности и активности, так как при построении коррекционного процесса с помощью ИКТ учащиеся с ЗПР лучше воспринимают, понимают сущность изучаемого материала, повышается умственная активность обучаемого. Осуществление принципа наглядности требует соблюдения в обучении деятельностного и этиопатогенетического принципов и принципа системности, который подразумевает изучение недостатков речи в тесной взаимосвязи с иными компонентами системы.

В результате работы по внедрению информационных технологий можно отметить преимущества ИКТ перед традиционными средствами обучения:

- ИКТ даёт возможность расширения использования электронных средств обучения, так как они передают информацию быстрее.

- Движения, звук, мультипликация надолго привлекает внимание детей и способствует повышению у них интереса к изучаемому материалу. Высокая динамика занятия способствует эффективному усвоению материала, развитию памяти, воображения, творчества детей.

- Обеспечение наглядности, которая способствует восприятию и лучшему запоминанию материала. При этом включаются три вида памяти: зрительная, слуховая, моторная.

- Презентации комплексов артикуляционных упражнений через слайд-шоу и видеофрагменты.

- Моделирование жизненных ситуаций, которые нельзя или сложно показать или надлюдать в повседневной жизни (например, воспроизведение звуков природы; работа транспорта и т. д.).

- Использование информационных технологий побуждает детей к поисковой исследовательской деятельности, включая и поиск в сети Интернет самостоятельно или вместе с родителями.

- ИКТ – это дополнительные возможности работы с детьми, имеющими ограниченные возможности.

В настоящее время использование в логопедической работе с детьми с ЗПР информационно-коммуникационных технологий стало необходимым условием обучения и социальной адаптации ребенка. ИКТ позволяют поддержать мотивацию ребенка, заинтересовать его в получении и закреплении новых знаний, помочь найти свою нишу в окружающем его социуме. Реализуя данные технологии в логопедической работе с детьми с ЗПР, решаются следующие задачи:

- 1.Повысить качество логопедической работы с детьми с ЗПР.

- 2.Развить интеллектуальный и эмоциональный потенциал и позитивные личностные качества ребенка, компенсировать у него первичные нарушения и корригировать вторичные отклонения.

3.Формировать мотивацию и поддерживать интерес детей во время непосредственной коррекционно-образовательной деятельности.

4.Способствовать формированию у учащихся с ЗПР практических навыков работы с компьютером.

Преодоление системного речевого недоразвития у учащихся с ЗПР, как правило, имеет длительную и сложную динамику. Поэтому, применение в логопедической работе специализированных компьютерных технологий, учитывающих закономерности и особенности развития детей с общим недоразвитием речи (далее – ОНР), позволяет повысить эффективность коррекционного обучения, предупредить появление вторичных расстройств письменной речи. ИКТ могут быть использованы на любом этапе совместной организованной деятельности:

- в начале логопедического занятия для обозначения темы с помощью вопросов по изучаемой теме, создавая проблемную ситуацию;
- сопровождение объяснения педагога (презентации, схемы, рисунки, видеофрагменты и т. д.);
- в качестве информационно-обучающее пособие;
- для контроля усвоения материала детьми.

Использование в коррекционной работе нетрадиционных методов и приемов, например, мультимедийных презентаций, предотвращает утомление детей, поддерживает у учащихся с ЗПР с различной речевой патологией познавательную активность, повышает эффективность логопедической работы в целом. Применение презентаций на логопедических занятиях интересно, познавательно и увлекательно для детей. Экран притягивает внимание, которого мы порой не можем добиться при фронтальной работе с детьми.

Банк электронных образовательных ресурсов логопедической работы, а именно, компьютерные логопедические программы, компьютерные обучающие игры, мультимедийные презентации, аудиоматериал можно сгруппировать по следующим направлениям:

- Формирование произношения.
- Развитие фонематического восприятия, овладение элементами грамоты.
- Формирование лексико-грамматических средств языка.
- Развитие связной речи.
- Развитие артикуляционной моторики, речевого дыхания.

Электронные ресурсы делают процесс коррекции речи более эффективным и динамичным, по сравнению с традиционными методиками, так как задания в ней представлены в игровой, интерактивной форме. Все это повышает мотивационную готовность ребенка к занятию, что положительно сказывается на результатах логопедической работы.

За период с 2010 по 2014 годы работа по использованию ИКТ в логопедической коррекционной работе с учащимися с ЗПР проводилась в следующих аспектах:

1.Отбор и использование коррекционно-развивающих логопедических программ и программ по коррекции психических процессов:

- специализированная компьютерная логопедическая программа «Игры для Тигры»
- обучающая и развивающая игра «Веселые игры для развития речи и слуха»
- компьютерная обучающая игра «Веселая читайка», компьютерная обучающая программа "Баба-Яга учится читать"
- детская развивающая игра «Домашний логопед. Учимся говорить правильно», мультимедийная игра "Развитие речи. Учимся говорить правильно"

– развивающий мультфильм Роберта Саакянца «А, Б, В, Г, Д - Учимся читать».

2. Создание банка презентаций по различным направлениям логокоррекционной работы. В использовании мультимедийных презентаций учителем-логопедом можно выделить такие преимущества, как информационная емкость, компактность, доступность, наглядность, эмоциональная привлекательность, мобильность, многофункциональность. Презентационные материалы применяются для: развития речевого дыхания; гимнастики для глаз; автоматизации поставленных звуков в слогах, словах, фразах и связной речи; дифференциации акустически близких звуков и графически сходных букв; развития фонематического восприятия, развития элементарных и сложных форм фонематического анализа и синтеза; усвоения лексических тем; развития навыков словообразования и словоизменения; развития связной речи и познавательных способностей и т. д. Благодаря последовательному появлению изображений на экране, дети имеют возможность выполнять упражнения более внимательно и в полном объеме. Использование анимации и сюрпризных моментов делает коррекционный процесс интересным и выразительным. Дети получают одобрение не только от логопеда, но и со стороны компьютера в виде картинок-призов, сопровождающихся звуковым оформлением. С помощью мультимедийных презентаций проводятся физминутки и зрительная гимнастика. Мультимедийные презентации используются на занятиях по постановке и автоматизации звуков, когда упражнения появляются на мониторе в ярком виде.

3. Подбор и систематизация материалов для коррекции звукопроизношения, пополнения словаря и развития связной речи по различным лексическим темам.

4. Систематизация заданий для профилактики дисграфии и дислексии в электронном виде, которые частично заменяют раздаточный материал.

5. Подбор специальных компьютерных программ, наглядно моделирующих произношение отдельных звуков речи.

6. Использование аудиопрограмм:

- «Веселая Логоритмика» серия «Развивалочка от 1 до 5» Екатерины Железновой;
- «Абсолютный слух», серия «Развивалочка от 1 до 5» Екатерины Железновой;
- «10 мышек – пальчиковые игры с музыкой», серия «Развивалочка от 1 до 5» Екатерины Железновой;

Екатерины Железновой;

– Электронная аудиоэнциклопедия дяди Кузи и Чевостика;

– «Новые логопедические распевки, музыкальная пальчиковая гимнастика, подвижные игры» Н.В.Нищева, Л.Б.Гавришева;

– «Логопедические распевки» Т.С. Овчинникова; «Детские песенки», аудиокниги сказок, потешек и др.

7. Систематизация диагностических материалов, документации учителя-логопеда (отчёты, планы, речевые карты, списки детей и др.) в электронном виде.

8. Создание электронной Библиотеки книг по логопедии.

Использование информационных технологий в коррекционном процессе позволяет разумно сочетать традиционные и современные средства и методы обучения, повысить интерес детей к изучаемому материалу и качество коррекционной работы, значительно облегчает деятельность учителя-логопеда. Информатизация образования – это большой простор для проявления творчества педагогов, побуждающий искать новые, нетрадиционные формы и методы взаимодействия с детьми; она способствует повышению интереса у детей к обучению, активизирует познавательную активность, развивает ребёнка всесторонне.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Вербицкий А.А. Активное обучение в высшей школе: контекстный подход. — М.: Высш. шк., 1991. — 204 с.
2. Двумичанская Н.Н. Интерактивные методы обучения как средство формирования ключевых компетенций // Наука и образование: электронное научно-техническое издание. — 2011. — №4.
3. Кукушкина О.И. Компьютер в специальном обучении: новое средство — новые идеи / О.И.Кукушкина. — М.: ИКПРАО, Утрехт, 1995.

**ИННОВАЦИОННО-ПЕДАГОГИЧЕСКАЯ ДЕЯТЕЛЬНОСТЬ
ОСШ № 27 Г.КАРАГАНДЫ**

ОСШ № 27 г. Караганды представляет собой учебно-воспитательный комплекс, в который входят мини-центр, дневная школа с 0 по 11 классы с русским и казахским языком обучения, заочные классы при дневной школе с 9 по 11 классы, филиал школы при областном туберкулезном диспансере с 0 по 11 классы с казахским и русским языком обучения.

С 2003 года школа является экспериментальной площадкой по внедрению 12-летнего обучения. Тема эксперимента: «Внедрение в практику организации образования модели начального и основного образования в условиях системы среднего общего образования с 12-летним сроком обучения». Главная цель эксперимента — практическая апробация перехода школы на новое качество образования.

С 2013 года в школе началась работа по апробации системы критериального оценивания в 11-12-ых экспериментальных классах, которая ориентирует учителя на поэтапное формирование умений воспроизводить усвоенный материал, применять его в типичных, затем в вариативных ситуациях, решать проблемные вопросы, используя творческий подход, систематизировать и обобщать освоенный материал.

Инклюзивное образование — новое перспективное стратегическое направление образовательной политики нашего государства, которое стало актуальным в связи с реализацией Государственной программы развития образования Республики Казахстан на 2011-2020 годы и Закона Республики Казахстан «Об образовании».

В силу целого ряда факторов политического, социально-экономического, демографического, экологического характеров на сегодняшний день резко

обозначились проблемы неоднородности, гетерогенности состава учащихся массовых общеобразовательных школ и ослабления воспитательных функций семьи. Кроме этого, в настоящее время наметился перекос в сторону создания и роста элитарных учебных заведений (лицеев, гимназий), объективно оттягивающих на себя лучшие кадровые и материальные ресурсы, что, несомненно, приводит к снижению учебно-воспитательного потенциала массовой школы.

Наша школа, как и многие школы Казахстана, оказалась в таком положении, когда назрела необходимость разработки модели адаптивной школы, которая обеспечит каждому ребенку индивидуальную траекторию развития в соответствии с его психофизическими особенностями и образовательными потребностями.

С 2012 года в ОСШ №27 г. Караганды началась работа по реализации экспериментальной программы развития школы «Адаптивная школа — школа для всех».

В школе создана Служба психолого-педагогического сопровождения, в состав которой вошли координатор инклюзивного образования, учителя-дефектологи, логопеды, психологи, социальный педагог, врач-психиатр. Постоянно действующей формой взаимодействия специалистов Службы является Психолого-медико-педагогический консилиум. Деятельность Службы носит комплексный характер и регламентирована локальными нормативными актами. В настоящее время количество учащихся, нуждающихся в поддержке, составляет 64 ребенка с различными нарушениями в развитии: интеллектуальные нарушения, задержка речевого развития, нарушения опорно-двигательного аппарата, речи, слуха, зрения, эмоционально-волевой сферы). На сегодняшний день в школе отрабатываются

две формы включения детей с ограниченными возможностями в общеобразовательный процесс: 4 специальных класса, 15 инклюзивных классов с индивидуальным психолого-педагогическим сопровождением.

Наряду с общеобразовательными, инклюзивными и специальными классами, возникает необходимость в открытии лицейских классов с углубленным изучением ряда предметов с целью сохранения качественного состава учащихся. В 2014-2015 учебном году открыто 2 лицейских класса естественно-математического направления.

В рамках экспериментальной деятельности специалистами Службы сопровождения проводится работа по формированию толерантного восприятия и отношения к детям с ограниченными возможностями развития.

Школа является экспериментальной площадкой Национального научно-практического центра коррекционной педагогики по внедрению инклюзивного образования. Специалисты Службы участвуют в экспериментальной деятельности по разработке и апробации организационно-методических основ инклюзивной практики, программы по формированию толерантного восприятия и отношения к детям с ограниченными возможностями развития.

Одним из направлений программы развития школы является проектирование и реализация дифференцированной образовательной среды. С целью внедрения в образовательный процесс технологии дифференцированного обучения было обеспечено ее освоение педагогами школы, учителями-предметниками разработано 42 разноуровневых программы и учебно-методических комплексов, специалистами службы психолого-педагогического сопровождения были разработаны коррекционные компоненты с учётом особенностей детей с ОВР в экспериментальных классах. В настоящее время проводится работа по апробации программ и УМК в учебно-воспитательном процессе школы.

В рамках реализации экспериментальной программы развития в школе создаются условия для вовлечения учащихся в систему дополнительного образования, целью которой является всестороннее удовлетворение образовательных потребностей обучающихся и создание условий для личностного развития, функционирования в системе социальных отношений, максимальной адаптации в

культурной среде.

Дополнительное образование в нашей школе осуществляется в следующих направлениях – спортивно-оздоровительное, художественно-эстетическое, военно-патриотическое, эколого-биологическое. Для этого педагогами нашей школы разработаны авторские программы.

С сентября 2013 года на базе школы создан ресурсный центр с целью обеспечения научно-методического, консультативно-информационного сопровождения организаций образования, развивающих практику инклюзивного образования, содействия развитию инклюзивного образования в г. Караганде и Карагандинской области.

В рамках деятельности ресурсного центра проводились мероприятия различного характера: круглые столы, семинары городского и регионального уровней, рабочие встречи с представителями образовательных учреждений Восточно-Казахстанской, Акмолинской областей, г. Жезказгана, региональная научно-практическая конференция.

Презентация опыта ресурсного центра «Организационные условия реализации инклюзивного образования в общеобразовательной школе» состоялась в рамках Дня открытых дверей филиала АО «НЦПК «Өрлеу» Институт повышения квалификации педагогических работников по Карагандинской области, проведенного с целью оказания методической поддержки и практической помощи педагогическим работникам и организациям образования региона (20 июня 2014 г.).

Опыт ОСШ № 27 по внедрению инклюзивного образования отражен в различных публикациях в СМИ, материалах научно-практических конференций регионального, республиканского и международного уровня. Специалисты Службы являются соавторами методических рекомендаций по формированию толерантного отношения к детям с ОВР, методических рекомендаций «Организационные основы и формы включения школьников с ОВ в общеобразовательный процесс».

ДАУПБАЕВА К.Т.,

директор КГУ ОСШ № 27

ОМАРОВА Н.Н.,

заместитель директора, руководитель
Ресурсного центра инклюзивного
образования КГУ ОСШ № 27

ЖЕТПИСБАЕВА М.А.Филиал АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области,
начальник отдела мониторинга и анализа, к.филол.наук

ПЕДАГОГИЧЕСКИЙ ПОТЕНЦИАЛ БУКТРЕЙЛЕРА

Білім алушылардың ақпаратты қабылдау модальдылығын байланыстыру оқу іс-әрекетінің табыстылығына әсер ету факторы болып табылады. Бейнероликтерді жасау оқу ақпаратын енгізудің бірнеше каналдарын жұмылдыра отырып барлық әмбебап оқу іс-әрекеттерін (реттеушілік, танымдық, коммуникативтік) қалыптастыруда жұмысты ұйымдастыруға мүмкіндік береді. Оқу буктрейлерін жасау бойынша тәжірибелік ұсыныстар берілген.

Combination of modality the perception of information the student have the factor of influence on success with educational activity. Creation of booktrailer gives an opportunity to organize the prosecution of forming of all universal educational actions (regulatory, cognitive, communicative), attracting a few channels of input of educational information. Practical recommendations are given on creation of educational booktrailer.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *буктрейлер, коммуникативная ситуация, модальность восприятия информации, буктрейлер, визуализация*

Педагогический процесс – это, прежде всего, взаимодействие между взрослым и ребенком, учителем и обучающимся. Это взаимодействие всегда имеет коммуникативную основу, направленную на удовлетворение потребности в обновлении информации, в передаче или получении информационного сообщения. Содержание сообщений, которые получает обучающийся, должно помочь ему в решении важнейших жизненных проблем, увеличивать разнообразие понимания мира, помочь управлять собственными действиями. Только тогда учебная информация будет осознаваться как ценность. По мнению ученых, изучающих природу информации, «принимается только информация, целесообразная для получателя. Если в ней нет необходимости, она не будет приниматься» [1, 37]. Следовательно, она не может превратиться в знание. Поэтому педагогу необходимо знать, в какой информации нуждается подрастающее поколение, какие именно нужны сообщения для достижения поставленных образовательных целей, какие вызовы информация предлагает умам и сердцам детей.

В принципе у ребенка (подростка) любого возраста не может отсутствовать информационная потребность, т.е. интерес к познанию, поскольку это базовая потребность организма. Просто она не всегда совпадает с интересом к информации, заложенной в параграфе учебника того или иного школьного предмета. Дело не только в сложности базового содержания, сколько в точном выборе органичных для каждого ребенка носителей информации, каналов ее передачи, в создании благоприятных коммуникативных ситуаций.

Каким способом передать сообщение, чтобы оно оказалось услышанным и воспринятым?

Как известно, у человека может доминировать одна из основных модальностей (каналов) восприятия информации:

- зрительная (визуальная)
- слуховая (аудиальная)
- кинестетическая (чувства и ощущения).

Исследователи отмечают, что у людей, постоянно имеющих дело с компьютером, формируется еще одна модальность – дигитальная, т.е. цифровая [2, 6].

Результаты изучения преобладания той или иной модальности восприятия позволяют говорить о том, что выявлена новая доминанта в восприятии информации молодым поколением [2, 14]. Дигитальное восприятие информации происходит в основном через логическое осмысление, с помощью цифр, знаков, логических доводов.

Значительное (революционное) увеличение роли дигитальной модальности в восприятии и переработке знаний об окружающей действительности обусловлено воздействием глобальной виртуализации, характеризующей современное информационно-компьютерное общество.

Возникновение новой доминанты ученые объясняют тем, что существование человека в современном мире требует постоянного участия дигитальной модальности восприятия. Рост числа дигиталов исследователи связывают с тем, что сегодня люди все чаще воспринимают не сам мир, а его «цифровую модель», создаваемую при помощи технических средств. Кроме того, общение при помощи социальных сетей, электронной почты, системы коротких сообщений в значительной степени снижает не только качество и время общения между людьми, но и участие кинестетической, аудиальной и визуальной модальностей в восприятии информации.

Таким образом, при организации образовательного процесса необходимо учитывать, что в одном и том же классе находятся школьники с разными ведущими типами модальности восприятия. Сочетание модальностей восприятия информации у обучающихся является фактором влияния на успешность в учебной деятельности (исследования В.А.Барабанщикова, Т.Н.Бандурка, И.Н.Белозерцевой, П.Я.Гальперина и др.). Необходимо не только рассказывать, но и показывать новый материал, активизируя ощущения, эмоции, чувства, т.е. опираться на все каналы получения информации. У подавляющего большинства людей наибольшей чувствительностью обладают органы зрения: визуальная информация составляет свыше 85% от всей информации, которой оперирует человек. Это означает, что органы зрения «пропускают» в мозг почти в 5 раз больше информации, чем органы слуха и почти в 13 раз больше, чем тактильные органы. Информация, поступающая в мозг из органов зрения, не требует значительного перекодирования, она запечатлевается в памяти человека легко, быстро и прочно.

Для обеспечения продуктивного восприятия объемной информации всеми обучающимися на уроках литературы необходимо использовать такие формы и виды работы, которые позволяют учитывать указанные психологические особенности восприятия.

Одним из таких видов работы может быть создание видеороликов. Их использование дает возможность организовать работу над формированием всех универсальных учебных действий (регулятивных, познавательных, коммуникативных), привлекая несколько каналов ввода учебной информации.

Как можно использовать видеоролик на уроках литературы? Это может быть составление видеоряда к стихотворению, на темы «Литературный герой на картинах известных художников», «Биография писателя (поэта)», «Прототипы литературных персонажей произведения» и др. В последние годы российские учителя стали использовать на уроках литературы новый мультимедийный жанр – буттрейлер.

Что такое буттрейлер и как сделать его не только зрелищным, но и эффективным с образовательной точки зрения? На что ориентироваться? Какие существуют технические требования к буттрейлеру? Существуют ли эстетические нормы для буттрейлеров, надо ли помнить о психологии восприятия? И это далеко не все вопросы,

которые могут возникнуть в процессе создания учебного буктрейлера.

Буктрейлер (англ. booktrailer) — это ролик-миниатюра, визуализирующий содержание книги, демонстрирующий самые яркие и узнаваемые моменты книги. Главное – посмотреть, а потом, увлекшись, прочитать книгу. Как сказал известный писатель-фантаст Дмитрий Глуховский: “Книги не подвержены тлену. Хорошие книги, как хорошие фильмы и другие произведения искусства, на века остаются с человечеством”.

Буктрейлер представляет собой анонс на книгу в виде короткого видеоролика, тизера (англ. teaser), который включает в себя самые яркие моменты художественного произведения, в том или ином виде визуализирует его содержание. Такие видеоролики могут рассказывать как о произведениях современной литературы, так о книгах литературной классики.

Прежде чем школьник обратится к машинописному варианту художественного произведения, посредством зрелищного визуального ряда буктрейлера можно актуализировать содержание текста. В современном обществе все больше появляется людей с развитыми зрительными анализаторами, которые реагируют на яркую картинку, интересную мелодию, необычную задумку в подаче материала.

Первые буктрейлеры представляли собой слайд-шоу из иллюстраций с подписями или закадровыми комментариями. Именно таким стало первое видео, снятое к роману Джона Фарриса в 1986 году.

В 2003 году на книжной ярмарке в Луизиане был впервые продемонстрирован буктрейлер к книге Кристин Фихан «Темная симфония». Это событие дало начало популяризации буктрейлеров, которые до этого распространялись в основном только в сети Интернет, среди широкой публики. Сегодня в США и Европе редкая рекламная кампания книги обходится без буктрейлеров. Трейлеры и тизеры давно стали обязательной частью культуры блокбастеров. В начале 2000-х работникам книжного рынка пришло в голову, что и книги можно рекламировать схожим образом. Буктрейлеры обрели популярность с развитием видеохостингов – YouTube и аналогов.

В России жанр буктрейлера появился в 2010 году. На новый мультимедийный жанр с большими возможностями в популяризации чтения художественной литературы обратили внимание не только специалисты издательств, но и учителя русского языка и литературы, а также библиотекари [3].

Буктрейлеры превратились в отдельный самобытный жанр, объединяющий литературу, визуальное искусство и Интернет. Если трейлер в кино строится по определенным законам, диктуемым содержанием фильма, то буктрейлер оставляет больше простора для творчества: так часто случается с молодыми жанрами. Буктрейлер можно создать в виде анимации, постановки по мотивам художественного произведения, набора иллюстраций, рассказа читателя о книге, сценки, в которой писатель разговаривает по телефону с книгопродавцем, или подробного объяснения, почему это произведение надо обязательно прочитать.

Буктрейлеры можно классифицировать по содержанию и способу визуального воплощения художественного текста.

Классификация по содержанию:

- повествовательные (презентующие основу сюжета произведения);
- эмоциональные (передающие основные настроения книги и ожидаемые читательские эмоции);
- концептуальные (транслирующие ключевые идеи и общую смысловую направленность текста).

По способу визуального воплощения текста буктрейлеры делятся на:

- игровые (мини-фильм по произведению);
- неигровые (набор слайдов с цитатами, иллюстрациями, книжными разворотами, тематическими рисунками, фотографиями и т. п.)
- анимационные (мультфильм по книге).

Выбор способа визуального воплощения художественного текста зависит не только от заинтересованности создателей, но и от их информационной компетентности и технической оснащенности школы. Пока создание буктрейлера – это чаще всего работа с картинками, нарезка из готовых видеокадров или самая простая анимация.

Цель буктрейлера – привлечение интереса обучающихся к чтению художественного произведения. Содержание буктрейлера зависит от того, какие конкретные задачи решаются:

- раскрыть самые яркие и узнаваемые моменты сюжета через визуализацию интриги;
- показать исторические особенности эпохи, в которой живут герои произведения;
- рассказать об истории создания произведения;
- выделить самые характерные черты героев произведения;
- рассказать об авторе произведения.

Временная протяженность видеорассказа – 2-3 минуты.

При создании буктрейлера рекомендуется следующий алгоритм действий:

1. Посмотреть примеры буктрейлеров и продумать идею своего.
2. Определить сюжет, который должен показать основные яркие точки идеи буктрейлера. Это видеопрезентация истории, в которой будут герои, место действия, конфликт и интрига.
3. Определить формат видеоролика, например, скринкаст (англ. – screencast) – запись и озвучивание на видео презентации из PowerPoint или постановочные съемки с привлечением одноклассников, учителей, родителей. Третий вариант – анимация и графика – требует участия специалистов, что будет затруднительно в сельских условиях.
4. Написать аннотацию-сценарий к ролику (10-15 предложений).
5. Подобрать иллюстрации, картинки, видеоматериал: по одному кадру – к коротким предложениям, по 2-3 кадра – к длинным. Специалисты советуют, что при выборе картинки нужно обращать внимание на ее размер: чем больше размер картинки, тем лучше ее качество. Например, не рекомендуется использовать картинки размером 200 x 100 или 250 x 250. Изображение получится размытое, зернистое [5].

Можно обратиться и к фотографиям, сделанным на фотоаппарате или сотовом телефоне. И опять напоминание: качественные фотографии получатся, если фотокамера имеет разрешение матрицы 5 и более мегапикселей. В некоторых случаях – отсканировать рисунки, сделанные учениками, и использовать их при создании видеоролика.

Часто в структуру видеоролика включают готовые, нарезанные, ролики из фильмов, которые могут лечь в основу буктрейлера. Способов скачать ролик с YouTube очень много, например, популярным является сайт savefrom.net. Единственное, о чем надо помнить всегда и приучить к этому своих учеников: если используешь чьи-то наработки, то всегда необходимо указывать авторов в своих работах.

Кроме того, нельзя злоупотреблять использованием экранизаций произведений. Для обеспечения информационного резонанса в системе «учитель – содержание образования – обучающиеся» более эффективным будет отход от традиционной интерпретации художественного текста, когда создатель буктрейлера дает свое толкование. Например, параллель – переплетение содержания произведения

классической литературы и современности: «Недоросль» Д.И.Фонвизина и представители современной молодежи, обучающейся за рубежом, «Преступление и наказание» Ф.М.Достоевского и ценность человеческой жизни в современном мире и др. Это будет способствовать созданию обязательных условий, при которых информация может сформироваться в знание: наличие для обучающегося в предлагаемой ему информации ценности и личностного смысла и возможность индивидуально отнестись к полученной информации.

Художественные тексты имеют огромный педагогический потенциал, в котором особое значение приобретает его ценностная природа. Ценностная информация, содержащаяся в литературных произведениях, не столько принимается к сведению, сколько служит материалом для сравнения, соотнесения с собственными знаниями, опытом и представлениями.

По утверждению психолога А.Н.Леонтьева, только момент оживления информации своим отношением делает ее знанием [5, 336]. Таким образом, важной коммуникативной задачей при создании буктрейлера становится «оживление» сообщаемых сведений, т.е. надо рассказать свою историю про книгу, а не копировать историю, рассказанную в книге.

Объединение личностной и информационной стороны коммуникации обеспечивают педагогическое предназначения буктрейлера.

6. Следующий шаг – вынести в заголовок основную идею произведения.

7. Далее – записать необходимый аудиоматериал: голоса, звуки, музыку. Музыка также является полноправным средством коммуникации, поскольку способна, подобно вербальному и изобразительному языку, создавать и передавать сообщения. Элементами музыкального языка выступают, помимо звуков, ритм, акустические характеристики, высота, длительность, громкость. Акцент на необычном звучании в сочетании с оригинальным визуальным рядом эффективно воздействуют на слуховой и зрительный каналы восприятия информации.

8. Объединить имеющиеся визуальные и аудиоматериалы в единый ролик, используя программы PowerPoint и Camtasia studio 8. В первой создается презентация, которую можно будет записать. Во второй программе происходит монтаж всего видео.

В старших классах работу над буктрейлером можно использовать как задание для творческого проекта. Создавая буктрейлер, школьники будут учиться структурировать информацию для лучшего понимания, выбирать точку зрения, не просто монтировать видеоролик, а расставлять приоритеты, не просто общаться в социальных сетях, а искать партнеров и единомышленников, налаживать коммуникацию. Видеоформат буктрейлера создает возможность использовать его на уроке и выкладывать в Интернет. Публикация на сервисе YouTube очень популярна в Сети. На российских сайтах проводятся конкурсы видеороликов о книгах: <http://booktrailers.ru/> Буктрейлеры (Всероссийский конкурс буктрейлеров). Здесь собраны очень хорошие по качеству, исполнению и содержанию ролики, с которыми стоит познакомиться, поскольку это уже достаточно обширный накопленный опыт создания буктрейлеров.

Использование на уроках литературы, литературного чтения буктрейлеров, их создание самими обучающимися способствует более эффективному решению следующих дидактических задач: развивать навыки чтения и аудирования, совершенствовать устную и письменную речевую деятельность, пополнять словарный запас, знакомиться с культуроведческими знаниями, развивать творческие способности учащихся, навыки критического мышления и навыки работы с информационно-коммуникационными технологиями.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Колесникова И.А. Коммуникативная деятельность педагога: учеб. Пособие для студ. высш. пед. учеб. заведений / под ред. В.А.Сластенина. – М.: Издательский центр «Академия», 2007. – 336 с.
2. Навалихина А.И. Ассоциативная структура значения слова и модальности восприятия: Автореф. дис. ... канд. филол. наук. – Ижевск, 2013. – 23 с.
3. <http://infourok.ru/russkij-jazyk-i-literatura.html>
4. <http://kniganew.ru/booktrailers/chto-takoe-buktrejler/>
5. Леонтьев А.Н. Овладение учащимися научными понятиями как проблема педагогической психологии // Избранные психологические произведения. В 2 т. /Под ред. В.В.Давыдова, В.П.Зинченко, А.А.Леонтьева, А.В.Петровского. – М.: Педагогика, 1983.

КӘСІБИ ШЕБЕРЛІКТІ ЖЕТІЛДІРУДЕМІЗ

Шілде айында «Өрлеу» БАҰО» АҚФ Қарағанды облысы бойынша ПҚ БАИ қысқа мерзімді курстардың оқу-тақырыптық жоспарының вариативтік бөлімі химия, биология пәндері бойынша тыңдаушылар үшін Қарағанды қаласының Жамбыл атындағы облыстық №7 мамандандырылған мектеп-интернат базасында үлгілі, шебер-сабақтар және коучингтер форматында іске асты.

Жинақталған кәсіби тәжірибелерін өзідерінің әріптестеріне сертификатталған мұғалімдер ұсынды:

- Сәтбаев қаласының №1 гимназиясының химия пәні мұғалімі Жакупова Г. 8 сыныпта «Қышқылар»

- Абай ауданы Джержинский ОМ химия пәні мұғалімі Науан Т. 9 сыныпта «Спирттер» тақырыптары бойынша Деңгейлік бағдарламаның негізгі идеяларын ықпалдастыра оқытудың жаңа әдіс-тәсілдерін қолданып, сабақтар үрдісін ұйымдастырды

Сабақтар үдерісінде оқушылар сыни тұрғыдан ойлана отырып, топпен қалыптасқан ынтымақтастық атмосферасында қызу, белсенді жұмыс істеді. Оқытудағы және оқудағы жаңа тәсілдер мен стратегияларды тиімді қолдана отырып, мұғалімдер оқушылардың өздігімен әрекет етуіне мүмкіндік жасады.

Курс тыңдаушылары сабақ барысын бақылай отырып, курс бағдарламасындағы мазмұндық модуль бойынша алған білімдерінің іс-жүзінде тиімді қолданғанын көре алды. Сонымен қатар, оқушылардың дағдыларын тәжірибеде дамытуға қажетті оқытудың белсенді тәсілдерін және ынталандыратын оқыту әдістерін қолдану тиімділігін түсінді.

Курс тыңдаушылары тәжірибелеріндегі біліктіліктері мен дағдыларын тарату мақсатында шебер – сабақтар өткізді:

- Жамбыл ат. №7 ММИ мұғалімдері Жусупова А., Бекбауова А. «Биология сабағында оқыту мен оқудағы жаңа тәсілдерді жүзеге асыру»

- Қарағанды қаласының №1 гимназия мұғалімі Лытнева Е «Реализация новых подходов в преподавании и обучении на уроках химии»

- №52 ОМ мұғалімі Левкова О.П. «Решение расчетных задач (алгоритмика)» тақырыптарында.

Коучинг – өзара әрекеттестік үдеріс ретінде мұғалімдердің оқыту тәжірибелерін бірлесіп ойластыруға, идеялармен алмасуға және өз жұмыстарының жекелеген салаларын жетілдіріп, оларды тереңірек дамытуға мүмкіндік береді.

Педагог қызметкерлердің біліктілігін арттырудың бірінші деңгейлік сертификатының иегерлері өз кәсіби білімін, біліктілігін және дағдыларын жақсарту мақсатында коучингтер ұйымдастырды:

- Жамбыл ат. №7 ММИ мұғалімі Табынбекова М. «Қолайлы оқыту ортасын қалыптастыру»

- №2 дарынды балаларға арналған қазақ-түрік лицейінің мұғалімі Едилбаева С. «Тәжірибеде оқытуды басқару және көшбасшылық»

- Балқаш қ. №10 ОМ мұғалімі Укпешова С. «Оценивание для обучения»

Коучингтің нәтижесінде мұғалімдер тапсырмаларды бірлесе талдады, тақырып бойынша әріптестермен ой бөлісті, өзара пікірталасқа қатысты.

Тиімді оқытудың негізгі мағынасы мен ролін түсіне отырып, тәжірибені арттыру мақсатында өткен коучинг барысында курс тыңдаушылары кәсіби білімін, игерген дағдылары мен тәжірибелерін жетілдірді.

КУЗНЕЦОВА С.В.

Филиал АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области,
отдел методического обеспечения инновационного развития,
начальник отдела, к.п.н.

ЛИЧНОСТНО-ОРИЕНТИРОВАННОЕ ВОСПИТАНИЕ И ОБУЧЕНИЕ: НОВЫЙ ВЗГЛЯД НА МНОГОВЕКОВУЮ ПРАКТИКУ (по результатам курсов повышения квалификации)

Мақалада біліктілікті арттыру курстары аясында тулғаға бағдарланған оқыту мен тәрбиелеу технологиясындағы өзгерістердің ерекшеліктеріне талдау жасалады. Мектептің оқу-тәрбие үрдісінде педагогика ғылымында жинақталған білімді қолданудың тәжірибесі ұсынылған.

The article describes the features of studying technology student-centered learning and education within the framework of advanced training courses. The experience in the application of knowledge gained from teaching science in school practice.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *личность, развитие способностей, личностно-ориентированное обучение и воспитание, сотрудничество*

Педагог – это человек, который во все времена сеет разумное и ценное в сознании подрастающего поколения; понимает и любит детей; действует им во благо. Другими словами, педагогическая деятельность имеет гуманистическую направленность. А это означает, что все действия педагога подчинены реальным интересам личности ребенка, учащегося, раскрытию и развитию его способностей, содействию успешности ребенка в различных сферах жизнедеятельности.

Эта идея не нова в педагогической теории и практике. Ряд педагогов и психологов на протяжении нескольких веков пытались вывести «универсальный рецепт» индивидуального подхода, успешного обучения и воспитания детей. Так, Жан Жак Руссо выступал за превращение воспитания в естественный, активный, исполненный оптимизма процесс, когда ребенок живет в радости, самостоятельно слушая, осязая, наблюдая мир, духовно обогащаясь и удовлетворяя жажду познания. Под естественным воспитанием Ж.-Ж. Руссо понимал развитие ребенка, с учетом возраста, на лоне природы. Общение с природой укрепляет физически, учит пользоваться органами чувств, обеспечивает свободное развитие. При естественном воспитании, следуя детской природе, отказываются от ограничений, установленных волей наставника, отучают от слепого повиновения, соблюдают непреложные природные законы. При этом отпадает необходимость неестественных, искусственных наказаний. На смену им приходят естественные последствия неверных поступков ребенка. Слабого, нуждающегося в поддержке и помощи ребенка постоянно должен опекать наставник. Естественное воспитание, по Руссо, — это живительный процесс, в котором, с одной стороны, учитывают детские склонности и потребности, а с другой — не упускают из виду необходимость готовить ребенка к общественным отношениям и обязанностям [1].

И.Г. Песталотци выдвинул идею элементарного умственного, нравственного и физического воспитания. В поисках общего психологического источника приемов

воспитания и обучения он пришел к убеждению, что таковыми являются элементы — простейшие составные части человеческого знания.

Путем реализации своей педагогической теории И.Г. Песталоцци разработал метод элементарного образования. Его суть заключалась в том, чтобы пробудить задатки способностей, которые, по его убеждению, заложены в каждом ребенке. Песталоцци разделил педагогический процесс на простейшие элементы. Число, форму, язык он определил как первичные элементы умственного воспитания; отношения ребенка с матерью, чувство гармонии, упорядоченности, красоты — как элементы нравственного воспитания; череду взаимосвязанных простых телодвижений, умение ударить, кинуть и прочее — как элементы физического и трудового воспитания и т. д. Указанные элементы И.Г. Песталоцци предложил сделать первоосновой разностороннего развития личности. Метод предполагал самостоятельность воспитанников. Учащиеся сначала вместе с учителем, а затем сами должны развивать свои физические силы и способности [2].

Представитель прагматической педагогики Джон Дьюи (1859—1952) выступал за практическую направленность воспитания, предлагая решать его задачи посредством спонтанного развития ребенка: "Ребенок — это исходная точка, центр и конец всего. Надо иметь в виду его развитие, ибо лишь оно может служить мерилем воспитания"[3]. Д. Дьюи и его последователи (Э. Паркхерст, У. Килпатрик, Е. Коллингс и др.) полагали, что можно положительно повлиять на жизнь каждого человека, заботясь с детства о здоровье, отдыхе и карьере будущего семьянина и члена общества. Они рассматривали изучение специфики детства как путеводитель научной педагогики, предлагая сделать ребенка объектом интенсивного воздействия многообразных факторов формирования — экономических, научных, культурных, этических и пр. Они рассматривали воспитание как непрерывную реконструкцию личного опыта детей в опоре на врожденные интересы и потребности [4].

Врач, психолог, педагог Мария Монтессори (1870-1952) разработала научно-педагогическую систему воспитания и образования детей в возрасте до 12 лет, получившую название Монтессори-педагогика. Ее основная идея - для детей, как больных, так и здоровых необходима специальная развивающая среда, в которой будет сконцентрировано все знание о мире, представленное через эталоны основных достижений человеческой мысли, а ребенок должен пройти путь человека в цивилизацию в дошкольном возрасте [5].

При всем различии концепций этих и многих других педагогов их объединяет стремление воспитать свободную личность, сделать обучаемого центром внимания учителя в ходе педагогического процесса, предоставить обучаемому возможность активной познавательной деятельности через творчество, через самостоятельную целесообразную деятельность. Поэтому идея гуманности, индивидуального подхода к ребенку остается актуальной и сегодня.

Основы личностно-ориентированного обучения и воспитания рассматриваются и горячо обсуждаются в ходе курсов повышения квалификации слушателями различных категорий.

На первом этапе слушателям предлагается упражнение «Салфетка», результаты которого подтверждают уникальность каждого индивида, необходимость своевременного раскрытия и развития способностей каждого.

В ходе дискуссии слушатели определяют соотношение понятий «человек», «индивид» и «личность». Данный этап работы позволяет актуализировать имеющиеся знания, задуматься над давно известным. Вместе с тем, 65% слушателей отмечают, что в своей работе интуитивно используют индивидуальный, либо дифференцированный

подход, не имея специальных знаний; 82% - хотели бы узнать новшества в теории личностно-ориентированного воспитания и обучения; 95% слушателей – стремятся получить практические навыки технологизации образовательного процесса в условиях личностно-компетентного подхода.

Имея высокую мотивацию, слушатели выводят сравнительную характеристику традиционного и личностно-ориентированного обучения и воспитания, знакомятся с технологиями на основе личностной ориентации учебного процесса (по Г. Селевко); определяют их преимущества для всех участников педагогического процесса: для детей, родителей и педагогов, выполняют проблемные задания.

Сравнительная характеристика	
Традиционные технологии	Технология личностно-ориентированного обучения и воспитания
Монолог	Диалог
Управление	Самостоятельное
Контроль	Взаимодействие
Репродукция	Творчество
Авторитаризм	Помощь, поддержка
Средний ученик	Индивидуальность учеников

Упражнение «Портрет личности современного ребенка» позволяет выстроить идеальную модель воспитанника, среди качеств которого: ум, нравственность, здоровья, счастье, лидерские качества, успешность и др.

Для формирования идеальной личности и здоровой нации учителя приходят к выводу о первостепенной роли педагога. Способствует этому и аутотренинговое упражнение «Солнышко», имеющее целью актуализацию смысла профессиональной деятельности и бережного обращения к детям.

На протяжении нескольких занятий слушатели становятся участниками развивающего обучения и обучения в сотрудничестве. Они работают в группах:

- добывают новые знания,
- доносят их до аудитории посредством новых приемов мнемотехники и структурно-логических схем,
- проверяют себя и согруппников,
- овладевают новыми формами и методами работы,
- реализуют их в практической работе.

Так, при помощи методики Л.П. Пономаренко «Дерево» диагностируется исходное состояние навыков сотрудничества (рис. 1).

Рисунок 1 – Методика «Дерево», автор Л.П. Пономаренко

Затем для их формирования проводится тренинг: выполняются упражнения «Неожиданные картинки», «Сиамские близнецы», «Помоги другу», физкультурные минутки с использованием элементов сотрудничества в парах и группах.

Указанные задания рассчитаны для детей с учетом специфики каждого учебного предмета, поэтому вызывают живой интерес слушателей различных категорий.

Каждый участник педагогического сотрудничества в рамках обучения получает Методическую копилку с разработками уроков и внеклассных занятий, с рекомендуемой литературой, с новыми формами и методами работы в условиях личностно-ориентированного обучения и воспитания. Все это каждый слушатель может использовать в повседневной практической деятельности.

В качестве рефлексивного задания слушатели выполняют групповое оформление коллажа на тему «Сотрудничай со мной, сотрудничай с ребенком!»

Данное задание способствует закреплению полученных знаний, требует применения их на практике. Защита коллажей проходит в торжественной форме. Каждая группа выдвигает свою центральную идею, свое неповторимое творение. Педагоги дошкольных организаций стремятся показать возможности раннего развития детей и последующего успешного роста в учебной и профессиональной деятельности. Педагоги-предметники раскрывают специфику занятий и указывают идеал, к которому следует стремиться: учителя физкультуры – олимпийские победы, учителя начальной военной подготовки – высокий патриотизм школьников, учителя технологии – чувство вкуса и меры в создании новых продуктов, учителя математики – гибкий ум, критическое мышление и др.

В ходе совместной работы формируются навыки работы в коллективе, вырабатывается командный дух. Освоение материала происходит активно, но в то же время в непринужденной обстановке.

Эффективность подобной работы подтверждается результатами мониторинговых исследований: прирост знаний слушателей по итогам краткосрочных курсов в среднем составляет более 12%; имеется положительная динамика в уровнях усвоения. Так, например, слушатели – учителя физической культуры повысили знания на 15,07%, понимание увеличилось на 50,31%, применение – на 13,76%.

Подводя итог сказанному, следует отметить: внедрение в педагогический процесс нового невозможно без пересмотра и актуализации положительного опыта прошлых лет.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Дворцов А.Т. Жан Жак Руссо. - М.: Наука, 1980. - 112 с.
2. Коркина В.И. Атлас по истории педагогики: учеб. пособие для студ. пед. специальностей. – Караганда: Санат, 2003. – 342с.
3. Дьюи Дж. От ребёнка - к миру, от мира - к ребёнку: сборник статей/ составитель Корнетова Г.Б. - М.: Карапуз, 2009. - 352 с.
4. <http://ru.wikipedia.org/wiki/>
5. Монтессори М. Метод научной педагогики, применяемый к детскому воспитанию в Домах ребенка. - М.: Тип.Госснаба, 1993. - 168с.

СОВЕРШЕНСТВУЕМ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЕ МАСТЕРСТВО

В июле в ФАО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области прошли краткосрочные курсы повышения квалификации для учителей биологии и химии. Вариативная часть курсов реализована в формате мастер-классов и коучингов на базе специализированной школы-интерната №7 им.Жамбыла г.Караганды.

Своим профессиональным опытом поделились с коллегами сертифицированные учителя, которые организовали образовательный процесс на основе ведущих идей Уровневых программ:

- Жакупова Г. – учитель химии гимназии №1 г.
- Науан Т. – учитель химии Дзержинской средней школы Абайского района.

На уроках ученики, критически осмысливая учебный материал, работали активно, увлеченно в атмосфере сформировавшегося группового сотрудничества. Эффективное использование учителями новых методов и стратегий обучения и учения дает возможность учащимся работать самостоятельно.

Слушатели курсов, наблюдая за ходом урока, смогли увидеть практическую реализацию занятий по содержательному модулю курсов повышения квалификации. Вместе с тем, такая форма проведения выездных занятий позволила убедиться в эффективности использования активных методов обучения и оценивания.

С целью распространения передового опыта работы слушатели курсов провели мастер-классы:

- Жусупова А., Бекбауова А., учителя биологии специализированной школы-интерната №7 им.Жамбыла г.Караганды («Биология сабағында оқыту мен оқудағы жаңа тәсілдерді жүзеге асыру»)
- Лытнева Е., учитель биологии гимназии №1 г.Қарағанды («Реализация новых подходов в преподавании и обучении на уроках химии»).
- Левкова О., учитель средней общеобразовательной школы №52 г.Караганды – «Решение расчетных задач (алгоритмика)»

Коучинг как процесс взаимного сотрудничества дает возможность совместно осмыслить практику преподавания учителей, обменяться идеями и совершенствовать отдельные стороны своей профессиональной деятельности.

Так, в вариативной части курсов повышения квалификации сертифицированные учителя первого уровня организовали следующие коучинги:

- «Қолайлы оқыту ортасын қалыптастыру» – Табынбекова М., специализированная школа-интернат №7 им.Жамбыла г.Караганды
- «Тәжірибеде оқытуды басқару және көшбасшылық» – Едилбаева С. казахско-турецкий лицей №2
- «Оценивание для обучения» – Укпешова С., средняя общеобразовательная школа № 10 г.Балқаш

В результате коучинга учителя-слушатели курсов совместно проанализировали задания, обменялись мнениями, участвовали в дискуссии.

КАКЕНОВА Д.Б.

«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша педагогикалық қызметкерлердің біліктілігін арттыру институтты Мектепке дейінгі тәрбие және бастауыш оқыту кафедрасы, аға оқытушы

ОҚУ ПӘНДЕРІНІҢ МАЗМҰНЫНДАҒЫ ЖАЛПЫАДАМЗАТТЫҚ ҚҰНДЫЛЫҚТАР ЖАС ҰРПАҚҚА РУХАНИ-АДАМГЕРШІЛІК БІЛІМ БЕРУДІҢ НЕГІЗІ РЕТІНДЕ

Содержание предмета «Самопознание» направлено на формирование личного «Я» школьника на основе общечеловеческих ценностей. Вместе с тем является актуальным использование ценностного потенциала содержания школьного образования. В статье приведены методические приемы и примеры интеграции предмета «Самопознание» с другими дисциплинами.

The content of object «Self-knowledge» toward the forming of personal «I» schoolboy on the basis of general human values. At the same time is directedly immediate the use of value potential of the content of school formation. In the article they are given systematic methods and the examples to the integration of object «Self-knowledge» with other disciplines.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: жалпыадамзаттық құндылықтар, ықпалдастыру, рухани-адамгершілік білім беру

Бастауыш сыныптарда білімді интеграциялау, сонымен оны жоғары дәрежедегі өмір мектебіне, яғни «тек сауаттылықты ғана меңгертіп қана қоймай, балалардың жалпы білім қорына кіретін пайдалы мәліметтерді, сол сияқты өзара оқыту, талдау және эксперимент жасауды жүзеге асыратын мектеп - шеберханаға айналады».
Ян-Амос Коменский

Еліміздің білім беру жүйесінде жас ұрпақты ұлттық құндылықтар негізінде руханилық пен адамгершілікке бағдарлап білім-тәрбие беру ісі өзекті мәселе саналады.

Қазақстан Республикасының Президенті Н.Ә. Назарбаевтың Қазақстан жолы – 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ» атты Қазақстан халқына Жолдауында «... Жаңа Қазақстандық Патриотизмнің идеялық негізі осы мемлекет құраушы, жалпыұлттық құндылықтарда жатыр», – деп негізгі құндылықтарға тоқталып өтті [1].

Жас ұрпаққа тәлім-тәрбие беруде, оларды адами ізгі қатынастарға үйретуде «Өзін-өзі тану» пәнінің маңызы ерекше. Өзін-өзі тану пәнін оқытудың мақсаты – баланың жалпыадамзаттық құндылықтарға негізделген мінез-құлықты тәрбиелеу арқылы ойы, сөзі және ісі үйлесімді тұлғаны дамыту. Бұл мақсат өскелең ұрпақтың рухани-адамгершілік білімі мен тәрбиесінің жалпыадамзаттық, ұлттық, этномәдени және тұлғалық құндылықтардың үйлесімді жинақталуымен ерекшеленеді. Олардың физикалық, психикалық, рухани, әлеуметтік, шығармашылық өсуі тұрғысынан үйлесімділікке қол жеткізу қабілеттерін, дүниетанымын дамытады [2].

Дүниетаным, дүниеге көзқарас дегеніміз – айнала қоршаған орта, бүкіл әлем, тұтас дүние туралы, ондағы адамның орны, тіршіліктің мән-мағынасы туралы көзқарастырадың, пікірлер мен түсініктердің жүйеленген жиынтығы [3].

Әр баланың ішкі мүмкіндігі мен өзіндік қарымын дамытуға әсер ететін рухани-адамгершілік қағидалары жеке тұлғаның өзін-өзі дамытуының, өзін-өзі жүзеге асыруының аса қажетті шарты болып табылады [4].

Бұл пәннің мазмұнын мектептегі басқа пәндердегідей ғылыми тұрғыдағы білім негіздері емес, керісінше, руханилық бағдардағы тәрбиелік мәнді ұғымдар, оқушылардың өзіндік «Менін» қалыптастыруға ықпал ететіндей дәрежедегі адамгершілік құндылықтар қамтиды [5].

«Өзін-өзі тану» пәнінің басты ерекшелігі сонда – бұл пән мәңгілік жалпыадамзаттық құндылықтарды дамытуға бағытталған пән.

Адам үшін аса маңызды заттар, құбылыстар, қасиеттер, жай-күйлерді құндылықтар деп аталынады.

Сондықтан, қазіргі білім мазмұнында бар материалды пайдалану, онда назардан тыс қалған құндылықтық әлеуетті жарыққа шығару міндеттері туындап отыр. Тұлға бойына міндетті түрде қажет және оның құндылықтар жүйесінің өзегі болатын, ешқашан өзгермейтін негізгі құндылықтар жүйесінің жиынтығы туралы сөз қозғау керек. Рухани-адамгершілік тәрбие мазмұнының негізіне айналатын білім материалдарын іріктеу кезінде гуманистік бағытымен, жалпыадамзаттық мәнімен, маңыздылық деңгейімен, жан-жақтылығымен ерекшеленетін құндылықтар басшылыққа алынады.

Баладағы жалпыадамзаттық құндылықтарды дамыту «Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беруді жүзеге асыруда төмендегідей процестер арқылы жүреді:

1. «Өзін-өзі тану» пәні.

2. «Өзін-өзі тану» пәні мен мектепте оқытылатын басқа пәндерді ықпалдастыру.

3. Оқудан тыс іс-шаралар арқылы өзін-өзі тану.

1. «Өзін – өзі тану» пәнін оқытудың шарттары:

– сүйіспеншілік, сенімділік, шығармашылық тұрғыда өзін-өзі ашу, өзін-өзі зерттеуге жағдай жасау, өзін және әлемді интуитивтік ұғынуға ахуал туғызу;

– рухани-адамгершілік білім беру процесінде тек позитивті, ізгілікті әдістерді пайдалану қажеттілігі;

– рухани-адамгершілік білім беруді мектептің педагогикалық үдерісімен ықпалдастыру [3].

Өзін-өзі тану сабағындағы әр іс-әрекет құндылыққа бағытталады. Сабақта баланың жалпыадамзаттық, ұлттық құндылықтарды жүрегінен өткізуі маңызды.

Кез-келген пәннің мазмұнындағы құндылықтарда аша білу педагогтің дүнианымының кеңдігіне байланысты. Білім беру мазмұнында құндылықтарды жарыққа шығаруды төмендегідей жүзеге асыруға болады.

Мысалы, өзін-өзі тану сабағында әңгімелеу кезінде мұғалім түрлі шығармаларды пайдаланады. Сабыр суы аңыз әңгіме. Бір адамның басынан мынадай оқиға өтіпті. Ол сол ауылдың ақсақалына жылап келіп, шағым айтады: маған әрдайым көршілерім тиіседі, біздер ұрысып қала береміз. Көршілермен сөйлесуден қалдым. Мен әбден шаршап, өзіңізден ақыл-кеңес, көмек сұрап келіп отырмын.

– Не амал етсем екен?

Ақсақал ойланып отырып, келген адамға бірнеше сұрақ қояды. Содан соң бір құты су береді.

«Осы су саған көмектесуі тиіс, – дейді.

Күнде көршілерің жұмыстан келген кезде осы суды ұрттап ал. Бірақ оны бірден жұтып жібермей, аузыңда біраз уақыт ұстауың керек». Арада бірталай уақыт өткенде, әлгі адам ақсақалға тағы жылап келеді.

«Сірә, бірдеңе қосып берген болсаңыз керек, Сіз берген судың көмегі тиген еді. Мен деген көршілеріммен жақсы қарым-қатынас орнатып қалған едім. Бәрі де жақсы болып келе жатыр еді. Менің көңілім көтеріліп, тыныштығым орнап қалған еді. Бірақ ол су таусылып қалды. Таусылғалы бері көршілерім баяғы «жырын» қайта бастады. Менің ішкі тыныштығым бұзылды. Сіздің көмегіңізсіз болмайтын болды»-

деп, тағы да су беруін сұрайды. Сонда ақсақал күліп: «Айналайын, ол судың басқа ешқандай қасиеті жоқ, күнде өзің пайдаланып жүрген, кәдімгі су. Оның саған көмегі — көршілерің жұмыстан шаршап келген кезде не болса соны айтуға аузыңның бос болмағаны, үндемей қарсы алуға мәжбүр болғаның. Ендеше, өзіңді-өзің қолға алып, шыдамдылыққа, сабырлылыққа үйренсең, өзіңді-өзің тізгіндей алсаң, бұл жағдайда саған басқаның көмегі керек еместігін түсінген шығарсың»-дейді.

Балаларға әңгіменің мазмұнын түрлі тәсілдермен талдап, қорытынды жасайды: «Адам жайлы тыныш өмір сүру үшін әр адам бойында мынандай қасиеттер болуы керек: өзіңді-өзің қолға алу, шыдамдылық, сабырлылық. Біреуге қиянат жасамауға, сүйіспеншілікпен қарауға үйренсең, өзіңді-өзің тізгіндей алсаң, бұл жағдайда саған ішкі тыныштығың көмектеседі».

2.«Өзін-өзі тану» пәні мен мектепте оқытылатын басқа пәндерді ықпалдастыру.

«Өзін-өзі тану» пәні мен математика пәнін ықпалдастыру мысалы:

Сынып: 3

Тақырып: Күрделі теңдеу шешу

Күрделі теңдеуді шешу оны жеңілдетіп, жай түрге келтіріп, шешімін табамыз. Теңдеудің шешімі міндетті түрде дұрыс шығу керек.

Адам да өмірде әр түрлі қиындықтарға тап болады. Соған әрекет жасап, шешу жолын іздеуге еңбектену қажет. Кез-келген қиындықта дұрыс әрекет жасай отырып ақиқатқа қол жеткізуге болады.

Сынып: 2

Тақырып: Күз.

Өлеңнің мазмұнын талдау және қорытындылау:

Әр мезгілде ауа райының заңды құбылыстары бар.

Адамның көңіл күйі де құбылмалы. Бірақ ол мәңгілік емес. Күзден кейін қыс келеді. Оның да шабыттандыратын құбылыстары бар. Адам болмысы да, құндылықтары да әр түрлі. Сондықтан адамдарға кешіріммен қарап, сүйіспеншілігімізді аямай, дер кезінде ақылға салып, дұрыс әрекет жасасақ, ішкі тыныштыққа қол жеткіземіз.

«Өзін-өзі тану» пәнін қазақ тілі пәнімен ықпалдастыру

Сыныбы: 5

Тақырыбы: Эвфемизм мен дисфемизм

Тапсырма:

1.106- жаттығу. Мәтіндегі дөрекі, әдепсіз қолданылған сөздерді тауып, адамға қалай әсер ететінін айту (қиянат жасау).

2. Дисфемизмдердің мағынасын ашу.

Шошқаға ерген балшыққа аунар (шошқа – нашар, жаман адам).

Қарғаның бір көзі оқта, бір көзі боқта. (боқта – жаман нәрседе).

3. «Менің атым Қожа» фильмнен үзінді көрсетіп эвфемизм мен дисфемизм сөздерді тауып, өзіндік қорытынды шығару. (есуас, есалаң, мұның жарамайды, мұның дұрыс емес т.б.)

4. 108-жаттығу. Берілген сөздерді эвфемизммен ауыстырып жазу. Әдепті сөйлеуді үйреніңдер (сүйіспеншілік).

Қорытынды: Ендеше, балалар, сыпайы, әдепті сөйлеу – әрбір білімді, мәдениетті адамның міндеті. Оны өнеге тұтуымыз керек. Ал дөрекі, боқтық сөздерді қолдану - әдепсіздік, көргенсіздік, барлығымыздың сөзіміз, ісіміз дұрыс болсын. Жақсы мен жаманды ажырата білу, жақсыны бойға сіңіру, жаманнан аулақ болу, жақсы сөз айту, жақсылықты өнеге ету керек. Әрбіреуіміз сөзіміз бен ісімізге жауаптымыз. Айналамызға қиянат жасамай, сүйіспеншілікпен қарауымыз қажет.

География және өзін-өзі тану пәнін ықпалдастыру мысалы.

Су жүргізер тіршіліктің тамырын,
Су жоқ болса тіршілік тәмәм, бауырым.
Судың біз біле тұра маңызын,
Көп болған соң ұмытамыз қадірін.
Су деген тіршіліктің қаны емес пе?
Су деген табиғаттың жаны емес пе?
Су жоқ жерде өмір жоқ, ол ақиқат,
Күміс су қара жердің сәні емес пе?

Судың тірі организмдер үшін маңызы зор. Ол болмаса тіршілікте жоқ.

«Су-өмір көзі», су-жанға сұлулық береді, көңіліңді көтереді, тазалық көзі, шынығу көзі, су - тағам, табиғатқа сән, өмірге мән береді. Табиғаттың көркін ажарландырып, жер бетін саялы баққа айналдыратын, адамға қорек, нәр беретін байлық көзінің бірі – су. Бүгінгі таңда, өзен, көл, теңіз жағалауларының, арық жағасының таза болмауы адамдардан суға тиіп отырған зияндық. Одан су ластанады, таза су ішпеген, таза суда шомылмаған халық науқастанады. «Судың да сұрауы бар» дегендей, суды үнемдеу, су жағалауларын таза ұстау, қамқорлық жасап, денсаулығымызды сақтау өз қолымызда екендігін естен шығармау қажет.

«Өзін-өзі тану» рухани-адамгершілік білім беру мен интеллектуалдық білім беруді кешенді ықпалдастыруды жүзеге асырудың негізгі бағыттары:

– қазіргі кездегі ғылымның аксиологиялық және гуманитарлық тек интеллектуалдық және мәдениеттанымдық тұрғыда дамыту емес, ең бастысы, тұлғаның рухани-адамгершілік білімін дамытудың тиімді құралы ретіндегі мүмкіндігін анықтау және тәжірибеде қолдану.

– ғылыми-рационалды білімнің барлық түрінің ішкі байланысын жалпы адамзаттық құндылықтар бағытында қарастыра отырып, пәнаралық жобалық зерттеу жұмыстарын жүргізу;

– оқушылардың жаратылыстану, экономикалық, әлеуметтік және саяси ғылыми жобаларының адамгершілік, этикалық және экологиялық құндылығын бағалап, талдау жасау керек;

– мектепте қоғамға, туған өлкеге, адамзатқа қызмет ету, сол сияқты, парыз, адалдық, әділдік идеяларын жүзеге асыруға жағдай жасалуы керек;

– мектептің рухы жоғары болуы үшін мектеп әкімшілігі мен мұғалімдерінің күнделікті көрсеткен үлгісі оқушылардың бойында рухани – адамгершілік құндылықтарға шабыттандырып, оны анықтауда маңызды құрал болуы керек [4].

3. Оқудан тыс іс-шаралар арқылы өзін-өзі тану.

Оқудан тыс шаралардың маңызы:

1. Оқушылардың бойына ізгі қасиеттерді дамытады.

2. Балалардың қоғамдағы әлеуметтік-мәдени ортамен үйлесімді байланысын қалыптастырады.

3. Балаларды мәдениетті адамдарға тән адамгершілік нормалармен таныстырады.

4. Жеке тұлға ретінде әр оқушының жеке ой-пікірімен санасып, шығармашылық іс-әрекеттер арқылы өзін-өзі айқындауға басшылық жасайды.

5. Табиғат, қоғам байлықтарына жауапкершілікпен қарайтын тұлға қалыптастырады.

6. Оқушылардың патриоттық қасиеттерін арттырып, Отанын, отбасын, достарын, мектебін сүйуге тәрбиелейді.

7. Оқудан тыс шаралар арқылы құндылықтарды енгізеді.

8. Спорт арқылы ұжымға, бірлікке, қамқорлыққа үйренеді.

9. Дискуссия – дұрыс шешім қабылдау, татулыққа, сыйлауға, тыңдай білуге баулиды.

10.Кез-келген құндылықты ала отырып, драмалық үйірмелерде оқушыларға жазуға, рөлдерге бөлуде ішкі сұлулығын көрсетуге ықпал етеді.

11.Қайырымдылық акциясы. Оны қабырға газеті, сайт арқылы жүзеге асыруда қайырымдылыққа үйретеді.

12.Клубтар (сурет, қолөнер) ұйымдастыру. Бұйымдарды сыйлық түрінде сүйіспеншілікпен сыйлауға үйретеді.

13.Ақындар бұрышы ұйымдастыру арқылы жалпыадамзаттық құндылықтарды өлеңдер, шығарма түрінде көрсетуге үйретеді [6].

Өзін-өзі тану пәнінің басқа пәндерден айырмашылығы - ол айналадағы қоршаған орта емес, Адам туралы пән. Адам болып дүниеге келгеннен келу оңай, адам болып өмір сүру керек. Сондықтан, өзін-өзі тану пәнінің мұғалімінің кәсіби міндеті – Адам болу. Шында да, өз бойымызда жоқ қасиетті өзгенің бойында қалай қалыптастырамыз.

Әр оқушы үшін мұғалімнің оқушыларға айтқандарын, оның өзінің білуі маңызды. Оқушы соған мән береді. Осыған орай, рухани-адамгершілік білім беруде ең маңыздысы – мұғалім тұлғасы. Оның ойы, сөзі және ісінің бір-біріне сай болуы, өзін рухани тұрғыда жетілдіруі.

«Өрлеу» БАҰО» АҚ филиалы Қарағанды облысы бойынша педагог қызметкерлердің біліктілігін арттыру институтында жоспарланған өзін-өзі тану педагогтеріне арналған біліктілікті арттыру курстарында жоғарыда аталған мәселелер бойынша педагогтердің білімін жетілдіру басты мақсат болып отыр.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1.Қазақстан Республикасының Президенті-Елбасы Н.Ә. Назарбаевтың Қазақстан халқына Жолдауы. Қазақстан жолы – 2050: Бір мақсат, бір мүдде, бір болашақ. [Электрондық ресурс]. - URL: http://www.akorda.kz/ru/page/page_215750_poslanie-prezidenta-respubliki-kazakhstan-n-nazarbaeva-narodu-kazakhstana-17-yanvarya-2014-g

2.Мукажанова Р.А., Омарова Г.А. Методика преподавания дисциплины «Самопознание» в школе: учебно-методическое пособие для учителей. – Алматы: ННПООЦ «Бобек», 2013.

3.Кактаева Г. Философия негіздері. – Астана: Фолиант баспасы, 2010.

4.Мектеп оқушыларының функционалдық сауаттылығын дамыту жөніндегі 2012 - 2016 жылдарға арналған ұлттық іс-қимыл жоспары [Электрондық ресурс]. - URL: http://ppi.kz/index.php?id=777&lang=ru&option=com_content&view=article

5.Самопознание.kz. «Бөбек» ҰҒПББСО баспасы.

6.Мукажанова Р.А., Омарова Г.А. «Самопознание» и другие учебные предметы: возможности интеграции содержания и методов: учебно-методическое пособие для учителей. – Алматы: ННПООЦ «Бобек», 2013.

7.Какенова Д.Б. «Өзін-өзі тану» пәнін оқытудың ғылыми-әдістемелік негіздері. – Қарағанды, 2013.

ОПЫТ КАРАГАНДИНЦЕВ НА II РЕСПУБЛИКАНСКОМ ПЕДАГОГИЧЕСКОМ ФОРУМЕ

19 августа 2014 года под руководством тренеров филиала АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области Ж.Ш. Адамовой, Н.Ю. Сейтовой делегация сертифицированных учителей приняла активное участие во II Республиканском педагогическом форуме сертифицированных учителей «Жарқын белес».

Форум посвящен оцениванию результатов обучения учащихся и достижению целей образовательной программы. Организатором форума выступил Костанайский филиал АО «НЦПК «Өрлеу».

Участниками диалогического дискурса являлись группы тренеров, сертифицированных учителей, педагогов – психологов, представителей родительской общественности, учащиеся.

Интерес участников форума вызвала выставка «Оценивание в действии», где был представлен опыт совместной деятельности тренеров и учителей Карагандинской области.

Дипломом форума награждена учитель СОШ №3 г.Караганды М.Р. Бахтыбаева за мастер-класс «Применение формативного оценивания в практике учителя биологии» на консалтинговой площадке: «От идеи к практике».

Учителям Смелянской Н.И., гимназия №1 г. Караганды, Есельбаевой А., СОШ №4 г. Балхаш, Халмановой Ж.Б, СОШ г. Жезказган, Шаймаганбетовой Б.Б., СОШ п. Сарышаган Актогайский район вручены сертификаты участников форума.

Особое внимание педагогов было обращено на выступление Вертьяновой Анастасии Андреевны, к.п.н., доцента, ведущего специалиста международного отдела Пермского государственного гуманитарного педагогического университета, автора учебного пособия «Критериальное оценивание в школе».

Учителя области рады возможности педагогического диалога со своими коллегами об использовании опыта внедрения критериального оценивания учебных достижений учащихся для трансляции в систему образования Республики Казахстан.

DJAMALIEVA G.J.

Academician E.A. Buketov Karaganda State University

Department of social pedagogics and self-knowledge

Candidate of the social science

KALMAGANBETOVA N.T.

The branch of «JSC «Orleu» Institute of improvement of qualification

of pedagogical workers of Karaganda region

Department of Preschool and Primary Education

Senior teacher

WAYS TO IMPROVE THE TEACHING OF THE COURSE "SELF- KNOWLEDGE" IN HIGHER EDUCATIONAL INSTITUTIONS

Мақалада жоғары білім беру жүйесіндегі «Өзін-өзі тану» курсының өзектілігі анықталады. Бұл пән жастарға қоршаған әлемді түсінуге, өзін өзі ұғыну және сол әлемде өзінің орнын, өмірлік ұстанымдарын анықтауға, жалпыадамзаттық құндылықтардың тұрғысынан қоршаған әлемге деген көзқарастарын жүйелеуге бейімдейді. Жоғары оқу орындарында «Өзін-өзі тану» курсының өткізу барысында жүргізілетін тренинг түрлері қарастырылады.

В статье актуализируется роль учебной дисциплины «Самопознание» в системе высшего образования. Данная дисциплина призвана помочь молодому человеку в понимании окружающего мира, осознании себя и своего предназначения в нем, в определении своей жизненной позиции, систематизации своих взглядов на окружающий мир с позиций общечеловеческих ценностей. Рассматриваются виды тренингов, используемые при проведении курса «Самопознание» в вузе.

KEYWORDS: *self-knowledge, innovative course, self-actualization, self-development*

Higher education is a social institution, the essence of which is devoted to the work of the humanities.

The place and role of academic discipline "self-knowledge" in higher education. This discipline is intended to help the young man in the understanding of the surrounding world, the knowledge of yourself and your purpose in it, in determining their position in life, organize their views at the world from the perspective of human values.

The new subject "self-knowledge" had been in development for over a decade as an integrative and innovative course which included, along with global changes in the world of education in human values, organizational schemes and changing teaching practices. A new model of education is fully focused on the development of human creativity and transformation of activities throughout the education.

Self-knowledge is a necessary condition for self-development, self-actualization, realizing her abilities and potential. As a result of self-one gains the ability to personal growth and self-improvement that gives a person a feeling of fullness, joy of life, understanding of its meaning.

People are rarely aware of their mental characteristics. When you need to get started, some get pinched, nervous, others in each new situation manifested as pessimists, criticize or lost, and others resent, fourth-down spirit. But because they are not aware of the report, they can not change anything, and in each new situation they always find pretexts for its denial. It means, first of all it is necessary to examine yourself to see clearly your own reaction.

The source activity of personality are her needs. Need for cognition of self refers to

the basic social needs of the individual along with the need for labour, communicating, achievements etc. need for knowledge takes the form of a need for self-knowledge, when the object of cognition is the man himself, his inner world. All these needs are closely interrelated, mutually reinforce each other, make complex «palette» motivating behavior. The requirements for integrity I reinforce the need for self-knowledge. Based on these needs are higher-order needs associated with the process of self-development: the need for self-assertion, self-improvement, self-realization.

In other words, without self-knowledge cannot be fully realized, no motive, eventually all closed exactly on the knowledge, attitude, ability to self-regulation and self-monitoring, only in this case the realization of all other motives will be successful.

The content of contemporary liberal education at universities is designed on the basis of modern achievements of spiritual culture. It is aimed at formation of well-established in the public mind, the phenomena of reality, having a high human, social and cultural importance.

The values "are assigned to the spiritual work of the individual. As the primary mechanism for such attribution is infancy (the formation of the internal structures of the human psyche), implemented largely due to absorption of external social activities.

This is largely due to the fact that self-knowledge is studying something that exists only as a subjective reality. The first thing necessary in self-knowledge is to allocate in any real situation features of human nature and life. One of the key points of the discipline "self-knowledge" is, of course, a specific relationship between teacher and student. In this case, the teacher is not the only one who brings new knowledge and skills. Teacher of self-knowledge, to a large extent, is a senior fellow and tutor, able to direct the flow of thoughts trained on track, to stimulate the creativity of the student, to show attention to it, support.

If you transfer these values into education, it turns out that the pedagogical support is a model of the company, with the cooperation of teacher and students in meeting their living and academic problems.

Pedagogical support is the organization of educational process when it is fully turned to the internal forces and capabilities of the person and his SAMO processes, both in action.

In education, pedagogical support is very important interpersonal atmosphere, style and tone of communication, value orientations, and the psychological climate. But the main thing is that you should live and develop in a "space love".

In the modern humanistic pedagogy formulates the rules support that should be provided in a professional teacher's position:

Social-psychological training can be defined as active learning through experience of life, simulated in the interaction of people.

Social-psychological training could be used to train myself for a number of features:

Group work in the training assumes active members, partner communication, giving students opportunities (feedback) to look at their behavior through the eyes of others.

Apply active and interactive methods of group work (implying intense interpersonal interaction, games, and group discussions).

The staff pays attention to, the evolving among team members.

Is nonstandard spatial organization of the training aim to provide the best opportunities for intensive communication participants?

One of the conditions for the effectiveness of the training is the atmosphere of relaxation and freedom of communication. Communication with MBO intensified, emotional, open and sincere than in regular interpersonal contacts.

When built as training and individual lessons should define the purpose of work, consider and formulate the tasks that need to be addressed.

Depending on what system of personal relations was the subject of the work, can be

identified as group trainings.

"I-I": personal growth trainings, focused primarily on the work context, relationship to oneself, development of reflexive abilities. In this work group is a means of support and a source of feedback.

"I have other people": training of communicative abilities and social skills. In the group are the appropriate skills.

"I am a social group": training team cohesion, socio-psychological adaptation in a particular team.

"I am a profession": training professional self. The subject of the human relationship to the system of professional activities, as well as the communication skills necessary to becoming a professional.

Training is widely used in art therapy, which is a system of psychological influence techniques by means of Visual and plastic expression.

Technology training includes a set of pedagogical action aimed at the progressive: intensification of the process of communication and interpersonal interaction in the Group;

The integration of the group, turning it into a collective subject's cognitive activities;

Managing cognitive activity groups, development of knowledge and skills of structural co-operation;

- correction of destructive attitudes and value orientation of the group members towards their choice of positive ways of resolving interpersonal conflicts;

- training group to transfer the acquired knowledge, skills and abilities in everyday life.

Training as a method of active learning and psychological effects in the intensive group interaction and to build competence in communication, precisely because of its features should be applied objectively in the teaching of "self-knowledge".

The need to justify two positions.

First, the TPB allows creating a communicative culture of future specialists, strengthen practical training, consolidate the acquired knowledge and skills, develop settings that determine the behavior of communication, a correction system of relationships, acquire special skills relevant to future professional collaboration.

Secondly, the students as future educators gain the training and experience of a variety of instructional techniques are virtually training-debates, role games, psychodrama and its modifications, methods of feedback, psychological exercises. In this case, the teacher, organizing and conducting training, acts as the master, and the training can be regarded as a master class.

In a class on the "Self-knowledge" applies the principles of training group:

- 1) Principle of activity requiring the involvement of students in the specially designed action-play this or that situation, exercises, observation of the behaviour of others, under a special scheme. For example, under the topic "communication as a condition of self-development" that may be playing a conflict situation in the professional field to further the collective search for solutions;

- 2) Principle research creative positions, in accordance with which the teacher constructs and organizes such situations that would enable students to understand, test, and develop new ways of behaviour. For example, in "the Family as the Foundation of happiness and success in life to the principle" human "rehearse" the rules of conduct between spouses;

- 3) Principle of objectification (awareness) going feedback in a group. Therefore, in the classroom, in the form of training, you need to use video footage of participants in the group behavior in certain situations, and then review and discussion;

- 4) Principle of partnership (entity-an active institution) communication requires consideration of the interaction their feelings, emotions and experiences.

When implementing this principle in a class on the "Self-knowledge" creates an atmosphere of security, trust, openness.

Consistent implementation of the principles in the "Self-knowledge" will provide the teacher and the students required psychological impact.

Thus, the development and implementation of educational discipline "self-knowledge" is now a streamlined process of not only psychological education and humanitarian - education cycle classifier of specialties in the Republic of Kazakhstan, to the mass introduction of which the country started the new school year.

REFERENCES

1.Казахстан на пороге нового рывка вперед в своем развитии. Стратегия вхождения Казахстана в число пятидесяти наиболее конкурентоспособных стран мира: Послание Президента Республики Казахстан Н. Назарбаева народу Казахстана. — Алматы: Жеті Жарғы, 2006. — С. 57.

2.Методика преподавания предмета «Самопознание» в высшей школе. Учебно-методическое пособие для педагогов / Разраб. И.А. Абеуова и др. — Алматы, 2007. — 92 с.

3.Построим будущее вместе! Послание Президента Н.А. Назарбаева народу Казахстана // Казахстанская правда. — 2011. — 11 февраля.

4.Айванхов О.М. Золотые правила ежедневной жизни. — Изд-во "Просвета", 1993. — С.34.

5.Захаров В.П., Хрящева Н.Ю. Социально-психологический тренинг. — Л.: Изд. ЛГУ, 1990.

РАННЕЕ РАЗВИТИЕ СЕГОДНЯ – УСПЕШНОЕ БУДУЩЕЕ ЗАВТРА

3 июля 2014 года в ИПК ПР по Карагандинской области была организована открытая аудитория по результатам участия зав. кафедрой дошкольного воспитания и начального обучения М. Кушнир в Международной научно-практической конференции (г. Астана, 26 июня).

Тема конференции: «Раннее развитие детей дошкольного возраста: состояние, тенденции и перспективы».

Сотрудникам института было предъявлено несколько ярких образов посещенной конференции, это:

- интерактивный учебно-познавательный комплекс для изучения казахского языка «Ақылды балапан», музыкальные игры-тренажеры «Soft Mozart» (на выставке инновационных технологий);
- убедительный отечественный и международный опыт раннего развития в изложении президента АО ИАЦ МОН РК С.Ирсалиева, представителя ЮНИСЕФ в РК Д.Кукита, преподавателя Кембриджского университета В.Леймана и других (на пленарном заседании);
- воплощение перспектив раннего развития детей дошкольного возраста (на секциях в дошкольных организациях г.Астаны).

СОСНОВСКАЯ В.В.

Школа искусств №2 Клуб ЮНЕСКО г. Караганды,
заместитель директора по профилю хореографии

ОСОБЕННОСТИ МЕТОДИЧЕСКОЙ РАБОТЫ ХОРЕОГРАФИЧЕСКОГО ОТДЕЛЕНИЯ В УСЛОВИЯХ ШКОЛЫ ИСКУССТВ

Әдістемелік жұмыс педагогтардың ұздіксіз кәсіби дамуының ең маңызды білім беру үрдісінің нәтижелілігіне айналатын факторы болып табылады. Бірақ білімділік әрекетінің бұл бағыты көбінесе формалды түрде жүзеге асады. Мақалада өнер мектебінің жағдайында заманауи нәтижеге бағытталған әдістемелік жұмыстың ерекшеліктері мен оның іске асыру жолдары ашылады.

Methodical work is the major factor of continuous professional development of teachers, educational process transformed in effectiveness. However this direction of activity frequently suffers formalism. In the article are exposed the features of the modern methodical work oriented to the result and mechanisms of her realization in the conditions of school of arts.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *методическая работа, профессиональные затруднения, интегрированное обучение, самообразование, повышение квалификации*

Модернизация системы национального образования Республики Казахстан предусматривает в первую очередь развитие потенциала педагогических кадров, обеспечивающих качество учебно-воспитательного процесса детских школ искусств, основная функция которых – приобщение детей к искусству, развитие их творческих способностей и приобретение допрофессиональных навыков.

Высокое качество хореографического образования, его доступность, открытость, привлекательность для обучающихся и их родителей, духовно- нравственное развитие, эстетическое воспитание и художественное становление личности должны обеспечиваться созданием комфортной, развивающей творческой среды.

Образовательная программа по хореографии направлена на формирование грамотной, заинтересованной в общении с искусством молодежи, а также выявление одаренных детей и подготовку их к возможному продолжению образования в средних и высших учебных заведениях соответствующего профиля.

Следовательно, профессионализм педагогов в новых условиях зависит не только от степени владения методикой своего предмета, но также владения инновационными технологиями, позволяющими продвинуть методику преподавания предмета, обучать детей с различным уровнем способностей.

Проблема индивидуализации методов обучения требует от педагога школы искусств глубоких знаний в области психологии, анатомии и физиологии, эстетики. Ее успешное решение немыслимо без развитого педагогического мышления, опирающегося на достижения современной науки. Важнейшей задачей, стоящей перед каждым педагогом, является постепенный поиск наиболее результативных путей воспитания и обучения. Правильная диагностика способностей, оценка сил и возможностей ученика, разнообразие методов воздействия на него – всё это определяет логику методической деятельности [1]. В связи с чем приобретает особую роль методическая работа хореографического отделения школы искусств.

Как отмечал А.М.Моисеев, «методическая работа – это целостная, основанная на достижениях передового педагогического опыта и на конкретном анализе образовательного процесса система взаимосвязанных мер, направленных на развитие и саморазвитие профессионального мастерства каждого педагога» [2].

Сложившаяся система методической работы страдает формализмом и бессистемностью, проблемы и темы выбираются случайно, без должного обоснования, формы организации страдают однообразием, слабо учитываются конкретные профессиональные затруднения каждого педагога.

Современная система методической работы должна быть ориентирована на результат, то есть на непрерывное развитие профессиональной компетентности педагогов, трансформирующейся в качество результатов обучения.

В хореографическом отделении мы стремимся построить методическую работу на основе диагностики профессиональных затруднений каждого педагога, переноса «центра тяжести» на самообразование, то есть добровольную форму участия в повышении квалификации. Планирование методической деятельности осуществляется на основе проблемно-ориентированного анализа образовательного процесса, поэтому цель и задачи формулируются на один год. Например: анализ учебно-воспитательного процесса 2012 года выявил проблемы в обучении детей классическому танцу и межличностных взаимоотношениях с родителями. Поэтому цель методической работы была сформулирована как обеспечение качества освоения обучающимися хореографического искусства посредством совершенствования методики обучения классическому танцу и повышения профессиональной коммуникативной компетенции педагогов (межличностные отношения с учениками, родителями, сотрудниками). Анализ учебно-воспитательного процесса 2013 года выявил профессиональные затруднения в реализации новых образовательных программ с учетом индивидуальных особенностей детей, следовательно, цель методической работы – повышение качества освоения учащимися хореографического искусства посредством введения в педагогический процесс новых государственных образовательных программ обучения с учетом особенностей потребностно-мотивационной и эмоционально-чувственной сферы каждого ребенка.

Результатом выполнения годовых методических задач является рост мотивации педагогов к эффективной профессиональной деятельности, обеспечивающей качество образовательного процесса (достаточный уровень обученности детей, успешное участие в конкурсных мероприятиях).

В методической работе мы руководствуемся принципами открытости, партнерства и продуктивности. Принцип открытости реализуется в творческом взаимодействии с Казахским национальным университетом искусств г.Астаны, Карагандинским колледжем искусств имени Т.Таттимбета. Принцип партнерства реализуется во взаимодействии с организациями дополнительного образования в рамках руководства городским методическим объединением хореографов.

Для реализации содержания методической работы подбираются наиболее оптимальные и рациональные формы и методы с учетом сложности и многообразия целей. В педагогической практике выделяются 2 группы форм методической работы [3]:

- индивидуальные (стажировка, наставничество, консультация, самообразование, творческий отчет, портфолио);
- коллективные (семинар, мастер-класс, ролевая игра, урок-имитация, панорамный урок, лекторий психолога и социолога, диспут, дискуссия).

Руководствуясь современным принципом субъектности методической работы, мы широко используем индивидуальную форму – самообразование, так как образование, полученное с опорой на свой профессиональный и личностный опыт, является наиболее эффективной формой повышения квалификации. Каждый педагог определяет актуальную для себя тему, разрабатывает индивидуальный маршрут изучения темы и в течение года работает над ней. Обобщенные результаты самообразования педагог представляет своим коллегам на методических заседаниях отделения.

Для повышения профессиональной компетентности молодых специалистов, используется наставничество, в рамках которого начинающий хореограф обязан

не только присутствовать на занятиях опытного педагога, но и продумать тематику консультаций и открытых уроков в течение года по интересующим вопросам методики преподавания, педагогики, психологии.

Одной из форм изучения и распространения лучшего педагогического опыта является анализ открытых уроков педагогов, где преподаватели обмениваются опытом, мнениями по изучению и применению новых методов обучения. Предметом анализа при посещении уроков становятся: способы целевой установки учащихся на урок, методы эффективной демонстрации техники танцевальных движений, методические приемы активизации учащихся, способы инструктирования, индивидуализация процесса обучения, контроль и оценка учебных достижений учащихся, педагогический такт и стиль управления хореографическим коллективом.

В рамках подготовки к аттестации педагоги работают над накоплением материалов портфолио, выступают с творческими отчетами о достижениях в профессиональной деятельности по следующим критериям:

- эффективность ;
- устойчивость результатов и определенная длительность функционирования опыта;
- сбалансированность и комплексность результатов;
- рациональность затрат времени, усилий, средств;
- соответствие реальным возможностям [4].

В рамках коллективных методических мероприятий активно используются теоретические семинары, которые проводятся один-два раза в год, приглашенные специалисты (психологи, ведущие хореографы региона и страны) знакомят с достижениями передового педагогического опыта. Мастер-классы требуют серьезной подготовки, так как педагоги демонстрируют коллегам продукты своего труда, результаты использования инновационных методик обучения.

Дискуссия как целенаправленный обмен суждениями мнениями, идеями является наиболее эффективной формой обсуждения современных новейших методик, технологий, достижений психолого-педагогической науки, отдельных открытых, посещенных уроков, учебных программ и пособий. Её существенной чертой является равный диалог всех участников, где каждый высказывает свою точку зрения и доказательно её отстаивает [5]. В рамках методической работы на отделении используются «панельные» дискуссии, где заинтересованные в решении одной проблемы участники делятся на 2-3 группы, и обсуждают намеченную проблему, после чего совместно приходят к определенному выводу, решению.

«Мозговой штурм» используется при составлении сценариев концертов, детских праздников, подготовке к родительским собраниям. Обсуждение предстоящего мероприятия осуществляется с соблюдением ряда правил:

- принимаются все идеи;
- ни одна идея не критикуется;
- идеи лишь высказываются, но не прорабатываются досконально;
- участники не прерывают друг друга;
- участники распределяют между собой роли и исполняют их.

Соблюдение третьего правила важно. Цель данного этапа – сбор вариантов решений, а не полная проработка и доведение до «рабочего варианта» [5].

В решении проблем интегрированного обучения учащихся (музыки, изобразительного и театрального искусства) совместно с другими отделениями проводится круглый стол для обмена мнениями «на равных». Продуктивной является техника «аквариума», механизмы которой заключаются в следующем:

- проблема дискуссии формируется по инициативе педагогов;
- участники дискуссии делятся на группы, которые располагаются по кругу;
- члены каждой группы выбирают представителя, который будет в процессе дискуссии отстаивать её позицию;

- все участники заранее знакомятся с обсуждаемой темой, поэтому имеют возможность уже до начала дискуссии обмениваться мнениями;

- представители групп собираются в центре и получают возможность высказать мнение группы, остальные участники лишь передают в ходе обсуждения записки, где выражают свои соображения;

- представители групп могут взять перерыв, чтобы проконсультироваться с остальными её членами;

- после окончания дискуссии представителями групп проводится критический разбор хода обсуждения, а решения вырабатываются всеми участниками [5].

В школьной практике широко применяются деловые игры. Игры, одна из наиболее эффективных составляющих активных методов, и с этой точки зрения представляют важный элемент методической работы. В ходе игр реализуются прямые и косвенные цели [6].

Значимость прямых целей – решение определенных задач – отступает перед значимостью целей латентных. Деловые игры приобретают высокий уровень эффективности при соблюдении следующих правил и ценностей:

- заинтересованность участников в процессе и результатах игры;
- соблюдение согласованных и принятых участниками игры правил;
- поддержание высокой мотивации за счет обострения ситуации путем «въедливой проблематизации»;

- наличие четкого сценария (последовательность шагов, форм взаимодействия, распределение полей);

- динамичность разворачивания событий в игре;

- значимость рассматриваемой проблемы для участников [6].

Продуктивность методической работы хореографического отделения школы искусств №2 Клуб ЮНЕСКО демонстрируется в комплексном, методически целенаправленном воздействии на личность ребёнка с целью развития жизненно важных компетенций, обеспечивающих уверенность и комфорт в окружающем мире. Педагоги обобщают опыт работы через разработку республиканских учебных программ для 1-9 классов, проведение мастер-классов, выступают с методическими докладами на республиканских, областных, городских семинарах, коллоквиумах. Отмечается высокая результативность образовательного процесса. Только за последние три года юные хореографы стали дипломантами Международного фольклорного молодежного фестиваля в Болгарии, первого международного фестиваля мира и культуры в Китае; победителями международного телевизионного конкурса «Айголек», республиканского конкурса «Зимняя сказка» в г.Алматы, фестиваля-конкурса «Дельфийские игры», областных и городских конкурсов хореографических коллективов. 14 выпускников отделения продолжают обучение в профессиональных учебных заведениях страны и ближнего зарубежья.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Ильенко Л.П. Новые модели методической службы в общеобразовательных учреждениях. – М., 2001.
2. Зевина А.Н., Моисеев А.М. Методическая работа в учреждениях образования: организация и управление. – М., 2000.
3. И.В. Никишина. Технология управления методической работой. – Волгоград, 2003.
4. Зверева В.И. Самоаттестация школы. – М., 2000.
5. В.М. Лизинский. Диагностико – аналитические процедуры и активно – игровые формы в управлении школой. – М., 1998.
6. В.А. Скаун. Основы педагогического мастерства. – М., 2008.

ЖДАНОВА И.В.

КГУ «Областная специальная школа-интернат № 5
для детей с ограниченными возможностями в развитии» г.Караганды,
учитель начальных классов

ФОРМИРОВАНИЕ ОРФОГРАФИЧЕСКОЙ ГРАМОТНОСТИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ С ЗАДЕРЖКОЙ ПСИХИЧЕСКОГО РАЗВИТИЯ

Мақалада психологиялық дамуында кідіріс бар бастауыш сынып оқушыларының орфографиялық көрегендігін дамытуға арналған материалдар ұсынылады. Бастауыш сынып оқушыларының орфографиялық сауаттылығын дамытуға септігін тигізетін дәстүрлі емес жаттығулар мен ойындардың түрлі үлгілері келтіріледі.

The article presents data on the development of orthographic vigilance of primary school pupils with mental retardation. The author offers unconventional exercises and game techniques, promoting formation of orthographic literacy of primary school pupils.

КЛЮЧЕВЫЕ СЛОВА: *задержка психического развития, фонематический анализ, орфографическая зоркость, разноуровневое и личностно-ориентированное обучение*

Многих учителей начальных классов школ-интернатов волнует неумение учащихся с задержкой психического развития (далее – ЗПР) "видеть" орфограммы. Как помочь младшим школьникам писать грамотно? Как развивать орфографическую зоркость? Как добиться грамотного письма у детей? Как соединить одно с другим?

Опыт работы с детьми ЗПР позволяет говорить о том, что многие из них знают орфографические правила, могут привести примеры и вставить пропущенные буквы, но при свободной записи мыслей допускают грубые ошибки. Ответ очевиден. Школьники не замечают «ошибкоопасных» мест и потому не применяют известные им правила, а орфографическое невнимание – одна из основных причин допущенных орфографических ошибок. Поэтому умение обнаруживать орфограммы должно стать предметом целенаправленного обучения.

Работу по развитию орфографической зоркости необходимо начинать в период обучения грамоте, когда ведётся аналитико-синтетическая работа над слогом и словом, развивается фонематический слух и умение заменять фонемы соответствующими буквами.

Пример задания для усвоения понятия о позиции звука.

Задание «Сильный – слабый».

1. Сравни кота и маленького котенка. Кто сильный? Кто слабый?
2. Сравни выделенные гласные буквы в словах кОт и кОтенок. (Гласные буквы одинаковые).
3. Произнесите слова, что можете сказать про звуки? (Гласные звуки разные).
4. Поможем слабому! (В слове кОт гласный под ударением – сильный. В слове кОтенок гласный безударный – слабый).
5. Ударная буква О в слове «кот» под ударением помогает правильно написать безударную букву в слове «котенок».

Когда ребенок сравнивает слабого котенка и сильного кота, он осваивает нечто иное, как сильную и слабую позицию фонемы и сам фонематический принцип русской

орфографии: переводит слабую позицию в сильную.

Орфографическая зоркость развивается постепенно, в процессе разнообразных занятий. Чтобы ребёнок мог правильно и грамотно писать, в 1-ом классе нужно учить слышать звуки, развивая один из компонентов речевой деятельности – аудирование. Одна из задач уроков обучения грамоте и письму в 1-ом классе – это развитие фонематического слуха и умения заменить фонемы соответствующими буквами.

Большие затруднения при обучении чтению и письму возникают при работе с детьми с нарушением фонематического слуха, не слышащие звуков. Обучение таких детей строится на овладении звуками и слогами при помощи схем.

Алгоритм работы: 1-ый звук [т], 2-ой – [о], а вместе то. Сначала педагог произносит слоги. При знакомстве с гласными и согласными звуками, твёрдыми и мягкими, звонкими и глухими, задание усложняется, дети должны назвать не только звуки, но и охарактеризовать их. Например, слог «ля», 1-ый звук [л'] – согласный мягкий звонкий, 2-ой – [а] – гласный, вместе образуют слог «ля». Когда все без исключения дети научатся подбирать правильно слоги к схемкам и характеризовать звуки в словах, задание необходимо усложнить. Например, слово «мама», 1-ый звук [м] – согласный твёрдый звонкий, 2-ой – [а] – гласный, 3-ий звук [м] – согласный твёрдый звонкий, 4-ый – [а] – гласный, если сложить звуки вместе образуется слово «мама».

Что дает такая последовательность?

1. Дети слышат звуки, значит, они правильно пишут те слова, которые не отличаются по письму и произношению, не пропуская и не заменяя другими буквами. А такая ошибка у детей встречается часто.

2. Когда дети начинают читать слоги, то им уже легче соединять два звука в слог.

3. Дети самостоятельно печатают слова, предложенные учителем.

4. Когда знакомятся с фонетическим разбором, усваивают его без труда.

Поскольку письмо и чтение являются взаимосвязанными компонентами речевой деятельности, невозможно обучить ребёнка грамотному письму, если он плохо читает. При переходе в 1 классе к знакомству с буквами, когда дети начинают читать слоги, можно использовать метод чтения слогов с карандашом (ра – гласная а, слог ра). Использование этого метода способствует формированию навыков плавного, безотрывного чтения. Кроме того, дети учатся следить за чтением своих товарищей, владеют хорovým чтением.

Фонематический слух влияет на орфографическую грамотность. Чтобы развить у детей фонематический слух необходимо:

- ежедневно заниматься звуковым анализом, независимо от количества читающих детей в классе;

- постоянно показывать образец анализа звучащего слова (надо дать образец того, чего нет в опыте ребёнка);

- использовать способ протяжного интонирования звука в целом слове: с-с-с-с-ыр; сы-ы-ы-ы-р;

- на первом этапе предъявлять готовую модель для самоконтроля: если закрою первую букву, какое слово получится? (коса – оса: приём трансформации);

- при звуковом анализе не торопить ребёнка, не делать анализ за него, для класса можно организовать работу в парах;

- подбор слов к звуковым моделям;

- использовать задания-ловушки (сколько звуков в слове “два”?; какое слово длиннее: час или минута?; мне кажется, что все звуки в слове “вата” мягкие?

- Использовать игровые приёмы: “Найди одинаковый звук”, “Определи место звука в слове”, “Найди предметы с заданным звуком”, “Шифровальщики” с пропусками

"опасных" мест сразу по слуху, "Найди опасное место".

На этапе чтения по Букварю для запоминания правописания орфограмм, например, ча/ща, чу/щу, жи/ши и и др. можно предложить детям выделять их определенным цветом в каждом тексте при чтении и письме. Большую пользу на уроках русского языка в 1-ом классе приносят орфографические минутки. Продолжать эту работу необходимо и во 2, 3, 4-х классах:

- «Буквы спорят» (например, учитель показывает карточки – сне(ж-ш)ки, шу(б-п)ка, слё(з-с)ки; заб(о-а)лел, прил(е-и)тел и т.д.), а ученики выбирают на веерах нужную букву.

- «Вставь пропущенную букву» (на ветк.., у дорог.., о друг.., к лошаd..).

- «Раздели на два столбика» (учитель диктует слова, дети письменно делят их на группы; в это время можно двум учащимся предложить записывать слова на доске самостоятельно, каждому только одну группу). Например, когда при повторении спряжений глаголов, диктуются слова: наступает, гоните, носит, думаешь, плавает, водишь, выгоняет, покормим, засветит, одеваешь. Все ребята пишут в тетрадях по столбикам, а двое у доски, каждый – «свое» спряжение. Такую работу можно проводить с разными орфограммами.

- «Найди лишнее слово». Например: сем...я, друз...я, лист...я, б...ю, в...езд, п...ю.

- «Напиши под диктовку». Например, в 4 классе: слева, налево, справа, направо, влево, вправо (правописание наречий).

- «Выпиши слова, где есть только корень и суффикс» (и т.п.).

- «Русский футбол» – на мячах слова с пропущенной орфограммой. Забейте гол в ворота соперника (ученик читает слово, называет орфограмму, проверяет её и забивает гол).

- «Наряди ёлку» – на доске слова с пропущенной буквой. Вместо буквы используется ёлочная игрушка. Слова записаны в 2 столбика и рядом 2 ёлки. Дети с 1 и 2 рядов цепочкой подбегают к слову, убирают игрушку, вставляют пропущенную букву, а игрушку вешают на ёлку.

- «Поймай рыбку» – читают на рыбке слово с пропущенной орфограммой, называют её, проверяют, говорят правило и забирают рыбку.

С целью повышения интереса к урокам русского языка и одновременно развития орфографической зоркости проводятся дидактические игры: «Подарю цветок», «Собери грибы в корзинку», «Определи маршрут корабля», «Десантники».

В процессе изучения нового материала и его закрепления рекомендуется организовать индивидуальную работу над ошибками. Вот некоторые упражнения:

- найдите слово с безударной гласной в корне, подберите родственное, составьте с каждым из них предложение;

- выпишите слово, состоящее из одного корня, из корня и окончания...;

- подберите слова к схемам;

- выпишите из словаря слово трактор, подберите родственные слова из разных частей речи;

- выбери проверочное слово: соринка (сор, сорить) ;

- запись нескольких проверочных слов: пять, пятый – пятерка.

Чтобы закрепить у учащихся с ЗПР сформированный орфографический навык используются произведения устного народного творчества. Пословицы, поговорки, скороговорки, чистоговорки не только дают возможность подобрать слова с нужной орфограммой, но и обогащают речь детей, учат кратко излагать мысли. Пословица «Весна красна цветами, а осень плодами» помогает закрепить правописание безударной гласной в корне. У девочки (Л/л)илии есть братишка (В/в)асилёк и

подружка (Р/р)оза. В саду (Р/р)оза сорвала две (Л/л)илии , а (Л/л)илия красивую (Р/р)озу. (В/в)асилёк ушёл в поле и принёс (В/в)асилёк.

Определённое место на уроках русского языка отводится письму по памяти. Письмо по памяти проводится по следующей схеме:

1. Орфоэпическое чтение текста, работа по содержанию.
2. Орфографическое чтение учителя, детей, орфографический разбор.
3. Упражнения для запоминания.
4. Орфографическое чтение слов с орфограммами.
5. Запись слов с орфограммами.
6. Проверка записи слов с орфограммами.

Правописание безударных гласных, непроверяемых ударением, всегда вызывает трудности у детей с ЗПР. Словарные слова усваиваются запоминанием и проверяются по словарю. Словарную работу нужно проводить на каждом уроке, используя различные виды заданий:

- Запись слов под диктовку.
- Выписать из словаря слова с безударными гласными по вариантам (1 – с гласной А, 2- с гласной О).
- Выписать слова, отвечающие на вопросы «Кто?» «Что?»
- Выписать слова, в которых два слога.
- Выписать слова на тему животные.
- Работа с перфокартами.
- Для правильного закрепления написания словарных слов используя шуточные вопросы, например,
 1. В каких словах живёт рак? (Завтрак, ракета).
 2. В каких словах спрятались ноты? (Помидор, ребята, дорога).
 3. Какие слова любит ворона? (Карандаш, картина, картофель) . Какие слова любит лягушка? (Квартира, Москва)

С целью выделения орфограммы и запоминания её правописания продуктивным является использование стихотворных «Запоминалок». Многократное чтение «Запоминалок», а иногда и их заучивание создаёт благоприятный фон, на котором в дальнейшем прочно, осознанно и гораздо легче усваиваются орфографические правила.

Учим мы легко и ловко орфографию в рифмовках.

Знаешь ты наверняка,
Где ЧН, а где ЧК:
речка, ночка, строчка, точка,
кочка, корочка и почка,
срочный, гречневый, мучной,
точный, встречный и речной.
Никогда в таких словах
Не пишите мягкий знак.

Развитию орфографической зоркости способствует работа с сигнальными карточками. Использование таких карточек является не только своевременным предупреждением ошибок, но и одной из форм их самоконтроля. Такая работа гарантирует участие всех учащихся, улучшает грамотность их письма, способствует формированию орфографической зоркости. Развитию орфографической грамотности способствуют и выборочные диктанты, которые развивают умение определять орфограммы на слух, комментированное письмо и письмо с проговариванием обеспечивают минимум допущения ошибок, объединяют класс, заставляя слабых

подтягиваться к темпу работы сильных ребят.

Работу по развитию орфографической грамотности можно организовать при выполнении домашнего задания на самоподготовке. Прежде всего, необходима работа по безошибочному переписыванию текста. У каждого ученика должна быть ть «Памятка», пользуясь которой они выполняют домашнее задание:

- 1.Прочитай внимательно классную работу и исправь, если есть, ошибки.
- 2.Повтори заданные слова из словаря.
- 3.Прочитай каждое слово упражнения по слогам и подчеркни все орфограммы.
- 4.Спиши, комментируя свою запись. Пиши чисто и аккуратно, не спеши.
- 5.Закончив работу, внимательно проверь, что написал.

С целью формирования навыка работы с орфограммой рекомендуется использовать нетрадиционные упражнения, например, «Внимательные руки». Цель упражнения: развитие слухового сосредоточения, фонематического слуха, закрепление учебного материала через использование двигательного анализатора.

Описание. Учитель произносит слова с согласными на конце; в паузе между словами дети поднимают руку: правую – если окончание твердое; левую – если окончание мягкое. Задачи, которые стоят перед детьми:

- держать в памяти инструкцию;
- сосредоточиться на восприятии слуховой информации;
- выделить в ней окончания слов;
- классифицировать выделенные окончания, т.е. отнести их к категории "твердое" или "мягкое";
- отреагировать соответствующим движением.

Сложность содержания упражнения при внешней простоте действия облегчается возможностью наблюдать за другими и подражать им. Учитель легко может выделить детей, испытывающих трудности, связанные с недоразвитием фонематического слуха.

Упражнение "Найди мягкий звук". Цель – развитие внимания, фонематического слуха. Учитель, бросая мяч, называет слово с мягким знаком в середине. Ученик, бросая мяч обратно, называет согласный, который звучит мягко. В этом упражнении задача упрощена, так как не нужно подыскивать речевую ассоциацию. Оно может быть рекомендовано для детей с трудностями фонематического анализа.

Использования данных форм дает положительный результат, проверенный практический опытом: возрастающий интерес к русскому языку, частое проявление у младших школьников положительных эмоций при их выполнении, обеспечение высокой активности на уроке, формирование правильной речи детей с ЗПР, рост их орфографической грамотности.

Совместно со школьным психологом проводится диагностика психических процессов, которые помогают определить личностные качества учеников и скорректировать работу в данном направлении. Результаты диагностики учитываются при организации дифференцированного, разноуровневого и личностно-ориентированного обучения.

Работа по развитию орфографической зоркости ведется на протяжении всего курса начальной школы. Систематическая работа над словом способствует развитию умственной деятельности учащихся с задержкой психического развития, развивает память, наблюдательность, зоркость, учит детей анализировать, делать выводы, выполнять целый ряд мыслительных операций: наблюдать, сравнивать, сопоставлять, устанавливать сходства и различия.

СПИСОК ЛИТЕРАТУРЫ

1. Богоявленский Д.Н. Психологические принципы усвоения орфографии, обучение орфографии / Д.Н.Богоявленский // Начальная школа. – 2003. – №4 – с. 39.
2. Парамонова Л.Г. Предупреждение и устранение дисграфии у детей. – М., 2005.
3. Соловейчик М.С. Харченко О.О. Материалы курса «Современные подходы к обучению орфографии в начальных классах». Лекции. – М.: Педагогический университет «Первое сентября», 2006.

II РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ПЕДАГОГТЕР ФОРУМЫНДАҒЫ ҚАРАҒАНДЫЛЫҚТАРДЫҢ ТӘЖІРИБЕСІ

2014 жылдың 19 тамызында «Өрлеу» БАҰО АҚ филиалының тренерлері Ж.Ш. Адамова, Н.Ю. Сейтова «Жарқын белес» атты сертификатталған мұғалімдерің II Республикалық педагогикалық форумына белсенді түрде ат салысты.

«Өрлеу» БАҰО АҚ Қостанай филиалы ұйымдастырған бұл форум оқушылардың оқу нәтижесі мен білім беру бағдарлама мақсаттарын бағалауға арналды.

Қарағанды облысының тренерлері мен мұғалімдердің бірлесіп жасаған «Өрекеттегі бағалау» атты көрмесі форум қатысушыларының қызығушылығын арттырды.

Қарағанды қаласының №3 ОМ мұғалімі М.Р. Бахтыбаеваның «Идеядан іс-тәжірибеге дейінгі консалтинг алаңында «Биология мұғалімінің іс-тәжірибеде формативті бағалауды қолдануы» шеберлік сағаты форум дипломымен марапатталды.

Диалогтық дискурс қатысушылары: тренерлер тобы, сертификатталған мұғалімдер, педагог-психологтар, ата-аналар қоғамының өкілдері, оқушылар болды.

Қарағанды қаласының №1 гимназия мұғалімі Смянская Н.И, Балқаш қаласының №4 ОМ А. Еселбаева, Жезқазған қаласының ОМ Ж.Б.Халманова, Ақтоғай ауданының Сарышаған аул. Б.Б.Шаймағанбетоваларға форум қатысушыларының сертификаты берілді.

«Критериялды бағалау мектепте» оқу құралының авторы, Перм мемлекетінің гуманитарлық педагогикалық университетінің халықаралық бөлім аға маманы, доценті, п.э.к Вертьянова Анастасия Андреевнаның баяндамасы педагогтар назарын ерекше аударды.

Облыс мұғалімдері педагогикалық диалогта өз әріптестерімен критериялды бағалауды Қазақстан Республикасының білім беру жүйесіне енгізуді тәжірибеде қолдану туралы мүмкіндік алғандарына разы болды.

ТОЛЕНОВА С.А.

Қарағанды қаласының жалпы білім беретін №77 мектеп-балабақша кешені,
химия пәнінің мұғалімі,

ЖАНТУРИНА Д.К.

Қарағанды қаласының медицина колледжі,
химия ғыл. магистрі

ДАРЫНДЫ БАЛАЛАРМЕН ЖҰМЫС БАРЫСЫНДА МОДУЛЬДІК ОҚЫТУ ТЕХНОЛОГИЯСЫН ПАЙДАЛАНУДЫҢ ТИІМДІЛІГІ

В статье рассматривается опыт развития интереса к химии как учебному предмету и творческих способностей учащихся посредством использования модульной технологии. Модульная технология способствует саморазвитию школьников, их познавательной активности, развивают навыки самостоятельной работы с информацией из различных источников, позволяет системно повторять и обобщать изученный материал.

In the article is considered the experience of development of interest to the subject and creative abilities of pupils at the use of module technology. So this technology let the pupils develop themselves, work with books and other resources, module technology helps to revise and generalize passed material, developing activity of pupils.

ТҮЙІНДІ СӨЗДЕР: педагогикалық технология, модуль, диалог, шығармашылық тапсырмалар, оқушы-ізденуші, оқушы-ойлаушы, дәлелдеуші, мұғалім-ұйымдастырушы.

Педагогикалық технологиялар – бұл білімнің басымды мақсаттарымен біріктірілген пәндер мен әдістемелердің; оқу-тәрбие процесін ұйымдастырудың өзара ортақ тұжырымдамамен байланысқан міндеттерінің, мазмұнының, формалары мен әдістерінің күрделі және ашық жүйелері, мұнда әр позиция басқаларына әсер етіп, ақыр аяғында оқушының дамуына жағымды жағдайлар жиынтығын құрайды.

Қазақстан Республикасының «Білім туралы» Заңында оқыту формасын, әдістерін технологияларын таңдауда көп нұсқалылық қағидасы бекітілген, бұл білім мекемелерінің мұғалімдеріне, педагогтарына өзіне оңтайлы нұсқаны қолдануға, педагогикалық процесті кез келген үлгімен, тіпті авторлық үлгімен құруға мүмкіндік береді [1].

Осындай мақсат – міндеттерді орындау үшін оқытудың жаңаша әдіс - тәсілдерін, яғни, инновациялық технологияларды қолдануды талап етеді. Бұл бағытта көптеген ізденістер жүргізілуде. Сабақ жүйесін модернизациялау кезінде пайда болған оқыту технологияларының бірі Марал Мәденқызы Жанпейісованың модульдік оқыту технологиясы болып саналады. Оқыту технологиясының бір ерекшелігі – оның білімді меңгеруге емес, тұлғаның танымдық қабілеттерін және танымдық процестерді: яғни, жадының алуан түрлерін (есту, көру, қимыл және т.б.), ойлауды, ынтаны, қабылдау қабілетін арнайы жасалған оқу және танымдық жағдайлар арқылы дамытуға, сондай-ақ тұлғаның қауіпсіздігін, өзін-өзі бекіту, қарым - қатынас, ойын, танымдық және шығармашылық қажеттіліктерін қанағаттандыруға; белсенді сөздік қорын (ауызша және жазба тілінде) дамытуға бағытталуы.

Бұл технологияның тағы бір ерекшелігі дарынды балалармен тұрақты және жүйелі жұмыс істеу мүмкіндігі болып табылады.

Бұл технологияның нұсқасы модульдік сипатта. Модуль дегеніміз – қандай да бір

жүйенің, ұйымның анықталатын, біршама дербес бөлігі. Оқу модуль қайта жаңғыртушы оқу циклі ретінде үш құрылымды бөліктен: кіріспеден, сөйлесу және қорытынды бөлімдерінен тұрады [2; 3-10].

Модуль дегеніміз – үлкен бір жүйе, мұнда оқушы білімді жеке – жеке тараулар бойынша емес, бір тұтас тақырып түрінде жүйеленген білім алады. Өзін-өзі дамытуға, бірін-бірі оқытуға, кітаппен жұмыс істеуге үйренеді. Қосымша әдебиеттен білім алуға баулу арқылы дарынды балалармен жүйелі жұмыс істеуге мүмкіндік туады. Оқу модулінің сөйлеу бөлімінде оқытудың белсенді формаларын қолдану арқылы оқушыларды оқу материалына бірнеше рет қайта оралтып, жұмыс істеуге болады.

Бұл технология қарапайымнан күрделіге, репродуктивтік тапсырмалардан шығармашылық сипаттағы тапсырмаларға, зерттеушілік қызмет элементтеріне қарай бірнеше мәрте қайта оралып отыру арқылы әр оқушыға оқу материалы мен жұмыс істей отырып өз қабілеттерін, жадын, ынтасын, ойлауын, ауызша және жазбаша тілін дамытуға мүмкіндік береді.

Технология ауқымында оқу процесі мынадай бастапқы жағдайда құрылады: баланың көптеген тұлғалық психикалық қасиеттері оның жеке өзіндік, өзін қанағаттандыратын қызметі барысында айқындалып қалыптасады. Технологияда бұған ерекше мән беріледі. Танымдық қызметіне рахаттанып, қанағаттану – әр оқушының соңында жоғары нәтижеге қол жеткізуінің маңызды факторларының бірі. Бұл технологияның маңызды шарты – оқушылардың кез-келген ғылыми көздерді, оқулықтарды, оқу құралдарын пайдалануына болатындығы. Сондай-ақ ұйымдастырушы, көмекші, кеңесші ретінде мұғалімнен жедел кеңес ала алатындығы. Сөйлесу бөлімі сабақтарының ұйымдастырылу формасы бойынша әр оқушы өзінің қалай және немен шұғылдануы тиіс, сабақ барысында не істеу керек екенін біледі, өйткені мұғалім балаларды сабақтың ережелерімен немесе оның құрылысымен және жүру барысымен налдын ала таныстырады. Оқу модулінің сөйлесу бөлімін құрудағы мұндай тәсіл оқушы тұлғасын дамытуға жағымды ықпал етеді.

Оқу модулінің қорытынды бөлімі – бақылау. Сөйлесу бөлімінің барлық сабақтарында оқушылардың бір-біріне көмегі, бірін-бірі оқытуы, түрлі ғылыми көздерді пайдалануы құпталынып келсе, енді қорытынды бөлімде оқушының өзінің сөйлесу бөлімінде алған білімін, білігі мен дағдыларын ешкімнің көмегінен көрсетуі тиіс.

Қазіргі уақытта модульдік оқыту технологиясын химия, биология сабақтарында да тиімді қолдануға болады. Бұндай оқыту әдісі оқушылардың пәнге деген қызығушылығын арттырып, енжар оқушылардың өзін аз да болса тапсырмаларды орындауларына мүмкіндік туғызады. Химия курсы бойынша әр тарауға арнап жеке модуль құрастыруға болады [3; 82-95].

«Өз еңбегін талдай білген адам ғана тәжірибелі ұстаз бола алады» деген, В.Сухомлинскийдің сөзін оқытушының талмай ізденген еңбегінің нәтижесінде ғана көрінетіні белгілі. Қазіргі кезде білім мен техниканың даму деңгейі әрбір оқушыға сапалы және терең білім беруіне жағдай жасап отыр.

«Жүз рет естігеннен, бір рет көрген артық» деген сөздерді ескере отырып, сабақтарымызда мүмкіншілігіне қарай инновациялық технологияны пайдаланып отырсақ оқытушының ұтары мол деп ойлаймын. Тек оларды тиімді, жүйелі түрде қолдану оқытушының шеберлігіне байланысты әр қилы жүзеге асырылуы мүмкін [2].

Жаңа технологияда оқушы ізденуші, ойлаушы, өз ойын дәлелдеуші, ал мұғалім осы әрекетке бағыттаушы, ұйымдастырушы. Мысалы, 9-10 сыныптарға арналған «Сілтілік металдар» тақырыбын өткенде (кесте 1), берілген жоспар бойынша оқушылар тек қана өздік жұмыс орындайды [4, 148-161].

Кесте 1 – «Сілтілік металдар» тақырыбына құрылған сабақ жоспарының үлгісі

№	Тақырыбы	Нені білу және нені істей алу керек?	Тексеру сұрақтары, тапсырмалар	Қайдан оқу керек?
1.	Сілтілік металдардың физикалық қасиеттері	Na металының қасиеттерін білу және сипаттау.	1.Басқа металдардан қандай айырмашылығы бар? (ауызша) 2.Ортақ қасиеттері қандай? (жазбаша)	Химия/ 10-сынып, 155-бет
2.	Ауада жануы	1.Ауадағы оттектен әрекеттескенде оксидтер түзілетінін және реакция теңдеуін жазу. 2.Оларды (Na) қайда, қалай сақтайтынын білуі керек 3.Литийден басқа сілтілік металдардың әрекеттесу ерекшеліктері	1.Литийдің оттектен әрекеттесу теңдеуін жазу. 2.Сілтілік металдарды неліктен керосинде, вазелинде сақтайды? 3.Натрий, калий металдарын оттектен әрекеттесу теңдеуін жазу	Химия/ оқулық, 10-сынып, 155-бет
3.	Сумен әрекеттесуі	1.Реакцияны жасау және нәтижесінде түзілген заттарды анықтай білу. 2.Теңдеуін жазу білу, оқи білу (химиялық тілді меңгеру).	1) Сілті деген не? 2)Сілтіні қай индикатормен анықтайды? 3) Натрий мен су арасындағы реакцияны жасау, сілтіні анықтау (эксперимент)	Химия/ оқулық 10-сынып, 156-бет Сурет 6.2
4.	Қышқылмен әрекеттесуі	1.Реакция белгісін және кернеу қатарындағы орнына байланысты белсенділігі жөнінде. Теңдеуін құрастыра білуі, оқи білуі.	1.На-дің күкірт және тұз қышқылдарымен әрекеттесу теңдеулерін жазыңдар, түзілген заттарды атаңдар. Реакция теңдеуін жазу. 2.Кернеу қатарын кім жасаған? Нені білу үшін қажет?	Химия/ оқулық, 8-сынып, «Қышқыл» тақырыбы
5.	Қолданылуы	1.Қайда қолданылады?	1. Na, Cs қайда қолданылады?	Химия/ 10-сынып, 157-бет кесте 6.6
6.	Сілтілік металдар тобының басқа элементтер-н ерекшел-рі туралы қорытынды.	1.Сілтілік металдардың өзара ұқсастықтары мен айырмашылықтары. 2.Сілтілік металдардың генетикалық қатар құра алуы. $\text{Na} \rightarrow \text{Na}_2\text{O} \rightarrow \text{NaOH} \rightarrow \text{NaCl}$	1.Неге сілтілік металдар деп атаған? 2.Қосылыстарында неше валентті болады? 3.Химиялық қасиеттері жөнінде басқа металдардан ерекшеліктері қандай?	Химия/ 10-сынып, 152бет, №1-6 кестелер. §6.2
7.	Сілтілік металдар жөніндегі білімді бекіту.	1.Физикалық, химиялық қасиеттеріндегі ерекшеліктерін білу. 2.Генетикалық қатарының түзілуіне және химиялық қасиеттеріне байланысты теңдеулерін құрастыра білу.	1.Бір-біріңе сұрақ қойып, тексеріңдер. 2. $\text{Li} \rightarrow \text{Li}_2\text{O} \rightarrow \text{LiOH}$ ↓ ↓ ↓ $\text{LiOH} \quad \text{LiCl} \quad \text{LiNO}_3$ 3.11,2л сутек (қ.ж.) түзілу үшін неше грамм Na, K, Li сумен әрекеттесуі керек? Жеке-жеке теңдеу құрып шығарыңдар.	Химия /10сынып Үйге тапсырма: §6.1-6.3. №4,7; 158-бет
8.	Қорытынды	Сілтілік металдар туралы жалпы сипаттама	Жұптық жұмыстар қорғау	

Модульдік оқыту технологиясы нұсқасында оқушы таным процесінің объектісіне емес, субъектісіне, мұғалім білім мен ақпараттың көзіне емес, оқудың ұйымдастырушысына, яғни, «дирижеріне» айналады. Екіншіден, мұғалім сабаққа алдын - ала зерттеу жасап, уақытының көпшілігін сабақты даярлауға жұмсайды да, сабақ барысында тек бақылаушы, үйлестіруші функциясын атқарады.

Бұл технологияда мұғалім оқу процесін басқарып қана қоймай, оқушылардың өзіндік дербес танымдық қызметін ұйымдастырады. Ұйымдастырушы, кеңесші, «фасилитатор» рөліне көшу мұғалімнен өзінің сана - сезімін, оқушыларға қатынасын, эмоциялық және ақыл - ой қуатын қайта құруды талап етеді. Оқушы өзара сөйлесудің, оқыта үйрету ойындарының артықшылығын көреді. Оқу материалына бірнеше мәрте қайта оралу, бір күрделілік деңгейінен екіншісіне қиындықсыз өту жоғары көрсеткіштерге жетуге мүмкіндік береді. Бұл оқушылардың өз күшіне сенуіне және оларда оқуға жағымды қызығушылық қалыптастыруға ықпал етеді.

Дарынды балалар сабақта жүйелі түрде, үнемі аса жоғары күрделілік деңгейінде жұмыс істеу мүмкіндігіне ие болады, бұл олардың интеллектуалдық қуатын жүзеге асыруға ықпал етеді.

Жаңа технология жүйесінде мәнді ойындардың маңызы зор. Мәнді ойын сабағында әр түрлі мәселелерді талдайды, оларды шешу жолдарын іздестіреді. Ондай дәстүрлі емес сабақтар оқушылардың ойлау қабілетін және оқуға деген қызығушылығын арттырады.

М.М.Жанпейісованың модульдік оқыту технологиясын педагогикалық-психологиялық тұрғыдан сараптасақ, оның бірнеше ұтымды тұстарын көреміз:

- оқушының жеке танымдық қабілеттерінің дамуына жағдай жасалады;
- есте сақтау, ой қорыту қабілеттері дамиды;
- оқушының оқуға деген ынтасын, ерік - жігерін оятады;
- оқушының сөздік қорын, жазба шығармашылық қабілетін дамытады;
- өз бетімен білім алуға, ізденуге, өздерін тұлға ретінде сезіне білуге үйретеді;
- оқушының пәнге деген жеке қызығушылығын оятады;
- әлеуметтік мәдени тәрбие қалыптастырады;
- оқытушының уақытын үнемдейді;
- қосымша мәліметтер береді.

Жаңа технологияны пайдаланудың оқытушыға береріне келсек, ортақ белгілерін анықтауға болады [5]:

- барлық баланы оқыту
- оқу тәрбие үрдісін тиімді ұйымдастыруға көмектесу
- білім берудің формасын оңайландыру міндеттерін атқару
- оқушының жеке қабілетін айқындау, іздену.

Сонымен оқушылардың шығармашылығы мен ізденімпаздылығын қалыптастыруда мұғалімнің шеберлігі қажет. Мұғалімге оқушылардың танымдық іс-әрекетін ұйымдастыру мақсатында түрлі танымдық тапсырмалар дайындауда пәннің жеке сипатын, мазмұнын ескеру, тапсырмалардың әр түрлі деңгейде болуы, кезекті тапсырма бұрынғы берілген тапсырмамен байланыста және бір жүйеде берілуі, тапсырмалардың «қарапайымнан – күрделіге» өзгеруі; оқушының жеке қабілеттерін ашатындай болуы және шығармашылығын дамытатындай дәрежеде болуы қажет.

Модульдік технологияны пайдалану мақсатында әр тараулар бойынша дайындалған өздік жұмыстар мен тестік тапсырмаларын, тірек сызбаларды қолдану тиімді. Мысалы: Химия пәнінен «I-III топтардың негізгі топшасындағы металдар» және «Темір», «Металлургия» тақырыптары бойынша жоғарғы сыныптарға арналған өздік жұмыс тапсырмалары:

I-тапсырма: Тест (I-IV) нұсқалар,

II-тапсырма: Теориялық сұрақтар

III-тапсырма: Жазбаша жұмыстар

IV-тапсырма: Химиялық диктант

V-тапсырма: Сан және эксперименттік есептер берілген

Сондай-ақ «Бейметалдар» тақырыбынан деңгейлік кезеңдер бойынша сынақ айналымы қарастырылған.

Көрсетілген өздік жұмыстар тапсырмаларында оқушылар теория сұрақтарына жауап беру, жазбаша жұмыстар, сан және эксперименттік есептер шығару, тестілер, химиялық диктант орындау барысында берілген тақырыпқа бірнеше мәрте оралып бір күрделірек деңгейінен екіншісіне қиындықсыз өтуіне мүмкіндік береді.

ӘДЕБИЕТТЕР ТІЗІМІ

1.Қазақстан Республикасының 2015ж дейінгі білім дамуындағы концепциясы // Егеменді Қазақстан, 2010.

2.Жанпейісова М.М. Модульдік оқыту технологиясы оқушыны дамыту құралы ретінде – Алматы, 2002.

3.Нұрахметов Н.Н., Сарманова К.А., Жексембина К.М. Химия: жалпы білім беретін мектептің 8-сыныб. арналған оқулық. – Алматы: Мектеп, 2012. – 224 б.

4.Нұрахметов Н.Н., Бекішев Қ., Заграничная Н. Химия: жалпы білім беретін мектептің жаратылыстану-математика бағытындағы 10-сыныб. арналған оқулық. – Алматы: Мектеп, 2010. – 336 б.

5.Полат Е.С. Новые педагогические технологии /Пособие для учителя. – М., 1997.

6.Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 2013 жылғы 3 сәуірдегі № 115 бұйрығымен бекітілген негізгі орта білім беру деңгейінің «Жаратылыстану» білім саласы пәндерінің оқу бағдарламалары (8-11сыныптар). – Астана, 2013.

ОҚЫТУШЫҒА – ҒЫЛЫМ

Қарағанды облысы бойынша ПҚБА институтында «Қолданбалы педагогикалық зерттеуді жүргізудің ерекшеліктері» тақырыбында әдіснамалық семинар өтті.

Тақырыптың өзектілігі Филиалдың профессорлық-оқытушылық құрамының зерттеу мәдениетін жетілдіру қажеттілігін анықтау.

Семинардың мақсаты: қолданбалы педагогикалық зерттеу нақты тапсырмаларды шешуде және тәжірибеде мақсатқа қол жету үшін жаңа тапсырмаларды қолдану мен алуға бағытталған іс-әрекет екендігі жөніндегі түсініктерін қалыптастыру.

Зерттеудің өзгеше түрлері іргелі, қолданбалы және болжам-жобалау арқылы қолданбалы зерттеудің мәні мен ерекшелігі салыстырмалы талдау арқылы анықталады. Солардың ішінде:

-іргелі зерттеу нәтижелерін қоғамның мүддесіне пайдалану;

-іргелі зерттеулердің заңдарын, қағидаларын және нәтижелерін тәжірибеде ашық қолдану;

-іргелі мәселелерді ұсынуға негіздеу;

-әлеуметтік, өндірістік және басқа да үдерістерге ықпал ететін

практиканың маңыздылығының сапасын анықтау.

Қолданбалы зерттеу түрі жүргізілген эксперименттің ұйымдастыру әдістемесіне ерекше көңіл бөлінді.

Педагогикалық эксперименттің әр кезеңінің мазмұнын ашып көрсету арқылы, оның қисыны ұсынылды – диагностикдан бастап, проблеманы анықтау және оның өзектілігін негіздеу, қойылған мақсат пен эксперимент нәтижелерін сәйкестендіру, барлық нәтижелерге талдау жасау, болжамдарға түзетулер енгізу, алынған жаңалықтардың нәтижелерін меңгеу және безендіру.

Тыңдаушылардың өзекті сұраныстарына қолданбалы зерттеулердің қажеттілігі жөнінде семинар қатысушылары пікірталас жүргізді.

НАУКА – ПРЕПОДАВАТЕЛЮ

В филиале «АО «НЦПК «Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области состоялся методологический семинар на тему «Особенности проведения прикладного педагогического исследования».

Актуальность темы определяется необходимостью совершенствования исследовательской культуры профессорско-преподавательского состава Филиала

Цель семинара – формирование представления о прикладном педагогическом исследовании как деятельности, направленной на получение и применение новых знаний для достижения практических целей и решения конкретных задач.

Через сравнительный анализ особенностей таких типов исследования, как фундаментальное, прикладное и разработки были выделены специфика и характеристики прикладного исследования. Среди них:

- использование результатов фундаментальных исследований в интересах общества;
- практическое применение открытых фундаментальными исследованиями законов, принципов и эффектов;
- способствование выдвижению фундаментальных проблем;
- качество определяется практической значимостью, влиянием на социальные, производственные и т.п. процессы.

Основное внимание было уделено эксперименту как одному из этапов проведения данного вида исследования и методике его организации.

Логика педагогического эксперимента была представлена в процессе развертывания содержания каждого из его этапов – от диагностического, предполагающего выявление проблемы и обоснование ее актуальности, до обобщающего, нацеленного на обработку данных, соотнесение результатов эксперимента с поставленными целями, анализ всех результатов, корректировка гипотезы, оформление и описание хода и результатов освоения разработанного новшества.

Завершением семинара стала дискуссия о необходимости ориентации прикладных исследований, проводимых преподавателями Филиала, на актуальные запросы слушателей.

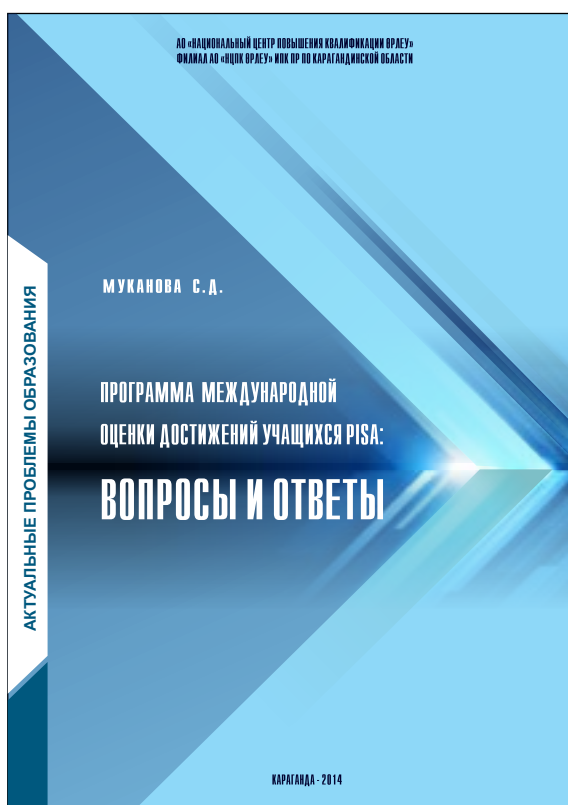
УДК 548

ББК 548

Авторы - составители:
педагогический коллектив
Филиала акционерного общества
«Национальный центр повышения
квалификации «Өрлеу»
Института повышения
квалификации педагогических
работников по Карагандинской
области; работники организаций
образования Карагандинской
области

Альбом предназначен для
широкого круга читателей

Муканова С.Д. Программа международной оценки достижений учащихся PISA: вопросы и ответы. – Караганда: ФАО «НЦПК Өрлеу» ИПК ПР по Карагандинской области, 2014. – 67 с.

Одной из ярких тенденций развития международного образовательного пространства является организация оценочных исследований результатов образования учащихся. Казахстан, выстраивая качественно новую образовательную политику, основанную на международном контексте, с 2009 года принимает участие в сравнительных исследованиях PISA.

В настоящем издании предпринята попытка в форме вопросов и ответов показать миссию, особенности и перспективы участия Казахстана в данном исследовании.

Использованы материалы Национального отчета «Основные результаты международного исследования PISA-2012» (Национальный центр образовательной статистики МОН РК).

Для организаторов системы образования, сотрудников институтов повышения квалификации педагогических работников «Өрлеу», учителей, магистрантов.

Филинова Н.А. Как разработать учебную презентацию: Методические рекомендации. – Караганда, 2014 – 14 с.

В методических рекомендациях изложены основные принципы проектирования учебных презентаций. Рекомендации предназначены для работников системы образования: педагогов дошкольного образования, учителей - предметников общеобразовательных школ, педагогов дополнительного образования и преподавателей колледжей.